

สภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรนิเทศ
: พหุกรณีศึกษา

นางสาววัชรารัตน์ เชื้อนวัง

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

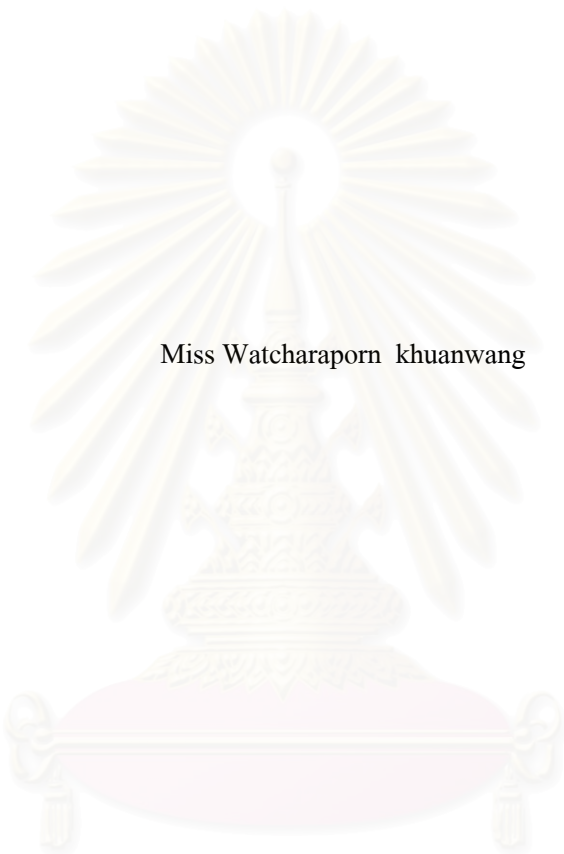
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE STATE, FACTORS, AND ENHANCEMENT OF AMICABLE SUPERVISION
IN TEACHING PRACTICUM : A MULTICASE-STUDY

Miss Watcharaporn khuanwang

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

วิทยานิพนธ์ ชื่อเรื่อง : สภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรนิเทศ: พหุกรณีศึกษา. (THE STATE, FACTORS, AND ENHANCEMENT OF AMICABLE SUPERVISION IN TEACHING PRACTICUM: A MULTICASE-STUDY) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, 235 หน้า.

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัจจัยที่ส่งเสริม และการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตรในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบพหุกรณีศึกษา กรณีศึกษา 3 คน คือ อาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผู้เป็นที่ยอมรับว่ามีคุณลักษณะของกัลยาณมิตร การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสารและการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การนิเทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การให้ใจ 2) การร่วมใจ 3) การตั้งใจ และ 4) การเปิดใจในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลของการนิเทศส่งเสริมให้นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตมีความไว้วางใจอาจารย์นิเทศ คลายความวิตกกังวลและมีกำลังใจต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นอกจากนี้ นิสิตมีความกระตือรือร้นที่จะนำข้อเสนอแนะการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขแผนและการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ นิสิตสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนของตนเอง และมีพัฒนาการในการจัดการเรียนการสอน

2. ปัจจัย 3 ประการที่ส่งเสริมอาจารย์นิเทศก์มีการนิเทศแบบกัลยาณมิตรคือ 1) คุณสมบัติพื้นฐานด้านกัลยาณมิตร 2) องค์ความรู้ในเรื่องหลักการนิเทศ และ 3) ประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียน

3. การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มี 2 ประการคือ 1) การเตรียมความพร้อมให้แก่อาจารย์นิเทศก์ในเรื่องขององค์ความรู้และประสบการณ์ในการนิเทศและพัฒนาคุณสมบัติของความเป็นกัลยาณมิตร และ 2) การเตรียมความพร้อมโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

ภาควิชา.....วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่อนิสิต..... วัชรภรณ์ ฝ่องบัว
สาขาวิชา.....วิจัยการศึกษา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... สิริพันธุ์
ปีการศึกษา.....2549.....

4884270827: MAJOR EDUCATIONAL RESEACH

KEY WORD: TEACHING PRACTICUM / SUPERVISION IN TEACHING PRACTICUM /
AMICABLE SUPERVISION IN TEACHING PRACTICUM

WATCHARAPORN KHUANWANG: THE STATE, FACTORS, AND
ENHANCEMENT OF AMICABLE SUPERVISION IN TEACHING PRACTICUM: A
MULTICASE-STUDY. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. SIRIPAARN
SUWANMONKHA, Ph.D., 235 pp.

This research objective were to study state, supporting factors and approach in amicable supervision in student teaching practicum. Three faculty supervisor in a public university were selected as the case of this multicase- study. They were admitted by their peer to have good quality of amicable supervision. The data were collected by observation, interview, documentary analysis and focus group discussion and analyze by content analysis. The research finding were as follow

1. The amicable supervision of the faculty supervisor compose of 4 step. They were giving, collaborating, attending and opening heartedly. Result form the supervision supported the student to have good attitude toward supervision and teaching Practicum. The students Trusted the supervisor and were empowered in there teaching practicum. They were eagering in taking the advice to improve their teaching practice continuously. They were able to run classroom action research and develop their teaching.

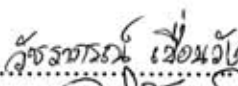
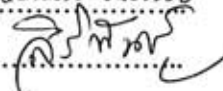
2. Three factors supporting the faculty supervisor to perform amicable supervision were amicable characteristic of the supervisor. Supervision knowledge and school teaching experience of the supervisors.

3. Amicable supervision should be promoted in two sides. They were a stuff develop for the faculty supervisor and preparation of the school personal.

Department.....Educational Research and Psychology...Student's signature.....

Field of study.....Educational Research.....Advisor's signature.....

Academic year.....2006.....

Signature of Student:
Signature of Advisor:

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือและความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา ที่ได้ให้ความเมตตาเอาใจใส่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความตั้งใจและความเป็นแบบอย่างของครูที่ดี

กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอมอร จังศิริพรปกรณ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีคุณค่าและมีคุณภาพ

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางวิชาการ ชี้แนะแนวทาง และเป็นกำลังใจให้ศิษย์ด้วยความอดทนและความปรารถนาดีมาโดยตลอด และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์ทุกท่านที่ให้บริการด้วยความมีน้ำใจไมตรีที่เป็นกันเอง

ขอขอบคุณในความร่วมมือของกรณีศึกษาทั้งสามท่าน ที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและให้ความสนับสนุนเป็นกันเองเสมือนผู้วิจัยเป็นลูก และเป็นน้องของกรณีศึกษา

ขอขอบคุณพี่จิรวาส เชื้อนวัง ที่ให้ทุนสนับสนุนในการศึกษาของผู้วิจัย รวมทั้งขอขอบคุณพี่ชายและน้องสาวที่คอยให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการศึกษาของผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณคุณอุทัยศ อารีสกุลกิจ และคุณชราทิพย์ พุ่มชมพู ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขให้การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย ตลอดจนขอบคุณเพื่อนๆ ทุกท่านที่คอยติดตามและให้กำลังใจผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่ออนุวรรตน์ เชื้อนวัง และคุณแม่ทองหล่อ เชื้อนวัง ที่ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนของลูกเสมอมา จนกระทั่งลูกประสบความสำเร็จได้ในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.....	9
2.1 แนวคิดและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.....	9
2.2 แนวคิดและกระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.....	26
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.....	33
ตอนที่ 2 กัลยาณมิตรนิเทศ.....	37
2.1 แนวคิดและกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ.....	37
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร.....	46
3. วิธีดำเนินการวิจัย	
กรณีศึกษาและวิธีการคัดเลือก.....	49
ประเด็นที่ศึกษา แหล่งข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย.....	51
ขั้นตอนในการดำเนินการเก็บข้อมูล.....	52
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
การนำเสนอรายงานการวิจัย.....	61

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันของการจัดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัย.....	62
ตอนที่ 2 สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร.....	69
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร.....	191
ตอนที่ 4 การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร.....	196
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	206
อภิปรายผลการวิจัย.....	210
ข้อเสนอแนะ.....	215
รายการอ้างอิง.....	217
ภาคผนวก.....	220
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	235

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 ผลที่เกิดขึ้นจากคุณสมบัติของกัลยาณมิตร 7 ประการ และกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ.....	44
4.1 แบบบันทึกพฤติกรรมการสอน.....	106
4.2 ช่วงเวลาสังเกตการสอนของนิสิตและช่วงเวลาการให้ข้อมูลป้อนกลับของ กรณีศึกษา A.....	108
4.3 ช่วงเวลาสังเกตการสอนของนิสิตและช่วงเวลาการให้ข้อมูลป้อนกลับของ กรณีศึกษา B.....	144
4.4 ช่วงเวลาสังเกตการสอนของนิสิตและช่วงเวลาการให้ข้อมูลป้อนกลับของ กรณีศึกษา C.....	172
4.5 สรุปสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของพหุกรณีศึกษา.....	183
4.6 ตัวบ่งชี้สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร.....	189

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

แผนภาพ	หน้า	
2.1	วงจรถางงานแบบสรว่มใจเพื่อการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียน.....	42
2.2	วัฒนธรรมความรู้ 5 ประการ.....	45
2.3	กรอบมโนทัศน์ในการวิจัย.....	48
4.1	สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกรณีศึกษา A.....	123
4.2	สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกรณีศึกษา B.....	155
4.3	สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกรณีศึกษา C.....	182
4.4	สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของพหุกรณีศึกษา.....	188
5.1	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัตื องค์ความรู้และประสบการณ์.....	214

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการสร้างครูดีให้แก่สังคม สถาบันฝึกหัดครูควรให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนซึ่งควรพิจารณาในหัวเรื่องสำคัญ ได้แก่ วิชาชีพพื้นฐานทั่วไป เนื้อหาวิชาชีพครู วิชาเตรียมประสบการณ์และวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในการเตรียมประสบการณ์ควรเริ่มจากการทำความเข้าใจเชิงความรู้ก่อนเป็นความรู้ที่เหมาะสมกับงาน จากนั้นจึงจัดให้มีประสบการณ์ทั้งสถานการณ์จำลองและประสบการณ์ตรงจากการศึกษา สังเกตและมีส่วนร่วมในโรงเรียนภายใต้การดูแลแนะนำของอาจารย์โดยเน้นความเข้าใจพื้นฐานและวิธีการที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคตเป็นสำคัญ รวมถึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมความเป็นไปได้ในแต่ละองค์กร ฉะนั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจึงถือเป็นงานสำคัญ จุดเน้นจะต้องอยู่ที่การทดลอง ทดสอบและประเมินตนเองว่าคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ทำได้เพียงใด มองเห็นและเข้าใจแนวทางที่จะพัฒนาตนเอง (ไพฑูริย์ สตินลารัตน์, 2538) การส่งนิสิตออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการเตรียมนิสิตให้มีความพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพที่แท้จริง ได้รู้จักเด็ก ได้ทำงานร่วมกับครูและบุคคลอื่นๆ ได้มีโอกาสเป็นผู้นำซึ่งช่วยให้นิสิตได้ปรับปรุงตนเองในทุกๆ ด้าน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ดีมิได้หมายความถึงการจัดสภาพห้องเรียนที่หรูหรา สะดวกสบาย มิได้หมายถึง ความพร้อมทางวัตถุ เทคโนโลยี และการบริการอันเลิศ หากหมายถึง โอกาสที่นิสิตจะได้รับการฝึกฝนอย่างหลากหลาย ได้เรียนรู้แบบอย่างที่ดี ค้นคว้าแก้ปัญหาที่ท้าทาย รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนทุกฝ่ายในองค์กร เกิดความรู้สึกที่ดีภาคภูมิใจในสถานภาพของวิชาชีพครู (สุมน อมรวิวัฒน์, 2541: 2)

สภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังเป็นปัญหาอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตนั้น บ่งชี้ถึงประเด็นที่สอดคล้องกันว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ กล่าวคือ ประการแรก อาจารย์นิเทศก์ขาดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างใกล้ชิด ขาดการปรึกษาหารือ ขาดการตรวจตราวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างละเอียดอ่อน ประการที่สอง อาจารย์นิเทศก์เข้าใจตนเองว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในวิธีสอนแต่เพียงผู้เดียว เปลี่ยนรูปจากผู้แนะแนวทาง มาเป็นผู้เผด็จการทางวิชาการวิธีการสอนไป ประการที่สาม อาจารย์นิเทศก์มีเวลาค่อนข้างน้อยที่ให้การนิเทศและขาดความสม่ำเสมอในการนิเทศ ประการที่สี่ อาจารย์นิเทศก์ไม่สนใจกับปัญหาพฤติกรรมการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นผลทำให้นิสิตไม่ทำตามข้อตกลงที่ตกลงร่วมกับอาจารย์

นิเทศก์ นิสิตทำบันทึกรายการสอนไม่ถูกต้อง นิสิตไม่สามารถประยุกต์ความรู้ภาคทฤษฎีมาปฏิบัติได้ นิสิตคุมชั้นเรียนไม่ได้ และไม่แก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งจากงานวิจัยพบว่าความคิดของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกี่ยวกับการถูกละเลยจากอาจารย์นิเทศก์และระดับความเครียดที่เกิดจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความสัมพันธ์กัน ปัญหาพฤติกรรม การสอนเป็นเหตุผลเบื้องต้นที่ทำให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความเครียด อีกทั้งอาจารย์นิเทศก์ไม่ใส่ใจที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ (สมบัติ คชสิทธิ์, 2534: 76-77; เสาวรส ภูภากรณ์, 2543; ศรีมงคล เทพเรณู, 2544; Nurit, 2006: 378)

จากสภาพปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตดังกล่าวข้างต้น มาจากการนิเทศที่เป็นแบบเผด็จการของอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งไม่มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยศรัทธากับความเหลื่อมล้ำทางสถานะของสังคม คือ ศรัทธาว่าตัวเองเป็นอาจารย์มีทั้งวิทยุและคุณวุฒิที่สูงกว่า ศรัทธาว่าตัวเองเป็นนิสิตที่มีทั้งวิทยุและคุณวุฒิที่ต่ำกว่า เป็นผลทำให้เกิดช่องว่างทางสัมพันธภาพ และนำไปสู่สภาพปัญหาต่างๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศในแบบต่างๆ และได้จัดจำแนกการนิเทศออกเป็น 2 ประเภท (สมพงษ์ สิงหะพล, 2530: 112-129) ดังนี้

ประเภทที่ 1 คือ การนิเทศแบบอัตตาธิปไตย (Authoritative Supervision) โดยมีลักษณะนิเทศแบบเผด็จการ ผู้นิเทศควบคุมและรับผิดชอบงานทุกอย่างในการนิเทศ ยึดการตัดสินใจด้วยตัวเอง มักทำตนคล้ายกับผู้บังคับบัญชา

ข้อดีคือ มีความเหมาะสมกับโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ผู้นิเทศดูแลทั่วถึง การตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียวยอมทำให้รวดเร็ว ประหยัดเวลาและงบประมาณ

ข้อเสียคือ การตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดการผิดพลาดได้ง่าย ครูไม่มีโอกาสนำเอาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนเองไปใช้ในการพัฒนาการสอนได้เท่าที่ควร ครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน น้ำใจของการทำงานและน้ำใจที่ได้จากการทำงานของครูอยู่ในระดับต่ำ มีโอกาสทำให้แตกแยกและแก่งแย่งชิงดี อิจฉาริษยาในหมู่คณะได้ มีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในหน่วยงานหรือในการทำงาน ครูขาดความรู้ลึกเป็นเจ้าของโครงการพัฒนาการเรียนการสอน เพราะไม่มีโอกาสร่วมในการวางนโยบายการตัดสินใจ หรือการวางแผนในการปฏิบัติงาน

ประเภทที่ 2 คือ การนิเทศแบบประชาธิปไตย (Democratic Supervision) ซึ่งประกอบด้วย การนิเทศการสอนแบบเสรีธิปไตย (Laissez-Faire Supervision) การนิเทศการสอนแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Supervision) การนิเทศการสอนแบบคลินิก (Clinical Supervision) การสังเกตการสอนจากกลุ่มเพื่อน (Peer Group) และกัลยาณมิตรนิเทศ โดยมีลักษณะการนิเทศตั้งอยู่บนหลักการของปรัชญาประชาธิปไตย นั่นคือ หลักการแห่งสติปัญญา หลักการระชนธรรม และหลักแห่งสามัคคีธรรม

ข้อดีคือ ครูทุกคนมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ เกิดความสามัคคีในหมู่คณะเพราะมีการประชุมปรึกษากันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ ส่งผลให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี เพราะได้เรียนรู้ถึงผลงานและสภาพการทำงานทำให้มีความพอใจกับการทำงาน และครูเกิดความรู้สึกรับผิดชอบในหน้าที่ของตนและในการสอนของตนเอง เพราะมั่นใจจากการได้ร่วมคิด ร่วมปรึกษาหารือกัน ครูและผู้นิเทศจะร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ ความเชื่อมั่น ความจริงใจและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน บรรยากาศเป็นกันเองไม่เครียด มุ่งแสวงหาความจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอน และมุ่งแก้ปัญหาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสียคือ ถ้าผู้ร่วมงานไม่เข้าใจเป้าหมาย กระบวนการและคุณค่าของการนิเทศการสอนแบบนี้ดีพอ บางคนอาจไม่ช่วยส่งเสริมโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับผู้อื่นและอาจใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขต หรือใช้ไปในทางที่ไม่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ถ้าครูหรือผู้ร่วมงานขาดค่านิยมในปรัชญาประชาธิปไตยและขาดทักษะการทำงานเป็นคณะ จะทำให้การนิเทศการสอนไม่สัมฤทธิ์ผล

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีสาระสำคัญของข้อค้นพบดังนี้ เสาวรส ภูภากรณ์ (2543) ทำการศึกษาสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาการศึกษาปฐมวัยในสถาบันราชภัฏ ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการเตรียมตัวนิสิต พบว่า ควรนัดหมายเรื่องการนิเทศ และให้ข้อมูลของโรงเรียนแก่นิสิต 2) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ พบว่า ควรบอกให้นิสิตทราบล่วงหน้าในบางครั้ง จุดมุ่งหมายในการนิเทศเพื่อส่งเสริมพัฒนานิสิตให้สามารถวางแผนการสอนได้ โดยเน้นถึงจุดเด่นในพฤติกรรมการสอนของนิสิต ซึ่งลักษณะการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์มีแนวโน้มเป็นรูปแบบการนิเทศแบบคลินิก ส่วนอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนตรวจบันทึกการสอนก่อนสอนหนึ่งสัปดาห์และให้คำแนะนำสาธิตการใช้สื่อแก่นิสิตเมื่อนิสิตต้องการ จุดมุ่งหมายในการนิเทศเพื่อส่งเสริมพัฒนานิสิตให้สามารถวางแผนการสอนได้เอง โดยเน้นดูแลนิสิตอย่างใกล้ชิด ซึ่งลักษณะการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนมีแนวโน้มเป็นรูปแบบการนิเทศการดูแลอย่างใกล้ชิด 3) ด้านการประเมินผล พบว่า สถาบันราชภัฏใช้แบบประเมินผลของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู และแบบประเมินผลที่สร้างขึ้นเองในการประเมินผลสิ่งที่ควรปรับปรุงคือ เกณฑ์การประเมินควรเปลี่ยนจากเดิม คือ ผ่านดีเยี่ยม ผ่าน และไม่ผ่าน มาเป็นการให้เกรด

มนสภรณ์ วิฑูรเมธา (2543) ทำการศึกษาการพัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตพยาบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบกัลยาณมิตรในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตพยาบาล และเปรียบเทียบผลการทดลองใช้ระบบกัลยาณมิตร ผลการจัดโปรแกรมการพัฒนาผู้เป็นกัลยาณมิตรสำหรับนิสิตพยาบาล พบว่า นิสิตผู้เป็นกัลยาณมิตรมีความรู้ความเข้าใจในการฝึกอบรมหลังเข้าโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผลการทดลองใช้ระบบกัลยาณมิตรกับนิสิตพยาบาล สรุปได้ดังนี้ นิสิตผู้

เป็นกัลยาณมิตรมีความเป็นกัลยาณมิตร ความตั้งใจแสดงพฤติกรรมกัลยาณมิตร ทักษะการฟัง และการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังทดลองสูงกว่านิสิตกลุ่มปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ระบบกัลยาณมิตรทำให้นิสิตผู้เป็นกัลยาณมิตรมีความรัก ความเอื้ออาทร เป็นมิตรกับผู้อื่น พัฒนาบุคลิกภาพให้ยิ้มแย้ม ใจเย็น หนักแน่น อดทน รับผิดชอบดี คิดดี เห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนนิสิตที่ได้รับการดูแลจากระบบกัลยาณมิตร พบว่า มีรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ ให้ความใกล้ชิด อบอุ่น เป็นกันเอง มีสัมพันธภาพที่ดี ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือด้านการเรียน และการปรับตัว ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยคือ ระบบกัลยาณมิตรเป็นระบบที่พัฒนามิตรภาพกับทุกคน ควรจัดระบบกัลยาณมิตรให้กับนิสิตในระดับอุดมศึกษา และนำไปใช้เพื่อพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ระบบการพัฒนาบุคลากรและงานบริการต่างๆ เพื่อให้เป็นชุมชนแห่งกัลยาณมิตร

ปวีณา หมตราคี (2547) ทำการศึกษาผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยเก็บจากครูอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพิทยาศาสตร์ และโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ จำนวน 32 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน และกลุ่มควบคุม 16 คน กลุ่มทดลองได้รับการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการนิเทศตามปกติ ทั้งสองกลุ่มได้รับการนิเทศเป็นเวลา 12 สัปดาห์ พบว่า คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลงานวิจัยที่ผ่านมาสรุปได้ว่า การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีแนวโน้มเป็นรูปแบบการนิเทศการดูแลอย่างใกล้ชิด แบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน และเป็นแบบคลินิกซึ่งล้วนแต่เป็นลักษณะของรูปแบบการนิเทศแบบประชาธิปไตย มีลักษณะเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างผู้นิเทศและผู้ได้รับการนิเทศ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) ที่ได้กล่าวถึงการนิเทศไว้ว่า วิธีการนิเทศแบบหนึ่งที่ใช้กันมากในกลุ่มโรงเรียนและภายในโรงเรียนคือ “การนิเทศครูโดยเพื่อนครู” โดยแปลมาจากคำว่า “Peer supervision” การนิเทศแบบนี้เริ่มต้นจากการที่ผู้บริหารและครูเห็นปัญหา จุดด้อย จุดเด่นทางการเรียนการสอนของโรงเรียน และเห็นว่าบุคลากร หรือเพื่อนครูแต่ละคนต่างก็มีความสามารถที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยการปรึกษากัน พบปะเสวนากันอย่างสม่ำเสมอ วางแผนงาน และวิธีการร่วมกัน ช่วยให้เกิดพลังการเรียนรู้ที่แข็งแกร่งขึ้น เราเรียกผู้ที่คอยเป็นที่ปรึกษา ช่วยแนะนำแนวทางเช่นนี้ว่าเป็น “Mentor” ซึ่งได้แก่ ครูที่เลี้ยงนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูต้นแบบของโรงเรียน ครูแกนนำของกลุ่มวิชาต่างๆ ครูที่ปรึกษาของกิจกรรมชมรมต่างๆ เป็นต้น ทั้งระบบ Peer supervision และ Mentor ล้วนมีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร มากกว่าการบังคับบัญชา ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบและวางแผนร่วมกัน ทดลอง สาธิต ด้วยการปฏิบัติจริง

ประเมินผลตามพัฒนาการของงานอย่างปราศจากอคติ บรรยากาศเช่นนี้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยที่เน้นเมตตาธรรมต่อกัน

จากการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากัลยาณมิตรนิเทศน์ เป็นแบบการนิเทศที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของความเป็นครูที่ดีแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้อาจารย์นิเทศก์ได้นำแบบการนิเทศน์ไปปฏิบัติ เพื่อให้อาจารย์นิเทศก์ใช้ประโยชน์จากกัลยาณมิตรนิเทศในการพัฒนาการนิเทศของตนเอง และการพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อีกทั้งจากสภาพปัจจุบันของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการศึกษาถึงมุ่งศึกษาถึงสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปัญหาการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ความต้องการในการนิเทศของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การพัฒนาแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน และการพัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตพยาบาล โดยงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นเน้นรูปแบบของการทำวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับสภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรนิเทศ ยังไม่มีนักวิจัยทำการศึกษาดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำรูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศตามแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) มาทำการศึกษาถึง สภาพปัจจุบันของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร ปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร และการส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร โดยใช้วิธีการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาของอาจารย์นิเทศก์ในสถาบันฝึกหัดครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เน้นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้ง ถูกต้อง ครบถ้วน มีความน่าเชื่อถือตรงกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อความรู้ที่เป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูต่อไป

คำถามวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างไร มีแนวคิดและการนิเทศแบบกัลยาณมิตรบ้างหรือไม่ ในลักษณะใด
2. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร มีอะไรบ้าง
3. การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรควรให้ความสำคัญกับอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร
3. เพื่อศึกษาการส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร

ขอบเขตของการวิจัย

1. กรณีศึกษาในครั้งนี้เป็นอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 3 คน ของคณะศึกษาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยของรัฐในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2549
2. ประเด็นที่ศึกษา
 - 2.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) การคัดสรรอาจารย์นิเทศก์ 2) การดำเนินงานการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.2 สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย 1) คุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ 2) กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ 3) ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
 - 2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร
 - 2.4 การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง กระบวนการและมวลงประสบการณ์ที่สถาบันผลิตครูจัดให้แก่บัณฑิตชั้นปีสุดท้ายที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพเต็มเวลาของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ในสถาบันผลิตครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา นิสิตได้นำความรู้ความสามารถ ตลอดจนทักษะต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงเหมือนเป็นครูประจำการ

การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตให้มีศักยภาพ โดยมีอาจารย์นิเทศก์ของสถาบันเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนการฝึกและการเรียนรู้ในลักษณะของการสังเกตการทำงาน การสอน ให้คำแนะนำ ให้

คำปรึกษา ให้การช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะ ให้การอบรม สัมมนา ตลอดจนประเมินผลการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

สภาพปัจจุบันของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง สภาพปัจจุบันของ
การจัดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
ประกอบด้วย การคัดสรรและการจัดอาจารย์นิเทศก์ และการดำเนินงานการนิเทศการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู

สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร หมายถึง ลักษณะการนิเทศแบบกัลยาณมิตรอัน
ประกอบด้วยคุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ และผล
ของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

คุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ หมายถึง คุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์ที่
แสดงออกต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามหลักของกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ คือ

1) น่ารัก (ปิโย) ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา
ไต่ถาม

2) นำเคารพ (ครุ) ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ
เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

3) นำเจริญใจหรือน่ายกย่อง (ภาวนีโย) ในฐานะทรงคุณคือความรู้ และภูมิปัญญา
แท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความ
ซาบซึ้งภูมิใจ

4) รู้จักพูดให้ได้ผล (วตธา จ) รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร
อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

5) อดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม) คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ซักถาม คำ
เสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว

6) แดงเรื่องล้าลึกได้ (คมภีรญจ กถ กตธา) สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก
ซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

7) ไม่ชักนำในอฐานะ (โน จฏฐาเน นิโยชเย) คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล
หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ หมายถึง ขั้นตอนในการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่อาจารย์
นิเทศก์นำมาปฏิบัติการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต มีองค์ประกอบดังนี้

1) ให้อใจ คือ การสร้างศรัทธา สร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับ
นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2) ร่วมใจ คือ การร่วมคิดร่วมทำแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3) ตั้งใจ คือ ความตั้งใจของอาจารย์นิเทศก์ที่จะช่วยพัฒนา ช่วยแก้ปัญหา และให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4) เปิดใจ คือ การเปิดใจและยอมรับผลการประเมินจากอาจารย์นิเทศก์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในทัศนคติต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการจัดการเรียนการสอนของนิสิตอันเป็นผลมาจากการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร หมายถึง สิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์

การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร หมายถึง สิ่งสำคัญและแนวทางหรือวิธีการที่คณะศึกษาศาสตร์ส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์นิเทศก์มีการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อให้นิสิตได้รับการพัฒนาอย่างมีศักยภาพจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางมหาวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ให้ทำหน้าที่นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีสุดท้ายที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โดยเป็นผู้สังเกตการทำงาน การสอน ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะความช่วยเหลือต่างๆ ตลอดจนประเมินผลนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สารสนเทศสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สารสนเทศกัลยาณมิตรนิเทศ สารสนเทศปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และสารสนเทศการส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สามารถนำสารสนเทศกัลยาณมิตรนิเทศไปพัฒนาแนวทางในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรนิเทศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยพหุกรณีศึกษา (Multi-case study research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขอบข่ายการนำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

- 1.1 แนวคิดและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 1.2 แนวคิดและกระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ตอนที่ 2 กัลยาณมิตรนิเทศ

- 2.1 แนวคิดและกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร

ตอนที่ 1 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.1 แนวคิดและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

สมมติฐานหรือแนวคิดพื้นฐานบางประการของการจัดประสบการณ์วิชาชีพว่าควรตั้งอยู่บนรากฐาน 3 ประการ (ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2530: 98-101) คือ

1. การทดสอบทฤษฎีในสภาพการณ์จริง ประสบการณ์วิชาชีพเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามาก มีการประสานกันระหว่างทฤษฎีและสภาพการณ์จริงและนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติซึ่งทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ได้นานและช่วยให้แต่ละคนมีสมรรถภาพสูงขึ้น ผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีธรรมชาติของความเป็นผู้ใหญ่เขาต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่มีความจริง (Relevance) มีความหมาย (Meaningfulness) และนำไปปฏิบัติได้ เขาต้องการเรียนรู้สภาพปัญหาที่แท้จริงโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมรับรู้และช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ที่พึงปรารถนา

2. การสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดประสบการณ์วิชาชีพจะเป็นไปตามความแตกต่างระหว่างผู้เรียนแต่ละคนในด้านความต้องการ ความสนใจและความสามารถโดยกำหนดสมรรถภาพขั้นต่ำสุด และเปิดโอกาสให้นักศึกษแสดงสมรรถภาพเหล่านั้นได้ในเวลาที่เหมาะสมและตามความต้องการของแต่ละคน

3. การพัฒนาตนเอง เมื่อนิสิตมีโอกาสที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เขาเหล่านั้นจะเริ่มคิดถึงตนเองในด้านที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและสังคม ซึ่งจะช่วยพัฒนาความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีแนวทางของตนเองก่อนที่จะออกไปประกอบอาชีพนั้นๆ

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการผลิตครูที่กล่าวได้ว่า ไม่มีประสบการณ์ใดหรือวิชาใดที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติเป็นครูที่ดีได้ เนื่องจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้นำความรู้ทางทฤษฎีไปปฏิบัติจริง และได้พัฒนาทักษะการสอนของตน ตลอดจนได้ฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ เป็นการเสริมสร้างคุณภาพให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สำเร็จการศึกษามีสมรรถภาพอย่างน้อย 3 ประการคือ 1) สมรรถภาพทางด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ในวิชาชีพ และรู้อื่นๆ 2) สมรรถภาพทางด้านเทคนิควิธี ได้แก่ งานสอน งานธุรการ งานแนะแนว งานกิจการนักเรียน งานพัฒนาตน งานพัฒนาสังคม และ 3) สมรรถภาพทางด้านคุณลักษณะ (กรมการฝึกหัดครู, 2531) ได้มีผู้ให้ความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้พอสรุปได้ดังนี้

1.1.1 ความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

สมบัติ คชสิทธิ์ (2534: 94) ได้สรุปความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ว่า เป็นการจัดให้นิสิตฝึกปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการผลิตครู ซึ่งเปิดโอกาสให้นิสิตได้นำความรู้ทางทฤษฎีไปปฏิบัติจริง และได้พัฒนาทักษะการสอนของตน ตลอดจนได้ฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ

เสาวรส ภูภากรณ์ (2543: 34) ได้สรุปความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การฝึกสอนของนิสิตครูซึ่งจะเป็นกิจกรรมหลักของนิสิตทุกคนที่จะได้ฝึกทักษะต่างๆ ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและวิธีแก้ไข โดยมีอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายสถาบันและอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนให้ความช่วยเหลือแนะนำ เพื่อให้ นิสิตได้นำทฤษฎีที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียนไปปฏิบัติจริง ตลอดจนได้เรียนรู้วิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวเองสำหรับการเตรียมตัวเพื่อเป็นครูต่อไป

กมลวรรณ ตั้งเจริญบำรุงสุข (2545: 30) ได้สรุปความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นประสบการณ์ตรง ที่สถาบันผลิตครูจัดให้นิสิตครู ได้ออกฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงและเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตได้ใช้ความรู้ที่ตนได้ศึกษามาแล้วทั้งหมด นำมาใช้ในอันที่จะทดสอบความสามารถแห่งตน ไม่เพียงแต่ด้านงานสอนเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมภาระงานทั้งหมดของงานในหน้าที่ครู เพื่อให้เกิดความพร้อมจะเป็นครูให้มากที่สุดและทำหน้าที่ครูอย่างแท้จริง

บุญชรัสมิ์ เต็มชัย (2546: 10) ได้สรุปความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง กระบวนการและมวลงประสบการณ์ที่สถาบันผลิตครูจัดให้แก่บัณฑิตในหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ได้นำความรู้ ความสามารถ ทักษะต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมจากการลงมือปฏิบัติ และเกิดประสบการณ์ตรงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์ที่เป็นจริง เสมือนเป็นครูประจำการซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติวิชาชีพต่อไปในอนาคต

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การจัดประสบการณ์ตรงให้กับบัณฑิตได้มีการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ปฏิบัติภารกิจเสมือนครูประจำการทุกอย่าง และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีที่ศึกษามาและนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งถือว่าการให้ความรู้โดยผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนี้จะเป็นการฝึกหัดทางปฏิบัติจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้ดี เกิดทักษะ เกิดความมั่นใจที่จะนำไปสู่ความศรัทธาในอาชีพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครูในที่สุด

1.1.2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

ในการสร้างครูดีให้แก่สังคม สถาบันฝึกหัดครูควรให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนซึ่งควรพิจารณาในหัวเรื่องสำคัญ ได้แก่ วิชาชีพพื้นฐานทั่วไป เนื้อหาวิชาชีพครู วิชาเตรียมประสบการณ์และวิชาฝึกสอน ในการเตรียมประสบการณ์ควรเริ่มจากการทำความเข้าใจเชิงความรู้ก่อนเป็นความรู้ที่เหมาะสมกับงาน จากนั้นจึงจัดให้มีประสบการณ์ทั้งสถานการณ์จำลองและประสบการณ์ตรงจากการศึกษา สังเกตและมีส่วนร่วมในโรงเรียนภายใต้การดูแลแนะนำของอาจารย์โดยเน้นความเข้าใจพื้นฐานและวิธีการที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคตเป็นสำคัญ รวมถึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมความเป็นไปได้ในแต่ละองค์กร ฉะนั้นการฝึกสอนหรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจึงถือเป็นงานสำคัญ จุดเน้นจะต้องอยู่ที่การทดลอง ทดสอบและประเมินตนเองว่าคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ทำได้เพียงใด มองเห็นและเข้าใจแนวทางที่จะพัฒนาตนเอง (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2538)

การส่งเสริมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นการเตรียมบัณฑิตให้มีความพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพที่แท้จริง ได้รู้จักเด็ก ได้ทำงานร่วมกับครูและบุคคลอื่นๆ ได้มีโอกาสเป็นผู้นำซึ่งช่วยให้บัณฑิตได้ปรับปรุงตนเองในทุกๆ ด้าน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ดีมิได้หมายความถึงการจัดสภาพห้องเรียนที่หรูหรา สะดวกสบาย มิได้หมายถึง ความพร้อมทางวัตถุ เทคโนโลยี และการบริการอันเลิศ หากหมายถึง โอกาสที่บัณฑิตจะได้รับการฝึกฝนอย่างหลากหลาย ได้เรียนรู้แบบอย่างที่ดี ค้นคว้าแก้ปัญหาที่ท้าทาย รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนทุกฝ่ายในองค์กร เกิดความรู้สึกที่ดีภาคภูมิใจในสถานภาพของวิชาชีพครู (สุมน อมรวิวัฒน์, 2541: 2)

ดังนั้น ความสำคัญของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู จึงเป็นหัวใจของการฝึกหัดครูทุกระดับเพราะนิสิตจะได้รับประสบการณ์ตรง ได้นำเอาทฤษฎีต่างๆ ทั้งหมดที่เรียนมาปฏิบัติ เพราะในช่วงที่นิสิตออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตจะต้องได้เข้าไปสัมผัสและศึกษาสถานการณ์ทุกอย่างของงานในหน้าที่ครู โดยเริ่มตั้งแต่ การเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก เข้าใจบทบาทความเป็นครู รู้จักเลือกใช้วิธีสอนได้ถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เรียนรู้ระบบการจัดการบริหารการศึกษาในโรงเรียน ทำงานร่วมกับผู้บริหาร คณะครู เจ้าหน้าที่ที่คนงานต่างๆ ของโรงเรียน ตลอดจนเข้าใจและทำงานร่วมกับนักเรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชนอาชีพต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งนิสิตจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ เพื่อจะได้ นำประสบการณ์เหล่านั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์เมื่อนิสิตต้องออกไปประกอบอาชีพครูจริงๆ ด้วยเหตุนี้ ทางคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันฝึกหัดครู จึงต้องทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ตลอดจนมีการกำหนดจุดมุ่งหมายและวิธีการจัดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีศักยภาพ

1.1.3 บทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หัวหน้าหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (Director of Student Teaching)

หัวหน้าหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีบทบาทต่อการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู (Montana State University 1989: 1 อ้างถึงใน สมบัติ กษสิทธิ์, 2534: 84) ดังนี้

1. เป็นผู้จัดตั้งและปฐมนิเทศนิสิตออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้เลือกเป็นโรงเรียนสำหรับฝึกประสบการณ์
2. เป็นผู้ประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับ โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่จะแจ้งให้ทางโรงเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์ บทบาทและหน้าที่ของทางโรงเรียนต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
3. เป็นผู้ประกาศให้นักศึกษาทราบเกี่ยวกับระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ งานที่จะต้องฝึกปฏิบัติ
4. จัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอนให้กับนิสิตวิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์
5. ประสานงานระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับภาควิชาต่างๆ ที่ส่งนิสิตไปฝึกประสบการณ์
6. จัดงบประมาณค่าดำเนินการให้กับอาจารย์พี่เลี้ยง
7. บันทึกระดับคะแนน (Grade) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตวิชาชีพครู

ผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Montana State University, 1989: 5-6; Southwest State University, 1989: 43 และ เจริญผล สุวรรณโชติ, 2524: 158 อ้างถึงใน สมบัติ คชสิทธิ์, 2534: 91) สรุปได้ดังนี้

1. การปฐมนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
2. ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวก ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตวิชาชีพครู ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนหรืออาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตวิชาชีพครู
3. ร่วมมือกับทางสถาบันฝึกหัดครูที่จะมอบหมายงานให้แก่นิสิตวิชาชีพครู และเลือกสรรครูผู้สอนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทำหน้าที่อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนหรืออาจารย์พี่เลี้ยง
4. ชี้แจงให้คณะครูในโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์การทำกรฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และประโยชน์ที่ทางโรงเรียนจะได้รับจากโครงการนี้
5. ดำเนินการประชุมนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกับคณะครูในโรงเรียน
6. ร่วมประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตวิชาชีพครู
7. ร่วมกับทางสถาบันฝึกหัดครูแก้ไขปัญหาที่ร้ายแรงและสำคัญของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อาจารย์พี่เลี้ยง

อาจารย์พี่เลี้ยงมีบทบาทที่สำคัญ (หน่วยประสบการณ์วิชาชีพ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532: 75) ดังนี้

1. การปฐมนิเทศ ควรจะให้นิสิตได้รับความรู้ ดังนี้
 - 1.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ความรู้เกี่ยวกับระบบบริหารของโรงเรียน นโยบายของโรงเรียน
 - 1.2 ให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวินัย หรือข้อบังคับต่างๆ ที่ใช้อยู่ในโรงเรียนรวมถึงข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนในชั้น เพื่อใช้ในการปฏิบัติการกิจประจำวัน
 - 1.3 บอกแหล่งที่จะหาหนังสืออ่านประกอบ เช่น คู่มือครู และเอกสารต่างๆ ตลอดจนแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนการสอนระยะยาว และการวางแผนการสอนระยะสั้น ซึ่งทางโรงเรียนต้องการ
2. ช่วยแนะนำให้นิสิตรู้จักคุ้นเคยกับผู้บริหารโรงเรียน เช่น ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา ตลอดจนบุคลากรอื่นๆ
3. จัดหาที่ทำงานที่เหมาะสมให้กับนิสิต

4. ศึกษาข้อมูลส่วนตัวของนิสิต ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่านิสิตฝึกสอนมีพื้นฐานความรู้ความสามารถพิเศษอย่างไรจะได้อบรมร่วมกันได้ถูกต้อง
 5. จัดให้นิสิตได้มีโอกาสสังเกตการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเป็นแนวทางในการสอนของนิสิตต่อไป
 6. ช่วยตรวจบันทึกการสอนล่วงหน้าของนิสิต และให้คำแนะนำในการพัฒนาการบันทึกการสอน เพื่อให้การสอนมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 7. การสังเกตการสอน ควรจะสังเกตการสอนให้ตลอดคาบ และเข้าสังเกตการสอนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อสังเกตข้อบกพร่องของนิสิตและเสนอแนะต่อไป
 8. การมอบหมายงาน อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนหรืออาจารย์พี่เลี้ยง ควรจะมอบหมายงานให้นิสิตได้ฝึก เช่น การคุมแถว การดูแลนักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน การทำหน้าที่ครูเวร การทำงานประจำชั้น การออกข้อสอบ การร่วมจัดนิทรรศการ การจัดทำป้ายนิเทศก์ ฯลฯ เพื่อให้นิสิตมีประสบการณ์ในการเป็นครู
 9. ช่วยจัดให้นิสิตได้มีโอกาสร่วมมือ ทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตร และเปิดโอกาสให้นิสิตได้ร่วมประชุมกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนหรืออาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อหาประสบการณ์
 10. ประเมินผลความก้าวหน้าทางด้านพฤติกรรมการสอนและพฤติกรรมทั่วไป และบันทึกในแบบประเมินที่คณะกรรมการกำหนดไว้ ตลอดจนให้คำแนะนำหรือแจ้งให้นิสิตได้ทราบถึงการพัฒนารูปแบบต่างๆ ของตนเป็นระยะๆ
 11. ร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายคณะในการแก้ไขปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต
 12. ส่งเสริมและให้กำลังใจให้นิสิตพัฒนาทัศนคติที่ดีและศรัทธาต่อวิชาชีพครู ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นิสิต โดยการปฏิบัติตามระเบียบข้าราชการและจรรยาบรรณของครู
 13. รายงานปัญหาต่อหน่วยประสบการณ์วิชาชีพ
- นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู**
- ช่วงเวลาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตได้มีโอกาสดำเนินงานร่วมกับนักเรียนวัยต่างๆ ครูอาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครองและเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกัน ความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถและความรับผิดชอบของตนเอง แต่อีกส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นที่เราเกี่ยวข้องด้วยในการทำงาน ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตกับบุคคลอื่นจึงเป็นสิ่งจำเป็น การปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (หน่วยประสบการณ์วิชาชีพ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532: 77-79; คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549) ควรเป็นดังนี้

การปฏิบัติต่อโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูเปรียบเสมือนเป็นบุคลากรคนหนึ่งของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ตลอดระยะเวลาที่ฝึกปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู นั้น ดังนั้นนิสิตควรปฏิบัติดังนี้

1. เคารพและปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู การไม่เห็นด้วยกับนโยบายอย่างหนึ่งอย่างใดควรแสดงออกอย่างนักวิชาชีพ และไม่ขัดต่อระเบียบและกฎเกณฑ์ของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู

2. ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูอย่างเคร่งครัด

3. ร่วมรับผิดชอบต่อทรัพย์สินและอุปกรณ์ต่างๆ ของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู

4. แต่งกายและปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับระเบียบของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู

5. หลีกเลี่ยงการนิทาว่าร้ายนักเรียน ครู และบุคลากรของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู เมื่อเกิดปัญหาใดๆ ขึ้นควรปรึกษาและขอความช่วยเหลือจากอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และอาจารย์นิเทศก์คณะครุศาสตร์

6. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูจากโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูอื่น (ในกรณีที่ไม่ฝึกในโรงเรียนที่รับนิสิตหรือนักศึกษาจากหลายสถาบัน)

7. เคารพและปฏิบัติต่ออาจารย์ทุกท่านในโรงเรียนเท่าเทียมอาจารย์นิเทศก์ของตน

8. ร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู เช่นเดียวกับครูคนอื่น

9. มีความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูอย่างจริงจัง

การปฏิบัติต่อผู้บริหารโรงเรียน

1. ให้ความเคารพและปฏิบัติตามคำสั่งโดยเคร่งครัด

2. ทำงานให้สอดคล้องกับนโยบายและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน

3. ขอคำแนะนำและปรึกษาหารือในการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของโรงเรียน

การปฏิบัติต่ออาจารย์นิเทศก์

1. มอบตารางสอนและตารางปฏิบัติงานผ่านหัวหน้านิสิตประจำโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูให้อาจารย์นิเทศก์ภายในสัปดาห์แรกที่นิสิตไปประจำที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู เพื่ออาจารย์นิเทศก์จะได้จัดตารางเวลาทำงานได้เหมาะสม

2. แจ้งให้อาจารย์นิเทศก์ทราบล่วงหน้า ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงตารางสอนหรือมีเหตุการณ์ที่ต้องทำให้งดสอน

3. แจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับนิสิตให้อาจารย์นิเทศก์ทราบอย่างตรงไปตรงมา และจริงใจเพื่อขอรับคำแนะนำและความช่วยเหลือทันที

4. ทำบันทึกเตรียมการสอนให้พร้อม เพื่ออาจารย์นิเทศก์จะได้ตรวจแก้ทุกครั้งทีไปนิเทศการสอน

5. เข้าร่วมประชุมร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ทุกครั้งตามที่คณะกำหนดนัดหมาย

6. อำนวยความสะดวกแก่อาจารย์นิเทศก์ที่นิเทศการสอนนิสิตสาขาวิชาอื่น

การปฏิบัติต่ออาจารย์พี่เลี้ยง

1. แสดงความตั้งใจจริงที่จะเรียนรู้วิธีการทำงาน และให้ความร่วมมือกับอาจารย์พี่เลี้ยงอย่างเต็มความสามารถ

2. แสดงให้เห็นว่ามีความเต็มใจที่จะรับฟังความคิดเห็นและคำแนะนำ ดิชมจากอาจารย์พี่เลี้ยง

3. เตรียมตัวให้พร้อมทางด้านเนื้อหาวิชาและเทคนิคการสอน โดยการขอคำปรึกษาจากอาจารย์พี่เลี้ยงก่อนทำการสอนในชั้น

4. พึงสำนึกว่าห้องเรียนที่ตนปฏิบัติงานอยู่นั้น อยู่ในความรับผิดชอบสูงสุดของอาจารย์พี่เลี้ยง ดังนั้นในการจัดกิจกรรมต่างๆ นิสิตควรปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดกับอาจารย์พี่เลี้ยง

5. ควรวางแผนงานอย่างมีระบบร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยง และปรึกษาปัญหาต่างๆ อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา

6. ส่งบันทึกเตรียมการสอนแก่อาจารย์พี่เลี้ยงก่อนเสมอทุกครั้ง

7. ตรงต่อเวลาในการสอนและรักษาเวลานัดหมายกับอาจารย์พี่เลี้ยงอย่างเคร่งครัด

8. แสดงความกระตือรือร้นและเอาใจใส่การสอน ตลอดจนปฏิบัติงานต่างๆ ที่ทางสถาบันมอบหมายให้ด้วยความเต็มใจ

9. มีสัมมาคารวะต่ออาจารย์พี่เลี้ยงในฐานะผู้มีอาวุโสและมีประสบการณ์ในวิชาชีพสูงกว่าตน

การปฏิบัติต่อเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเหมือนพี่น้อง หรือเป็นกัลยาณมิตรกัน

2. ร่วมมือกันทำงานให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

3. ปรึกษาหารือกันในการทำงานและการปรับปรุงการทำงาน

4. คอยตักเตือนซึ่งกันและกัน ให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของการเป็นครูที่ดี

5. รักษาความสามัคคีระหว่างเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การปฏิบัติต่อนักเรียน

1. ปฏิบัติตนเช่นครูคนหนึ่งของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วางตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือ รักใคร่และเลื่อมใสทั้งทางด้านวิชาการและบุคลิกภาพ

2. พยายามรู้จักนักเรียนที่ตนจะต้องสอนอย่างทั่วถึง ทั้งในด้านวุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนด้วยความเอาใจใส่ทั้งในและนอกห้องเรียน
 3. ทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน
 4. เตรียมการสอนให้ดีเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากที่สุด
 5. รักษาความลับของนักเรียนทุกคน และช่วยแนะแนวทางในการแก้ปัญหาแก่นักเรียนด้วยความเต็มใจและจริงใจ
 6. ให้ความยุติธรรมและเมตตาปราณีแก่นักเรียนทุกคน
- การปฏิบัติต่อผู้ปกครองนักเรียน

1. ศึกษาแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียน ระเบียบของโรงเรียนเกี่ยวกับการติดต่อกับผู้ปกครองและปฏิบัติตามระเบียบนั้น
2. พบปะผู้ปกครองนักเรียนเท่าที่จะทำได้ เพื่อปรึกษาหารือกับผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาและการเรียนของเด็ก อย่าได้ทำตนเป็นผู้ไปสอนผู้ปกครอง
3. ถ้าผู้ปกครองมาเยี่ยมหรือมาธุระอื่นใดที่โรงเรียนก็ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี
4. ประสานงานกับโรงเรียนเพื่อเชิญผู้ปกครองในโอกาสที่เหมาะสม เช่น ในการจัดนิทรรศการ เป็นต้น

จะเห็นว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทุกฝ่ายต่างก็มีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไปและจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้ในบทบาทและหน้าที่ของตนให้เข้าใจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตที่จะก้าวออกไปเป็นครูมืออาชีพในอนาคต สำหรับบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์นั้นจะกล่าวในลำดับถัดไป

1.1.4 จุดมุ่งหมายและวิธีการจัดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการผลิตครูที่กล่าวได้ว่า ไม่มีประสบการณ์ใดหรือวิชาใดจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติเป็นครูที่ดีได้ เพราะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้นำความรู้ทางทฤษฎีไปปฏิบัติจริง และได้พัฒนาทักษะการสอนของตน ตลอดจนได้ฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ในสถาบันฝึกหัดครูทุกแห่งจึงได้จัดให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนที่เรียกว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะได้นำความรู้ที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ที่จะพัฒนาทักษะการสอนต่างๆ เป็นการผสมผสานระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ และยังให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้มี

โอกาสพิจารณาความสามารถในการฝึกปฏิบัติงานสอนของตน ที่จะพัฒนาเทคนิคทักษะการสอนต่างๆ ให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สำหรับแนวคิดการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในหลักสูตรการผลิตครูนั้น สถาบันฝึกหัดครูแต่ละแห่งได้กำหนดแนวทางจุดมุ่งหมายและวิธีการจัดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้หลายลักษณะ ซึ่งอาจคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับพื้นฐานแนวคิดและบริบท (context) ของแต่ละสถาบันซึ่งพอจะสรุปสาระสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยต่างๆ ไว้ดังนี้

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2541) ได้กำหนดขอบข่ายและสาระสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1) มีประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงานวิชาชีพเต็มเวลาในสาขาที่ตนได้เลือกศึกษา 2) นำทฤษฎีและหลักการที่ได้ศึกษาไปประยุกต์ใช้ในสภาพที่เป็นจริง 3) สามารถแก้ปัญหาให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ 4) เรียนรู้การทำงานกับบุคลากรอื่นในวิชาชีพครูและวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง 5) เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะครุศาสตร์และโรงเรียน/สถาบันอื่นๆ 6) พัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับวิชาชีพ 7) มีทัศนคติที่ดีและศรัทธาในวิชาชีพครู

แผนกำหนดเวลาปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต

1) ประชุมและอภิปรายกลุ่มใหญ่ในการปฐมนิเทศนิสิตก่อนไปปฏิบัติการสอนโดยศูนย์ประสบการณ์วิชาชีพ 2) สาธิตการสอนในชั้นเรียนโดยอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง 3) สังเกตการสอนแบบมีส่วนร่วมและศึกษางานครูที่อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติ 4) ปฏิบัติการสอนและงานครูอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย 5) ทดลองวิธีสอนแบบใหม่ๆ และผลิตสื่อการสอนที่สร้างสรรค์ 6) นิเทศการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง 7) อภิปรายกลุ่มย่อยระหว่างอาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาเอกต่างๆ ประมาณ 6 ครั้งในระหว่างปฏิบัติการสอน 8) ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงในเรื่องการเรียนการสอนและปัญหาต่างๆ 9) ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่ได้รับการแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง 10) สัมมนาหลังการปฏิบัติงานวิชาชีพเพื่อสรุปเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับการพัฒนาตนเองและวิชาชีพครูในอนาคต

ปฏิทินการปฏิบัติงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต

สัปดาห์ที่ 1 อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงพบนิสิตเพื่อแนะนำเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เช่น การบริหารโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน

หลักสูตรระดับชั้นที่ต้องสอน แหล่งข้อมูลการเรียนการสอน แผนการสอนระยะยาว บันทึกการ
สอนประจำวัน โดยอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ให้คำแนะนำและตรวจความถูกต้อง

สัปดาห์ที่ 2 นิสิตสังเกตการสอนและปฏิบัติงานครูในห้องเรียนจากอาจารย์
นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง นิสิตและอาจารย์นิเทศก์รวมทั้งอาจารย์ที่เลี้ยงวิเคราะห์การสอนและการ
ปฏิบัติงานครুর่วมกัน

สัปดาห์ที่ 3 นิสิตเริ่มปฏิบัติการสอนโดยมีอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงให้
คำปรึกษา อาจารย์นิเทศก์ต้องตรวจบันทึกการสอนล่วงหน้า ให้คำแนะนำและเสนอแนะแนวทาง
แก้ไขให้ถูกต้อง ตลอดจนนิเทศการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกครั้งปฏิบัติการ
สอนเพื่อให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาต่างๆ และติดตามพัฒนาการทางการเรียนการสอนในครั้ง
ต่อไป

สัปดาห์ที่ 4 การประเมินผลครั้งที่ 1 อาจารย์นิเทศก์ประเมินผลพฤติกรรมการ
สอนและพฤติกรรมทั่วไปของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งแจ้งข้อดี ข้อบกพร่อง และ
เสนอแนะวิธีการแก้ไข

สัปดาห์ที่ 5-6 นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฏิบัติการสอน โดยพยายาม
ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากการประเมินผลครั้งที่ 1 ของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์นิเทศก์
เน้นการคุมชั้นเรียน การกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยของเด็กนักเรียนและเวลาในการสอน
ตรวจสอบการปฏิบัติงานครูอื่นๆ เช่น การตรวจงานนักเรียน การจัดป้ายนิเทศ นิทรรศการต่างๆ
การร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

สัปดาห์ที่ 7 การประเมินผลครั้งที่ 2 อาจารย์นิเทศก์ประเมินผลพฤติกรรมการ
สอนและพฤติกรรมทั่วไปของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งแจ้งข้อบกพร่องและเสนอแนะ
วิธีการแก้ไข

สัปดาห์ที่ 8-10 นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฏิบัติการสอน โดยพยายาม
ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากการประเมินผลครั้งที่ 2 ของอาจารย์นิเทศก์ โดยเน้นการผลิต
สื่อการสอนที่สร้างสรรค์ การสอนแบบใหม่ๆ การประเมินผลนักเรียนและยังคงติดตามสังเกต
พฤติกรรมการสอนและพฤติกรรมทั่วไปของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งแจ้งข้อบกพร่อง
และเสนอแนะวิธีการแก้ไข

สัปดาห์ที่ 11 การประเมินผลครั้งที่ 3 อาจารย์นิเทศก์ประเมินผลพฤติกรรมการ
สอนและพฤติกรรมทั่วไปของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งแจ้งข้อดี ข้อบกพร่องและ
เสนอแนะวิธีการแก้ไข

สัปดาห์ที่ 12-14 นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฏิบัติการสอนอย่างอิสระและ
เตรียมพร้อมในการสอบสอน

สัปดาห์ที่ 15-18 นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสอบสอนและประเมินผล การสอนของตนเอง โดยเขียนสรุปไว้ตอนท้ายสมุดบันทึกการสอน

การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กำหนดให้เป็นเกรดตามระเบียบ การประเมินผลของมหาวิทยาลัยโดยมีการประเมิน 3 ส่วน คือ 1) พัฒนาการด้านพฤติกรรม การสอน 2) พัฒนาการด้านพฤติกรรมทั่วไป 3) ประเมินผลการสอบสอน ซึ่งการวัดผลการเรียนใน สาขาและวิชาเอกต่างๆ มีความแตกต่างกันเล็กน้อย โดยทั่วไปวิชาเอกเดี่ยวประเมินพฤติกรรม การสอนและพฤติกรรมทั่วไปอย่างน้อย 4 ครั้งและสอบ 1 ครั้ง วิชาเอกคู่ประเมินพฤติกรรม การสอนและพฤติกรรมทั่วไปอย่างน้อยวิชาเอกละ 3 ครั้งและสอบ 1 ครั้ง โดยที่สัดส่วนการประเมินคือ ประเมินพัฒนาการพฤติกรรม การสอนและ/หรือการทำงาน 50% ประเมินผลการสอบสอน 20% ประเมินพัฒนาการด้านพฤติกรรมทั่วไป 20 % เวลาในการปฏิบัติงาน 5% และสัมมนา ประสบการณ์วิชาชีพ 5%

มหาวิทยาลัยทักษิณ กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กำหนดแนวทาง ปฏิบัติเป็น 5 ขั้นตอน (คณะกรรมการฝึกสอนฝึกงาน มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541) คือ

ขั้นที่ 1 การปฐมนิเทศที่คณะศึกษาศาสตร์มีจุดประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อม และสร้างความเข้าใจระหว่างนิสิตกับอาจารย์นิเทศก์ ให้นิสิตเข้าใจบทบาท หน้าที่ ขั้นตอน กระบวนการและเกณฑ์ประเมินผลการฝึกสอน รวมทั้งฝึกการทำแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นรับ การปฐมนิเทศที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขั้นที่ 2 การศึกษาข้อมูลโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการสังเกต การสอน โดยให้นิสิตศึกษาข้อมูลและศึกษางานที่ได้รับมอบหมาย การศึกษาข้อมูลโรงเรียนฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูครอบคลุมทั้งด้านการบริหาร ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านข้อมูลบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ทำความรู้จักผู้บริหารทุกระดับและบุคลากรใน โรงเรียน นอกจากนี้ต้องศึกษาข้อมูลทางวิชาการอื่นๆ เรียนรู้งานในหน้าที่ครู ศึกษาปฏิทินงาน วิชาการของโรงเรียนแล้วทำกำหนดการสอนรายจุดประสงค์หรือหน่วยบทเรียนลงในแผนการสอน พร้อมกับให้นิสิตได้มีการสังเกตการสอนเพื่อให้ศึกษาสภาพความเป็นจริงในห้องเรียน ศึกษา พฤติกรรมนักเรียนรวมทั้งสังเกตเทคนิควิธีการที่อาจารย์ที่เลี้ยงใช้ในการสอน

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการสอนและปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ในด้านการปฏิบัติการ สอนมีวัตถุประสงค์เพื่อรับประสบการณ์จริงจากการปฏิบัติการสอนและเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพความ เป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1) ก่อนสอนต้องค้นคว้าด้านเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนให้ น่าสนใจแล้วทำการวางแผนการสอนโดยหารือร่วมกับอาจารย์ที่เลี้ยง ทำการวิเคราะห์แผนการ จัดการเรียนรู้ และส่งแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าก่อนปฏิบัติการสอน 1 สัปดาห์

2) ปฏิบัติการสอน โดยต้องสอนด้วยความตั้งใจ เต็มเวลา ตรงเวลา เต็มความสามารถ สามารถผลิตสื่อการสอน สร้างเครื่องมือวัดผลประจำจุดประสงค์และภาคเรียน มีการจัดป้ายนิเทศสนับสนุนการสอนและบันทึกการจัดป้ายนิเทศ เตรียมพร้อมรับการนิเทศ เตรียมการสอนและคุณลักษณะครู ประเมินตนเองหลังวิเคราะห์การนิเทศของอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์วิชาเอกและอาจารย์นิเทศก์วิชาชีพครู

3) หลังการสอน มีการปรับปรุงงานสอนและงานในหน้าที่ครูตามคำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง

สำหรับด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูด้านต่างๆ นอกจากการสอนครอบคลุมภาระงาน 3 ด้าน คือ งานกิจกรรมนักเรียนและแนะแนว งานพัฒนาโรงเรียนและชุมชน งานธุรการในชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 การสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อวิเคราะห์ ปรับปรุงพัฒนาการสอนและงานในหน้าที่ครูระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขั้นที่ 5 การสัมมนาหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานและด้านที่เป็นปัญหา

การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กำหนดนำหนักการประเมิน 7 ส่วน โดยมีสัดส่วนระหว่างฝ่ายมหาวิทยาลัยกับฝ่ายโรงเรียน 3 : 4 คือ ฝ่ายมหาวิทยาลัย แบ่งเป็น อาจารย์นิเทศก์วิชาเอก 2 ส่วน อาจารย์นิเทศก์วิชาครู 1 ส่วน และฝ่ายโรงเรียน แบ่งเป็น ผู้บริหารโรงเรียน 1 ส่วน อาจารย์พี่เลี้ยง 3 ส่วน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กำหนดให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นกระบวนการภาคปฏิบัติที่มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะวิชาชีพครูด้านต่างๆ และสร้างประสบการณ์ให้กับบัณฑิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงได้กำหนดขอบข่ายของการฝึกสอนสำหรับบัณฑิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ 6 ด้านคือ การฝึกประสบการณ์สอน การฝึกกิจกรรม การฝึกหน้าที่ครูนอกเหนือจากงานสอน การฝึกการทำงานร่วมกัน การฝึกการบริหารชุมชน และการฝึกการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (พัฒนา จันทนา, 2542)

ระยะเวลาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือ 1 ภาคเรียน ไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์และนิสิตต้องมีชั่วโมงปฏิบัติการสอนไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในกรณีที่ได้รับชั่วโมงไม่ครบตามกำหนดต้องทำโครงการพิเศษเสริมทักษะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้ครบจำนวนคาบที่ขาดไปเสนอต่ออาจารย์นิเทศก์สาขาวิชา ซึ่งนิสิตจะได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์อย่างน้อย 6 ครั้ง จากอาจารย์พี่เลี้ยงและผู้บริหารอย่างน้อย 6 ครั้งเช่นกัน

เกณฑ์การพัฒนาสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนิสิตควรได้พัฒนา
ด้านต่างๆ พร้อมกัน คือ การพัฒนาสมรรถภาพด้านความรู้ การพัฒนาสมรรถภาพด้านการ
ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูและการพัฒนาสมรรถภาพด้านคุณลักษณะความเป็นครูที่ดี

การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

ผู้ประเมินและอัตราส่วนน้ำหนักการให้คะแนน ผู้ประเมินมี 3 ฝ่าย โดยมี
น้ำหนักการให้คะแนนดังนี้

1) อาจารย์พี่เลี้ยงและผู้บริหาร 45% โดยมีสัดส่วนของคะแนน คือ การ
เตรียมการสอน 15% การดำเนินการสอน 15% และคุณลักษณะของความเป็นครู 15%

2) อาจารย์นิเทศก์ (สาขาวิชาละ 2 คน) 45% โดยมีสัดส่วนของคะแนน คือ
การเตรียมการสอน 15% การดำเนินการสอน 20% และคุณลักษณะของความเป็นครู 10%

กำหนดช่วงเวลาการประเมินและน้ำหนักใน 1 ภาคการศึกษา กำหนดให้มีการ
ประเมิน 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 หลังจากฝึกประสบการณ์วิชาชีพไปแล้ว 10 สัปดาห์ น้ำหนัก
คะแนน 40% และครั้งที่ 2 ปลายภาคการศึกษา น้ำหนักคะแนน 60%

สำหรับวิธีการประเมินนั้น อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้บริหารโรงเรียน
ใช้แบบประเมินที่กำหนดให้โดยที่ผู้ประเมินสามารถใช้แบบประเมินนี้ทำการวัดหรือจดบันทึกเป็น
รายการย่อยๆ ก็ครั้งก็ได้เพื่อใช้เป็นกรอบการพิจารณาในการประเมินครั้งที่สมบูรณ์ที่สุดเพื่อส่งไป
ยังสำนักฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่อไป

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้กำหนดให้วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู
เป็นวิชาชีพครูบังคับที่สำคัญส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ) ซึ่งมีขอบข่ายและ
สาระสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549) ดังนี้
จุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1) มีความรู้ ความสามารถในวิชาชีพครูและวิชาเฉพาะด้าน ใฝ่หาความรู้-
ความคิดใหม่อย่างไม่หยุดยั้ง มีความชาญฉลาดในการนำความรู้ไปใช้ และถ่ายทอดอย่างมี
ประสิทธิภาพ 2) มีความเพียบพร้อมในความเป็นครู และความเป็นผู้นำทางการศึกษา มีจิตสำนึก
ในความเป็นครู ยึดมั่นในมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู 3) มีโลกทัศน์ที่ดีและกว้างไกล
ยึดมั่นในหลักเหตุผลและคุณธรรม มีบุคลิกภาพ ทักษะคิดและก่านิยมที่ดีตามแบบของวัฒนธรรม
ไทย

ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูใช้เวลาประมาณ 1
ภาคเรียน หรือ 16 สัปดาห์ ทั้งนี้มีข้อกำหนดในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า นิสิตต้อง
เรียนและสอบผ่านรายวิชาครูครบถ้วนตามหลักสูตรและวิชาเอกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งตามหลักสูตร
จึงออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้

แผนกำหนดเวลาปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต ดังนี้

1) อบรมเชิงปฏิบัติการ “การวิจัยในชั้นเรียน” 2) ปฐมนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) เริ่มปฏิบัติการสอนในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4) รับการนิเทศเยี่ยมจากอาจารย์นิเทศก์ 5) รับการนิเทศก์จากอาจารย์นิเทศก์ ครั้งที่ 1 6) รับการนิเทศก์จากอาจารย์นิเทศก์ ครั้งที่ 2 เขียนและนำเสนอโครงร่างวิจัยในชั้นเรียน 7) สัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและรับคำปรึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนจากอาจารย์นิเทศก์ 8) รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ ครั้งที่ 3 ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน 9) สรุปและเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน 10) สอบสอน (อาจารย์พี่เลี้ยงและคณะกรรมการ) 11) วันสุดท้ายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 12) รายงานตัวที่คณะศึกษาศาสตร์เพื่อจัดนิทรรศการ 13) สัมมนาหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่งแผนการจัดการเรียนรู้และวิจัยในชั้นเรียนที่ผ่านการประเมินจากอาจารย์นิเทศก์แล้วยังฝ่ายวิชาการ 14) โรงเรียนส่งคะแนนตามแบบรายงานการประเมินผลสำหรับโรงเรียน

ขั้นตอนการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

1) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกคนต้องเข้าร่วมปฐมนิเทศและอบรมเชิงปฏิบัติการ “วิจัยในชั้นเรียน”

2) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรายงานตัวที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยพบผู้บริหารของโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่งหนังสือรายงานตัวและเอกสารต่างๆ จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรับมอบหมายงานจากโรงเรียนและศึกษาทำความเข้าใจกับงานที่ได้รับมอบโดยปกติงานที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องทำ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ งานสอนและงานพิเศษที่โรงเรียนมอบหมายให้ ดังนี้

3.1) งานสอน โรงเรียนควรมอบหมายงานสอนให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตรงตามสาขาวิชาเอก หรือวิชาโทก่อน หากไม่สามารถจัดได้จึงจัดตามความเหมาะสมต่อไป โดยกำหนดคาบการฝึกสอนไว้คือ 8-12 ชม./สัปดาห์ สำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์กำหนดสอนไม่เกิน 4 วัน/สัปดาห์

3.2) งานพิเศษ หมายถึง งานอื่นๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอนหรืองานบริหารโรงเรียน เช่น งานวิชาการ งานปกครอง งานบริการ งานธุรการ งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานอาคารสถานที่ ฯลฯ

4) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฏิบัติการฝึกสอนและงานพิเศษในโรงเรียนโดยปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของทางโรงเรียน เช่นเดียวกับครูประจำการและต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยบูรพา ในฐานะนิสิตของมหาวิทยาลัยบูรพาด้วย

5) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียนโดยนำเสนอโครงร่างและรายงานการวิจัยในชั้นเรียนต่ออาจารย์นิเทศก์

6) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรับการประเมินผลจากอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยบูรพา อาจารย์ที่เลี้ยงของโรงเรียนและคณะกรรมการของโรงเรียน

7) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกคนต้องกลับมาสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและสัมมนาหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ประสบจากการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน รวมทั้งปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน

8) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องกลับไปรายงานตัวที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อจัดนิทรรศการที่แสดงถึงกิจกรรมของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลงานต่างๆ ที่เกิดจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ และรายงานการวิจัยในชั้นเรียนที่ดีของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แบบประเมินที่ใช้สำหรับการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย แบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับอาจารย์นิเทศก์ คือ แบบประเมินผลการสอน แบบประเมินโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินคุณภาพรายงานการวิจัยในชั้นเรียน แบบรายงานประเมินผลการสอน แบบรายงานประเมินผลวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง คือ แบบประเมินผลการสอน แบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับคณะกรรมการโรงเรียน คือ แบบประเมินการสอบสอน แบบประเมินผลการปฏิบัติงานพิเศษ แบบประเมินบุคลิกภาพ ความประพฤติ จรรยา มารยาท และวินัยตามระเบียบประเพณีครู แบบรายงานประเมินผลสำหรับโรงเรียน

การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมี 6 หน่วยกิต แบ่งการให้คะแนนเป็น 2 ฝ่าย คือ อาจารย์นิเทศก์ 2 หน่วยกิต และโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 หน่วยกิต โดยอาจารย์นิเทศก์ แบ่งการให้คะแนนเป็น 2 ส่วนคือ การสอนมีน้ำหนัก 1 หน่วยกิต คิดคะแนนเต็ม 100 คะแนน และการวิจัยในชั้นเรียนมีน้ำหนัก 1 หน่วยกิต คิดคะแนนเต็ม 100 คะแนน สำหรับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คิดคะแนนเต็ม 100 คะแนน แบ่งการให้คะแนน คือ การสอน 60 คะแนน การปฏิบัติงานพิเศษ 20 คะแนน บุคลิกภาพประพฤติ 20 คะแนน นำคะแนนที่ได้จากทั้ง 2 ฝ่ายมารวมกัน แล้วเทียบน้ำหนักเฉลี่ยเป็นเกรดสุดท้าย

ถึงแม้ว่าจุดมุ่งหมายและวิธีการจัดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีความแตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานแนวคิดและบริบท (context) ของแต่ละสถาบัน แต่ก็มีลักษณะร่วมที่สอดคล้องกันทั้งในด้านจุดมุ่งหมายและวิธีการจัดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สรุปได้ดังนี้

ด้านจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ 1) มีประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงานวิชาชีพเต็มเวลาในสาขาที่ตนได้เลือกศึกษา 2) นำทฤษฎีและหลักการที่ได้ศึกษาไปประยุกต์ใช้ในสภาพที่เป็นจริง 3) สามารถแก้ปัญหาให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ 4) เรียนรู้การทำงานกับบุคลากรอื่นในวิชาชีพครูและวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บัณฑิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูด้านต่างๆ 5) เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะครุศาสตร์และโรงเรียน/สถาบันอื่นๆ 6) พัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับวิชาชีพ 7) มีทัศนคติที่ดีและศรัทธาในวิชาชีพครู

สำหรับด้านวิธีการจัดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย ระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีดังนี้

ระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ 1 ภาคเรียน ไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์และนิสิตต้องมีชั่วโมงปฏิบัติการสอนไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ 1) ประชุมและอภิปรายกลุ่มใหญ่ในการปฐมนิเทศนิสิตก่อนไปปฏิบัติการสอนโดยศูนย์ประสบการณ์วิชาชีพ 2) อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงพบนิสิตเพื่อแนะนำเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) สาธิตการสอนในชั้นเรียนโดยอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง 4) สังเกตการสอนแบบมีส่วนร่วมและศึกษางานครูที่อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติ 5) ปฏิบัติการสอนและงานครูอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย 6) การประเมินผลครั้งที่ 1, 2 และ 3 อาจารย์นิเทศก์ประเมินผลพฤติกรรมการสอนและพฤติกรรมทั่วไปของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งแจ้งข้อดี ข้อบกพร่อง และเสนอแนะวิธีการแก้ไข 7) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฏิบัติการสอน โดยพยายามปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากการประเมินผลครั้งที่ 1, 2 และ 3 ของอาจารย์นิเทศก์ 8) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสอนและประเมินผลการสอนของตนเอง 9) การสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อวิเคราะห์ ปรับปรุง พัฒนาการสอนและงานในหน้าที่ครูระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 10) การสัมมนาหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานและด้านที่เป็นปัญหาเพื่อสรุปเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับการพัฒนาตนเองและวิชาชีพครูในอนาคต

การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ ประเมินผลตามระเบียบการประเมินผลของมหาวิทยาลัย โดยผู้ประเมิน ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.2 แนวคิดและกระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การนิเทศการสอนเป็นการเสาะแสวงหาความจริง ความรู้และคุณค่าในสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีการประสานงาน ประสานความคิด ร่วมมือกัน ใ่วางใจซึ่งกันและกัน และเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลอันเป็นจุดหมายปลายทางร่วมกัน ตามที่ตกลงกันไว้การนิเทศการสอนจึงเป็นการค้นพบความสามารถพิเศษที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวครูให้แสดงออกมา เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและยังช่วยให้ครูเข้าใจทฤษฎีอย่างชัดเจน โดยการให้ครูทดลองปฏิบัติจริงๆ เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูซึ่งถือว่าเป็นการให้การศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสอนและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น (สันต์ ธรรมบำรุง, 2526: 18-19; สมพงษ์ สิงหะพล, 2530: 13; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2540: 9) ได้มีผู้ให้ความหมายของการนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้พอสรุปได้ดังนี้

1.2.1 ความหมายของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อุษา วัชรินทร์เสวี (2523) ได้สรุปความหมายของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ว่า เป็นการทำหน้าที่เชื่อมโยงทฤษฎีและการปฏิบัติให้สัมพันธ์กันของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ภายใต้การนิเทศอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยมุ่งให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยให้ นิสิตมีความสามารถที่จะออกไปเป็นครูในอนาคต

ฉามรา ผลัดธุระ (2524: 15) ได้สรุปความหมายของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง ความพยายามของผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศที่จะช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครู หรือนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในการปรับปรุงส่งเสริมด้านการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เสาวรศ ภูภากรณ์ (2543: 17) ได้สรุปความหมายของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ว่า เป็นกระบวนการที่สถาบันผลิตครูให้โอกาสนิสิตไปฝึกภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริงที่โรงเรียน โดยได้รับการดูแล ให้คำแนะนำช่วยเหลือในด้านการเรียนการสอนจากอาจารย์นิเทศก์ให้สามารถทำการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กมลวรรณ ตั้งเจริญบำรุงสุข (2545: 30) ได้สรุปความหมายของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง ความร่วมมือกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายสถาบันฝึกหัดครูและคณะครูในสถาบันฝึกสอน ในการที่ช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แนะแนวทางในด้านการสอนและงานในด้านต่างๆ ของหน้าที่ครู ให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาของนักเรียนด้วย

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การร่วมมือกันให้คำแนะนำ ให้การช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ของผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ ให้กับนิสิตที่ออก

ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานการณจริง เพื่อเพิ่มพูนศัภภภาพแก่นิสิตฝึกประสภการณวิชาชีพรู จนสามารถปฏิบัติหน้าทีครุได้ดี เกิดทักษะ เกิดความมั่นใจทีจะนำไปสู่ความศรัทธาในอาชีพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครูในทีสุด

1.2.2 ความสำคัญของการนิเทศการฝึกประสภการณวิชาชีพรู

การนิเทศการฝึกประสภการณวิชาชีพรูจะช่วยให้นิสิตมองเห็นลู่ทาง ทีจะนำเอาเนื้อหาวิชาและทฤษฎีทางการศึกษาไปทดลองปฏิบัติใช้ในสภาพการเรียนทีแท้จริง การนิเทศจะทำให้นิสิตเกิดความอบอุ่นใจ มีความมั่นใจในการสอน ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนิสิตในระหว่างภาคปฏิบัติ ทั้งนี้อาจารย์นิเทศก์จะได้มีโอกาสร่วมแก้ปัญหาการฝึกประสภการณวิชาชีพรู ซึ่งจะยุ่งยากซับซ้อนกว่าทีนิสิตเคยประสภในสถานการณสมมุติ ดังนั้นการนิเทศจึงเป็นการพัฒนาวิชาชีพรู พัฒนาคุณภาพนักเรียน สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทีเกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน และสร้างความสัมพันธ์ทีดีระหว่างบุคคลทีเกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน (สันต์ ธรรมบำรุง, 2526: 16-17; สมพงษ์ สิงหะพล, 2530: 34; อัจฉรา ประไพตระกูล, 2519: 18 อ้างถึงใน สมบัติ คชสิทธิ์, 2534: 75; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2540: 8)

ดังนั้น อาจารย์นิเทศก์จึงมีบทบาททีสำคัญในการพัฒนาการฝึกประสภการณวิชาชีพรูของนิสิตให้มีศัภภภาพ อันจะนำไปสู่การเป็นครูมีอาชีพในอนาคต อาจารย์นิเทศก์จึงจำเป็นทีจะต้องศึกษาและเรียนรู้ในเรื่องของคุณสมบัติ ตลอดจนบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ การปฏิบัติการนิเทศการฝึกประสภการณวิชาชีพรู และกระบวนการนิเทศการฝึกประสภการณวิชาชีพรูให้เข้าใจ

1.2.3 คุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์

อาจารย์นิเทศก์ คือ กลุ่มบุคคลทีได้รับการแต่งตั้งจากทางมหาวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ให้ทำหน้าที่นิเทศการฝึกประสภการณวิชาชีพรูแก่นิสิตฝึกประสภการณวิชาชีพรูชันปีสุดท้ายทีออกฝึกประสภการณวิชาชีพรูเต็มเวลาในภาคเรียนที 2 ปีการศึกษา 2549 โดยเป็นผู้สังเกตการทำงาน การสอน ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะความช่วยเหลือต่างๆ ตลอดจนประเมินผลนิสิตฝึกประสภการณวิชาชีพรูในการฝึกประสภการณวิชาชีพรู ดังนั้น การพิจารณาเลือกหรือตัดสินในคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์จึงเป็นเรืองทีสำคัญซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านคุณวุฒิ เป็นคุณสมบัติประการแรกทีสำคัญสำหรับอาจารย์นิเทศก์เบื้องต้น โดยจะต้องมีวุฒิในการศึกษาไม่ควรต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และควรผ่านการศึกษางานวิชาทีเกี่ยวกับ “วิชานิเทศการฝึกประสภการณวิชาชีพรู” ซึ่งจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในวิชานิเทศการฝึกประสภการณวิชาชีพรูโดยตรง อีกทั้งมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและมีความเข้าใจอันดี

ในเรื่องการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเพิ่มพูนให้การนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดำเนินไปอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

2. ด้านประสบการณ์ อาจารย์นิเทศก์ควรที่จะมีประสบการณ์ด้านการสอนหรือผ่านการสอนในวิชาที่จะนิเทศในโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี เพื่อเป็นแนวทางสนับสนุนให้การนิเทศประสบผลดีบรรลุตามเป้าหมายที่สถาบันแต่ละแห่งกำหนดไว้

3. ด้านคุณสมบัติอื่นๆ อาจารย์นิเทศก์ควรที่จะมีความรู้ความสามารถด้านอื่นๆ เพื่อสนับสนุนด้านคุณวุฒิและด้านประสบการณ์ควบคู่กันไป อาทิเช่น มีความรู้และมีความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ซึ่งได้แก่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยง ผู้บริหารทุกระดับ รวมทั้งสภาพสังคมและสภาพปัญหาในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความรู้และมีความเข้าใจในวิธีการถ่ายทอดความรู้แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความรับผิดชอบต่องานนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ใช้วิธีนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยเหตุผล ด้วยสติปัญญา และมีการเปลี่ยนแปลงนำเอาความคิดใหม่ๆ มาปฏิบัติ

ดังนั้นอาจารย์นิเทศก์ที่ดีพึงมีทั้งคุณสมบัติและมีคุณธรรมไปด้วยในเวลาเดียวกัน และสมควรที่จะวางตัวให้เหมาะสม คือ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี ให้ความเป็นกันเอง ให้ความร่วมมือกับทุกฝ่าย ทำงานเป็นทีมได้ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพเรียบร้อย มีกิริยาวาจาที่อ่อนโยน ตลอดจนรู้จักยิ้มแย้มแจ่มใสกับบุคลากรในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ไปทำการนิเทศอย่างเสมอต้นเสมอปลายและทั่วหน้ากัน (วินัย เกษมเศรษฐ, 2521; นพพร พานิชสุข, 2523: 13-15; เจริญผล สุวรรณโชติ, 2524: 139-140)

1.2.4 บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์

อาจารย์นิเทศก์ ซึ่งนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู บทบาทของอาจารย์นิเทศก์จึงไม่ควรจะจำกัดอยู่แต่เพียง การไปดู แนะนำ สังเกต หรือควบคุมการสอนของนิสิตเท่านั้น เพราะเมื่ออาจารย์นิเทศก์ไปโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ก็ต้องไปพบปะและทำงานร่วมมือกับอาจารย์ใหญ่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะครู อาจารย์พี่เลี้ยง ตลอดจนนักเรียน คนงาน และเจ้าหน้าที่ต่างๆ ของโรงเรียน ดังนั้นอาจารย์นิเทศก์จะต้องเข้าใจบทบาทของตนเองให้ดีเสียก่อน ในอันที่จะทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ถือเป็นหัวใจของการฝึกหัดครูประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูง (ตามรา ผลัดธุระ, 2524)

นอกจากนี้ อาจารย์นิเทศก์ต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการประเมินผลนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยความเป็นธรรม ถูกต้องและเหมาะสม ละเว้นในเรื่องส่วนตัวและอคติที่ไม่ดีต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับหน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์

จะต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชี้แจง ตลอดจนให้คำปรึกษารวมไปถึงการให้กำลังใจในทุกด้านได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการปกครองชั้น แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้เกิดความอบอุ่นใจ มั่นใจ และมีกำลังใจในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์จะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับทางมหาวิทยาลัย (นพพร พานิชสุข, 2523)

บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์โดยทั่วไป (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523: 10; หน่วยประสบการณ์วิชาชีพ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532: 74) มีดังนี้

1. นิเทศการฝึกปฏิบัติงานของนิสิตให้สอดคล้องกับนโยบายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของคณะครุศาสตร์ และของสถาบันฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
2. ตรวจสอบบันทึกการสอนของนิสิต พร้อมทั้งอธิบายให้นิสิตเข้าใจวิธีการเรียนการสอนในส่วนนั้นๆ
3. สังเกตการสอนในชั้นเรียน และบันทึกผลการนิเทศการสอนแต่ละครั้ง เพื่อติดตามผลพัฒนาการทางการสอนของนิสิต
4. พบนิสิตเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเพื่อรับทราบปัญหาในการฝึกปฏิบัติงาน และปัญหาอื่นๆ และแนะแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ
5. พบปะปรึกษาหารือเกี่ยวกับผลการฝึกปฏิบัติงานของนิสิตร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน เพื่อให้การนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ตรงกัน
6. สังเกตพฤติกรรมทั่วไปนอกชั้นเรียนของนิสิตแล้วบันทึกผลพัฒนาการด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ
7. พบกับผู้บริหารของโรงเรียนเพื่อรับทราบนโยบายเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และเพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีตามโอกาสอันควร
8. ประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตเป็นระยะตามที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พร้อมทั้งรวบรวมและสรุปผลการประเมินส่งคณะกรรมการดำเนินการจัดสอนวิชาประสบการณ์วิชาชีพ 4
9. เข้าร่วมการประชุมนิเทศและการสัมมนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
10. เข้าร่วมประชุมในการนิเทศ คณะครุศาสตร์ เพื่ออภิปรายแนวทางการนิเทศให้เป็นแนวเดียวกัน
11. สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะให้แก่คณะกรรมการดำเนินการจัดสอนวิชาประสบการณ์วิชาชีพ 4 เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ENZ และคณะ (อ้างถึงใน สุจินดา ม่วงมี, 2549: 36) ได้สร้างแบบจำลอง บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ เพื่อศึกษาการรับรู้ของนิสิตฝึกสอน อาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐออริโซนา (Arizona State University) ในปีค.ศ. 1992 โดยกำหนดขอบเขตบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ไว้ 3 ด้าน 14 หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทอาจารย์นิเทศก์ด้านที่เลี้ยง (Mentor Role) มีหน้าที่คือ

1.1 ตรวจสอบการสอนและสังเกตการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรวมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

1.2 ส่งเสริมและให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.3 ประเมินคุณภาพการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.4 จัดให้มีการสัมมนาอย่างเป็นทางการระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.5 บันทึกวิดีโอเทปการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน)

2. บทบาทอาจารย์นิเทศก์ด้านผู้ตีความหรือให้การอธิบาย (Interpreter Role) มีหน้าที่คือ

2.1 อำนวยความสะดวกในการพบพูดคุยกันเกี่ยวกับข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์ที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์

2.2 มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านแผนการสอนระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.3 เป็นผู้เชื่อมประสานงานระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

2.4 มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อขัดแย้งในด้านบุคลิกภาพระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.5 สังเกตอาจารย์ที่เลี้ยงเพื่อพิจารณาหรือศึกษาแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอน

3. บทบาทอาจารย์นิเทศก์ด้านเป็นแหล่งทรัพยากรทางวิชาชีพ (Professional Resource Role) มีหน้าที่คือ

3.1 ทบทวนสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ ที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย

3.2 ปรึกษาหารือเป็นส่วนตัวกับอาจารย์ที่เลี้ยงเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.3 ช่วยและให้คำแนะนำอาจารย์พี่เลี้ยงในการจัดเตรียมข้อบรรยายสรุป การประเมินผลนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามระเบียบของมหาวิทยาลัย

3.4 ให้การส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์พี่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงาน

จะเห็นว่าบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ที่กล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ตามที่ ENZ และคณะ กล่าวไว้นั้น ได้จัดจำแนกเป็นประเด็นให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น อีกทั้งล้วนมีบรรยากาศที่เป็นกันเอง มุ่งเน้นให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ร่วมคิดร่วมทำแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศที่จะกล่าวต่อไป

1.2.5 การปฏิบัติกรณิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

สำหรับการนิเทศนิสิตที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลานั้น ในแต่ละสถาบันมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กรมการฝึกหัดครูให้มีการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างน้อย เดือนละ 2 ครั้ง ต่อนิสิตฝึกเต็มรูป 1 คน นั่นคือ การฝึกเต็มรูปครึ่งภาคเรียน ให้ นิเทศอย่างน้อย 4 ครั้ง หากฝึกเต็มรูปหนึ่งภาคเรียน ให้นิเทศอย่างน้อย 8 ครั้ง (กรมการฝึกหัดครู, 2531) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำนวน 3 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 254; คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำนวน 6 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน (พัฒนา จันทนา, 2542)

สรุปได้ว่า การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในแต่ละสถาบันฝึกหัดครูมีความแตกต่างกันตามสภาพบริบท แต่ทั้งนี้ต้องมีการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างน้อย 3 ครั้งต่อ 1 ภาคเรียน

1.2.6 กระบวนการนิเทศ

กระบวนการนิเทศ หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินงานและการปฏิบัติงานการนิเทศอย่างมีระบบ มีการประเมินสภาพการทำงาน การจัดลำดับงานที่ต้องทำ การออกแบบงาน การประสานงานตลอดจนการอำนวยความสะดวกให้งานลุล่วงไปด้วยความสำเร็จ (Harris, 1985 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2540) ซึ่งมีอยู่ 6 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินสภาพการทำงาน (Assessing) เป็นกระบวนการที่ศึกษาถึงสภาพต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีขั้นตอนย่อยดังนี้

- 1.1 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 1.2 การสังเกต
 - 1.3 การทบทวน
 - 1.4 การวัดพฤติกรรมการทำงาน
 - 1.5 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงาน
2. การจัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing) เป็นกระบวนการกำหนดความสำคัญของงาน ตามเป้าหมายวัตถุประสงค์และกิจกรรมตามลำดับความสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้
- 2.1 การกำหนดเป้าหมาย
 - 2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ
 - 2.3 การกำหนดทางเลือก
 - 2.4 การจัดลำดับความสำคัญของงาน
3. การออกแบบวิธีการทำงาน (Designing) เป็นกระบวนการวางแผนหรือกำหนดโครงการต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยประกอบด้วยงานต่อไปนี้
- 3.1 การจัดสายงานให้สัมพันธ์กัน
 - 3.2 การนำเอาทฤษฎีหรือหลักการสู่การปฏิบัติ
 - 3.3 การเตรียมการ
 - 3.4 การจัดระบบการทำงาน
 - 3.5 การกำหนดแผนในการทำงาน
4. การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) เป็นกระบวนการกำหนดทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้
- 4.1 การกำหนดทรัพยากร
 - 4.2 การจัดสรรทรัพยากร
 - 4.3 การกำหนดทรัพยากรสำหรับความมุ่งหมายเฉพาะ
 - 4.4 การมอบหมายบุคลากร
5. การประสานงาน (Coordination) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับงาน เวลา วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อย่าง เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผล ซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้
- 5.1 การประสานงาน
 - 5.2 การสร้างความพร้อมเพียง
 - 5.3 การปรับการทำงานให้มีประสิทธิภาพ
 - 5.4 การกำหนดเวลา

5.5 การสร้างความสัมพันธ์

6. การอำนวยความสะดวก (Directing) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสภาพที่เหมาะสมที่จะสามารถบรรลุผลแห่งการเปลี่ยนแปลงให้มากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้

- 6.1 การแต่งตั้งบุคลากร
- 6.2 การกำหนดแนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการทำงาน
- 6.3 การกำหนดระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับเวลา
- 6.4 การแนะนำการปฏิบัติงาน
- 6.5 การตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกในการปฏิบัติงาน

กระบวนการนิเทศดังกล่าวข้างต้น เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการวางแผนการปฏิบัติงานมากกว่าการควบคุมงานเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความสอดคล้องกับกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศที่จะกล่าวถึงต่อไป

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ความต้องการในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน การพัฒนาแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีรายละเอียดดังนี้

เสาวรส ฎภากรณ์ (2543) ทำการศึกษาสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาการศึกษาปฐมวัยในสถาบันราชภัฏ มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาการศึกษาปฐมวัยในสถาบันราชภัฏใน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมตัวนิสิต ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผล รวมทั้งการศึกษายุทธการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการเตรียมตัวนิสิตก่อนออกนิเทศอาจารย์นิเทศก์สถาบันราชภัฏ และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนได้นัดหมายเรื่องการนิเทศ และได้ให้ข้อมูลของโรงเรียนแก่นิสิต ในด้านการปฏิบัติการนิเทศอาจารย์นิเทศก์สถาบันราชภัฏไปนิเทศโดยบอกให้นิสิตทราบล่วงหน้าในบางครั้ง จุดมุ่งหมายในการนิเทศเพื่อส่งเสริมพัฒนานิสิตให้สามารถวางแผนการสอนได้ โดยเน้นถึงจุดเด่นในพฤติกรรมการสอนของนิสิต ซึ่งลักษณะการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สถาบันราชภัฏมีแนวโน้มเป็นรูปแบบการนิเทศแบบคลินิก ส่วนอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนตรวจบันทึกการสอนก่อนสอนหนึ่งสัปดาห์และให้คำแนะนำการใช้สื่อแก่นิสิตเมื่อนิสิตต้องการ จุดมุ่งหมายในการนิเทศเพื่อส่งเสริมพัฒนานิสิตให้สามารถวางแผนการสอนได้เอง โดยเน้นดูแลนิสิตอย่างใกล้ชิด ซึ่งลักษณะการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนมีแนวโน้มเป็น

รูปแบบการนิเทศการดูแลอย่างใกล้ชิด ในด้านการประเมินผลสถาบันราชภัฏใช้แบบประเมินผลของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู และแบบประเมินผลที่สร้างขึ้นเองในการประเมินผลสิ่งที่ควรปรับปรุงคือ เกณฑ์การประเมินควรเปลี่ยนจากเดิม คือ ผ่านดีเยี่ยม ผ่าน และไม่ผ่าน มาเป็นการให้เกรด สำหรับปัญหาที่พบในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือ นิสิตไม่ทำตามข้อตกลงที่ตกลงร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ นิสิตทำบันทึกการสอนไม่ถูกต้อง นิสิตไม่สามารถประยุกต์ความรู้ภาคทฤษฎีมาปฏิบัติได้ นิสิตคุมชั้นเรียนไม่ได้ และไม่แก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์ นอกจากนี้หัวหน้าฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพสถาบันราชภัฏมีเกณฑ์การเลือกอาจารย์นิเทศก์เพื่อนิเทศนิสิต คือ เลือกอาจารย์ที่จบการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย ส่วนผู้บริหารโรงเรียนเลือกอาจารย์ที่สอนในชั้นที่นิสิตต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิธีการนิเทศที่อาจารย์นิเทศก์สถาบันราชภัฏตกลงใช้ร่วมกันไม่ได้นำมาใช้จริง จำนวนอาจารย์นิเทศก์ที่จบการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยมีไม่เพียงพอกับจำนวนนิสิต และงานการนิเทศนิสิตของอาจารย์นิเทศก์ไม่ได้ถูกนำมาพิจารณาความดีความชอบ

ศรีมงคล เทพเรณู (2544) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษา รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป ของนิสิตภาคปกติ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2544 พบว่า โดยภาพรวมไม่มีปัญหาอุปสรรค แต่สิ่งที่ยังเป็นปัญหาอุปสรรค ต้องแก้ไข คือ นิสิตบางคนมีความรู้ด้านเนื้อหาไม่ดีพอ บางคนคุมชั้นไม่ได้ บางคนมีความเห็นทางวิชาการไม่ตรงกับอาจารย์ที่เลี้ยง บางคนขาดประสบการณ์ในการตัดสินใจ และบางคนปฏิบัติงานชั้นเรียนไม่เป็น อาจารย์ที่เลี้ยงบางคนให้งานมากเกินไป อาจารย์นิเทศก์ของสถาบันบางคนไม่มีเวลาออกนิเทศหรือนิเทศไม่ครบกระบวนการ โรงเรียนฝึกประสบการณ์บางโรง ไม่ให้ความสำคัญกับอาจารย์นิเทศก์ของสถาบัน ไม่จัดสภาพการนิเทศให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน สื่อการเรียนรู้ไม่เพียงพอ ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มีปัญหาเกี่ยวกับการติดตามดูแลนิสิตไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่องและขาดการประสานงานที่ดีกับโรงเรียนบางโรง

กมลวรรณ ตั้งเจริญบำรุงสุข (2545) ทำการศึกษาความต้องการในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อทำการศึกษาความต้องการในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป ปีการศึกษา 2545 จำนวน 315 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า นิสิตฝึกสอนมีความต้องการในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในด้าน งานการสอน งานกิจกรรมนักเรียนและการแนะแนว งานธุรการในชั้นเรียน งานพัฒนาโรงเรียนและชุมชน และงานพัฒนาตนอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการในการนิเทศการฝึกประสบการณ์

วิชาชีพครูในด้าน งานธุรการทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม นิสิตฝึกสอน มีความต้องการในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก

บุญศรีธรรม์ เต็มชัย (2546) ทำการศึกษาการพัฒนาแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า ได้แบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 5 ฉบับ มีองค์ประกอบในการประเมิน 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ มี 7 องค์ประกอบ คือ การวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นเป็นสำคัญ กระบวนการใช้สื่อการเรียนการสอน การจูงใจและการเสริมแรง การจัดชั้นเรียนและสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การสื่อสารและส่งเสริมกระบวนการคิด และการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูและพฤติกรรมทั่วไป มี 1 องค์ประกอบ คือ คุณลักษณะความเป็นครู 3) แบบประเมินทักษะการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มี 1 องค์ประกอบ คือ ทักษะการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประเมินโดยอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียนและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประเมินตนเอง 4) แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ (ประเมินโดยนักเรียน) 5) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูและพฤติกรรมทั่วไป (ประเมินโดยนักเรียน)

ปวีณา หมคราคี (2547) ทำการศึกษาผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยเก็บจากครูอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลกาญจนา โรงเรียนอักษรพทยา และโรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ จำนวน 32 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน และกลุ่มควบคุม 16 คน กลุ่มทดลองได้รับการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการนิเทศตามปกติ ทั้งสองกลุ่มได้รับการนิเทศเป็นเวลา 12 สัปดาห์ พบว่า คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุจินดา ม่วงมี (2549) ทำการศึกษายาทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษายาทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามปลายปิด กลุ่มตัวอย่างคือ อดีตนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ที่สำคัญมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ “บทบาทพี่เลี้ยง” ในความรับผิดชอบที่สำคัญที่สุด 2 หน้าที่คือ “ตรวจแผนการสอน และสังเกตการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับ” และ “ส่งเสริมและให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติการฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครู” รองลงมาเป็นอันดับที่ 2 ได้แก่ “บทบาทผู้ตีความ” ในความรับผิดชอบที่สำคัญเป็นอันดับที่ 2 คือ “ผู้อำนวยการความสะดวกในการพบพูดคุยเกี่ยวกับข้อมูลป้อนกลับระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์”

Nurit (2006) ทำการศึกษาบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ในการจัดการกับพฤติกรรมกรรมการสอน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์มีบทบาทเป็นผู้ให้ความรู้และการฝึกอบรมแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา อาจารย์นิเทศก์จึงควรศึกษาในเรื่องของภูมิหลังของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยเพื่อที่จะนำมาจัดการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสอนของนิสิตได้ ซึ่งปัญหาของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่วนใหญ่มาจากการคร่ำครวญและวิตกกังวลกับความบกพร่องในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลโดยการสังเกตชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมหาวิทยาลัยอิสราเอลในขณะที่ปฏิบัติการสอนนักเรียน โดยนับคะแนนจากการแสดงความคิดเห็นของพฤติกรรมนักเรียนซึ่งมีมากกว่า 1000 ความคิดเห็น และข้อมูลสะท้อนกลับจากการพิจารณาของอาจารย์นิเทศก์มหาวิทยาลัยอิสราเอล 15 ท่าน ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดและแบบเจาะลึก จากการพิจารณาข้อมูลสะท้อนกลับของอาจารย์นิเทศก์พบว่า อาจารย์นิเทศก์ไม่เอาใจใส่กับปัญหาพฤติกรรมกรรมการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระบบการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์มีลักษณะเป็นแบบปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

Catherine, Martin และ Judith (2006) ทำการศึกษาแรงจูงใจในการมาเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยที่ทางสถาบันฝึกหัดครูมีการเน้นผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงซึ่งจะต้องมีบทบาทที่สำคัญคือการร่วมมือกัน ประสานงานกันกับทุกฝ่าย อาจารย์พี่เลี้ยงมีบทบาทที่สำคัญในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตวิชาชีพ คือเป็นผู้ลงไปปฏิบัติงานกับนิสิตวิชาชีพ คอยให้การสนับสนุนและให้ข้อเสนอแนะกับนิสิตวิชาชีพ สำหรับผลการศึกษาแรงจูงใจในการมาเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงนั้นจะพิจารณาจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และนักเรียน ซึ่งอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีแรงจูงใจในทางบวกจะสามารถทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดประสบการณ์ที่ดีจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ เนื่องจากการช่วยเหลือสนับสนุนจากอาจารย์พี่เลี้ยงนั่นเอง

Joyce และ Anita (2006) ทำการศึกษาความเอาใจใส่ของครูผู้สอน : ผลกระทบและความแตกต่างของบุคคลที่แสดงลักษณะต่างๆ กัน งานวิจัยนี้เป็นแบบ Multi-phased โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานกันระหว่างปริมาณกับคุณภาพ ในช่วงที่ 1 ผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียน เกรด 12 และประเมินครูผู้สอนที่สอนนักเรียนในเกรดนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) เพื่อสำรวจความเข้าใจของนักเรียนมาจากความเอาใจใส่ของครูผู้สอน โดยพิจารณาจากความแตกต่างของบุคคลและผลกระทบจากครูผู้สอน ในช่วงที่ 2 ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

แบบแบ่งชั้น ทำการทดสอบนักเรียนโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวบ่งชี้ถึงความเอาใจใส่ของครูผู้สอนคือ ความรู้ ผลกระทบ แรงจูงใจ และมีतिकำลังใจ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า มีการศึกษาสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในด้านการเตรียมตัวนิสิต ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผล รวมทั้งการศึกษาปัญหาการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และมีการศึกษารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบ ซึ่งนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความต้องการในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในด้าน งานการสอน งานกิจกรรมนักเรียนและการแนะแนว งานธุรการในชั้นเรียน งานพัฒนาโรงเรียนและชุมชน และงานพัฒนาตน อีกทั้งยังพบว่า การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญได้ผลดีกว่าการนิเทศตามปกติ และยังได้มีการพัฒนาแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็น 5 ฉบับ คือ แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู และพฤติกรรมทั่วไป แบบประเมินทักษะการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ (ประเมินโดยนักเรียน) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูและพฤติกรรมทั่วไป (ประเมินโดยนักเรียน) นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ในการจัดการกับพฤติกรรมการสอน แรงจูงใจในการมาเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และความเอาใจใส่ของครูผู้สอน จะเห็นได้ว่า งานวิจัยที่กล่าวมาเป็นการศึกษาในภาพรวม และส่วนใหญ่เป็นแบบวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจึงสนใจต้องการทำการศึกษาอย่างเจาะลึกในทุกชั้นกระบวนการของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ได้ข้อค้นพบใหม่ๆ ยังประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของครู

ตอนที่ 2 กัลยาณมิตรนิเทศ

2.1 แนวคิดและกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตรนิเทศ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2546) มีมาแล้วตั้งแต่สมัยพุทธกาลเมื่อสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบำเพ็ญเพียรจนตรัสรู้พระสัทธรรมอันประเสริฐแล้วพระองค์ทรงเผยแผ่พระธรรมโดยตั้งความมุ่งหมายที่จะช่วยให้มวลมนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ ทรงเชื่อว่าทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ และแนวคิดของการฝึกหัดอบรมเน้นให้บุคคลสามารถสร้างพลังในตนเองให้เข้มแข็ง เน้นการฝึกปฏิบัติจริง โดยการชี้แนะและช่วยเหลือของกัลยาณมิตร ดังพระคาถาว่า “...ความมีกัลยาณมิตร ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่ เพื่อความดำรงมั่นไม่เสื่อมสูญ ไม่อันตรายแห่งสัทธรรม...” จากหลักการและแนวคิดดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า “การนิเทศ” ก็คือการเผยแผ่องค์ความรู้ ข่าวสาร และกระบวนการแก้ปัญหา โดยถือหลักการร่วมคิด

ร่วมทำ และร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การนิเทศทางการศึกษา จึงมิใช่ การอบรมสั่งสอนในแนวคิด คือจากผู้รู้มากกว่าไปสู่ผู้ที่รู้น้อยกว่าเพียงอย่างเดียว หากแท้จริงเป็น กระบวนการแนวราบที่ทุกฝ่ายยอมรับนับถือในความเด่น และความดีของกันและกัน มาร่วมคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน เรียนรู้จากกันและกัน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2.1.2 ความหมายของกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตร หมายถึง มิตรที่ดั่งงาม มิตรแท้ เพื่อนที่ดี คือบุคคลผู้เฝ้ายามพร้อมด้วย คุณสมบัติที่จะชี้แจง ช่วยบอกทางตลอดจนแนะนำสั่งสอน ชักนำผู้อื่นให้ดำเนินชีวิตที่ดั่งงาม ประสพผลดี และความสุขเจริญก้าวหน้า หรือเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นดำเนินไปในมรรคาแห่งการ ฝึกฝนอบรมอย่างถูกต้อง (สุชาวนันท์ พลอยชุม, 2529: 115; พระธรรมปิฎก: ป.อ. ปยุตฺโต, 2541; มนสภรณ์ วิฑูรเมธา, 2543: 36)

ดังนั้น พอสรุปได้ว่า กัลยาณมิตร คือ เพื่อนที่ดี ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางในสิ่งที่ถูกต้องดั่งงามโดยไม่หวังผลตอบแทน

2.1.3 คุณสมบัติของกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตรในแง่ทำหน้าที่ต่อผู้อื่น พระไตรปิฎกในหมวดพระสุตตันตปิฎก อัง กุตตรนิกายสัตตกนิบาต พระพุทธองค์ทรงตรัสว่ามิตรประกอบด้วยองค์ 7 ประการ คือ 1) เป็นที่ รักที่พอใจ 2) เป็นที่เคารพ 3) เป็นที่ยกย่อง 4) เป็นนักพูด 5) เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ 6) เป็นผู้ พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ และ 7) ไม่ชักนำไปในอสุภาน โดยนัยนี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต, 2541) จึงกล่าวว่ กัลยาณมิตรสมควรมีคุณสมบัติพิเศษที่เรียกว่า กัลยาณมิตรธรรม มี 7 ประการ ดังนี้

1. ปิโย นำรัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ได้ตาม
2. ครุ นำเคารพ ในฐานะประพหุติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็น ที่พึงได้และปลอดภัย
3. ภวานิโย นำเจริญใจหรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้ และภูมิปัญญา แท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความ ซาบซึ่งภูมิใจ
4. วตธา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
5. วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำ เสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว

6. คมกวีรณฺจ กถ กตตา แดลงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน ให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

7. โน จกฺขุจฺจเน นโยชเย ไม่ชักนำในอฐานะ คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

จะเห็นได้ว่า กัลยาณมิตรธรรม 7 นี้ มุ่งเน้นความปลอดโปร่งใจ ไม่บีบคั้น เน้นความมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล สร้างความเข้าใจกระจ่างแจ้งแนะแนวทางที่ถูกต้องด้วยการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน (สุมน อมรวิวัฒน์, 2546)

2.1.4 แนวคิดกัลยาณมิตรนิเทศ

สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศไว้ว่า มีวิธีการนิเทศแบบหนึ่งที่ใช้กันมากในกลุ่มโรงเรียนและภายในโรงเรียนคือ “การนิเทศครูโดยเพื่อนครู” โดยแปลมาจากคำว่า “Peer supervision” การนิเทศแบบนี้เริ่มต้นจากการที่ผู้บริหารและครูเห็นปัญหาจุดด้อย จุดเด่นทางการเรียนการสอนของโรงเรียน และเห็นว่าบุคลากร หรือเพื่อนครูแต่ละคนต่างก็มีความสามารถที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยการปรึกษารื้อกัน พบปะเสวนากันอย่างสม่ำเสมอ วางแผนงาน และวิธีการร่วมกัน ช่วยให้เกิดพลังการเรียนรู้ที่แข็งแกร่งขึ้น เราเรียกผู้ที่คอยเป็นที่ปรึกษา ช่วยแนะนำแนวทางเช่นนี้ว่าเป็น “Mentor” ซึ่งได้แก่ ครูที่เลี้ยงนิสิตฝึกสอน ครูต้นแบบของโรงเรียน ครูแกนนำของกลุ่มวิชาต่างๆ ครูที่ปรึกษาของกิจกรรมชมรมต่างๆ เป็นต้น ทั้งระบบ Peer supervision และ Mentor ล้วนมีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร มากกว่าการบังคับบัญชา ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบและวางแผนร่วมกัน ทดลอง สาธิต ด้วยการปฏิบัติจริง ประเมินผลตามพัฒนาการของงานอย่างปราศจากอคติ บรรยากาศเช่นนี้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยที่เน้นเมตตาธรรมต่อกัน

มนสภรณ์ วิฑูรเมธา (2543) ได้สรุประบบพี่เลี้ยง (Mentor) ไว้ว่า เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ มีอาวุโส กับผู้ที่เข้ามาใหม่ในองค์กร ได้รับการช่วยเหลือ ดูแล ให้คำปรึกษา เป็นตัวแบบที่ดีเพื่อให้ผู้ที่เข้ามาใหม่ โดยมีการสนับสนุน ความต้องการร่วมกัน ได้รับการยอมรับ ไว้วางใจ เอื้ออาทรเพื่อได้พัฒนาตนเองและวิชาชีพ ทั้งนี้ระบบพี่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพควรจัดให้มืออย่างเป็นทางการโดยพี่เลี้ยงได้รับการฝึกอบรมให้มีเทคนิคการเป็นพี่เลี้ยงที่สมบูรณ์

ด้วยเหตุนี้ ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้แสวงหาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาขึ้น สุมน อมรวิวัฒน์ (2541 อ้างถึงใน สุมน อมรวิวัฒน์, 2546: 15) ผู้เชี่ยวชาญของศูนย์ฯ ได้เริ่มการสืบค้นและยกย่องครูต้นแบบที่มีวิธีการสอนให้นักเรียนมีความสุข มีส่วนร่วม ฝึกคิดวิเคราะห์ และทำงานเป็นทีมได้ดี หรือมีความเป็นกัลยาณมิตร 7 ประการ ครูต้นแบบรุ่นแรก จำนวน 30 คน โดยมีการกิจ

ดำเนินการนิเทศเพื่อนครูอย่างน้อย 10 คน ด้วยกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ ในปีต่อมาจำนวนครูต้นแบบ และครูเครือข่ายได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น การนิเทศในลักษณะเป็นเพื่อนร่วมคิด มิตรร่วมทาง มีการสาธิต ฝึกปฏิบัติและประเมินพัฒนาการของครูและนักเรียนได้เห็นผลประจักษ์ชัดว่าการนิเทศแบบนี้เกิดผลในทางปฏิบัติจริง ในพ.ศ. 2544-2545 ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ได้สนับสนุนให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติดำเนินโครงการ “การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 250 โรงเรียน และมีคณาจารย์ศึกษานิเทศก์ ทำหน้าที่ “กัลยาณมิตรนิเทศ” 44 คณะ สุมน อมรวิวัฒน์ (2544 อ้างถึงใน สุมน อมรวิวัฒน์, 2546) ได้นำหลักกัลยาณมิตรนิเทศมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับแนวคิดของ Peer Supervision Mentoring System มากขึ้น ผลปรากฏว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีประสิทธิภาพดีมาก ทั้งคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครู ต่างได้เรียนรู้จากกันและกัน และสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ดีมาก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจนำแนวคิดกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) มาทำการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ให้มีศักยภาพ และส่งผลให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีศักยภาพ

2.1.5 กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ

กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศเป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งสามารถจัดเป็นองค์ประกอบได้ 4 องค์ประกอบ คือ ให้อใจ ร่วมใจ ตั้งใจ และเปิดใจ ซึ่งสุมน อมรวิวัฒน์ (2546) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศนั้น ได้นำเสนอไว้อย่างกว้างๆ มิได้กำหนดกรอบและขั้นตอนเป็นข้อๆ อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะเคารพในความคิดของคนทุกคน ที่จะจัดวิธีการนิเทศ จัดขั้นตอนเองตามความเหมาะสม และสถานการณ์จริงในการพัฒนาศักยภาพของครู การออกแบบวิธีการกัลยาณมิตรนิเทศนั้นจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ สนองวัตถุประสงค์ของการพัฒนาครูหรือไม่ ผลงานและการประเมินจะชี้ชัดในทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ให้อใจ

การสร้างศรัทธาและสร้างความสัมพันธ์ (อัมพา บุษศิริรักษ์, 2545 อ้างถึงใน สุมณ อมรวิวัฒน์, 2546)

1. อาจารย์นิเทศก์แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความจริงใจ มุ่งมั่นให้คำแนะนำช่วยเหลือนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. อาจารย์นิเทศก์แสดงความเป็นกันเอง ประพฤติปฏิบัติตนต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างน้าเพื่อน พี่ น้อง และยิ้มแย้มแจ่มใส ตลอดการดำเนินโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและตลอดไป

3. อาจารย์นิเทศก์เปิดโอกาสให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้วางแผน มีอิสระในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการสร้างสรรค์รูปแบบวิธีสอน

4. อาจารย์นิเทศก์มีความกระตือรือร้นและตรงต่อเวลาในการพบนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกครั้ง

5. อาจารย์นิเทศก์เตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ และเอกสารต่างๆ เพื่อการเผยแพร่ แนะนำ ช่วยเหลืออย่างไม่ปิดบัง และเป็นกาให้เปล่า

6. อาจารย์นิเทศก์ให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยการยกย่องให้เกียรติ และเปิดโอกาสให้ได้แสดงความสามารถตามศักยภาพในเวลาอันเหมาะสม

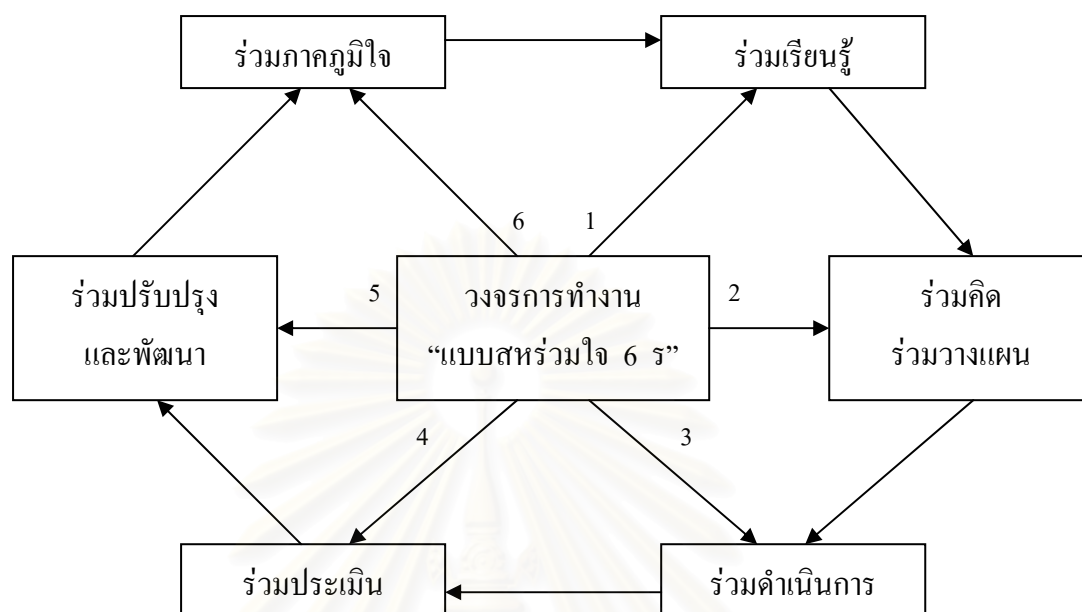
7. อาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติภารกิจในลักษณะการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ค่อยเป็นค่อยไป ดูแลเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ และปฏิบัติต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเฉกเช่นพี่น้อง

จะเห็นได้ว่า การสร้างศรัทธาและความสัมพันธ์ ตลอดจนการทำความเข้าใจความมุ่งหมายให้ชัดเจนนั้น มีขั้นตอนและบทบาทของกัลยาณมิตรที่ชัดเจน มีความเป็นกันเอง มีความปรารถนาดี มีบรรยากาศที่ปลอดโปร่ง ว่างใจกัน ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ไม่เครียด มีความเข้าใจ ความรู้สึกของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สร้างขวัญและกำลังใจให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ประกอบที่ 2 ร่วมใจ

การนิเทศที่มีประสิทธิภาพนั้น อาจารย์นิเทศก์ต้องมีความรู้และมีประสบการณ์มาก มีความเข้าใจสภาพความเป็นจริงของโรงเรียน บุคลากร นักเรียน และชุมชนเป็นอย่างดี จึงจะสามารถแนะนำและสาธิตแบบอย่างของกระบวนการเรียนการสอนที่ดีได้ นอกจากนั้น การเสริมแรง การให้กำลังใจ และมีวิธีการหลากหลายในการชี้แนะ ก็ช่วยให้กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศเกิดผลตามจุดประสงค์ ทั้งนี้ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2546) ได้นำเสนอ

วงจรการทำงานแบบสหรั่วมใจ 6 ร เพื่อการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนของ ดร.พิชิต ฤทธิจรูญ และคณะ ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.1 วงจรการทำงานแบบสหรั่วมใจเพื่อการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียน

การนิเทศด้วยวิธีการร่วมคิดร่วมทำ จึงมีความเป็นธรรมชาติธรรมดา ไม่มีบรรยากาศของการควบคุม ตรวจสอบเข้มงวด หรือชี้ถูกชี้ผิด ทั้งอาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ต่างค้นพบความสามารถ และข้อดีของกันและกัน แล้วช่วยกันสนับสนุนสิ่งดีให้เพิ่มและเติมสิ่งที่ขาด อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศใช้หลักการประชาธิปไตย เพราะต่างก็นับถือคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายและไม่ใช้อำนาจเป็นเครื่องมือของการพัฒนา

องค์ประกอบที่ 3 ตั้งใจ

กระบวนการกัลยาณมิตรเป็นการปฏิบัติจริง ในสภาพการณ์ที่เป็นจริง อาจารย์นิเทศก์และนิสิตต้องมีการปรึกษาหารือ ติดต่อสื่อสาร เยี่ยมเยียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกันแก้ปัญหาและให้กำลังใจกัน

หลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ คือ การเข้าใจวัฒนธรรมการคิดและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ย่อมตระหนักดีว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูย่อมต้องรู้สึกเครียด เกร็ง ระมัดระวัง และรู้สึกไม่เป็นธรรมชาติธรรมดาเมื่อได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ ฉะนั้น อาจารย์นิเทศก์

ต้องเริ่มงานด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ให้นิสิตรู้สึกไว้วางใจ และนำกระบวนการนิเทศ สอดแทรก กลมกลืนไปกับภาระการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การเยี่ยมชม การติดต่อสื่อสารกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควร หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจของการตรวจสอบ พินิจพิจารณาว่าทำถูกหรือทำผิด แต่ควรเป็นการให้กำลังใจ และใช้วิธีการพูดทางบวก มีการแลกเปลี่ยนความคิด และการปรึกษาหารือให้นิสิตฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูรู้สึกสบายใจ

ความตั้งใจมุ่งมั่นปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของทุกคนทุกฝ่ายจึงเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญ ในกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ ทั้งนี้นอกจากการมีฐานความรู้ทางวิชาการ และฐาน ทางหลักการนิเทศแล้ว ฐานทางวัฒนธรรมขององค์กร วัฒนธรรมการคิดของอาจารย์นิเทศก์ และ ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก็มีความสำคัญมาก

ดังนั้น อาจารย์นิเทศก์พึงตระหนักอยู่เสมอว่า การนิเทศนั้นมีใช้สั่งการ ตรวจสอบบังคับบัญชา มีใช้การนิเทศกระด้าง กระดาศที่เป็นแผนการสอน คะแนนผลสัมฤทธิ์ หรือหลักสูตรโครงการ เป็นองค์ประกอบที่แสดงร่องรอยการเรียนรู้ส่วนหนึ่ง แต่เป็นการนิเทศคน อาจารย์นิเทศก์ต้องนิเทศคน พูดคุยกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คุณุติกรรมของนักเรียน สังเกตบรรยากาศ และความสัมพันธ์ในสังคมการเรียนรู้ นั้น เพื่อเข้าถึงความจริงของสถานภาพและ ปัญหา นำไปสู่แนวทางการนิเทศที่ถูกต้อง

องค์ประกอบที่ 4 เปิดใจ

การประเมินผลงานในกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ เป็นการประเมิน ความก้าวหน้าของการพัฒนาตน เป็นทั้งการประเมินผลงานในแต่ละคน และผลงานของทีมงาน เป็นผลผลิตจากการปรึกษาหารือ การทำงานร่วมกัน และการปรับปรุงแก้ไขทุกขั้นตอน การ ประเมินโดยกัลยาณมิตรจึงควบคู่กันไปกับคำแนะนำ การช่วยเหลือให้แนวทางแก้ไขและให้ กำลังใจต่อกัน ผลงานที่ได้มีทั้งรูปธรรม ได้แก่ การสร้างเครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์ประกอบบทเรียน ผลงานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นต้น และผลงานที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความ พึงพอใจของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ บรรยากาศที่แจ่มใส เป็นสุขในโรงเรียน

สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) ได้เสนอตัวอย่างการประเมินผลการปฏิบัติงาน กัลยาณมิตรนิเทศของ ครูวิลาสินี วิเชียรรัตน์ โดยผู้วิจัยประยุกต์ใช้ในการนิเทศการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู มีดังนี้

1. สังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงในห้องเรียนทั้งพฤติกรรม ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักเรียน และบรรยากาศในห้องเรียน

2. ร่วมเรียนรู้ ศึกษา/พัฒนา/ศึกษา และร่วมพิจารณาปรับปรุงแผนการสอน การคุมชั้นเรียน ตลอดจนการใช้สื่อ การวัดผลประเมินผลงาน ชิ้นงานและร่องรอยการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสถานการณ์ที่เป็นจริง

3. นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประเมินตนเอง ตามแบบประเมินที่ร่วมกันออกแบบ เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อทราบความก้าวหน้าและการปรับปรุงพัฒนา

4. นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประเมินซึ่งกันและกัน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประเมินอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์นิเทศก์ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามแบบประเมินที่ร่วมกันจัดทำเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคและการปรับปรุงพัฒนา

5. การประเมินผลโดยผู้เรียนเพื่อทราบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและแนวทางแก้ไขพัฒนา

จะเห็นได้ว่า กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศที่กล่าวมาข้างต้นมีความสอดคล้องกันกับคุณสมบัติของกัลยาณมิตร 7 ประการ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2546) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2.1 ผลที่เกิดขึ้นจากคุณสมบัติของกัลยาณมิตร 7 ประการ และกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ

คุณสมบัติของกัลยาณมิตร 7 ประการ	กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ	ผลที่เกิดขึ้น
1. ปิโย เป็นที่รักที่พอใจ 2. ครุ เป็นที่เคารพ	ใส่ใจ สร้างศรัทธา-สร้างความสัมพันธ์	ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของ นิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู
3. กวานิโย เป็นที่ยกย่อง 4. วตตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล 5. วจนกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ	ร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำ	
6. คมภีรณูจ กถ กตดา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ 7. โน จภูฐานะ นิโยหะ ไม่ชักนำในอฐานะ	ตั้งใจ สร้างสรรค์คุณภาพ	การจัดการเรียนการสอน ของนิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู
	เปิดใจ ทบทวนการวัดและประเมินผล	

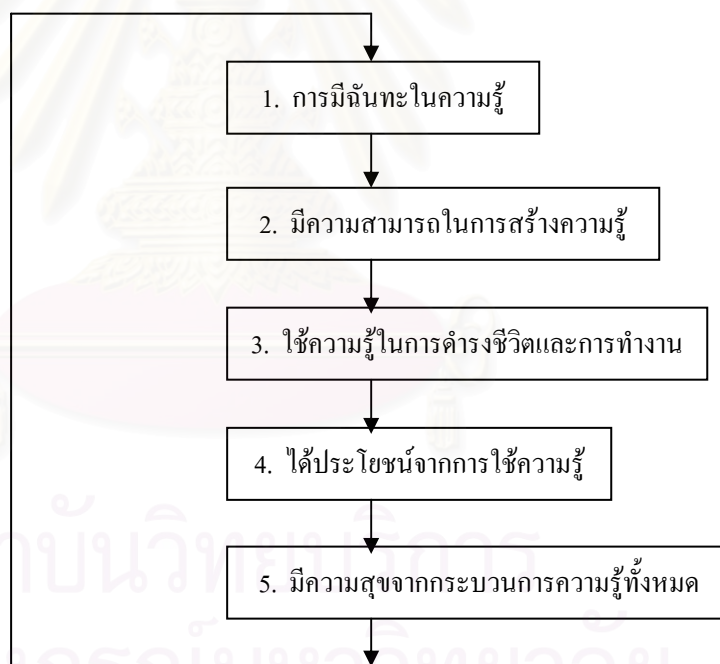
ดังนั้นพอสรุปได้ว่า กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ เน้นการเสริมแรงมากกว่าการตรวจสอบตำหนิติเตียน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีโอกาสแสดงความสามารถของตน มีโอกาสวิเคราะห์การสอนของตน ค้นพบจุดเด่นและจุดด้อย มีความอบอุ่นใจที่มีเพื่อนที่หวังดีคอยช่วยเหลือแนะนำ กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศจึงเป็นการนิเทศที่ใจและสมองของมนุษย์ โดยมี

ความรู้เป็นฐาน เป็นการหยั่งรากลึกทางปัญญาและกรุณา ให้เกิดความงอกงามในการเรียนการสอน เพื่อคุณภาพของคนไทยในอนาคต

2.1.8 ปัจจัยที่เกื้อหนุนกระบวนการกัลยาณมิตร

การนำกระบวนการกัลยาณมิตรมาใช้ในการพัฒนาครู และการปฏิรูปการศึกษามีปัจจัยหลัก 4 ประการที่เกื้อหนุนให้ทุกขั้นตอนดำเนินไปด้วยดี มีดังนี้

1. องค์กรความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นฐานสู่การปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่จำเป็นและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (ประเวศ วะสี, 2545 อ้างถึงใน สุขุม อมรวิวัฒน์, 2546: 21) ทั้งนี้เพราะผู้นิเทศก์ และบุคลากรในโรงเรียนจะพัฒนาตนได้ก็ต่อเมื่อ มีหลักการความรู้เป็นพื้นฐาน และสร้างแนวทางสู่จุดหมายร่วมกัน เกิดวัฒนธรรมความรู้ขึ้นอีกระดับหนึ่ง นอกเหนือจากการใช้สามัญสำนึกและประสบการณ์เดิม ซึ่งวัฒนธรรมความรู้นี้มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

แผนภาพที่ 2.2 วัฒนธรรมความรู้ 5 ประการ

การนิเทศและพัฒนาครูจึงต้องเริ่มที่การสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันในประเด็นหลักทฤษฎี ถ้าต่างฝ่ายไม่มีหลักความรู้ ก็ย่อมนัดความกันไปคนละทาง เกิดการโต้แย้งโดยไม่จำเป็น ดังนั้นจึงต้องมีเอกภาพในหลักการและมีความหลากหลายในวิธีการ

2. แรงหนุนจากต้นสังกัด ในหลายๆ โครงการที่ประสบความสำเร็จ เป็นเพราะหน่วยงานต้นสังกัด เช่น สถาบันราชภัฏ คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ กรมสามัญศึกษา สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น ได้ให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล และหลังจากที่มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้ในวันที่ 3 กรกฎาคม 2546 องค์การหลักทั้ง 6 องค์การ ได้แก่ สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความเชื่อมโยงกันในการปฏิบัติงานมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานวิเคราะห์วิจัย นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารและการดำเนินการของหน่วยงานและสถานศึกษา ซึ่งเป็นการกระจายภารกิจ ความรับผิดชอบลงสู่พื้นที่และท้องถิ่น

3. ผู้บริหารทุกระดับ รายงานผลการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้หลายโครงการได้แสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถและเจตคติของผู้บริหารนับตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติในสถานศึกษา ดังที่ สำนักนโยบายและแผนการศึกษา (สกศ.) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาดั้งเดิมว่า “...หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่นด้านการบริหารที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นผู้นำทางวิชาการ มีคุณธรรม จริยธรรม และความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของคณะครู นักเรียน ผู้บังคับบัญชา กรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม...”

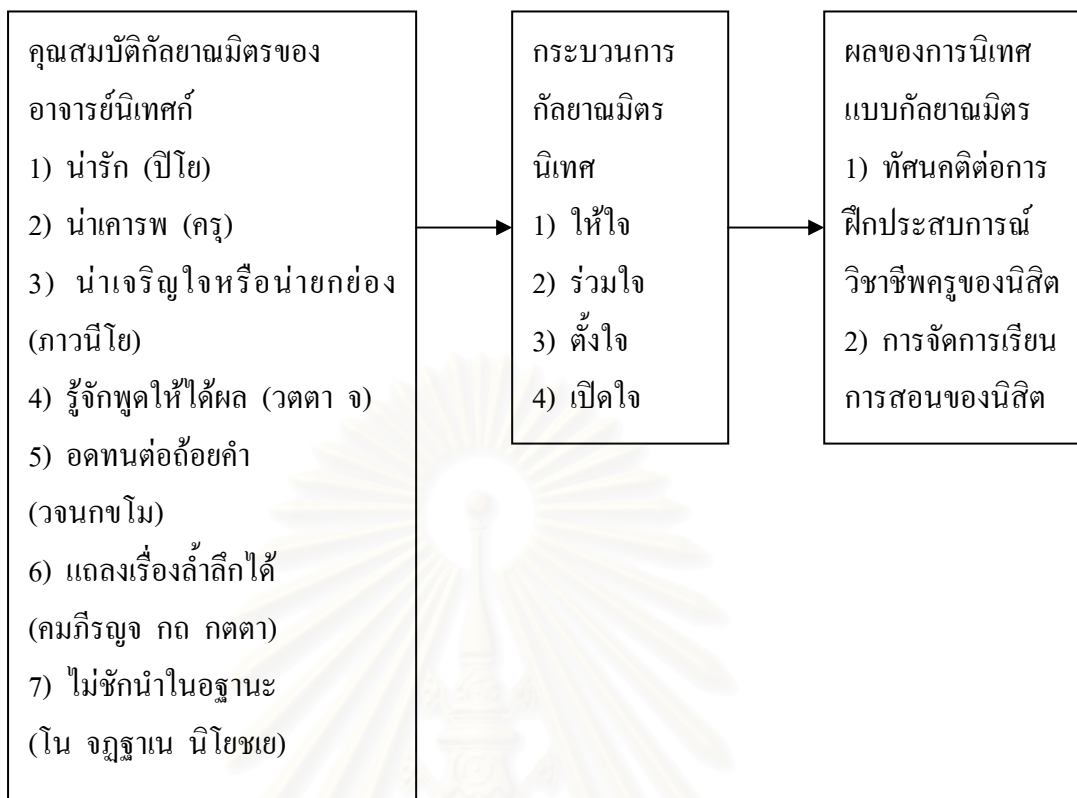
4. บุคลากรทั้งโรงเรียน โครงการสนับสนุนการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พ.ศ. 2546 ได้ดำเนินการต่อจากโครงการนำร่องระยะที่ 1 พ.ศ. 2545 นั้นเกิดขึ้นจากความเชื่อที่ว่าการพัฒนาครูที่โรงเรียน ทั้งโรงเรียน โดยโรงเรียนร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกช่วยให้มีการปฏิบัติจริง พัฒนาการสอนในสถานการณ์จริงที่โรงเรียน เกิดการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ประหยัดค่าใช้จ่าย และเวลา และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร

มนสภรณ์ วิฑูรเมธา (2543) ทำการศึกษาการพัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตพยาบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบกัลยาณมิตรในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตพยาบาล และเปรียบเทียบผลการทดลองใช้ระบบกัลยาณมิตรในด้านความเป็นกัลยาณมิตร ความตั้งใจแสดงพฤติกรรมกัลยาณมิตร ทักษะการฟัง การเห็นคุณค่า

ในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้สร้างโปรแกรมการพัฒนาผู้เป็นกัลยาณมิตร สำหรับนิสิตพยาบาลและระบบกัลยาณมิตร นำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 72 คน ผลการวิจัยพบว่า ระบบกัลยาณมิตรที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการ ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมาย 2) วางแผนเตรียมผู้เป็นกัลยาณมิตร โดยจัดโปรแกรมการพัฒนาผู้เป็นกัลยาณมิตร 3) จัดกิจกรรมในกระบวนการกัลยาณมิตร ได้แก่ การเป็นตัวแบบ การให้คำปรึกษาด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และการสร้างสัมพันธ์ภาพ ผลการจัดโปรแกรมการพัฒนาผู้เป็นกัลยาณมิตรสำหรับนิสิตพยาบาล พบว่า นิสิตผู้เป็นกัลยาณมิตรมีความรู้ความเข้าใจในการฝึกอบรมหลังเข้าโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นต่อโปรแกรมการพัฒนาผู้เป็นกัลยาณมิตรสำหรับนิสิตพยาบาลอยู่ในระดับมากที่สุด และมั่นใจมากที่สุดที่จะเป็นกัลยาณมิตร สำหรับผลการทดลองใช้ระบบกัลยาณมิตรกับนิสิตพยาบาล สรุปได้ดังนี้ นิสิตผู้เป็นกัลยาณมิตรมีความเป็นกัลยาณมิตร ความตั้งใจแสดงพฤติกรรมกัลยาณมิตร ทักษะการฟัง และการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังทดลองสูงกว่านิสิตกลุ่มปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตกลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองสูงกว่านิสิตกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ระบบกัลยาณมิตรทำให้นิสิตผู้เป็นกัลยาณมิตรมีความรัก ความเอื้ออาทร เป็นมิตรกับผู้อื่น พัฒนาบุคลิกภาพให้ยิ้มแย้ม ใจเย็น หนักแน่น อดทน รับผิดชอบ พุดดี คิดดี เห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนนิสิตที่ได้รับการดูแลจากระบบกัลยาณมิตร พบว่า มีรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ ให้ความใกล้ชิด อบอุ่น เป็นกันเอง มีสัมพันธ์ภาพที่ดี ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือด้านการเรียน และการปรับตัว ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยคือ ระบบกัลยาณมิตรเป็นระบบที่พัฒนามิตรภาพกับทุกคน ควรจัดระบบกัลยาณมิตรให้กับนิสิตในระดับอุดมศึกษา และนำไปใช้เพื่อพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ระบบการพัฒนาบุคลากรและงานบริการต่างๆ เพื่อให้เป็นชุมชนแห่งกัลยาณมิตร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตรพบว่า หลักกัลยาณมิตรส่งเสริมให้ทุกคนมีความเป็นกัลยาณมิตร มีความรัก มีความเอื้ออาทร เป็นมิตรกับผู้อื่น พัฒนาบุคลิกภาพให้ยิ้มแย้ม ใจเย็น หนักแน่น อดทน รับผิดชอบ พุดดี คิดดี เห็นคุณค่าในตนเอง คนที่มีประสบการณ์มาก จะให้ความใกล้ชิด อบอุ่น เป็นกันเอง มีสัมพันธ์ภาพที่ดี ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือด้านการเรียน และการปรับตัวแก่คนที่มีความประสบการณ์น้อย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาค้นหาอาจารย์นิเทศก์ที่นำหลักกัลยาณมิตรมาใช้ในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และศึกษาถึงสภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ให้เป็นแบบกัลยาณมิตรนิเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยกำหนดกรอบมโนทัศน์ในการวิจัยในเรื่องของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรตามแนวคิดของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2546) ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.3

แผนภาพที่ 2.3 กรอบมโนทัศน์ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรนิเทศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยพหุกรณีศึกษา (Multi-case study research) วิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

1. กรณีศึกษาและวิธีการคัดเลือก

กรณีศึกษาคือ อาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยของรัฐสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษามี 3 ข้อ คือ

1. เป็นอาจารย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางคณะศึกษาศาสตร์ ให้เป็นอาจารย์นิเทศก์นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549
2. เป็นอาจารย์ที่มีคุณสมบัติของการเป็นกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ดังนี้
 - 1) น่ารัก (ปิโย) ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม
 - 2) นำเคารพ (ครุ) ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย
 - 3) นำเจริญใจหรือน่ายกย่อง (ภวานิโย) ในฐานะทรงคุณคือความรู้ และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยความซาบซึ้งภูมิใจ
 - 4) รู้จักพูดให้ได้ผล (วตตา จ) รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
 - 5) อุดหนุนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม) คือ พร้อมทั้งรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อุดหนุน ฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว
 - 6) แดงเรื่องกล้าถือได้ (คมกิริยจ กถ กตตา) สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป
 - 7) ไม่ชักนำในอฐานะ (โน จฏฐานะ นิโยชเย) คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

3. เป็นอาจารย์ที่นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นที่แตกต่างกัน คือ ปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ดังนี้

- 1) อาจารย์ที่นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 1 คน
- 2) อาจารย์ที่นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 1 คน
- 3) อาจารย์ที่นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 1 คน

วิธีการเลือกกรณีศึกษาใช้วิธีการเลือกแบบ SNOW BALL มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาสภาพบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่ามีคณาจารย์ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์นิเทศก์นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำนวน 46 คน
2. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ คณาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ นิสิตที่เคยผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะศึกษาศาสตร์ ว่าอาจารย์นิเทศก์ท่านใดที่มีคุณสมบัติของการเป็นกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ซึ่งพบอาจารย์นิเทศก์จำนวน 9 คนที่มีคุณสมบัติของการเป็นกัลยาณมิตร
3. ผู้วิจัยทำการคัดเลือกอาจารย์นิเทศก์จำนวน 9 คน ซึ่งต้องเป็นอาจารย์นิเทศก์ที่นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นที่แตกต่างกัน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูล รวมทั้งการให้ความร่วมมือของอาจารย์นิเทศก์ ให้เป็นกรณีศึกษาจำนวน 3 คน ดังนี้
 - 1) อาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 1 คน เป็นกรณีศึกษา A
 - 2) อาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 1 คน เป็นกรณีศึกษา B
 - 3) อาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 1 คน เป็นกรณีศึกษา C

2. ประเด็นที่ศึกษา แหล่งข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) การคัดสรรอาจารย์นิเทศก์ 2) การดำเนินงานการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย 1) คุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ 2) กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ 3) ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
4. การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

แหล่งข้อมูลในการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 แหล่งดังนี้

1. บุคคล ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ที่เป็นกรณีศึกษา 3 คน และผู้ให้ข้อมูลของกรณีศึกษาทั้ง 3 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของกรณีศึกษา A ทั้งหมดจำนวน 4 คน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของกรณีศึกษา B ทั้งหมดจำนวน 5 คน และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของกรณีศึกษา C ทั้งหมดจำนวน 3 คน

กลุ่มที่สอง รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์จำนวน 1 คน และผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์จำนวน 1 คน

กลุ่มที่สาม อาจารย์พี่เลี้ยงของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของกรณีศึกษา A จำนวน 2 คน อาจารย์พี่เลี้ยงของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของกรณีศึกษา B จำนวน 5 คน และอาจารย์พี่เลี้ยงของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของกรณีศึกษา C ทั้งหมดจำนวน 2 คน โดยผู้วิจัยทำการเลือกแบบเจาะจง

2. เอกสาร ประกอบด้วยเอกสาร 2 ประเภท ดังนี้ 1) เอกสารของกรณีศึกษา คือ ตารางกำหนดระยะเวลาประเมินผลนิสิตฝึกสอน แบบประเมินผลการสอน แบบประเมินโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินรายงานการวิจัยในชั้นเรียน แบบรายงานการประเมินผลการสอน แบบรายงานการประเมินผลวิจัยในชั้นเรียน และคู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) เอกสารของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ แผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูงานวิจัยในชั้นเรียน คู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. เหตุการณ์ ประกอบด้วย การสังเกตการลงไปปฏิบัติการณ์พิเศษของอาจารย์นิเทศ์ และการสังเกตการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างละเอียดลึกซึ้งภายใต้ปรากฏการณ์ที่เป็นธรรมชาติ ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะกำหนดพฤติกรรมของกรณีศึกษา หรือการศึกษาในครั้งนี้ได้ ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยถือว่าตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างกว้างๆ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ซึ่งทำให้ได้เครื่องมือประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต คือ แนวทางการสังเกตสภาพสนาม แนวทางการสังเกตกรณีศึกษา แนวทางการสังเกตนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและแบบบันทึกเหตุการณ์ แนวทางการสังเกตอาจารย์พี่เลี้ยง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ แนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์กรณีศึกษา แนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์อาจารย์พี่เลี้ยง แนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์รองคณบดีฝ่ายวิชาการและผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์เอกสาร คือ แบบการวิเคราะห์เอกสาร แบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและหลักฐานที่มีการบันทึกไว้ตามสภาพปกติ

3. ขั้นตอนในการดำเนินการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนในการดำเนินการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ นิสิต ชูโต (2545) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การเลือกสนามวิจัย

การเลือกสนามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกสนามในการวิจัย คือ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่อยู่ในภาคตะวันออก ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีเนื้อที่ 647 ไร่ 35 ตารางวา มหาวิทยาลัยนี้มีประวัติที่ยาวนานโดยถือกำเนิดมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2498 เป็นสถาบันที่ทำการผลิตครูโดยเฉพาะ

ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตบางแสน ในปี พ.ศ. 2517 ปัจจุบันได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพาตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา ตั้งแต่วันที่ 30 กรกฎาคม 2533 และในปัจจุบันนี้ได้มีการปฏิรูปหลักสูตร ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนและปฏิรูปคณาจารย์เป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้กับอาจารย์นิเทศก์ใหม่ ทั้งในเรื่องของการให้ความรู้ในหลักของการนิเทศ และกระบวนการนิเทศ โดยเน้นบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร (สุมน อมรวิวัฒน์, 2546) เพื่อพัฒนานิสิตให้มีศักยภาพ อีกทั้งยังมีโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยบูรพาทั้งฝ่ายประถมและฝ่ายมัธยมซึ่งตั้งอยู่ติดกับมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนิสิตต่อการปฏิบัติหน้าที่ครู มหาวิทยาลัยบูรพาจึงนับว่าเป็นสถาบันผลิตครูที่มีความพร้อมทั้งทางด้านสถานที่ฝึกหัดครู คณาจารย์ที่พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่เปี่ยมไปด้วยสัมพันธภาพระหว่างกัน ซึ่งไม่ยิ่งหย่อนในเรื่องคุณภาพของการผลิตครู ตลอดจนการให้ความร่วมมือในการทำวิจัยของผู้วิจัยเป็นอย่างดี และด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจเลือกมหาวิทยาลัยบูรพามาเป็นสนามเพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้

3.2 การเข้าสู่สนามวิจัย

3.2.1 การเตรียมตัวในการเข้าสู่สนามวิจัย

ผู้วิจัยเตรียมตัวในการเข้าสู่สนามวิจัยโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประสานงานเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวางแผนจัดเตรียมอุปกรณ์และวิธีการรวมทั้งเตรียมแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร และเอกสารที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อกำหนดกรอบการสังเกตและแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยการเตรียมกรอบการสังเกตและแนวคำถามกว้างๆ ไว้ก่อน

ผู้วิจัยติดต่อประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลกับอาจารย์นิเทศก์ที่เป็นกรณีศึกษาล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความเป็นกันเองและคุ้นเคยในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้อย่างคร่าวๆ ให้แก่กรณีศึกษา ซึ่งส่วนมากใช้วิธีการติดต่อทางโทรศัพท์ ก่อนนำส่งหนังสือจากสำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนั้นผู้วิจัยติดต่อประสานงาน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล โดยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากสำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แจ้งถึงอาจารย์นิเทศก์

ผู้วิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ สมุดบันทึก แฟ้มรวบรวมข้อมูล อุปกรณ์บันทึกเสียง และของที่ระลึก ผู้วิจัยทำความเข้าใจในวิธีการขั้นตอน และประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์ ตลอดจนเตรียมทำแผนที่เวลา เพื่อความสะดวกในการดำเนินการเก็บข้อมูล

3.2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมครอบคลุม เพื่อการตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของพหุกรณีศึกษา โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การศึกษาอัตชีวประวัติ และการศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การสังเกต (Observation)

การวิจัยนี้ผู้วิจัยสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมทั้งในเรื่องของสถานที่ บุคคล และเหตุการณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยสังเกตสภาพโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สภาพแวดล้อม ห้องเรียน ห้องพักครู สถานที่สำหรับการสังเกตการสอนและการให้ข้อมูลป้อนกลับของพหุกรณีศึกษา

ผู้วิจัยสังเกตอาจารย์นิเทศก์ถึงคุณลักษณะและพฤติกรรมของอาจารย์นิเทศก์ในด้านการปฏิบัติการนิเทศ กระบวนการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ พฤติกรรมของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการถูกนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ พฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พฤติกรรมของอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีต่อนิสิตและพหุกรณีศึกษา

ผู้วิจัยสังเกตบรรยากาศการสอนของนิสิต บรรยากาศในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของพหุกรณีศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างพหุกรณีศึกษากับนิสิต บรรยากาศการสัมมนาระหว่างและหลังฝึกสอน บรรยากาศของการให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์นิเทศก์และนิสิต

2) การสัมภาษณ์ (Interview)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะทำการสัมภาษณ์พหุกรณีศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยง รองคณบดีฝ่ายวิชาการและผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal) และการสัมภาษณ์แบบพูดคุยกันเอง (Casual) ซึ่งการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามได้อย่างเต็มที่ และมีอิสระในการตอบ

ผู้วิจัย “ทางคณะศึกษาศาสตร์จะมีแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการ
นิเทศแบบกัลยาณมิตรได้อย่างไร”

รองคณบดี “เราคงต้องเตรียมตัวว่า 1) เราจะเตรียมอาจารย์นิเทศได้อย่างไร
2) เราจะต้องเตรียมโรงเรียน โดยการคัดเลือกโรงเรียนว่า
โรงเรียนไหนที่จะเป็นที่เลี้ยงให้กับนิสิตของเราได้ ซึ่งจะมีเกณฑ์
ของครูสภาที่บอกว่า โรงเรียนที่ดีจะต้องเป็นอย่างไร...”

(รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, 19 ธ.ค. 49)

2. แบบมีจุดสนใจเฉพาะ หรือแบบเจาะลึก (Indepth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูล
ที่แท้จริงที่ผู้วิจัยต้องการ

ผู้วิจัย “อาจารย์มีชาร์จไว้สำหรับบันทึกรายละเอียดต่างๆ ของนิสิตแต่
ละคนเหมือนกับชาร์จของผู้ป่วยของหมอมัยยะ”

กรณีศึกษา A “มันไม่ใช่ชาร์จนะแต่ครูจะมีชื่อของนิสิตแล้วก็จะมีส่วนๆ
สำหรับกรอกว่านิสิตมาหรือไม่มา แล้วคะแนนมันเป็นยังไง
อะไรอย่างนี้ ครูก็จะเก็บแผ่นนั้นเอาไว้ อาจารย์ท่านอื่นก็จะมี
ของเขาไว้กับตัวเอง ครูจะเขียนข้อมูลไว้ เขียนพฤติกรรมเขา
หรืออะไร ครูก็จะใส่ไว้”

(กรณีศึกษา A, 20 ธ.ค. 49)

3. แบบตะล่อมกลมกล่อม (probe) เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบความรู้สึกนึก
คิด และทัศนคติของคนที่อยู่ในสนามที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ผู้วิจัย “อาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไรกับคำว่า “นิเทศ”

อาจารย์ที่เลี้ยง “การมานิเทศก็คือ มาดู มาเยี่ยม อย่าคิดว่ามาตรวจเลย มา
แนะนำเพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้น”

(อาจารย์ที่เลี้ยงนิสิตเอกภาษาไทย, 6 ก.พ. 50)

4. แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เป็นการสัมภาษณ์ในกรณี
เฉพาะบางเรื่องที่ต้องการผู้รู้เป็นพิเศษ

ผู้วิจัย “กระบวนการสัมมนาจัดอย่างไรคะ”

ผู้ช่วยคณบดี “ก่อนที่จะมีการสัมมนาซึ่งในคู่มือการฝึกสอนจะมีรายละเอียดบอกไว้ถึงเรื่องกติกาบางอย่าง หรือเรื่องระเบียบการตามคู่มือที่เราได้แจ้งไว้ว่าจะประเมินจากตรงไหน ประเมินอย่างไร จะได้ตรงกัน แล้วก็จะปฏิบัติ บทบาทของอาจารย์แต่ละท่านต้องทำอย่างไร”

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 50)

3) การสนทนากลุ่ม (Focus group)

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มตามหลักการสนทนากลุ่มของโยธิน แสงวงค์ (2530) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ประกอบด้วยคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศที่เป็นกัลยาณมิตร กระบวนการกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศ ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้นคือ ผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 2 ครั้ง คือ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของกรณีศึกษา A จำนวน 4 คน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของกรณีศึกษา B จำนวน 5 คน และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของกรณีศึกษา C จำนวน 3 คน

4) การศึกษาอัตชีวประวัติ

ผู้วิจัยศึกษากรณีศึกษาในด้านการศึกษา การทำงาน และการปฏิบัติงานทั้งงานในหน้าที่ และงานนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมุ่งที่จะอธิบายว่าทำไมกรณีศึกษาจึงมีความรู้สึกนึกคิดเช่นนั้น มีทัศนคติอย่างไรในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม ชุมชนที่กรณีศึกษาอาศัยอยู่ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ถือเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นข้อมูลส่วนตัว

5) การศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ แผนการลงไปปฏิบัติการนิเทศ บันทึกการสังเกตการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากอาจารย์นิเทศก์ แบบประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตจากอาจารย์นิเทศก์ บันทึกการสอน/แผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.3 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เวลา ประมาณ 4 เดือน คือ เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2549 ถึง วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2550 โดยแบ่งระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ระยะ (นิตา ชูโต, 2545) ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) และเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2549 ถึงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2549 เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับกรณีศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์กับกรณีศึกษาทั้ง 3 คน ผู้วิจัยใช้วิธีโทรศัพท์ติดต่อกับกรณีศึกษาเพื่อแจ้งรายละเอียดคร่าวๆ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ และผู้วิจัยไปพบกับกรณีศึกษาทั้ง 3 คนเพื่อขออนุญาตทำการศึกษาวิจัยด้วยวาจา ซึ่งกรณีศึกษาทั้ง 3 คน ยินดีที่จะให้ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาตามแผนการวิจัยเป็นอย่างดี

2) ผู้วิจัยทำการสังเกต สัมภาษณ์ ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารเบื้องต้นของกรณีศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 เพื่อให้ได้ข้อมูลเอกสารการลงไปปฏิบัติการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน 2549 ถึงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2550 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนลึกของกรณีศึกษา เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่ม การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยทำการสังเกต สัมภาษณ์กรณีศึกษา และวิเคราะห์เอกสาร ในเรื่องของประวัติการศึกษา ประวัติการทำงานของกรณีศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสถานภาพส่วนตัว

2) ผู้วิจัยทำการสังเกตและสัมภาษณ์ กรณีศึกษา นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยง รองคณบดีฝ่ายวิชาการและผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการคณะศึกษาศาสตร์ และวิเคราะห์เอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางที่คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

3) ผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศ

ระยะที่ 3 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ถึงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2550 เป็นช่วงของการตรวจสอบข้อมูลและการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่มีความชัดเจน โดยใช้วิธีกลับไปสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับกรณีศึกษา นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การตรวจสอบข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตเพิ่มเติมหลังจากที่ได้วิเคราะห์และสรุปข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลวิเคราะห์ว่ามีความชัดเจนและถูกต้องอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อค้นพบที่มีความชัดเจน ครบถ้วนสมบูรณ์และถูกต้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำข้อมูลการสัมภาษณ์ การสังเกต และเอกสารที่เกี่ยวข้องของกรณีศึกษามาวิเคราะห์ตามกรอบของเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ คือ สภาพปัจจุบันของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตรมากขึ้น และการส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยมีการจัดกระทำข้อมูลด้วยวิธีการดังนี้ การลดทอนข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช, 2543; นิศาชุต, 2545) ซึ่งทั้ง 3 กระบวนการนี้ทำควบคู่ไปกับกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเขียนรายงานผลการวิเคราะห์เป็นแบบความเรียง มีขั้นตอนดังนี้

4.1 การลดทอนข้อมูล (Data Reduction)

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากกรณีศึกษาในแต่ละครั้งแล้ว ก็นำมาบันทึกเป็นข้อมูลสนาม ศึกษาทบทวน แล้วเลือกเฉพาะจุดที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัย

“สภาพปัจจุบันของการนิเทศการฝึกสอนเป็นอย่างไรคะ”

ผู้ช่วยคณบดี

“เริ่มต้นเลยก็มีการคัดเลือกโรงเรียนก่อน โดยที่โรงเรียนต่างๆ ก็ จะแจ้งความจำนงขอรับนิสิตฝึกสอนเอกอะไรบ้าง สาขาอะไร ต้องการให้สอนชั้นไหนทางโรงเรียนเขาจะระบุนมา ทางคณะ ศึกษาศาสตร์ก็จะทำการเลือกโรงเรียนตามความสะดวกและความจำเป็น...”

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 50)

4.2 การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูล ซึ่งได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งข้อมูล เป็นการตรวจสอบด้านความถูกต้องของข้อมูลว่า เมื่อต่างเวลาถิ่น ต่างสถานที่กัน และผู้ให้ข้อมูลต่างบุคคลกันหรือการได้มาของข้อมูลต่างกันแล้ว ข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่

อาจารย์นิเทศก์มีองค์ความรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอในการมานิเทศค่ะ เพราะเท่าที่ทราบอาจารย์เขาก็กำลังศึกษาต่อปริญญาเอก แล้วก็ถือว่าท่านมีความรู้มากเหมาะสมค่ะที่จะมาเป็นอาจารย์นิเทศก์

(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 1, 6 ก.พ. 2550)

ความรู้ท่านมากเลยคะ ท่านมีความรู้เยอะ ก็รู้ว่าคุณเคยสอนอนุบาลมาก่อน แล้วก็มีสอนมหาวิทยาลัย ความรู้ท่านเยอะ ท่านจับได้ทุกเรื่อง

(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์นิเทศก์มีองค์ความรู้ที่เหมาะสมดี แล้วก็สนใจคุณแลนนิดดี พอนิเทศนิสิตเสร็จแล้วอาจารย์ก็จะไปให้ feedback กับน้องนิสิตเขา ท่านก็จะบอกว่าตรงนี้ดีแล้วนะ ตรงนั้นต้องแก้ไขปรับปรุงอะไร ท่านก็จะบอกนิสิต

(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 3, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์นิเทศก์มีองค์ความรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอค่ะ คุณอาจารย์เก่ง เก่งในเรื่องวิจัยเรื่องอะไรอย่างนี้นะ เก่งกว่าครูเยอะ มันคนละแบบกับเรา ครูก็สัมผัสกับเด็กโดยตรง ก็ดีค่ะ อาจารย์ก็มานิเทศตั้งหลายครั้งแล้ว แล้วก็ทราบว่าท่านเอกนี้โดยตรงด้วย ก็เหมาะสมดี

(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 4, 6 ก.พ. 2550)

คุณแล้วอาจารย์ท่านพร้อมหมดแล้วนะ ไม่รู้จะให้คอมเมนต์อะไร ท่านอาจจะเก่งกว่าเราก็ได้ เพราะท่านเรียนมาเยอะ แล้วก็ท่านศึกษาจริงๆ รู้ลึกว่าท่านสนใจทางด้านอนุบาลมาก

(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 5, 6 ก.พ. 2550)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

4.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป คือ

1) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมมาได้

กรณีศึกษา C ยินดีที่จะรับฟังคำปรึกษาหรือซักถามของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยไม่แสดงอาการเบื่อหน่ายหรือฉุนเฉียว พร้อมทั้งให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอด

อาจารย์ไม่เคยทำเสียงเบื้อหน้ากับพวกเราเลยเมื่อพวกเราโทรไปหา อาจารย์จะบอกว่า อ้าวเป็นอย่างไร พรุ่งนี้เจอกันนะ จะบอกว่าคุณรักตลอดเวลา ไม่ต้องเครียดนะ เดี่ยวครูไปดู ครูไปดูเฉยๆ ไม่ต้องเครียดหรอก

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

2) การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological analysis) คือ การจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่หรือประเภท ดังข้อมูลที่แสดงเป็นตัวอย่างนี้เป็นข้อมูลที่อยู่ในเรื่องของปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตรซึ่งเป็นปัจจัยด้านองค์ความรู้

ถ้าอาจารย์นิเทศก์ไม่มีพื้นความรู้ในเรื่องของหลักการนิเทศ ก็อาจจะมีกรนิเทศที่ไม่เป็นกระบวนการ พอให้นิเทศก้นิเทศไม่ถูก ไม่เป็น ไม่มีแบบอย่าง ไม่มีแนวทาง ผลเสียก็ตกอยู่ที่นิสิต

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

การที่จะไปนิเทศนิสิตฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์จะต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี และต้องมีการเตรียมตัว เตรียมศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจถึงแก่นแท้ของเรื่องนั้นๆ จึงจะสามารถทำการนิเทศ ให้คำแนะนำนิสิตให้เข้าใจได้

(รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, 19 ธ.ค. 2549)

อาจารย์นิเทศก์ควรที่จะมีการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอเพื่อให้ทันเหตุการณ์ ต้องต่อยอดความรู้เดิม เสริมทฤษฎีใหม่ๆ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ให้เป็นคลังความรู้สำหรับนำไปใช้ในการนิเทศนิสิตได้

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

อาจารย์นิเทศก์จำเป็นต้องรู้ในหลักการนิเทศและกระบวนการนิเทศ และ
 ทำความเข้าใจให้ตรงกัน จะได้มีทิศทางเดียวกันในการนิเทศ

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

ความรู้ในเรื่องของหลักการนิเทศและกระบวนการนิเทศรวมทั้งหลักวิชา
 ที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะเป็นฐานในการนิเทศให้เกิดประโยชน์อันสูงสุด
 ได้

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

4.3.2 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) คือ การแสวงหา
 ความเหมือนและความแตกต่างที่มีอยู่ในคุณลักษณะ (qualities) หรือคุณสมบัติ (attributes) ของ
 ข้อมูลตั้งแต่สองชุดขึ้นไปอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างข้อสรุปที่กล่าวถึงลักษณะร่วมและแตกต่างของ
 ข้อมูลสองชุดนั้น ข้อสรุปจะมีความเป็นนามธรรมมากกว่าเดิม (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.5
 และแผนภาพที่ 4.4)

5. การนำเสนอรายงานการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง สภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์
 วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรนิเทศ: พหุกรณีศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะเชิงพรรณนา
 และพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 บทดังต่อไปนี้

1. บทนำ
2. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
4. ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลของพหุกรณีศึกษา
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรนิเทศ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันของการจัดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร

ตอนที่ 4 การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันของการจัดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัย

การดำเนินการจัดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยได้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งอาจารย์นิเทศก์ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2549 จำนวน 46 คน ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์หัวหน้าสาขานิเทศก์นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำนวน 9 คน และอาจารย์นิเทศก์จำนวน 37 คน สัดส่วนอาจารย์นิเทศก์ต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ อาจารย์นิเทศก์ 1 คนต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างน้อย 3 คนแต่ไม่เกิน 5 คน โดยนิสิตที่ออกฝึกนั้นมีทั้งในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา สภาพปัจจุบันของการดำเนินการจัดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย การคัดสรรอาจารย์นิเทศก์ และการดำเนินงานการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีสาระดังต่อไปนี้

1.1 การคัดสรรอาจารย์นิเทศก์

จากการศึกษาหลักสูตร เอกสาร คู่มือการนิเทศ การสัมมนาพหุกรณีศึกษา รองคณบดีฝ่ายวิชาการ และผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ สามารถประมวลสภาพการจัดอาจารย์นิเทศก์ได้ดังนี้ นโยบายการจัดอาจารย์นิเทศก์คือ ให้อาจารย์ทุกคนที่อยู่ในคณะศึกษาศาสตร์จะต้องทำหน้าที่นิเทศ โดยไม่จำเป็นต้องนิเทศให้ตรงกับสาขาวิชาเอก เนื่องจากว่าในอดีตนั้นมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีคณะเดียวคือ คณะศึกษาศาสตร์จึงมีอาจารย์ในแต่ละสาขาวิชาเอกเพียงพอในการนิเทศให้ตรงสาขาวิชาเอก แต่ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้มีการจัดตั้งคณะอื่นๆ ขึ้นได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา อาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์จำนวนหนึ่งต้องย้ายไปประจำอยู่ตามคณะต่างๆ ตามสาขาวิชาเอก ทำให้คณะศึกษาศาสตร์มีปริมาณอาจารย์ที่สอนตรงสาขาวิชาเอกลดน้อยลง แม้วานิตศึกษาศาสตร์บางสาขาวิชาเอกไปเรียนกับอาจารย์คณะอื่นๆ เช่น นิสิตที่อยู่คณะศึกษาศาสตร์เอกวิทยาศาสตร์ ก็ไปเรียนกับคณะวิทยาศาสตร์ นิสิตเอกภาษาไทย ก็ไปเรียนกับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่อาจารย์ที่อยู่คณะวิทยาศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ไม่ได้ไปนิเทศ เนื่องจากมีข้อจำกัดทั้งในด้านหน้าที่ความรับผิดชอบกับภาระงานต่างๆ และความไม่สะดวกทางด้านเวลา ด้วยจำนวนอาจารย์ของแต่ละสาขาวิชาเอกของคณะศึกษาศาสตร์มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนนิสิตที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้นคณะศึกษาศาสตร์จึงมีนโยบายให้อาจารย์ทุกคนในคณะศึกษาศาสตร์ทำหน้าที่นิเทศ และมีการจัดให้นิเทศนิสิตประมาณ 3-5 คน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์สามารถเลือกโรงเรียนที่จะไปนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ โดยทำการนิเทศนิสิตที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนนั้นทั้งโรงเรียน ส่งผลให้อาจารย์นิเทศก์ทำการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอาจไม่ตรงกับสาขาวิชาเอกที่สอน

1.2 การดำเนินงานการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของอาจารย์นิเทศก์

คณะศึกษาศาสตร์มีการดำเนินงานการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของอาจารย์นิเทศก์โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อให้นิสิตได้รับการพัฒนาดังต่อไปนี้ 1) มีความรู้ ความสามารถในวิชาชีพครูและวิชาเฉพาะด้าน ใฝ่หาความรู้-ความคิดใหม่อย่างไม่หยุดยั้ง มีความชาญฉลาดในการนำความรู้ไปใช้ และถ่ายทอดอย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีความเพียบพร้อมในความเป็นครู และความเป็นผู้นำทางการศึกษา มีจิตสำนึกในความเป็นครู ยึดมั่นในมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู 3) มีโลกทัศน์ที่ดีและกว้างไกล ยึดมั่นในหลักเหตุผลและคุณธรรม มีบุคลิกภาพ ทักษะคิดและค่านิยมที่ดีตามแบบของวัฒนธรรมไทย เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวการดำเนินงานการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงมีขั้นตอนการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีจุดมุ่งหมายคือนิสิตเรียนรู้และเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียน นิสิตทราบรายละเอียดของงานที่ต้องปฏิบัติ ขั้นตอนการลงไปในนิเทศและการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตได้รู้จักอาจารย์นิเทศก์ผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์พี่เลี้ยง

กิจกรรมในขั้นนี้คือ การปฐมนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การวิจัยในชั้นเรียน” และรับการปฐมนิเทศที่คณะศึกษาศาสตร์ จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพของ

นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพเข้าร่วมการปฐมนิเทศด้วย

มีวันหนึ่งที่มีการนัดพบตัวแทนของโรงเรียนฝึกสอน เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนอาจารย์พี่เลี้ยง วันนั้นเราก็มารู้จักแล้วพูดคุยกันว่า แนวคิดของโรงเรียนเขาคิดอะไร เราจะต้องเสริมอะไรให้แก่เด็ก... ครูว่าก็ดีนะ ทำให้เกิดมุมมองหลายมุมมอง ได้ในเรื่องของการพัฒนา

(กรณีศึกษา B, 21 พ.ย. 2549)

มีลักษณะที่เรียกว่าเป็นการสัมมนาอาจารย์พี่เลี้ยง ผู้บริหารและอาจารย์นิเทศก์ร่วมกัน มีการสัมมนา 1 ครั้ง จะเป็นการสัมมนาระหว่างผู้บริหารผู้แทนอาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ และมีการให้นิสิตมาเจอ

(กรณีศึกษา A, 13 ธ.ค. 2549)

นัดประชุมระหว่างผู้บริหาร อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ พบปะกันจะได้รู้กัน แล้วก็ให้คุยกับเด็กที่จะไปโรงเรียนที่เราจะไปนิเทศ จะได้เจอกันคุยกัน

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

มีการปฐมนิเทศพวกเราว่า ทำวิจัยในชั้นเรียนต้องทำอย่างไรบ้าง และจะมีเอกสารประกอบการสัมมนา จะมีสัมมนาก่อนฝึกสอนสองรอบ รอบแรกจะเป็นเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ช่วงที่สองจะเป็นแบบพูดแยกฝ่ายแล้วก็พบตัวแทนอาจารย์พี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์...

(สนทนากลุ่มนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา C, 7 ก.พ. 2550)

การปฐมนิเทศจะเป็นการให้นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้พบกันและได้คุยกันในเรื่องดังต่อไปนี้ ด้านการลงไปในนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ซึ่งจะลงไปในนิเทศ 4 ครั้งคือ นิเทศเยี่ยม นิเทศครั้งที่ 1 นิเทศครั้งที่ 2 และนิเทศครั้งที่ 3 โดยมีรายการประเมินที่อาจารย์นิเทศก์จะต้องประเมิน นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคือ ประเมินผลการสอน ประเมินโครงการวิจัยในชั้นเรียน ประเมินผลรายงานการวิจัยในชั้นเรียน รายงานการประเมินผลการสอน รายงานการประเมินผลวิจัยในชั้นเรียน ด้านอาจารย์พี่เลี้ยงต้องทำการประเมินนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของ

การประเมินผลการสอน ด้านคณะกรรมการโรงเรียนจะต้องดำเนินการประเมินผลการสอนและการสอบสอน ประเมินผลการปฏิบัติงานพิเศษ ประเมินผลบุคลิกภาพ ความประพฤติ และรายงานการประเมินผลสำหรับโรงเรียน รวมทั้งของความร่วมมือจากโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ยึดข้อกำหนดเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะต้องเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เขียนเค้าโครงวิจัยในชั้นเรียน รายงานวิจัยในชั้นเรียน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปฏิทินเสนอแนะการปฏิบัติงาน หน้าที่และการปฏิบัติตนในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้คือ นิสิตผ่านการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียน นิสิตทราบรายละเอียดของงานที่ต้องปฏิบัติ ขั้นตอนการลงไปนิเทศและการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตได้รู้จักอาจารย์นิเทศก์ผู้บริหาร โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์พี่เลี้ยง

...อาจารย์เขาจะให้พวกเราไปพบอาจารย์ที่เป็นตัวแทนในแต่ละโรงเรียน มีอาจารย์หัวหน้าสาย และอาจารย์นิเทศก์ด้วย บางโรงเรียนเขาก็จะให้อาจารย์พี่เลี้ยงมาเจอกับนิสิตด้วย จัดขึ้นในช่วงกลางเดือนกันยายน 2549 อาจารย์ที่มาเจอกับพวกเราก็จะเป็นตัวแทนของอาจารย์พี่เลี้ยงซึ่งเป็นอาจารย์ฝ่ายวิชาการ อาจารย์ก็จะมาชี้แจงรายละเอียดคร่าวๆ ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา B, 13 ธ.ค. 2549)

มีการจัดสัมมนานิสิตฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยงแต่ก็ไม่ใช่ว่าทั้งหมดเป็นแค่ผู้แทนอาจารย์พี่เลี้ยงเท่านั้น แต่เจตนาในการจัดสัมมนาก็คือ เชิญอาจารย์นิเทศก์ทั้งหมดมาเจอกับอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อมาพูดคุยกันถึงปัญหา ซึ่งจะ เป็นปัญหาของนิสิตที่ประสบเมื่อปีที่แล้ว พูดคุยถึงรูปแบบการนิเทศ งานที่นิสิต ต้องทำที่โรงเรียนเป็นแบบไหน

(กรณีศึกษา C, 13 ธ.ค. 2549)

ก่อนวันที่นิสิตจะออกฝึกสอน จะให้อาจารย์นิเทศก์ ตัวแทนอาจารย์ของโรงเรียนมาเจอกัน เพื่อที่จะมารับนิสิตเราเป็นการเจอกันครั้งแรก แล้ววันนั้นได้มีการปฐมนิเทศอาจารย์ด้วยพร้อมกับอาจารย์เรา แล้วก็มีการตั้งคำถามกัน แล้วก็มีการปฐมนิเทศว่า เราจะนิเทศกันอย่างไร รูปแบบเป็นแบบนี้ละ ขอให้โรงเรียนให้ความร่วมมือสนับสนุนด้วย แล้วของเราจะออกไปนิเทศก็ครั้ง

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่นิสิตต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพิ่มเวลาในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีจุดมุ่งหมายคือ นิสิตปฏิบัติงานด้านการสอน งานวิจัยในชั้นเรียน และงานพิเศษที่โรงเรียนมอบหมายให้ทำได้ กิจกรรมในขั้นตอนนี้ มีดังนี้

2.1 การนิเทศเยี่ยม อาจารย์นิเทศก์ลงไปนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในช่วงสัปดาห์ที่ 2 ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยอาจารย์นิเทศก์จะลงไปแนะนำตัวและสนทนากับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพถึงเรื่องต่างๆ ไปและปัญหาอุปสรรคในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งชี้แจงและให้คำแนะนำในเรื่องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน และการสอน ลักษณะเป็นการเชื่อมโยง สสร้างความคุ้นเคย ซึ่งยังไม่ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในช่วงนี้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะต้องส่งตารางสอนและตารางกิจกรรมพิเศษของโรงเรียนให้อาจารย์นิเทศก์เพื่อจัดตารางการนิเทศ

การนิเทศเยี่ยมมีวัตถุประสงค์คือมาสร้างความคุ้นเคย เพราะว่า อย่าง นิสิตบางคนได้อาจารย์นิเทศก์บางท่านที่ไม่ได้จบมาทางด้านนี้ มาทำความเข้าใจให้ตรงกัน มาเยี่ยมเป็นยังไงบ้าง มาถามสารทุกข์สุกดิบ มาสร้างความเข้าใจในเรื่องของวิชาการว่าเป็นอย่างไร อะไรที่บกพร่อง อะไรที่ไม่เข้าใจก็มาคุยกันทำความเข้าใจกัน ก็ให้นิสิตมาประชุมกันเลยอย่างพร้อมเพรียงกัน คุยกันทุกคน เหมือนกับว่ามาทำความรู้จัก ...

(กรณีศึกษา B, 21 พ.ย. 2549)

พอสัปดาห์ที่สอง อาจารย์นิเทศก์ไปนิเทศเยี่ยมพวกเรา ไม่ได้เข้าไปในห้องเรียน อาจารย์จะคุยกับพวกหนูพร้อมกันเป็นเรื่องเกี่ยวกับถามสารทุกข์ ... แนะนำเรื่องการเขียนแผน แผนการสอนนิคหนึ่ง และก็เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา B ครั้งที่ 1, 13 ธ.ค. 2549)

ครูจะเอาในเล่มสีฟ้ามาดูว่า เขาให้เราไปคูช่วงไหนบ้าง แล้วเราก็ดูวันว่างของตัวเองแล้วครูก็ต้องถือควั่นนั้น อย่างที่คราวที่แล้วครูไม่ว่างวันที่ 12 ครูก็เลื่อนไปวันที่ 13 คือทำให้มันตรงกับที่เขาถือควั่นไว้ให้ แล้วก็โทรคุยกับนิสิตว่า สะดวกวันไหน พบกันครึ่งทาง

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

... จะเป็นกันเองมากกว่า ก็ยังบอกเด็กๆ ว่า ไม่ต้องเครียดนะ ครูมานิเทศก็ไม่ได้มาจับผิดอะไรเพราะว่ามันจะต้องเป็นไปตามสภาพที่เราสอน จะเอาติไปตลอดมันก็ไม่ได้ การนิเทศเยี่ยมของพี่ที่ยังไม่ได้ดูแผนการสอนอะไร จะไปพูดคุยอะไรอย่างนี้ แล้วก็ไปคุยกับเด็กว่าการสอนเป็นอย่างไร ส่วนการเขียนแผนการสอนก็แล้วแต่อาจารย์ที่เลี้ยงว่าจะให้เขียนตามรูปแบบไหน ซึ่งตรงนี้ทางมหาวิทยาลัยเขาไม่ได้กำหนด

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

ตอนที่อาจารย์นิเทศก์ไปนิเทศเยี่ยมอาจารย์ก็เข้ามาดูพวกเราสอน แต่ไม่ได้มาประเมินอะไร แค่มาคูณักเรียนว่าเป็นอย่างไร ดูสภาพห้องเรียนว่าเป็นอย่างไร คุยกับพวกเราว่าที่โรงเรียนมีปัญหาอะไรมั๊ย อาจารย์จะช่วยแก้ไขอะไรได้บ้าง ...อาจารย์บอกว่า วันนี้ไม่มีอะไร ครูมาเยี่ยมเฉยๆ ไม่ต้องเกร็งนะ ...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา C, 7 ก.พ. 2550)

2.2 การนิเทศครั้งที่ 1 อาจารย์นิเทศก์ลงไปในเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในช่วงสัปดาห์ที่ 3-5 ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งอาจารย์นิเทศก์จะต้องลงไปสังเกตการสอน ตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.3 การนิเทศครั้งที่ 2 อาจารย์นิเทศก์ลงไปในเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในช่วงสัปดาห์ที่ 6-8 ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งอาจารย์นิเทศก์จะต้องลงไปสังเกตการสอน ตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบโครงงานวิจัยในชั้นเรียน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.4 สัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์จะจัดในช่วงสัปดาห์ที่ 7 ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยคณะศึกษาศาสตร์ทำการส่งหนังสือไปให้ทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อขออนุญาตให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาสัมมนา ซึ่งเป็นการสัมมนากันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกันเอง โดยมีอาจารย์นิเทศก์เข้าร่วมฟังด้วย ซึ่งการสัมมนานี้เป็นการให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาพูดคุยถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการสอน ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน ปัญหาทั่วไป ประโยชน์ที่นิสิตได้รับจากการไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งนี้ และข้อเสนอแนะที่นิสิตต้องการให้คณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียนปรับปรุง เพื่อที่อาจารย์นิเทศก์จะสามารถช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา

สัมมนาระหว่างฝึกสอน เพื่อคิดว่าแต่ละคนแต่ละโรงเรียนมีปัญหาอะไร มาแชร์กัน เพราะบางปัญหาอาจารย์เขาจะได้บอกผู้บริหารแต่ละโรงเรียนได้ บาง ที่ก็บอกไม่ได้ ก็คือมารับฟังปัญหา มาบรรเทาปัญหาให้กันฟัง สัมมนาระหว่าง ฝึกสอนจะเป็นแบบว่า เจอปัญหาอะไรแล้วมาคุยกัน สัมมนาหลังฝึกสอน ก็เด็ก กลับมาก็จบแล้วก็ได้ไปสอนอีก

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

หนูคิดว่าดีนะ สัมมนาเพื่อคิดว่าเราอยู่ตรงไหนของเด็กคนกลุ่มหนึ่ง เราคิดว่าเราแยแล้วแต่พอไปฟังคนอื่น เราว่าเราดีกว่าตั้งเยอะ แล้วมันเป็นบรรยากาศ แห่งความอบอุ่น เพราะเราได้กับมาเจอเพื่อนๆ ถึงแม้จะโทรศัพท์คุยกันก็ไม่ เหมือนกับที่มาเจอกันที่มหาวิทยาลัย ได้เจออาจารย์ท่านอื่นๆ ด้วย มันเหมือนเรา ได้กลับมายังโลกของเรา ซึ่งไม่อยากกลับไปโรงเรียนอีกแล้ว

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา A ครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

เป้าหมายของการสัมมนาระหว่างฝึกสอนคือ หลังจากที่ผู้ฝึกไปฝึกสอน ช่วงครั้งแรกแล้ว เราอยากรู้ปัญหาครั้งทางว่าเราสามารถแก้ปัญหาอะไรเขาได้บ้าง แล้วเป็นการให้ขวัญและกำลังใจเรียกว่าคืนสู่เหย้า ให้เด็กได้กลับมาคุยกัน เพื่อน กลับมาเจอกันคุยแลกเปลี่ยนกัน เราก็ได้เห็น feedback ต่างๆ จากเขา มันเป็น ครั้งแรกก็สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้บางเรื่องและมีการติดตามอะไรต่างๆ ได้ ด้วย เราก็จะเก็บข้อมูลเพื่อคิดว่าเขามีปัญหาอะไร ใหมเกี่ยวกับอะไรต่างๆ เราก็จะ มาสัมมนากันแล้วก็มาแก้ทาง

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

2.5 การนิเทศครั้งที่ 3 อาจารย์นิเทศกลงไปนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในช่วงสัปดาห์ที่ 9-11 ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งอาจารย์นิเทศจะต้องลงไปสังเกต การสอน ตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ นิเทศติดตามการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน พร้อมทั้งให้ ข้อเสนอแนะแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผลที่ได้จากขั้นนี้คือ นิสิตปรับตัวและปฏิบัติงานด้านการสอน งานวิจัยในชั้น เรียน และงานพิเศษที่โรงเรียนมอบหมายให้ทำได้

ขั้นที่ 3 ขั้นกลับจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อให้ นิสิต ประมวลกิจกรรมทั้งหมดของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและนำเสนอปัญหาที่พบจากการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู กิจกรรมในขั้นตอนนี้คือ นิสิตทุกคนต้องกลับไปรายงานตัวที่คณะ

ศึกษาศาสตร์ เพื่อจัดนิทรรศการที่แสดงถึงกิจกรรมของนิสิตและโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลงานต่างๆ ที่เกิดจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนที่ดีของนิสิต จากนั้นมีการสัมมนาหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์จะจัดในช่วงสัปดาห์ที่ 17 ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยคณะศึกษาศาสตร์ทำการส่งหนังสือไปให้ทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อขออนุญาตให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาสัมมนา ซึ่งเป็นการสัมมนากันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกันเอง โดยมีอาจารย์นิเทศก์เข้าร่วมฟังด้วย ซึ่งการสัมมนานี้เป็นการให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาพูดคุยถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการสอน ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน ปัญหาทั่วไป ประโยชน์ที่นิสิตได้รับจากการไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งนี้ และข้อเสนอแนะที่นิสิตต้องการให้คณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียนปรับปรุงเพื่อที่จะเป็นข้อมูลในการนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในครั้งต่อไป

ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้คือ นิสิตผ่านการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เป้าหมายของการสัมมนาหลังฝึกสอนคือ เป้าหมายจะคล้ายกับสัมมนา ระหว่างฝึกสอน แต่จะต่างอยู่นิดหนึ่งตรงที่ ฟังสภาพปัญหา และอยากรู้ว่าคุณได้อะไรจากการไปฝึกสอนครั้งนี้ ได้ข้อคิดอะไร ได้บทเรียนอะไรบ้างในการที่จะไปเป็นครูต่อไป เป็นข้อมูลที่เราจะนำไปปรับปรุงต่อไป

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

สำหรับการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต จะประเมินทั้ง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และขั้นกลับจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยคณะกรรมการฝ่ายประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเสนอผลการประเมินขั้นสุดท้ายต่อที่ประชุมคณะกรรมการประจำคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อพิจารณาอนุมัติ

ตอนที่ 2 สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประวัติการศึกษา และประวัติการทำงาน ตลอดจนสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของพหุกรณีศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ และผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร รวมทั้งการสรุปสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของพหุกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยนำเสนอเป็นรายกรณี ดังต่อไปนี้

กรณีศึกษา A

1. สถานภาพส่วนตัว ประวัติการศึกษา และประวัติการทำงาน

สถานภาพส่วนตัวของกรณีศึกษา A มีครอบครัวแล้ว ปัจจุบันอายุ 57 ปี สถานที่พักอาศัยอยู่ที่บางแสนซึ่งอาศัยอยู่กันครบทั้งครอบครัว และอยู่ใกล้กับสถานที่ทำงานเดินทางสะดวก กรณีศึกษา A จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ปกศ.) ทางการสอนภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และสังคม ปริญญาตรีทางการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน (มหาวิทยาลัยบูรพา) ปริญญาโททางการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยโอริโอสเตท ประเทศอเมริกา และกำลังศึกษาต่อปริญญาเอกทางการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยวิกตอเรีย (VICTORIA) ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งกำลังทำวิจัยเรื่องการสำรวจการนิเทศการสอน กรณีตัวอย่างมหาวิทยาลัยบูรพา

กรณีศึกษา A เคยผ่านการเป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมวิสามัญ อาจารย์ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2524 อาจารย์ภาคการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2527 และเป็นอาจารย์นิเทศก์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2528 ซึ่งมีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 22 ปี นอกจากนี้มีผลงานวิจัยเรื่องบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของนิสิตฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ ลงพิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์

ครูจบทางการศึกษาผู้ใหญ่ เรียน ปกศ.สูง สายครู การสอนภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และสังคม ซึ่งทั้ง 4 วิชานี้ต้องเรียนวิธีสอน พอจบมาต้องสอนทั้ง 4 วิชานี้ได้ แล้วก็มาเรียนต่อปริญญาตรีอีก 2 ปีเรียนภาคพิเศษ ตอนนั้นมาต่อเป็นภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อก่อนนั้นเป็น มศว.บางแสน ก็จะเรียนในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เรียน 5 โมง ถึง 3 ทุ่ม พอเรียนจบแล้ว ครูก็อยากจะเรียนต่อ สมัยนั้นการศึกษาผู้ใหญ่มีคนเรียนน้อย ครูก็สนใจทางสายนี้ ก็ตัดสินใจลาออกจากครูแล้วก็ไปอเมริกา พอไปอเมริกาครูก็ช่วยตัวเองในลักษณะของลูกนอกระบบ เรียนหนังสือโดยการอ่านเอง ซื้อหนังสือพิมพ์มาอ่านบ้าง คุยกับคนอื่นบ้าง แล้วก็ไปโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ ก็เลยคิดว่านี่แหละ ที่ครูคิดว่าครูเป็นลูกของสายการศึกษาผู้ใหญ่ ครูก็เลยไปสอบ TOFLE ที่นั่น พอสอบผ่านครูก็ได้สมัครเรียนที่มหาวิทยาลัยโอริโอสเตท รัฐโคลัมเบีย

ระหว่างที่เรียนก็ทำงานด้วยเป็นครูสอน ครูสอบบรรจุเป็นครูรัฐบาลสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ครูสอนวิชาอังกฤษเยอะพอๆ กับวิชาคณิตศาสตร์ ครูสอนคณิตศาสตร์นานถึง 9-10 ปี ในตอนนั้นครูมีความคิดว่า อยากจะไต่หาความรู้มากกว่านี้ ก็เลยไปสอบบรรจุใหม่ ของกรมวิสามัญ คือ สอนในระดับมัธยม และครูก็สอบบรรจุได้เป็นครูสอนมัธยม เอกภาษาอังกฤษ แต่อาจารย์ใหญ่อยากจะให้ครูสอนคณิตศาสตร์ ครูก็เลยสอนคณิตศาสตร์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สอนในระดับชั้นมัธยมต้น ครูอยากสอนภาษาอังกฤษ อาจารย์ใหญ่ก็ไม่ให้ เขาบอกว่าครูภาษาอังกฤษมีเยอะอยู่แล้ว มีช่วงหนึ่งที่มีศึกษานิเทศก์มาดูการสอนภาษาอังกฤษของครู ก็ได้รับคำชมเชยใหญ่ ครูก็เลยมีความคิดว่า การสอนเป็นเรื่องที่สำคัญ ครูก็เริ่มที่จะสนใจอย่างจริงจัง

จากนั้น ครูก็สอบบรรจุอัตราทางการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งมีที่มหาวิทยาลัยมหาสารคามเท่านั้น ที่อื่นไม่มีเลย ก็ได้ทำงานเป็นอาจารย์ที่นั่น ในปี พ.ศ.2524 อยู่ในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ วิชาที่สอนเรียกว่า *Out of school* เป็นวิชาบังคับ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ทุกคนต้องเรียน และยังช่วยสอนวิชาอื่นๆ ให้กับมหาวิทยาลัยด้วย ในตอนนั้นยังไม่มีวิชาเอก มีแต่วิชาเลือก แล้วก็สอนนิสิตปริญญาโทด้วย เป็นวิชาปรัชญาทางการศึกษานอกระบบ และการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ครูทำงานอยู่ที่นั่นได้ 2 ปีครึ่ง แล้วครูก็ขอย้ายมาอยู่ที่นี้ ที่บางแสน ในปี พ.ศ.2527 และก็อยู่ที่นี้ตลอด เป็นภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ แล้วมาเปลี่ยนเป็นภาควิชาการศึกษานอกระบบในภายหลัง พอครูมาอยู่ที่นี้ นโยบายของมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นนโยบายที่อาจารย์ทุกคนต้องนิเทศหมด เพราะฉะนั้นพอครูมาในปี พ.ศ.2527 ถัดมาในปี พ.ศ.2528 ครูก็ไปนิเทศเลย ครูทำหน้าที่นิเทศมา 22 ปีแล้ว

(กรณีศึกษา A, 13 ธ.ค. 2549)

จะเห็นได้ว่า กรณีศึกษา A มีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นจริงจังในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ จากการศึกษาทางสายครูเรื่อยมาจนกระทั่งการศึกษาผู้ใหญ่เก็บเกี่ยวองค์ความรู้ไปพร้อมๆ กับการสั่งสมประสบการณ์จากการปฏิบัติงานเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นานนับหลายสิบปี แล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยพร้อมกับการทำหน้าที่นิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นานนับหลายสิบปีเช่นกัน จึงนับได้ว่ากรณีศึกษา A เป็นผู้เชี่ยวชาญท่านหนึ่งที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เป็นอย่างดี

2. สภาพการณ์เทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ มีดังต่อไปนี้

2.1 คุณสมบัตীগัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

2.1.1 ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม

กรณีศึกษา A มีความเป็นกันเอง มีความเสียสละ เป็นผู้ที่คอยให้คำปรึกษาและยินดีให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ทุกอย่าง ถึงแม้ว่านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะไม่ขอคำปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากกรณีศึกษา A ก่อนก็ตาม กรณีศึกษา A จะให้ความสำคัญแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างมาก โดยการเป็นฝ่ายซักถามพูดคุยก่อนทุกครั้งที่พบกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความสบายใจ และชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา

เป็นที่ปรึกษาของนิสิตได้ไม่เฉพาะแค่เรื่องการฝึกสอน หรือการเรียนรวมไปถึงเรื่องอื่นๆด้วย อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ เป็นที่พึ่งได้ คือนิสิตสามารถติดต่อได้เมื่อมีปัญหา

(รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, 19 ธ.ค. 2549)

หนูว่าอาจารย์นิเทศก์นี่ใกล้ชิดพวกเรามากเลย เอาใจใส่พวกเรามาก เป็นคนที่เราสามารถที่จะปรึกษาได้ตลอดเวลา โทรหาที่รับทุกครั้ง ถึงแม้เขาจะยุ่งๆอยู่ เวลาเราโทรมาเขาก็จะรับก่อน

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 21 ธ.ค. 2549)

อยากให้อาจารย์มาบ่อยๆ แต่มาแป๊บๆ มาพูดคุยถามสารทุกข์ เป็นอย่างไรบ้าง สบายดีไหม อยากเจอนะ

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

2.1.2 ครู นำเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

กรณีศึกษา A มีความเข้าใจสถานะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า ยังเป็นแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มาฝึกเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ และด้วยบุคลิกที่นำเคารพ มีมิตรไมตรีทั้งกับอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

...พอมานิตะเพื่อนคนแรก อาจารย์เขาก็จะพูดเล่นว่าตื่นเต้นกันใหม่นี้ เขาก็ยังยิ้ม ก็แสดงว่าอาจารย์เขาก็ไม่ได้ดูอะไรอย่างที่เราคิด เขายิ้มด้วยความจริงใจ รู้สึกว่าเขาเป็นมิตรกับเรา อาจารย์เข้าใจเรามากว่านิสิตมาเพื่อฝึกสอน ไม่ใช่ต้องทำอะไรๆ ใด้อย่างที่ทางโรงเรียนเขาคาดหวัง จริงๆ แล้วโรงเรียนเขาก็ยังไม่รู้และเข้าใจว่านิสิตฝึกสอนมันคืออะไร เหมือนกับว่านิสิตฝึกสอนพอเข้ามาต้องทำได้ ต้องทำได้เหมือนครูคนหนึ่งเลยและต้องทำให้ได้อย่างนั้น งานอื่นที่ครูทำไม่ได้ก็โยนให้เราทำ

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครั้งที่ 1, 21 ธ.ค. 2549)

2.1.3 ภาวนีโย นำเจริญใจหรือนายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้ และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความซาบซึ้งภูมิใจ

กรณีศึกษา A เป็นผู้ทรงคุณความรู้ เป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องของการหลักการนิเทศและนำมาเชื่อมโยงกับการศึกษาของผู้ใหญ่ และศึกษาอย่างจริงจังถึงสิ่งซึ่งจนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจน และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการให้ข้อเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม จนได้รับคำกล่าวที่แสดงความชื่นชมและเคารพกับองค์ความรู้ของกรณีศึกษา A

ที่ครูสนใจทำวิจัยเรื่องนี้ก็คือว่า นิสิตฝึกสอนนี่คือผู้ใหญ่ สภาพการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นี้ส่วนใหญ่เป็นสภาพการเรียนรู้จากการทำงาน จากสิ่งที่ครูรู้ เรียนมาทางการศึกษาผู้ใหญ่นี้ ครูก็พบว่าการเรียนรู้ของคนมันจะมีอยู่สองลักษณะคือ เรียนรู้ได้จากเขากำหนดสถานการณ์ไว้แล้ว เช่น การจัดการศึกษาให้เรียนและเรียนรู้ได้จากสถานการณ์ที่ไม่มีการจัด กลุ่มคนที่เป็นผู้ใหญ่ก็คือกลุ่มคนที่ได้ทำงาน เขาจะได้จากที่ทำงาน เขาจะได้โดยนำตัวเอง คือ *self directed learning* มากกว่า ก็คือการทบทวน การเปรียบเทียบ การทดลองทำ อย่างนี้เรียกว่าเป็นสถานการณ์ที่ไม่มีการจัดตั้ง

(กรณีศึกษา A, 20 ธ.ค. 2549)

อาจารย์เข่าก่ง เท่าที่ไต้ฟง เท่าที่สังเกตการคอมเม้นท์นึ่งก็รู้ว่ท่านมีภูมิ
ความรู้มาก ที่รู้ว่ท่านตั้งใจจริง ตั้งใจมาก ๆ อยากจะไห้หนีตเป็นอย่งนี้ ท่านก็
แนะนำอย่งนั้นอย่งนี้

(อาจารย์ที่เลียงหนีตเอกภาษาไทย, 6 ก.พ. 2550)

ครูว่ท่านก่งแล้วนะ ครูไม่บังอาจที่จะเสนอแนะหรือก เพราะอย่งว่ละ
ในเรื่องของภูมิรู้ในเรื่องของวิชาการเรายังด้อยกว่ท่าน เพราะละนั้นเรื่องของการ
นิเทศหรือเรื่องของความรู้อะไรต่าง ๆ นี้ ครูก็ไม่ไปบังอาจที่จะแนะนำอะไรท่าน
ครูกิดว่ท่านก่งนะถึงแม้ว่ท่านไม่ได้ยู่สายการสอนนี้โดยตรง

(อาจารย์ที่เลียงหนีตเอกสังคม, 6 ก.พ. 2550)

มีองค้ความรู้ในเรื่องของหลักการสอนดีมาก หลักการสอนก็คือ วิธีการ
สอน การแก้ปัญห การวิเคราะห์ข้อมูลเขาจะดีได้แตก เช่น พฤติกรรมเด็กเป็น
อย่งนี้เขาจะแก้อย่งไร จะสอนอย่งนี้จะสอนอย่งไร

(สนทนากลุ่มหนีตฝีกประสบการณ้วชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา A เป็นผู้ฝีกอบรม โดยใช้หลักของผู้ใหญ่เรียนรู้ How teacher learn
แล้วทำการจัด Work shop ให้กับอาจารย์ที่เลียงและอาจารย์นิเทศก้ในเรื่องเกี่ยวกับการตรวจ
แผนการสอน การสังเกตการสอน การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ทั้งอาจารย์ที่เลียงและ
อาจารย์นิเทศก้ต้องทำแผนหรือเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ (Guide line) เพื่อกำหนดกรอบในการ
ลงไปนิเทศ การนิเทศการสอนจะต้องทำเป็นระบบตามหลักทฤษฎี ซึ่งทุกคนที่เข้าร่วม Work
shop ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่งดีและเข้าใจถึงการไปนิเทศว่ไม่ใช่เป็นการไปจับผิดหรือ
ตรวจสอบอะไรกับหนีตฝีกประสบการณ้วชาชีพครู

การจัดเวิร์คช็อป เป็นเรื่องเกี่ยวกับงานของเขาโดยตรงและงานหลักๆ ก็
คือ ตรวจแผนการสอน สังเกตการสอน การให้ feedback จะมีรูปแบบวิธีการให้
อย่งไรกัน ...อาจารย์ต้องทำไกด์ไลน์ให้แก่ตัวเอง เพราะครูกิดว่อย่งที่เร่าให้
หนีตเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนมันเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะเตรียมตัว
ก่อนที่เข่าจะไปสอน ทำนองเดียวกันถ้าอาจารย์ที่ทำหน้าที่อาจารย์นิเทศก้ไม่ได้มี
การกำหนดแผนกันไว้หรือสิ่งที่คาดหวังของตัวเองไว้ นี้ แล้วอาจารย์ไปดูเขา
อาจารย์จะไปดูอะไร อาจารย์มองอะไรเขา ...ก็ได้ไกด์ไลน์ออกมา ครูก็เอาไกด์
ไลน์ไปใช้ สิ่งที่ครูได้ก็คือร่วมมือดีมาก อาจารย์สบายใจมากเลย

อาจารย์ก็รับรู้เหมือนกันว่า ถ้าเราไปจับผิดหรือกดดันนิสิตฝึกสอน นิสิตฝึกสอนจะมีกำลังใจมานั่งทำงานอะไรละ ... เราได้อ่านแผนการสอนของเขาแล้ว เราต้องมาดูการสอนของเขาอีกเพื่อที่จะมารวมกัน แล้วนำมาแนะเขาถูก แต่แผนนี้เราดูตามหลักการเขาไปก่อน ตรงนี้คือจุดที่ครุมอง ถ้าเราทำได้เป็นระบบ จุดก็คือว่าการนิเทศการสอนต้องทำเป็นระบบแล้วทำแบบ *Professional* ตามหลักการหลักทฤษฎี

(กรณีศึกษา A, 22 พ.ย. 2549)

กรณีศึกษา A เป็นผู้ฝึกอบรมให้แก่อาจารย์นิเทศก์ใหม่ก่อนที่จะออกทำการนิเทศ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้หลักการนิเทศที่มีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร ทำให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้สึกถึงความปลอดภัย ไร้กังวลใจอาจารย์นิเทศก์ และฝึกให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประเมินตนเองว่ามีจุดแข็งจุดอ่อนในเรื่องของการเขียนแผน และเรื่องการสอนที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างไร อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น นี่คือหลักการศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนรู้ได้จากสถานการณ์จริง

นโยบายว่าอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ทุกคนจะต้องนิเทศการสอนได้ แต่ในรูปแบบเรื่องการนิเทศการสอนน่าจะต้องการจัดอาจารย์มาอบรมกัน ปีนี้เป็นปีที่ศูนย์ฝึกสอนฝ่ายวิชาการเชิญให้ครูให้การอบรมเวิร์คช็อปอาจารย์ใหม่ที่จะมาทำหน้าที่นิเทศ อย่างน้อยให้อาจารย์มีแนวคิด ไม่ไปลองผิดลองถูกกันเอง หรือถ้าให้คือวิธีหนึ่งก็คือว่าไปทำคู่กันระหว่างอาจารย์ที่มีประสบการณ์แล้วกับอาจารย์ใหม่ ตรงนี้แหละที่ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้จากสถานการณ์ไม่ใช่มาบอกกัน

(กรณีศึกษา A, 22 พ.ย. 2549)

ตอนที่ครูจัด *work shop* ... ต้องตั้งใจ (*Trust*) นิสิตก่อน ทำให้ นิสิตเขารู้สึกว่าปลอดภัย ถ้าเขารู้สึกปลอดภัยแล้ว อะไรที่เป็นปัญหาเขาก็จะทำ ไปบอกเขาก่อนว่ากรอบเขาต้องทำอะไรบ้าง เรียกว่ากำหนดสิ่งที่เราคาดหวังเอาไว้ บอกให้เขาได้รู้ ประเมินจะดูตรงไหนบ้าง การประเมินแต่ละครั้งถ้าเราทำเลย เด็กไม่มีได้เอหรือ

การให้ *feedback* จะต้องให้นิสิตหัดประเมินตัวเอง ตามหลักแล้วคนจะเรียนรู้อะไรก็ต้องหัดให้เขา เขาจะได้เอาไปพัฒนาเวลาที่เขาทำการสอน แล้วก็ประเมินตัวเอง ก็ถือว่าเรียนรู้ด้วยกันด้วย ครูก็จัด *work shop* ได้แค่สองชั่วโมงครึ่งเท่านั้นละ ครูก็แนะอาจารย์เขาว่าสิ่งที่เราจะไปดูนิเทศเด็กนี้ ตัวเด็กจะมีความ

สับสน ไม่รู้ว่าสิ่งที่เขาทำไปมันมีจุดแข็งจุดอ่อนที่จะต้องปรับปรุงอย่างไร ซึ่งกระบวนการนี้เป็นการไปเพิ่มทักษะให้กับเขา การตรวจแผนการสอนนิสิต ก่อนอื่นต้องดูว่าเขาสรุปสาระสำคัญเป็นไหม แล้วหลักการในการได้นั้นเรื่องมันมาอย่างไร แผนจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้คนได้พัฒนาได้ ครูเชื่ออย่างหนึ่งว่า การเขียนแผนที่ดีนั้นมันจะนำไปสู่การสอนที่ดีและสามารถที่จะมีจุดแข็งแกร่งได้ด้วย

(กรณีศึกษา A, 13 ธ.ค. 2549)

รองคณบดีคนเก่า เคยอบรมอาจารย์นิเทศก์ที่เป็นอาจารย์ใหม่ โดยให้กรณีศึกษา A เป็นคนอบรม แล้วกรณีศึกษา A ก็ทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องกรณีนิเทศ เพราะฉะนั้นอาจารย์เขาจะมีข้อมูล แล้วก็ให้การอบรมให้กับอาจารย์ใหม่ไป

(รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, 19 ธ.ค. 2549)

พี่ก็ได้เข้าร่วมอบรมอาจารย์ใหม่เกี่ยวกับการนิเทศนิสิตฝึกสอนก่อนที่จะออกไปนิเทศ โดยมีกรณีศึกษา A เป็นวิทยากรอบรม เนื้อหาสาระในการอบรมก็จะประมาณว่า เวลาที่เราไปนิเทศเด็ก ก็ต้องเข้าถึงเด็ก ทำความสนิทสนมกับเด็ก ไม่ใช่เข้าไปแล้วเด็กกลัวอะไรอย่างนี้ อย่างน้อยก็โทรศัพท์ถามเด็กบ้างว่าเป็นอย่างไร เด็กจะได้สร้างความคุ้นเคยจะได้ไม่เกร็ง เพราะบางทีเด็กอาจจะมองภาพจนอาจารย์นิเทศก์ว่า เวลาอาจารย์นิเทศก์ไปก็คือจะน่ากลัว แต่จริงๆ แล้วอาจารย์นิเทศก์ไปให้คำปรึกษา ไปให้ความช่วยเหลือ ไม่ใช่จะไปฆ่าเด็ก

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

การอบรมก็ใช้เวลาแค่วันเดียวประมาณสองชั่วโมงนะ รู้สึกว่าเพิ่งจะมีปีนี้เป็นปีแรกด้วยนะเห็นอาจารย์เขาบอก คณะศึกษาศาสตร์เขาเชิญกรณีศึกษา A เป็นวิทยากรคนเดียว แล้วก็มีการที่ที่เป็นอาจารย์ที่เพิ่งเข้ามาใหม่เข้ารับการอบรมก็ประมาณสิบกว่าคน ...

(กรณีศึกษา A, 18 ม.ค. 2550)

กรณีศึกษา A เป็นผู้ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ โดยมีความเชื่อว่าการที่นิสิตออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และจะหาอะไรที่จะช่วยเหลือผู้ใหญ่ให้มีการเรียนรู้ได้ดี โดยกรณีศึกษา A มองว่างานสอนคือการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ใช่สูตรสำเร็จ จึงทำการศึกษา เก็บข้อมูล และทดลองปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการสอนอย่างจริงจังเพื่อสั่งสม

ประสบการณ์ที่จะสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาช่วยพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เกิดศักยภาพ

พอมานปีพ.ศ.2543 จึงเริ่มสนใจการนิเทศจริงๆ เราสนใจเรื่องของ การนิเทศมาตลอด เราจะทำอย่างไรที่จะช่วยเหลือผู้ใหญ่ให้มีการเรียนรู้ได้ดี เพราะมีความเชื่อว่า การที่นิสิตไปฝึกสอนนั้น เป็นการที่นิสิตได้ไปเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งตรงนี้ครูมองแล้วว่า มันเป็นการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้นครูก็เริ่มที่จะจับข้อมูลตรงนี้ เริ่มเก็บ เริ่มทดลองให้กับตัวเอง เริ่มทดลองวิธีสอน

ครูมองว่างานสอนคือการเรียนรู้ตลอดชีวิต มันไม่ใช่สูตรสำเร็จ เพราะฉะนั้นเราเอาหลักของเทคนิคการเรียนการสอน หลักจิตวิทยา แล้วเอาสิ่งที่เราเห็นเอามาลองดูสิว่า ในสถานการณ์ที่เราเห็นมามันได้ผลไหม ถ้าไม่ได้ผลมันมีปัญหาอะไรแล้วจะแก้ปัญหาอย่างไร อะไรที่มันไม่ทำให้เกิดผล ค้นหาและวางแผนต่อไป ควรจะแก้อย่างไร แล้วจะได้เอาไปใช้ในครั้งต่อไป

(กรณีศึกษา A, 13 ธ.ค. 2549)

เมื่อเราทำงานในหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์นิเทศก์นั้นมีความเชี่ยวชาญทางด้านของหลักทฤษฎี แล้วก็มีความพร้อมที่จะแนะนำเขาได้ อย่างครูนี้ก็สอนนิเทศถึงสามวิชาเข้าไปแล้ว คือ สังคม ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย แต่ครูก็คิดว่าจากประสบการณ์ของครูสามารถที่จะนิเทศเขาได้ แล้วก็หลักในการนิเทศของเรานั้นอยู่ตรงไหน เราดูสิ่งที่เขาสอนไปแล้ว แล้วมันได้ผลดี และอะไรที่มันทำแล้วเกิดผลไม่ดี เราก็ต้องลองใช้วิธีใหม่ โดยเก็บข้อมูลเอาไว้ก่อน

(กรณีศึกษา A, 18 ม.ค. 2550)

ตอนครูออกมาเป็นครูประถมและมัธยม ครูเป็นคนเดียวที่เขียนแผนการสอน แล้วครูก็ไม่ได้เขียนแผนแล้วทั้ง ภาษาอังกฤษเรียกว่า *practitioner reflection* คือเหมือนกระจก สิ่งที่เราทำไปแล้วครูก็จะส่องกระจกดูว่า สิ่งที่เราทำไปนี้ มันมีตรงไหนบ้างที่เราทำไปแล้วมันไม่ได้ผลดี ครูก็จะหาทางแก้ ครูก็จะทำอย่างนี้มาตลอด

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

2.1.4 วัตถุประสงค์ให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

กรณีศึกษา A เป็นผู้คอยให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในเรื่องเกี่ยวกับการเขียนแผน และการปฏิบัติตัวต่ออาจารย์พี่เลี้ยงซึ่งเป็นคำแนะนำที่ไม่เป็นอคติต่ออาจารย์พี่เลี้ยง รวมทั้งการให้ข้อคิดในการทำงาน

นิสิต “ส่งแผนไม่ตรงเวลาค่ะ นี่คือปัญหา”

กรณีศึกษา A “เพราะอะไรล่ะคะ”

นิสิต “มันคิดไม่ออกค่ะเวลาที่หนูเขียนแผน”

กรณีศึกษา A ถ้าคิดไม่ออก ก็คุยกับเพื่อนนะคะ เอกสังคมมีตั้งสองคน แล้วเพื่อนที่อยู่หอพักล่ะคะคุยกันหน่อย แล้วหนังสือคู่มือการสอนสังคมเวลาดูของเขา เราต้องทำความเข้าใจก่อน อย่าคว่ำของเขามาเลย หนูสามารถใช้นี้นะ ครูเองก็ต้องรู้จักใช้คู่มือเหมือนกัน

(ข้อมูลป้อนกลับนิสิตเอกสังคม ป.6 ครั้งที่ 2, 21 ธ.ค. 2549)

นี่คือสิ่งหนึ่งที่เวลาเรามาทำงาน เราก็จะเรียนรู้คนในสังคม ครูจะแนะนำให้ว่าเวลาเองมาส่งให้อาจารย์พี่เลี้ยง ก็ต้องบอกอาจารย์ให้เขารับรู้ เราต้องเรียนรู้ว่าอาจารย์เขาต้องการอะไร เขาต้องการความตรงต่อเวลา เขาต้องการให้เราขอความช่วยเหลือจากเขา ครูแนะนำให้ส่งแผนวันศุกร์เลยไม่ต้องไปส่งวันจันทร์หรือ ... แล้วควรใช้คำพูดที่สุภาพตลอด เราต้องจับลักษณะนิสัยเขาให้ได้ แต่เธอก็มีบุคลิกที่ดีนะ เฉยๆ ไม่พูด รับฟัง แต่บางทีอาจารย์เขามักจะมองว่าพวกเราเป็นคนที่มีมั่นใจในตัวเองสูง ครูว่าก็ดีแล้วนะ พูดในสิ่งที่เหมาะ เวลาอาจารย์เขาพูดอะไร เราก็รับฟังไปไม่ต้องไปขัดเขา เราก็ต้องปรับการส่งงานใหม่ ถ้าไม่เจออาจารย์ก็เขียนโน้ตไว้ให้เขาแล้วก็โทรบอกเขา นิสิตฝึกสอนจะเป็นครูก็ไม่ใช่จะเป็นนักเรียนก็ไม่ใช่ แต่เป็นเจนเนรัลเบ้ ก็ทำไปฝึกไป ถ้าไปเจออาจารย์ที่อหยาอหยาดีก็ดีไป มันเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

(กรณีศึกษา A, 21 ธ.ค. 2549)

กรณีศึกษา A เป็นผู้คอยชี้แจงให้กับอาจารย์พี่เลี้ยงให้เข้าใจถึงสถานะและขอบเขตความสามารถของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการสอน กรณีศึกษา A รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร เพื่อให้อาจารย์พี่เลี้ยงคลายความตึงเครียดลงและให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เข้าใจความปรารถนาดีของอาจารย์พี่

เลี้ยง โดยการพูดคุยถึงประสบการณ์ที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะได้รับจากการฝึกประสบการณ์จะมีมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์ที่เลี้ยงที่จะช่วยกันพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร และกรณีศึกษา A ยังให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการเขียนแผนระยะยาว การเขียนแผนกิจกรรมการเรียนรู้ และการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

อาจารย์ที่เลี้ยง “จริงๆ แล้วให้เนื้อหาไปตั้งแต่เปิดเทอมให้ไปใส่หน้าหนักแต่ละเนื้อหา มา ยังไม่ส่งเลยไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไร ครูต้องการจะให้ทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ว่า เราต้องมีความตรงต่อเวลาและความรับผิดชอบด้วย ที่ครูไม่ชอบ นิสิตคือ ส่งงานไม่ตรงเวลาและไม่รับผิดชอบ”

กรณีศึกษา A “เราต้องเขียนแผนระยะยาวให้เสร็จเรียบร้อยแล้วก่อนเปิดเทอมแล้วเอามาให้อาจารย์ที่เลี้ยงดูว่าใช้ได้ไหม อาจารย์เขาจะมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรไหม มันเป็นไปได้ไหม อาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์ที่เลี้ยงนี้ เขาไม่ได้มาตรวจจับอะไรเรา แต่เขามาเพื่อช่วยเหลือเรา แต่ไม่ได้ช่วยเหลือโดยบอกเรานะแต่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ...

ส่วนในเรื่องของแผนการสอนครูมีความเชื่อว่า นิสิตนั้นยังเป็นเด็กที่เพิ่งหัดเดินเตาะเตาะอยู่ เราหวังที่จะช่วยแนะ ช่วยประคอง ช่วยบอกให้นิสิต กว้างที่เขาจะจบไปเขาจะต้องได้อะไรที่พัฒนาตนเองได้ อะไรใหม่ๆ โดยอาจารย์ที่เลี้ยงบอกบ้าง ไปศึกษาอ่านเพิ่มเติมบ้าง โดยอาจารย์นิเทศก์บ้าง เพื่อนๆ เพื่อนบอกบ้าง ตรงจุดนี้มันจะทำให้ค่อยๆ ซึมซับไปแล้วความเข้าใจมันจะเกิดขึ้น ความสามารถของคนจะทำอะไรได้อย่างสมบูรณ์และรอบคอบหรือรอบรู้ได้แค่ไหน มันมีตั้งหกก้นแล้วต้องทำในเวลาเดียวกัน

(ข้อมูลป้อนกลับนิสิตเอกสังคม ป.6 ครั้งที่ 2, 21 ธ.ค. 2549)

2.1.5 วนนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ซักถาม คำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อไม่จู้จี้จุกจิก

กรณีศึกษา A เป็นผู้ให้เวลาและให้ความสนใจเอาใจใส่กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเต็มที่ โดยการนัดวันเวลาในการไปนิเทศกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกครั้ง กรณีศึกษา A พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ซักถาม คำเสนอแนะโดยไม่เถียงว่าจะเป็นการเบียดเวลาส่วนตัวไป โดยการรับโทรศัพท์หรือติดต่อกลับทุกครั้งที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โทรศัพท์ไปหา กรณีศึกษา A ไม่มีอาการที่แสดงออกถึงความเหนื่อยหรือเบื่อแต่อย่างใด โดยให้

เวลากับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอดทั้งวันที่ไปนิเทศและเยี่ยมแ่ยมอารมณ์ดีเสมอ ซึ่งกรณีศึกษา A ถือว่าคนที่ทำหน้าที่นิเทศนั้นเป็นครูที่จะช่วยพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีศักยภาพ

มีเต็มที เพราะว่าอาจารย์ให้เวลากับเด็ก เด็กจะปรึกษาอะไรก็ยอมถึงที่หุ่มก็ยอม เด็กเขาก็มาเล่าให้ฟัง เขาก็ไปปรึกษาอาจารย์นิเทศก์บ่อยยิ่งช่วงหลังๆ ที่มีงานวิจัยที่ต้องทำ อาจารย์ให้เวลาเด็กดี

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกภาษาไทย, 6 ก.พ. 2550)

มีอย่างมากค่ะ อาจารย์สนใจนิสิตมาก อาจารย์เขาจะมานิเทศพวกเราเขาก็จะโทรหาเราก่อน อาจารย์จะโทรหาทุกครั้ง ...ถ้าพวกเราโทรไปหาอาจารย์ก็จะรับโทรศัพท์ตลอดเลยไม่ว่าแ่จะทำอะไรอยู่หรือถ้าอาจารย์ไม่ได้ยินไม่ได้รับสาย อาจารย์ก็จะโทรกลับมาหาพวกเรา คืออาจารย์เห็นความสำคัญของพวกเรา มาก ... หนูรู้สึกประทับใจมากเลยที่อาจารย์รับโทรศัพท์หนู อาจารย์เสมอต้นเสมอปลายมาก จนบัดนี้ถึงแม้จะหมดสิ้นการนิเทศแล้ว ถ้าเราถามเขาก็ยังเหมือนเดิม ...

อาจารย์ไม่หน้าบึ้ง ไม่หงุดหงิด... อาจารย์อยากให้นิสิตได้ความรู้ที่ถูกต้องชัดเจน ไม่เคยได้ยินอาจารย์พูดว่าเหนื่อยเลยสักครั้ง ถึงแม้ว่าเพิ่งจะให้ feedback หนูเสร็จไปซึ่งใช้เวลานานถึงสองชั่วโมง แต่พอเพื่อนมารับอาจารย์อาจารย์ก็ยังยิ้มแ่แสดงความยินดีที่จะได้ไปสังเกตการสอนเพื่อนต่ออีก หนูก็อึ้ง อาจารย์ไม่เหนื่อยแ่รอ สูดยอคมมาก

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

ครูมองว่าไปประเมินเพื่อดูว่าผู้เรียนยังไม่เก่งกล้าตรงไหน ครูถือว่าคนที่ทำหน้าที่การนิเทศนั้นเป็นครู แล้วครูจะหาวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ครูสูงขึ้น ดีขึ้นและชัดเจนในเรื่องนั้นๆ ดีขึ้น ถ้าเราทำตรงนี้ได้ ครูถือว่าครูพอใจแล้วเพราะครูมีเวลาแ่สามครั้งแล้วครูให้เวลาข้างนอกอีกเท่าที่ครูจะมีเวลาให้ได้ ในขณะเดียวกันนิสิตเขาเอื้อมเข้ามาหาครูด้วย ถ้าครูบอกแล้วนิสิตเขาไม่มาเราก็จะไปเรียกให้เขามาคุยก็ไม่ได้ เพราะตอนนี้นั้นเป็นเรื่องของการจัดการเวลาแล้ว

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

2.1.6 คมกวีรณฺจ กถ กตฺตา แดลฺงเรื่งล้าลิกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

กรณีศึกษา A เป็นผู้ที่มีการประสบการณ์สามารถให้คำตอบ มีความกระตือรือร้น และมีความยินดีในการอธิบายถ่ายทอดโดยการเชื่อมโยงกับหลักทฤษฎี จิตวิทยา ความรู้ทั่วไป พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายให้ผู้ฟังได้เข้าใจอย่างชัดเจน

เหมาะสม เพราะเขาก็มีประสบการณ์ด้านนี้เยอะ จากที่สอบถามเรื่องต่างๆ เขาก็จะตอบได้หมดเลย ก็คือถึงที่สุดของเขา เขาก็ทำได้ดีที่สุดแล้ว การถ่ายทอดอะไร ได้ดีมากเลยในเรื่องที่ครูสงสัย ยอมรับว่าอาจารย์มีประสบการณ์เยอะจากที่ได้เห็นมานะคะ

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกภาษาไทย, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์เขามีความสุขที่เขาได้พูด แนะนำนิสิต เพราะนิสิตฟังเขา เขาจะดีใจที่เราถามเขา อยากรู้อะไร เขายินดีที่จะให้เราอยู่แล้ว ขอให้เราถามเขา เขาจะกระตือรือร้นที่จะตอบคำถามนิสิต พอถามปุ๊บก็เลยมาเป็นชุดเลย

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

เรื่องของกระบวนการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่หลายเรื่องและสลับซับซ้อน มันไม่ใช่เรื่องเขียนแผนแล้วสอนตามแผน มันเป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ครูไปเห็นเข้าพอดี แล้วพออยู่ที่เราไปเห็นนั้นมันเกี่ยวกับเรื่องนั้นเรื่องนี้ พูดเรื่องนั้นก็ไปแตะกับเรื่องนี้ ครูก็นึกว่าจะดึงอะไรให้เด็กเขาเห็นชัด เราต้องเอาหลักวิชา จิตวิทยา และความรู้ทั่วไปมาผสมผสานเองในกระบวนการของสมองของเรา

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

2.1.7 โน จฏฐานะ นโยชเย ไม่ชักนำในอฐานะ คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

จากลักษณะของคำพูดที่กล่าวไว้ข้างต้นและจากปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยได้สัมผัสกับกรณีศึกษา A ท่านเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำกับทุกคนไม่ว่าจะเป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้วิจัยเอง ซึ่งคำแนะนำของกรณีศึกษา A ไม่เป็นคำแนะนำที่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือเป็นคำแนะนำที่เป็นเรื่องที่ไม่น่าเชื่อถือแต่อย่างใด แต่เป็นคำแนะนำที่มีความ

ปรารถนาดีและอยู่บนฐานของทฤษฎี องค์ความรู้และมวลประสบการณ์ที่กรณีศึกษา A ได้
ทำการศึกษา เก็บข้อมูล ทดลองปฏิบัติ และแก้ไขปรับเปลี่ยนมาแล้ว

อาจารย์ไม่เคยให้คำแนะนำในเรื่องที่ไม่ดีเลยนะ คำแนะนำของอาจารย์มี
หลักทฤษฎีอ้างอิงตลอด...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

...เท่าที่ฟังอาจารย์ให้คำแนะนำน้องนิสิตแล้ว เป็นคำแนะนำที่มีความ
ปรารถนาดีที่จะพยายามให้น้องนิสิตได้พัฒนา

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกภาษาไทย, 6 ก.พ. 2550)

จากคุณสมบัติตามหลักกัลยาณมิตร 7 ประการดังกล่าว กรณีศึกษา A มีคุณสมบัติของ
ความเป็นกัลยาณมิตรครบทุกประการ กล่าวคือ กรณีศึกษา A มีความเป็นกันเอง มีความเสียสละ
เป็นผู้ที่คอยให้คำปรึกษาและยินดีให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ทุกเรื่อง
ถึงแม้ว่านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะไม่ขอคำปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากกรณีศึกษา A
ก่อนก็ตาม กรณีศึกษา A จะให้ความสำคัญแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างมาก โดย
การเป็นฝ่ายซักถามพูดคุยก่อนทุกครั้งที่พบกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้นิสิตฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความสบายใจ และชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ตรงตามหลัก
กัลยาณมิตรในประการที่ 1 คือ ปิโย

กรณีศึกษา A มีความเข้าใจสถานะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า ยังเป็นแค่นิสิต
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มาฝึกเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ และด้วยบุคลิกที่น่าเคารพ มีมิตร
ไมตรีทั้งกับอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้สึกอบอุ่น
ใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 2 คือ ทรู

กรณีศึกษา A เป็นผู้ทรงคุณความรู้ เป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอโดยเฉพาะใน
เรื่องของการหลักการณ์เทศและนำมาเชื่อมโยงกับการศึกษาของผู้ใหญ่ และศึกษาอย่างจริงจังซึ่ง
จนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจน และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการให้
ข้อเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครูอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม จนได้รับคำกล่าวที่แสดงความชื่นชมและเคารพกับองค์
ความรู้ของกรณีศึกษา A และกรณีศึกษา A เป็นผู้ฝึกอบรม โดยใช้หลักของผู้ใหญ่เรียนรู้ How
teacher learn แล้วทำการจัด Work shop ให้กับอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ในเรื่องเกี่ยวกับ
การตรวจแผนการสอน การสังเกตการสอน การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ทั้งอาจารย์พี่เลี้ยง

และอาจารย์นิเทศก์ต้องทำแผนหรือเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ (Guide line) เพื่อกำหนดกรอบในการลงไปนิเทศ การนิเทศการสอนจะต้องทำเป็นระบบตามหลักทฤษฎี ซึ่งทุกคนที่เข้าร่วม Workshop ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและเข้าใจถึงการลงไปนิเทศว่าไม่ใช่เป็นการไปจับผิดหรือตรวจสอบอะไรกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กรณีศึกษา A เป็นผู้ฝึกอบรมให้แก่อาจารย์นิเทศก์ใหม่ก่อนที่จะออกทำการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้หลักการนิเทศที่มีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้สึกถึงความปลอดภัย ไว้วางใจอาจารย์นิเทศก์ และฝึกให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประเมินตนเองว่ามีจุดแข็งจุดอ่อนในเรื่องของการเขียนแผน และเรื่องการสอนที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างไร อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น นี่คือหลักการศึกษาคู่มือที่เรียนรู้ได้จากสถานการณ์จริง กรณีศึกษา A เป็นผู้ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ โดยมีความเชื่อว่า การที่นิสิตออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และจะหาวิธีที่จะช่วยเหลือผู้ใหญ่ให้มีการเรียนรู้ได้ดี โดยกรณีศึกษา A มองว่างานสอนคือการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ใช่สูตรสำเร็จ จึงทำการศึกษา เก็บข้อมูล และทดลองปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการสอนอย่างจริงจังเพื่อสั่งสมประสบการณ์ที่จะสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาช่วยพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เกิดศักยภาพ ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 3 คือ ภาวนีโย

กรณีศึกษา A เป็นผู้คอยให้คำแนะนำและเป็นທີ່ปรึกษาที่ดีแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในเรื่องเกี่ยวกับการเขียนแผน และการปฏิบัติตัวต่ออาจารย์พี่เลี้ยงซึ่งเป็นคำแนะนำที่ไม่เป็นอคติต่ออาจารย์พี่เลี้ยง รวมทั้งการให้ข้อคิดในการทำงาน กรณีศึกษา A เป็นผู้คอยชี้แจงให้กับอาจารย์พี่เลี้ยงให้เข้าใจถึงสถานะและขอบเขตความสามารถของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการเขียนแผนกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน และกรณีศึกษา A รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร เพื่อให้อาจารย์พี่เลี้ยงคลายความตึงเครียดลงและให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เข้าใจความปรารถนาดีของอาจารย์พี่เลี้ยง โดยการพูดคุยถึงประสบการณ์ที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะได้รับจากการฝึกประสบการณ์จะมีมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์พี่เลี้ยงที่จะช่วยกันพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร และกรณีศึกษา A ยังให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการเขียนแผนระยะยาว การเขียนแผนกิจกรรมการเรียนรู้ และการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 4 คือ วดตา จ

กรณีศึกษา A เป็นผู้ให้เวลาและให้ความสนใจเอาใจใส่กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเต็มที่ โดยการนัดวันเวลาในการลงไปนิเทศกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกครั้ง กรณีศึกษา A พร้อมทั้งรับฟังคำปรึกษา ซักถาม คำเสนอแนะโดยไม่เกี่ยงว่าจะเป็นการเบียดเวลาส่วนตัวไป โดยการรับโทรศัพท์หรือติดต่อกลับทุกครั้งที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโทรศัพท์ไปหา กรณีศึกษา A ไม่มีอาการที่แสดงออกถึงความเหนื่อยหรือเบื่อแต่อย่างใด โดยให้

เวลากับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอดทั้งวันที่ไปนิเทศและเยี่ยมเยี่ยมอารมณ์ดีเสมอ ซึ่ง
 กรณีศึกษา A ถือว่าคนที่ทำหน้าที่นิเทศนั้นเป็นครูที่จะช่วยพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 ให้มีศักยภาพ ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 5 คือ วจนทขโม

กรณีศึกษา A เป็นผู้ที่มีการประสบการณ์สามารถให้คำตอบ มีความกระตือรือร้นและมีความ
 ยินดีในการอธิบายถ่ายทอดโดยการเชื่อมโยงกับหลักทฤษฎี จิตวิทยา ความรู้ทั่วไป พร้อมทั้ง
 ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายให้ผู้ฟังได้เข้าใจอย่างชัดเจน ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่
 6 คือ คมกิริณจ กถ กตดา

จากลักษณะของคำพูดที่กล่าวไว้ข้างต้นและจากปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยได้สัมผัสกับ
 กรณีศึกษา A ท่านเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำกับทุกคนไม่ว่าจะเป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้วิจัยเอง ซึ่งคำแนะนำของกรณีศึกษา A ไม่เป็นคำแนะนำที่ชักจูงไปในทางที่
 เสื่อมเสีย หรือเป็นคำแนะนำที่เป็นเรื่องที่ไม่น่าเชื่อถือแต่อย่างใด แต่เป็นคำแนะนำที่มีความ
 ประารถนาดีและอยู่บนฐานของทฤษฎี องค์ความรู้และมวลประสบการณ์ที่กรณีศึกษา A ได้
 ทำการศึกษา เก็บข้อมูล ทดลองปฏิบัติ และแก้ไขปรับเปลี่ยนมาแล้ว ตรงตามหลักกัลยาณมิตรใน
 ประการที่ 7 คือ โน จภูฐานะ นิโยชเย ซึ่งคุณสมบัติตามหลักกัลยาณมิตร 7 ประการนี้ มุ่งเน้น
 ความปลอดโปร่งใจ ไม่บีบบังคับ เน้นความมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล สร้างความเข้าใจกระจ่างแจ้ง
 แนะนำแนวทางที่ถูกต้องด้วยการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

2.2 กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

2.2.1 ให้ใจ

กรณีศึกษา A มีนิสิตฝึกประสบการณ์ที่อยู่ในความดูแลและต้องทำกรณินิเทศ
 จำนวน 4 คน ได้แก่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเอกภาษาไทย จำนวน 1 คน นิสิตฝึก
 ประสบการณ์วิชาชีพครูเอกภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเอก
 สังคม จำนวน 2 คน ซึ่งทั้ง 4 คนนี้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา และกรณีศึกษา A ได้เตรียม
 ความพร้อมทั้งด้านความรู้และเอกสารต่างๆ รวมทั้งทำการศึกษาและทบทวนคู่มือฝึกสอน ปี
 การศึกษา 2549 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการ
 และข้อบังคับต่างๆ กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่อง
 เกี่ยวกับสิ่งที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ตลอดจนแจ้ง
 วันและเวลาในการมานิเทศแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและมีความตรงต่อเวลาในการมา
 นิเทศซึ่งแสดงถึงความกระตือรือร้น คือ

วันที่ 15 พ.ย. 2549 รับกรณินิเทศเยี่ยมจากอาจารย์นิเทศก์

วันที่ 22-23 พ.ย. 2549 รับกรณินิเทศก์จากอาจารย์นิเทศก์ ครั้งที่ 1

วันที่ 20-21 ธ.ค. 2549 รับการนิเทศ์จากอาจารย์นิเทศ์ ครั้งที่ 2
เขียนและนำเสนอโครงร่างวิจัยในชั้นเรียน

วันที่ 14 ธ.ค. 2549 สัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ
รับคำปรึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนจากอาจารย์นิเทศ์

วันที่ 18-19 ม.ค. 2550 รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศ์ ครั้งที่ 3
ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

อาจารย์จะมานิเทศก่อนเวลานิเทศเสียอีกนะ อาจารย์จะกระตือรือร้นมาก
เตรียมอ่านแผนพวกเรามาอย่างดีเลย...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา A ยึดหลักแนวคิดทฤษฎีของการศึกษาผู้ใหญ่ คือ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้
จากสถานการณ์การปฏิบัติงานจริง โดยที่ไม่ต้องไปบอกเขาตรงๆ ถึงจุดบกพร่องของเขา ผู้ใหญ่จะ
สามารถเรียนรู้ได้เองและสามารถประเมินตนเองได้ และนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้พัฒนาขึ้น
นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก็ใช้หลักการเรียนรู้เช่นเดียวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และการที่
นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องนั้น มาจากความร่วมมือกัน
กับอาจารย์นิเทศ์และอาจารย์พี่เลี้ยงซึ่งทั้งสองคนจะเป็นทั้งครู เป็นโค้ช เป็นที่ปรึกษา และเป็น
เพื่อน มีความเข้าใจกัน โดยสรุปแล้วก็คือจะต้องมีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรที่จะพัฒนา
นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากหลักทฤษฎีเวลาครูดูจากหลักทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้
จากสถานการณ์การทำงานจะช่วยเขาได้ก็คือประสบการณ์ ที่จะคอยชี้แนะหรือ
อำนวยการให้ได้เห็นในจุดที่เขาสามารถที่จะประเมินด้วยตัวเองได้และก็มองภาพออก
เพราะเขาเป็นผู้ใหญ่ถ้าเราไปบอกเขาตรงๆ มันจะทำให้เขาเกิดความกดดัน เกิด
ความเครียด นั่นคือหลักของผู้ใหญ่เรา เพราะฉะนั้นการที่นิสิตออกฝึกสอนนั้น
มันเข้ากับหลักตรงนี้เลย ... ทั้งอาจารย์นิเทศ์และอาจารย์พี่เลี้ยงจะต้องทำงาน
เป็น *partnership* กันที่ดี

(กรณีศึกษา A, 22 พ.ย. 2549)

อาจารย์นิเทศ์ต้องทำความเข้าใจกับนิสิตว่าสอนอะไร สอนที่คาบ การ
นิเทศมันเป็นเรื่องทีละเหยียดอ่อนนะ เป็นทั้งครู เป็นทั้งโค้ช เป็นทั้งที่ปรึกษา เป็น
ทั้งเพื่อน เราต้องรู้ว่า *concept* ของเด็กฝึกสอน เราต้องการให้เขาพัฒนา ให้เขา

ได้ใช้วิทยายุทธในการเรียนไปใช้ โรงเรียนและครูที่เลี้ยงนี้เปิดโอกาสให้เขาได้ทดลองเต็มที่ คือ อย่าไปโคลนนิ่งเขา เช่น พี่เขียนมาแล้ว ทำตามพี่ไปเลย

(กรณีศึกษา A, 21 ธ.ค. 2549)

กรณีศึกษา A เข้าถึงนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้หลักของกัลยาณมิตร คือ สร้างความเชื่อมั่น สร้างความสัมพันธ์ สร้างศรัทธา สร้างความไว้วางใจ ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และส่งเสริมและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยอยู่บนฐานแห่งความจริงใจ อันจะนำไปสู่การมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีบรรยากาศแห่งการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนาซึ่งได้จากการเรียนรู้โดยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ได้จากสถานการณ์การปฏิบัติงานจริง

กัลยาณมิตรของครู แต่ครูไม่ได้พูดคำว่ากัลยาณมิตร ครูใช้คำว่าการดึงใจ นิสิต การดึงใจคนปฏิบัติงานให้เกิดเจตคติ ...เพราะเราสามารถเสริมเจตคติให้เด็กมีเจตคติที่เป็นปรัชญาอย่างที่เราคิดตรงนี้ได้ ให้มันเกิดเป็น *poweritive learning* ให้ได้

เมื่อไรใจคนรัก ใจคนศรัทธา คนจะรักวิชาชีพและจะพัฒนางานวิชาชีพ เพราะฉะนั้นสไลด์ของการสร้าง *trust* สร้างความไว้วางใจ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงต้องสร้าง *trust* ให้กับนิสิตฝึกสอน เพราะครูไม่ดูผลจากนักเรียนเลย ครูดูนิสิตฝึกสอน เมื่อสร้าง *trust* ได้แล้วก็สร้างบรรยากาศที่เป็นบรรยากาศแห่งการที่จะมีการปรับแก้ไข ให้พัฒนาไม่ใช่เป็นการจับผิด หลักตรงนี้น่าจะมีการทำ และอีกอย่าง ทำงานร่วมมือกันต่างคนต่างได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ...

(กรณีศึกษา A, 22 พ.ย. 2549)

ครูเปิดใจที่จะยอมรับพฤติกรรมความบกพร่องของเขาแล้วเรามาช่วยกันหาทางปรับแก้ ถ้าเราสามารถทำตรงนี้ ให้เขาไว้วางใจครูได้ เชื่อมั่นและศรัทธาในตัวครู การที่เด็กและอาจารย์พี่เลี้ยงจะไว้วางใจ เชื่อมั่นและศรัทธาตัวครูได้ ครูต้องมีความรู้และประสบการณ์ที่แน่นแล้วเราสามารถชี้เขาได้ ...ถ้านิสิตเขาลองทำแล้วประสบผลสำเร็จ นิสิตเขาก็จะมองเราว่าอาจารย์เป็นคนที่มีประสบการณ์ อาจารย์เยี่ยมมะ เขาเชื่อมั่นเราละ

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา A แสดงความเป็นกันเอง ประพฤติปฏิบัติต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างฉันทันเพื่อน พี่ น้อง และยิ้มแย้มแจ่มใส ตลอดการดำเนินโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และให้กำลังใจนิสิตในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคลาย ความวิตกกังวลและรู้สึกสบายใจ

ตอนแรกก็กลัวนะแต่พอเจออาจารย์ครั้งแรกก็รู้สึกดีมาก ที่เคยได้ยินได้ ฟังมาเกี่ยวกับอาจารย์นั้นนะมันไม่ใช่เลย มันไม่ได้เป็นอย่างนั้นเลย อาจารย์อยู่ข้างนิสิต ไม่ได้ตีแต่เป็นการให้คำแนะนำแบบให้กำลังใจมากกว่า... คำพูดของ อาจารย์นิเทศก็จะประนีประนอมมากกว่า เขาพูดอะไรจะนุ่มๆ แล้วก็ไปยิ้ม ไป พอมาฟังการคอมเม้นท์ของอาจารย์แล้วเป็นการชี้ให้เราเห็นจุดด้อยแล้ว เสนอแนะเพื่อให้เราพัฒนาให้ดีขึ้น ก็ไม่ได้รู้สึกว่าเขาบ่นทอนกำลังใจเลย อยากให้อาจารย์นิเทศแนะนำ อยากให้คอมเม้นท์เยอะๆ อยากให้มาหาเราบ่อยๆ มากกว่าที่จะปล่อยเราไว้อย่างนั้น

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 21 ธ.ค. 2549)

ครูพบว่านิสิตกับครูมีความสัมพันธ์ที่ดี เขากล้าพูดแหย่พูดเล่น เขามีความสุขที่อยากจะมาเจออาจารย์ เวลาที่ครูนัดเจอเขาครูโทรไปแล้วเขาไม่ได้ รับโทรศัพท์ อีกสักพักเขาก็จะโทรกลับเข้ามาแล้ว เวลาที่คุยกับครูเขาจะคุยแบบ มีความสุข เขาพอใจที่ได้คุยกับครู ไม่ได้มีความรู้สึกว่าเขาคุยกับเราโดยเสียเวลา สิ้นหน้่าทำทางเวลาที่ครูไปเจอเขา เขาก็ไม่ได้แสดงท่าทางว่าเขาอึดอัดอะไร ...

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

จากแนวคิดและทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ และการเข้าถึงนิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูตามหลักของกัลยาณมิตร กรณีศึกษา A ยังเป็นผู้วางแผน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้มีเวลาในการไปศึกษาค้นคว้าทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการขอ อนุญาตทั้งปากเปล่าและทำหนังสือขออนุญาตซึ่งผ่านการอนุมัติจากทางคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว ส่งมอบให้กับทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นิสิตฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูกลับก่อนเวลาในบางวัน ซึ่งเป็นการให้ใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อันจะทำให้เกิดความสบายใจ อบอุ่นใจ เป็นที่พึงได้และปลอดภัย

อาจารย์ที่เลี้ยงเขาเข้าใจ *concept* ผิดแล้วละว่าเด็กฝึกสอนเนาะ ไม่ใช่ครู คนหนึ่งแล้วก็ไม่ใช่ผู้ช่วยครูด้วย แต่มาลองฝึกวิทยายุทธชั่วระยะเวลาหนึ่ง ครูก็พยายามจะพูดกับอาจารย์ฝ่ายวิชาการของคณะศึกษาศาสตร์เราว่า ให้เชิญอาจารย์ที่เลี้ยงมาคุยกันเพื่อทำความเข้าใจว่า นิสิตฝึกสอนไม่ใช่เป็นครู ถึงแม้ว่าจะทำหน้าที่เป็นครูก็เถอะแต่ไม่ใช่เป็นครูเต็มตัว แล้วก็การที่จะให้นิสิตไปทำงานช่วย แทนอะไรอย่างนี้ ก็ต้องให้เวลานิสิตเขาบ้าง อย่างวันนี้ที่ครูคุยกับผู้ช่วยฝ่าย วิชาการเพื่อขออนุญาตให้นิสิตกลับก่อนเวลาในบางวันไปทำงานวิจัยในชั้นเรียน ครูขออาจารย์เขายังบอกวานิสิตยังทำงานให้ไม่คุ้ม ต้องการให้ทำงาน ทำไม่ จะต้องกลับก่อนเวลาเพื่อไปมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปิดตั้ง 4 แต่ไม่เป็นไรกะ เพราะรองวิชาการอนุมัติแล้ว ทำเรื่องแจ้งแล้ว คุณก็วางแผนกันว่าจะไปกันวัน ไหน เมื่อไร อย่าไปพร้อมกันทีเดียวหมดเลย ให้ไปครั้งละคนหรือสองคนก็ได้ นิสิตต้องได้เวลา เพราะการฝึกสอนมันเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตหาความรู้ หา ทักษะให้กับตัวเอง

(กรณีศึกษา A, 21 ธ.ค. 2549)

...เด็กทำงานแล้วจะเอาเวลาที่ไหนไปค้นคว้าเพิ่มเติม ถ้าโรงเรียนไม่ให้ โอกาสเขา วิธีการที่ครูทำนี้เป็นวิธีการที่ทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจ เขารู้ว่าใน โลกนี้เขามีคนที่จะช่วยดูแลเขาในขณะที่ฝึกสอน

(กรณีศึกษา A, 19 ม.ค. 2550)

กรณีศึกษา A มีความคิดและให้การปฏิบัติต่ออาจารย์ที่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงาน ไม่มีใครเหนือกว่าใคร ให้เกียรติอาจารย์ที่เลี้ยง เพราะอาจารย์ที่เลี้ยงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการ ปฏิบัติการสอน การคุมชั้นเรียนและเนื้อหาสาระวิชา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะพัฒนาการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งเป็น ลักษณะของการอิงซึ่งกันและกัน ดังนั้นทั้งอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์จึงต้องร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยไม่ต้องไปบอกว่าต้องปฏิบัติอะไร อย่างไร มีการปรึกษา กัน มีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน มีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรที่จะปรับปรุงแก้ไข เกิด การเรียนรู้จากสถานการณ์การปฏิบัติงานจริง อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีและการ ปฏิบัติที่จะช่วยพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ไปในทิศทางเดียวกัน และเข้าใจตรงกัน

ครูถือเสมือนว่า อาจารย์ที่เลี้ยงท่านมีประสบการณ์ อาจารย์ที่เลี้ยงจะเชี่ยวชาญในเรื่องของการคุมชั้นเรียน ในเรื่องของสาระเนื้อหาวิชา ถ้าเราเป็นเพื่อนมาคุยกัน มาแลกเปลี่ยนไอเดียกัน เราทั้งสองต่างเรียนรู้ เราพัฒนาในการเรียนรู้มากขึ้น นั่นคืออย่างที่ว่านั่นแหละก็คือแนวทางกัลยาณมิตรนี้แหละ แต่ฝรั่งเขาเรียกว่า การสร้าง *trust* การสร้าง *relationship* การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกัน แล้วก็ปรับบรรยากาศนั้นให้เป็นบรรยากาศที่เป็นเพื่อน หมายความว่า เป็นบรรยากาศแห่งการปรับปรุงแก้ไขกัน โดยมีพี่ๆ มีอาจารย์ที่คอยหวังดีให้ คอยพัฒนาให้ มองเห็นจุดและบอกให้ อันนี้คือแนวทางของครูในการนิเทศ

(กรณีศึกษา A, 22 พ.ย. 2549)

อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องลงมาคุยกับอาจารย์ที่เลี้ยง เป็นเพื่อนกัน ปรึกษากัน มีส่วนร่วมกัน เราไม่ได้มีใครเหนือกว่ากัน

(กรณีศึกษา A, 20 ธ.ค. 2549)

ครูมองว่าอาจารย์เป็น *partner* ของครูตลอด ทั้งอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก็มีบทบาทสำคัญทั้งสิ้น อิงซึ่งกันและกัน อาจารย์มหาวิทยาลัยนั้นจะแม่นในหลักการ แม่นในวิชาการ ในขณะที่อาจารย์ที่เลี้ยงนั้น แม่นในเรื่องของการรู้จักเด็ก รู้เนื้อหา รู้บริบทของโรงเรียน ว่าทำอย่างไรนิสัยจึงจะอยู่ในโรงเรียนได้อย่างไม่ต่างคำว ไม่แปลกแยก ตรงนั้นคือบทบาท มันคนละอย่างกัน

(กรณีศึกษา A, 21 ธ.ค. 2549)

...เมื่อไรที่เราทำแล้วมันได้ประโยชน์กับเขา แล้วเขาได้ไอเดียแปลกๆ จนเขายอมรับ เขาจะชื่นชมและสรรททาเรา และอยากจะทำให้ความร่วมมือด้วย

...การที่คนเราจะเรียนรู้อะไร การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเปลี่ยนแปลงความเชื่อ เขาต้องสรรททาในสิ่งนั้น

(กรณีศึกษา A, 18 ม.ค. 2550)

องค์ประกอบให้ใจซึ่งเป็นองค์ประกอบที่หนึ่งของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ กล่าวคือ กรณีศึกษา A เตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้และเอกสารต่างๆ รวมทั้งทำการศึกษาและทบทวนคู่มือฝึกสอน ปีการศึกษา 2549 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อทำความเข้าใจให้

ตรงกันในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ตลอดจนแจ้งวันและเวลาในการมาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและมีความตรงต่อเวลา ในการมาฝึกซึ่งแสดงถึงความกระตือรือร้น

กรณีศึกษา A ยึดหลักแนวคิดทฤษฎีของการศึกษาผู้ใหญ่ คือ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้จาก สถานการณ์การปฏิบัติงานจริง โดยที่ไม่ต้องไปบอกเขาตรงๆ ถึงจุดบกพร่องของเขา ผู้ใหญ่จะสามารถเรียนรู้ได้เองและสามารถประเมินตนเองได้ และนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้พัฒนาขึ้น นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก็ใช้หลักการเรียนรู้เช่นเดียวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และการที่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องนั้น มาจากความร่วมมือกัน กับอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงซึ่งทั้งสองคนจะเป็นทั้งครู เป็นโค้ช เป็นที่ปรึกษา และเป็น เพื่อน มีความเข้าใจกัน โดยสรุปแล้วก็คือจะต้องมีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรที่จะพัฒนา นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา A เข้าถึงนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้หลักของกัลยาณมิตร คือ สร้างความเชื่อมั่น สร้างความสัมพันธ์ สร้างศรัทธา สร้างความไว้วางใจ ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และส่งเสริมและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยอยู่บนฐานแห่งความจริงใจ อันจะ นำไปสู่การมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีบรรยากาศแห่งการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของการเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนาซึ่งได้จากการ เรียนรู้โดยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักการเรียนรู้ ของผู้ใหญ่ที่ได้จากสถานการณ์การปฏิบัติงานจริง

กรณีศึกษา A แสดงความเป็นกันเอง ประพฤติปฏิบัติต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างฉันทันเพื่อน พี่ น้อง และยิ้มแย้มแจ่มใส ตลอดการดำเนินโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และให้กำลังใจนิสิตในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคลาย ความวิตกกังวลและรู้สึกสบายใจ

จากแนวคิดและทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ และการเข้าถึงนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตาม หลักของกัลยาณมิตร กรณีศึกษา A ยังเป็นผู้วางแผน ส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูได้มีเวลาในการไปศึกษาค้นคว้าทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการขออนุญาตทั้ง ปากเปล่าและทำหนังสือขออนุญาตซึ่งผ่านการอนุมัติจากทางคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว ส่งมอบให้กับทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูกลับก่อนเวลาในบางวัน ซึ่งเป็นการให้ใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอันจะทำให้ เกิดความสบายใจ อบอุ่นใจ เป็นที่พึงได้และปลอดภัย

กรณีศึกษา A มีความคิดและให้การปฏิบัติต่ออาจารย์พี่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงาน ไม่มี ใครเหนือกว่าใคร ให้เกียรติอาจารย์พี่เลี้ยง เพราะอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการ

ปฏิบัติการสอน การคุมชั้นเรียนและเนื้อหาสาระวิชา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งเป็นลักษณะของการอิงซึ่งกันและกัน ดังนั้นทั้งอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์จึงต้องร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยไม่ต้องไปบอกว่าต้องปฏิบัติอะไร อย่างไร มีการปรึกษา กัน มีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน มีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรที่จะปรับปรุงแก้ไข เกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์การปฏิบัติงานจริง อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีและการปฏิบัติที่จะช่วยพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ไปในทิศทางเดียวกัน และเข้าใจตรงกัน

2.2.2 ร่วมใจ

กรณีศึกษา A มีความตระหนักว่าตนเองเป็นตัวแทนคนหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่มำทำหน้าที่นิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้นจึงต้องให้เกียรติและปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมกับทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยทำหน้าที่พร้อมทั้งแนบเอกสารแนะนำตัวให้กับทางโรงเรียนว่าตนเองเป็นอาจารย์นิเทศก์และมีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกลุ่มนี้อยู่ในความดูแล แล้วระบุวันและเวลาในการมานิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ถ้าในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่ต้องเลื่อนวันและเวลาในการมานิเทศ กรณีศึกษา A จะทำหน้าที่แจ้งให้กับทางโรงเรียนทราบ เพื่อให้ทางโรงเรียนช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกให้ และถ้าทางโรงเรียนมีความต้องการอะไร อย่างไร เรื่องใดที่กรณีศึกษา A สามารถช่วยได้และให้คำตอบได้ ก็จะช่วยเหลือและให้คำตอบไป แต่ถ้าเรื่องใดที่กรณีศึกษา A ไม่สามารถช่วยได้และให้คำตอบได้ ก็จะประสานงานให้กับทางมหาวิทยาลัยให้เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับทางโรงเรียนเช่นกัน

ครูเป็นตัวแทนคนหนึ่งของมหาวิทยาลัย เป็นตัวแทนของคณะศึกษาศาสตร์ ดังนั้นครูต้องปฏิบัติกับสังคมอย่างเหมาะสม โรงเรียนนี้เป็นหน่วยฝึกให้กับเรา เขาให้เรา เขาจะต้องได้ประโยชน์อะไรจากเรา เพราะฉะนั้นเวลาครูไป ครูต้องให้เกียรติ ด้วยการไปพบกับผู้อำนวยการ เขียนหนังสือหรือเอกสาร เป็นเรื่องราว คือจัดระบบให้เขาเห็น ครูจะมีเอกสารส่งไปให้เขา ช่วยประสานงานให้หน่อย ... ครูเป็นตัวรับและถ่ายโอน สิ่งไหนที่ตอบได้ก็จะตอบ สิ่งไหนครูตอบไม่ได้ครูมาตามให้ เพราะเราจะทำหน้าที่เป็นตัวประสาน ครูถือว่าครูทำหน้าที่นิเทศนิสิตนั้น ครูเป็นทั้งครูโดยบทบาท ครูเป็นทั้งผู้อำนวยการความสะดวกให้ ถ้านิสิตครูมีปัญหา ครูจะบอกแนะนำหนังสือที่ดีๆ ให้เอาไปอ่านจากแหล่งนั้นแหล่งนี้

(กรณีศึกษา A, 18 ม.ค. 2550)

การลงไปในเทคนิคฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา A จะมีการส่งเอกสารให้กับอาจารย์พี่เลี้ยงโดยมีรายละเอียดของวันและเวลาในการมานิเทศ พร้อมชื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่จะทำการนิเทศ และเชิญอาจารย์พี่เลี้ยงให้ร่วมสังเกตการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ การที่ให้อาจารย์พี่เลี้ยงร่วมสังเกตการสอนร่วมเรียนรู้นั้นจะทำให้อาจารย์พี่เลี้ยงได้เห็นจุดเด่นจุดด้อยของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเมื่ออาจารย์พี่เลี้ยงร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ก็จะทำให้เกิดการร่วมคิดร่วมวางแผนที่จะนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปรับปรุง และจะทำให้มีการร่วมดำเนินการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมกันปรึกษาหารือกันกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของตนเอง รวมทั้งอาจารย์พี่เลี้ยงจะได้เทคนิควิธีใหม่ๆ ในการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากสถานการณ์จริง นอกจากนี้การที่ให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมสังเกตการสอนของเพื่อน และร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) นั้นจะทำให้เกิดการร่วมเรียนรู้และร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษากันอันจะนำไปสู่การร่วมปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของเพื่อนและตนเองได้ โดยกระบวนการที่กล่าวมานี้เป็นลักษณะร่วมใจ มีบรรยากาศที่เป็นการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเรียกว่า กระบวนการกัลยาณมิตร

ครูมาเป็นระบบ ครูส่งเอกสารมา ครูนัดหมายถึงการมา ครูวางแผนเป็นระบบ ขอเชิญอาจารย์พี่เลี้ยงมาร่วมสังเกตการสอน ร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ ถ้าอาจารย์ไม่มีเวลาก็แล้วไป เดี่ยวเขาก็จะมาถามเด็กเอง อย่างเรามาเจออาจารย์พี่เลี้ยงเขาก็จะเริ่มให้ความร่วมมือ แล้วอาจารย์พี่เลี้ยงมานั่งฟังอะไรจากเรา เขาก็จะได้ไ้อะไรจากเราไป โดยที่เราไม่ต้องไปนั่งบอกอะไรไป เขาก็จะไปเล่นกับนิสิตเรา

นิสิตเขาเริ่มได้ไ้อะไรแล้ว เขาก็จะไปคุยกัน เขาก็จะช่วยกันแล้ว เราต้องการให้เพื่อนช่วยเพื่อน ต้องการให้เพื่อนมาแนะนำบอกกันมาคุยกัน นี่คือการต้องทำทีมเวิร์คให้เกิดขึ้นให้ได้ เขาก็จะเกิดไ้อะไรเวลาที่เขาให้นักเรียนทำทีมเวิร์คนี้ เขาก็จะรู้ว่าหลักการมันอยู่ตรงไหน ต้องการให้เกิดอะไรขึ้น

(กรณีศึกษา A, 22 พ.ย. 49)

ครูอยากให้อาจารย์มานั่งคุยด้วยกัน นั่งฟัง feedback เพราะนั่นคือวิธีการที่อาจารย์จะเรียนรู้อะไรหลายๆ อย่างจากครู เพราะเราสอนกันไม่ได้ การเรียนรู้เกิดจากการสร้างขึ้นมามีตัวของเราเอง ที่อาจารย์พี่เลี้ยงบอกว่า เขาได้เรียนรู้อะไรจากครูเยอะ นั่นล่ะครูถือว่าเป็นการประสบผลสำเร็จอันยิ่งใหญ่ที่ครูได้

เพราะครูไม่ได้ให้แค่แนวคิดฝึกสอนแต่ครูต้องการที่จะสอนอาจารย์เขาทางอ้อมในเทคนิควิธีการนิเทศเด็ก ... แล้วก็มีอาจารย์พี่เลี้ยงบางคนเข้าร่วมสังเกตการสอนและฟัง feedback ทุกครั้งเลย กระบวนการอย่างนี้เรียกว่าเป็นกระบวนการแห่งกัลยาณมิตร ครูไม่สามารถไปบังคับให้เขาทำได้ เขาทำด้วยความสมัครใจ เขาก็จะได้กับตัวเขา

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

กระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A ที่ให้อาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมสังเกตการสอนและร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) นั้นพบว่าอาจารย์พี่เลี้ยงให้ความร่วมมือและตอบรับกับกระบวนการนี้เป็นอย่างดี นั่นคือ อาจารย์พี่เลี้ยงเข้าร่วมสังเกตการสอนและร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ทุกครั้ง และร่วมแสดงความคิดเห็นในการให้ข้อเสนอแนะแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งมีการปรึกษาหารือกับกรณีศึกษา A ตลอดจนทราบกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A และแนวทางที่มหาวิทยาลัยต้องการพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ก็ดี ครูเข้าทุกครั้ง ดูทุกครั้ง สำหรับตัวครูเองที่เข้าไปนั่งดูนั่งฟัง ก็เพราะว่า ต้องการรู้ว่าสิ่งที่อาจารย์เขาสื่อมาให้เด็กฟังนี้ มันตรงกับใจเราไหม บางอย่างตรงเราก็จะเห็นด้วย บางอย่างไม่ตรงเราก็จะคิดว่า นั่นคือมันเป็นลักษณะการสอนแบบใหม่หรือเปล่า เราก็ต้องยอมรับฟัง

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกภาษาไทย, 6 ก.พ. 2550)

ก็เห็นด้วยนะ ตีในแง่ที่ว่า เราจะได้รู้ว่ามหาวิทยาลัยเขามีแนวทางอย่างนี้ ต้องการให้นิสิตที่จบออกไปแล้วเป็นครูมีลักษณะอย่างนี้ ก็ดีที่ว่าจะได้รู้แนวทางของมหาวิทยาลัย แต่ถ้าสมมติว่าไม่ให้เราเข้าไปยุ่งเกี่ยวเลยหรือว่าต่างคนต่างนิเทศมันก็อาจจะไม่เป็นแนวทางเดียวกันก็ได้ มันจะคนละแนวทางไป เรามีประสบการณ์หรืออะไรเราจะได้แชร์กัน เราก็อาจจะเสริมให้นิสิตเขาได้ดียิ่งขึ้นไปอีก แล้วก็จะได้ส่งเสริมให้นิสิตเขาเป็นครูที่ดี ฉะนั้นการที่เข้าไปสังเกตตรงนั้นแหละ ดีกว่าเพราะว่าเราจะได้แลกเปลี่ยนกัน เพื่อน้องนิสิต เพราะว่าครูไปฟังอาจารย์นิเทศบ้างที่ครูก็จะมาคุยกับน้องว่า อาจารย์นิเทศคำแนะนำตรงนี้ก็ดีนะ ก็จริง น้องลองเอาไปใช้สิ แต่ว่าก็ลองดูนะ ถ้ามันใช้แล้วมันมีปัญหาอะไรก็ต้องปรับแก้ แล้วครูก็เห็นด้วยกับคอมเมนต์ของอาจารย์นิเทศกันนะ บางอย่าง แต่ก็ดีในลักษณะที่ว่าอาจารย์ที่คอมเมนต์นิสิต อาจารย์ท่านไม่ได้คอมเมนต์ในเชิงตำหนิ

แต่ทำให้คำแนะนำก็ถือว่าดี ถ้าสมมติว่านิสิตเขาจะเอาไปประยุกต์ใช้บางคำแนะนำก็จะดี เพราะว่าอาจารย์ก็มากด้วยประสบการณ์

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกสังคม ป.4, 6 ก.พ. 2550)

กระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A ที่ให้อาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมสังเกตการสอนและร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) นั้นพบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความรู้สึกไว้วางใจ อบอุ่นใจ ปลอดภัย เพราะมีเพื่อนร่วมอยู่ด้วย และอาจารย์นิเทศที่ให้คำแนะนำแบบให้กำลังใจ มีความเข้าใจในสถานภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การให้ *feedback* พร้อมกัน มันก็ดีกว่าให้อาจารย์พี่เลี้ยงมา *feedback* เราคนเดียว เพราะบางทีเขาไม่เข้าใจว่านิสิตฝึกสอนมีขอบข่ายแค่ไหน เขาจะคาดหวังเราสูงเกินความสามารถที่เราจะทำได้ แต่อาจารย์นิเทศก็จะคอยบอกว่า คุณเป็นนิสิตฝึกสอนนะ ไม่ใช่ยอดมนุษย์ที่จะทำได้นะ เหมือนอาจารย์เขาจะคอยชี้แจงให้อาจารย์พี่เลี้ยงเข้าใจเรามากกว่า และมีเพื่อนอยู่ฟังด้วยดีนะ อบอุ่นใจ จะได้ว่ากรณีของคนอื่นเป็นอย่างไร เจอปัญหาอะไรมาบ้าง ก็จะเกิดความเห็นอกเห็นใจกัน ไม่ได้รู้สึกบาดหมางกันว่า เพื่อนคนไหนสอนไม่ดีแล้วเอามาแก้ที่กัน มันไม่ใช่ อยากให้เพื่อนมาคุยจะได้รับรู้ปัญหาเราจะได้ไม่ต้องไปเล่าให้ฟังอีก คนที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันก็จะให้กำลังใจกัน

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

เมื่อความคิดเห็นในด้านแผนการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับอาจารย์พี่เลี้ยงมีความแตกต่างกัน กรณีศึกษา A จึงได้ทำการพูดคุยกันกับอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำความเข้าใจให้ตรงกัน ในเรื่องของรูปแบบและหลักการการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อ ซึ่งกรณีศึกษา A มิได้แสดงท่าทีหรือแสดงความคิดเห็นที่โน้มน้าวหรือลำเอียงไปทางฝ่ายใด แต่จะใช้วิธีการศึกษาจากตัวแผนการจัดการเรียนรู้และเก็บข้อมูลจากการเข้าร่วมสังเกตการสอน รวมทั้งการซักถามถึงเหตุผลต่างๆ กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนที่จะให้ข้อเสนอแนะไปตามหลักการและทฤษฎี

กรณีศึกษา A “มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีสาระสำคัญ มีจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์นำทาง สาระการเรียนรู้/เนื้อหา”

อาจารย์พี่เลี้ยง “นี่ก็ถามเขาแนะว่าเอาแบบตรงนี้มาจากไหน”

- กรณีศึกษา A “ไม่ใช่แบบของโรงเรียนหรือคะ”
 อาจารย์พี่เลี้ยง “ไม่ใช่ เขาเอามาของเขาเอง เราก็บอกว่าหนูจะเอาสไลด์ของโรงเรียนใหม่ เขาก็บอกไม่ หนูจะเอาแบบนี้”
- กรณีศึกษา A “อาจารย์คิดว่าหัวข้อดังกล่าวมานี้ มันต่างกันไหม”
 อาจารย์พี่เลี้ยง “มันไม่ต่างกันหรอก วันนั้นก็คุยกับเขาไปที่หนึ่งแล้วไง ทีนี้เราจะใช้รูปแบบตัวนี้”
- กรณีศึกษา A “พี่เลยมาถามอาจารย์ว่ารูปแบบนี้อาจารย์หมายความว่าอย่างไร เราจะได้อะไรไปด้วยกันได้ เพราะในความคิดของพี่ที่ดูแล้วนี่ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นเกณฑ์ที่เราหวังว่านักเรียนต้องทำอะไรได้ ถ้ามันมันก็เหมือนกับจุดประสงค์”
 (กรณีศึกษา A คุยกับอาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกสังคม ป.6, 21 ธ.ค. 2549)

อาจารย์พี่เลี้ยงเขาจะชอบบอกว่าหนูสอนไม่ตรงตามแผน แต่บางห้องมันก็ไม่สามารถสอนได้ตรงตามแผนได้แบบเป๊ะๆ เลย หนูก็จะโดนว่าเรื่องนี้
 (สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

จากการพูดคุยกับอาจารย์พี่เลี้ยงในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้ กรณีศึกษา A จึงได้มาพูดคุยกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูถึงการให้ข้อเสนอแนะของอาจารย์พี่เลี้ยงในแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งพบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่เข้าใจกับข้อเสนอแนะของอาจารย์พี่เลี้ยง โดยกระบวนการนี้เป็นการเก็บข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาข้อเท็จจริงทั้งอาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา A เพื่อที่จะหาแนวทางในการประสานความคิดเห็นที่แตกต่างให้เข้าใจกัน

- กรณีศึกษา A “ครูก็ได้ยินอาจารย์เขาพูดว่า แผนนี้ครูเขินต์ก่อนที่เขาจะเขินต์อีกนะจริงๆ แล้วครูไม่ได้ดูตรงนั้นเลยนะ แล้วเขาแก้แผนอย่างไร”
 นิสิต “เขาไม่ได้แก้แผนค่ะ”
- กรณีศึกษา A “เขาบอกครูว่าเขาเขียนเต็มหน้าเลย”
 นิสิต “เขาเขียนเต็มหน้าจริงค่ะแต่หนูไม่เห็นภาพเลยคะอาจารย์”
- กรณีศึกษา A “หรือ แล้วที่ครูคอมเมนต์เห็นภาพใหม่ละ”
 นิสิต “เห็นภาพคะ แต่หนูไม่เห็นภาพอาจารย์พี่เลี้ยงที่คอมเมนต์หนูเลย หนูจะเห็นภาพกับอาจารย์อีกคนหนึ่งมากกว่าที่เขาจะมาช่วยหนู”
 (กรณีศึกษา A คุยกับนิสิตเอกสังคม ป.6, 21 ธ.ค. 2549)

หนูโดนอาจารย์ที่เลี้ยงติแบบว่า มันโดนตีมา ตีมา จนเรารู้สึกบีบตัวเองว่าทำอะไรแล้วมันจะดีหรือเปล่า แล้วเวลาโดนตีไม่ได้โดนตีมาแบบดี ๆ นะแต่จะโดนตีแบบเสียกำลังใจมาก

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 21 ธ.ค. 2549)

ครูไม่ได้ว่านิสิตในส่วนที่ไม่มีหลักฐาน แต่ครูจะดูว่านิสิตเขานำกิจกรรมอย่างนี้แล้วผลมันจะเป็นอย่างไร แล้วมันจะแก้กันอย่างไรดี ครูจะดูกันตรงนั้น แล้วก็แนะให้มากกว่าที่จะเอาเรื่องที่ไม่มีหลักฐานมาพูดกันมั่วไปหมด ครูก็ไม่ค่อยชอบเท่าไรหรอกนะ

(กรณีศึกษา A, 21 ธ.ค. 2549)

เมื่อกรณีศึกษา A ได้พูดคุยกันกับทั้งอาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว กรณีศึกษา A ก็ได้หาโอกาสให้มีการพูดคุยกันพร้อมๆ กันทั้งอาจารย์ที่เลี้ยง นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และกรณีศึกษา A เพื่อให้อาจารย์ที่เลี้ยงได้เข้าใจสถานภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เกิดความตระหนักในบทบาทของอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งการร่วมมือกันช่วยเหลือพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้วยบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร และเพื่อให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้เกิดความรู้สึกรอบอุ้มใจ สบายใจ มีกำลังใจ ได้แนวคิด และได้แนวปฏิบัติในการพัฒนาศักยภาพในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของตนเอง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวของกรณีศึกษา A เป็นการประสานใกล้ชิดและประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยง และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา A “ครูขอแผนระยะยาวหน่อยสิ”

นิสิต “ไม่ได้เอามาค่ะ”

อาจารย์ที่เลี้ยง “จริงๆ แล้วให้เนื้อหาไปตั้งแต่เปิดเทอมให้ไปใส่น้ำหนักแต่ละเนื้อหา มา ยังไม่ส่งเลยไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไร”

กรณีศึกษา A “เราต้องเขียนแผนระยะยาวให้เสร็จเรียบร้อยแล้วก่อนเปิดเทอมแล้วเอาให้อาจารย์ที่เลี้ยงดูว่าใช้ได้ไหม อาจารย์เขาจะมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรไหม มันเป็นไปได้ไหม อาจารย์นี่เทศกักับอาจารย์ที่เลี้ยงนี้ เขาไม่ได้มาตรวจจับอะไรเรา แต่เขามาเพื่อช่วยเหลือเรา...”

ส่วนในเรื่องของแผนการสอนครูมีความเชื่อว่า นิสิตนั้นยังเป็นเด็กที่เพิ่งหัดเดินเตาะเตาะอยู่ เราหวังที่จะช่วยแนะ ช่วยประคอง ช่วย

บอกให้นิสิต กว่าที่เขาจะจบไปเขาจะต้องได้อะไรที่พัฒนาตนเองได้อะไรใหม่ๆ โดยอาจารย์ที่เลี้ยงบอกบ้าง ไปศึกษาอ่านเพิ่มเติมบ้าง โดยอาจารย์นิเทศก์บ้าง เพื่อนๆเพื่อนบอกบ้าง ตรงจุดนี้มันจะทำให้ค่อยๆ ซึมซับไปแล้วความเข้าใจมันจะเกิดขึ้น...

(ข้อมูลป้อนกลับนิสิตเอกสังคม ป.6 ครั้งที่ 2, 21 ธ.ค. 2549)

คราวที่แล้วหนูก็ไม่รู้ว่าอาจารย์ที่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์เขาคุยอะไรกันบ้าง แต่อาจารย์ที่เลี้ยงเขาคุยผ่านคลายลง ไม่ซีเรียสเหมือนอย่างครั้งแรกๆ เขาก็ดีขึ้นมาก ไม่ได้คาดหวังอะไร ไม่ได้คาดหวังว่าจะต้องเอาอะไรกับเราให้ได้ ...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

นอกจากนี้ กรณีศึกษา A มีการปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการส่วนตัวกับอาจารย์ที่เลี้ยงเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการทำความเข้าใจให้ตรงกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนกับอาจารย์ที่เลี้ยง กระบวนการของกรณีศึกษา A เป็นการให้อาจารย์ที่เลี้ยงเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร หรือที่เรียกว่า การสอนคนโดยทางอ้อม ซึ่งกรณีศึกษา A ก็ได้รับความร่วมมือจากอาจารย์ที่เลี้ยงเป็นอย่างดี ทำให้อาจารย์ที่เลี้ยงมีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา A “ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้นี้ก็จะมีขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป แล้วในส่วนของการวัดผลประเมินผลล่ะคะ หมายความว่าอย่างไร”

อาจารย์ที่เลี้ยง “การวัดผลประเมินผลนี่ ก็คือ ในขณะที่เราสอนจะสังเกตการตอบของนักเรียนเวลาที่เขาตอบ เขาตอบในเรื่องที่เราสื่อให้เขาได้ในลักษณะไหน จากการตอบคำถาม การพูดคุย จากการทำแบบทดสอบ”

กรณีศึกษา A “การวัดและประเมินผลจะมีสองส่วนคือ การวัดผล และการประเมินผล การวัดในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในความคิดของพี่ และจากการสอบถามจากอาจารย์ท่านอื่นๆ การวัดก็คือ มีวิธีการวัดอย่างไร ใช้วิธีอะไรวัด ... ซึ่งตรงนี้มันจะไปสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน

กรณีศึกษา A ...เราเป็น *partner* กัน ที่จะช่วยให้บัณฑิตเขาสอนเป็น มีความชำนาญ แล้วเขาได้เรียนรู้อะไรไป แต่ว่าเขาคงเรียนรู้ได้ไม่หมดหรอก เขาต้องใช้เวลาไปอีกนาน”

(กรณีศึกษา A คุยกับอาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกภาษาไทย, 21 ธ.ค. 2549)

อาจารย์พี่เลี้ยงให้ความร่วมมือดีมาก เช่น เมื่อครูจะดูแลแผนการสอนนิสิตนี้ ทำให้อาจารย์มีการปรับพฤติกรรมตัวเองอย่างน้อยเขาต้องมีลายเซ็นในแผนการสอน แล้วก็ให้ความร่วมมือเวลาเราโทรศัพท์ไปคุยกับเขาครูพบว่า อาจารย์เขาเปลี่ยนแนวคิดของเขา อาจารย์มีลักษณะของการเป็นกัลยาณมิตรดีแล้ว คืออาจารย์มีความเมตตา มีความเข้าใจในตัวนิสิตว่า นิสิตเขาฝึกสอนนะ เขาไม่ใช่เป็นคนที่เก่ง ...แล้วอาจารย์พี่เลี้ยงเขาเรียนรู้ในแง่หนึ่งก็คือ การไปนิเทศครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการที่เราจะไปเก็บข้อมูลแบบ *summative* คือการให้เกรดคนเลย แต่เป็นการเก็บข้อมูลแบบ *formative* คือการหาทางพัฒนาคน ถ้าคนเขาดีขึ้นจากเดิมก็คือ เขาพัฒนาแล้ว

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

องค์ประกอบร่วมใจเป็นองค์ประกอบที่สองของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ กล่าวคือ กรณีศึกษา A มีความตระหนักว่าตนเองเป็นตัวแทนคนหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่มาทำหน้าที่นิเทศ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้นจึงต้องให้เกียรติและปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมกับทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยทำหนังสือพร้อมทั้งแนบเอกสารแนะนำตัวให้กับทางโรงเรียนว่าตนเองเป็นอาจารย์นิเทศก์และมีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกลุ่มนี้อยู่ในความดูแล แล้วระบุวันและเวลาในการมานิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ถ้าในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่ต้องเลื่อนวันและเวลาในการมานิเทศ กรณีศึกษา A จะทำหนังสือแจ้งให้กับทางโรงเรียนทราบ เพื่อให้ทางโรงเรียนช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกให้ และถ้าทางโรงเรียนมีความต้องการอะไร อย่างไร เรื่องใดที่กรณีศึกษา A สามารถช่วยได้และให้คำตอบได้ ก็จะช่วยเหลือและให้คำตอบไป แต่ถ้าเรื่องใดที่กรณีศึกษา A ไม่สามารถช่วยได้และให้คำตอบได้ ก็จะประสานงานให้กับทางมหาวิทยาลัยให้เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับทางโรงเรียนเช่นกัน

การลงไปในเทคนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา A จะมีการส่งเอกสารให้กับอาจารย์พี่เลี้ยงโดยมีรายละเอียดของวันและเวลาในการมานิเทศ พร้อมชื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่จะทำการนิเทศ และเชิญอาจารย์พี่เลี้ยงให้ร่วมสังเกตการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ การที่ให้อาจารย์พี่เลี้ยงร่วมสังเกตการ

สอนร่วมเรียนรู้ นั้นจะทำให้อาจารย์ที่เลี้ยงได้เห็นจุดเด่นจุดด้อยของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเมื่ออาจารย์ที่เลี้ยงร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ก็จะทำให้เกิดการร่วมคิดร่วมวางแผนที่จะนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปรับปรุง และจะทำให้มีการร่วมดำเนินการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมกันปรึกษาหารือกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของตนเอง รวมทั้งอาจารย์ที่เลี้ยงจะได้เทคนิควิธีใหม่ๆ ในการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากสถานการณ์จริง นอกจากนี้การที่ให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมสังเกตการสอนของเพื่อน และร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) นั้นจะทำให้เกิดการร่วมเรียนรู้และร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษากันอันจะนำไปสู่การร่วมปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของเพื่อนและตนเองได้ โดยกระบวนการที่กล่าวมานี้เป็นลักษณะร่วมใจ มีบรรยากาศที่เป็นการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเรียกว่า กระบวนการกัลยาณมิตร

กระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A ที่ให้อาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมสังเกตการสอนและร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) นั้นพบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงให้ความร่วมมือและตอบรับกับกระบวนการนี้เป็นอย่างดี นั่นคือ อาจารย์ที่เลี้ยงเข้าร่วมสังเกตการสอนและร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ทุกครั้ง และร่วมแสดงความคิดเห็นในการให้ข้อเสนอแนะแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งมีการปรึกษาหารือกับกรณีศึกษา A ตลอดจนทราบกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A และแนวทางที่มหาวิทยาลัยต้องการพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A ที่ให้อาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมสังเกตการสอนและร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) นั้นพบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความรู้สึกไว้วางใจ อบอุ่นใจ ปลอดภัย เพราะมีเพื่อนร่วมอยู่ด้วย และอาจารย์นิเทศที่ให้คำแนะนำแบบให้กำลังใจ มีความเข้าใจในสถานภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เมื่อความคิดเห็นในด้านแผนการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับอาจารย์ที่เลี้ยงมีความแตกต่างกัน กรณีศึกษา A จึงได้ทำการพูดคุยกันกับอาจารย์ที่เลี้ยงเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำความเข้าใจให้ตรงกัน ในเรื่องของรูปแบบและหลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อ ซึ่งกรณีศึกษา A มิได้แสดงท่าทีหรือแสดงความคิดเห็นที่โน้มเอียงหรือลำเอียงไปทางฝ่ายใด แต่จะใช้วิธีการศึกษาจากตัวแผนการจัดการเรียนรู้และเก็บข้อมูลจากการเข้าร่วมสังเกตการสอน รวมทั้งการซักถามถึงเหตุผลต่างๆ กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนที่จะให้ข้อเสนอแนะไปตามหลักการและทฤษฎี

จากการพูดคุยกับอาจารย์ที่เลี้ยงในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้ กรณีศึกษา A จึงได้มาพูดคุยกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูถึงการให้ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่เลี้ยงในแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งพบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่เข้าใจกับข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่

เลี้ยง โดยกระบวนการนี้เป็นการเก็บข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาข้อเท็จจริงทั้งอาจารย์พี่เลี้ยง และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา A เพื่อที่จะหาแนวทางในการประสานความคิดเห็นที่แตกต่างให้เข้าใจกัน

เมื่อกรณีศึกษา A ได้พูดคุยกันกับทั้งอาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว กรณีศึกษา A ก็ได้หาโอกาสให้มีการพูดคุยกันพร้อมๆ กันทั้งอาจารย์พี่เลี้ยง นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และกรณีศึกษา A เพื่อให้อาจารย์พี่เลี้ยงได้เข้าใจสถานภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เกิดความตระหนักในบทบาทของอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งการร่วมมือกันช่วยเหลือพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้วยบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร และเพื่อให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เกิดความรู้สึกรอบอุ้มใจ สบายใจ มีกำลังใจ ได้แนวคิด และได้แนวปฏิบัติในการพัฒนาศักยภาพในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของตนเอง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวของกรณีศึกษา A เป็นการประสานใกล้ชิดและประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยง และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา A มีการปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการส่วนตัวกับอาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการทำความเข้าใจให้ตรงกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนกับอาจารย์พี่เลี้ยง กระบวนการของกรณีศึกษา A เป็นการให้อาจารย์พี่เลี้ยงเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร หรือที่เรียกว่า การสอนคนโดยทางอ้อม ซึ่งกรณีศึกษา A ก็ได้รับความร่วมมือจากอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นอย่างดี ทำให้อาจารย์พี่เลี้ยงมีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.2.3 ตั้งใจ

กรณีศึกษา A และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาและให้กำลังใจกัน เป็นการให้นิสิตรู้สึกไว้วางใจ สบายใจ และนำกระบวนการนิเทศสอดแทรก กลมกลืนไปกับภาระการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต

นิสิต “หนูสอน ป.6 ซึ่งจะมีปัญหาเกี่ยวกับห้องเรียนค่ะ เพราะ ป.6 จะไม่มีห้องเรียนเป็นของตัวเอง จะต้องไปใช้เรียนในห้องอื่น ถ้าเป็นห้องเรียนปกติธรรมดา หนูก็สามารถเดินดูเด็กได้อย่างทั่วถึง แต่ถ้าเป็นห้องเรียน

ที่มีสื่อหรืออุปกรณ์ต่างๆ ตั้งอยู่มาก หนูก็ไม่สามารถเดินดูเด็กได้อย่างทั่วถึงค่ะ”

กรณีศึกษา A “ถ้าเป็นอย่างนี้ เราก็ไม่ต้องเดินดูเด็กตลอด นานๆ ค่อยเดินดูสักครั้งหนึ่ง ก็พอ ยืนอยู่ตรงหน้าชั้นเรียน แล้วจับตามองดูทุกคน สำหรับสื่อหรืออุปกรณ์ที่ตั้งวางไว้นั้น เราก็สามารถนำมาใช้ประกอบการสอนของเราได้ ขึ้นอยู่กับหัวเรื่องที่เราสอนด้วย ...”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 22 พ.ย.2549)

กรณีศึกษา A พร้อมที่จะรับฟังปัญหาจากการสอนและบุคลิกภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำ โดยนำให้นิสิตวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข

เพื่อนนิสิต “ที่อาจารย์บอกหนูว่าน้ำเสียงหนูราบเรียบ อาจารย์พี่เลี้ยงหนูก็ comment มาแล้ว 2 ครั้งแล้วหนูต้องทำอะไรดีคะ”

กรณีศึกษา A “เราคงต้องลองพูดให้เพื่อนฟัง แล้วก็ลองว่าตรงไหนที่เราจะเน้นตรงไหนเน้นเราก็กระแทกเสียงลงไป ต้องใส่เสียงเข้มหรือให้มันดังนิดหนึ่ง เช่น เฮ้! ตื่นได้แล้ว ต้องหัดทำเสียงเล็กเสียงน้อยเอาไว้ เหมือนเราเล่นิทานเด็กนั่นะคะ”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 22 พ.ย.2549)

กรณีศึกษา A “มีอะไรที่จะบอกว่าสิ่งที่อาจารย์พูดมันทำไม่ได้หรืออก มันต้องแข่งกับเวลา เนื้อหามันไม่ทัน”

นิสิต “มีเด็กบางห้องบางคนมันไม่ยอมเปิดพจนานุกรมเลยคะ หนูต้องกระตุ้นให้เปิดอยู่นั่นละ”

กรณีศึกษา A “ไม่เป็นไร เจอเด็กไม่เปิดพจนานุกรม เราอำนวยความสะดวกเขา วิธีการเปิดพจนานุกรมมันจะเรียงตามลำดับของตัวอักษร ก.ไก่ ถึง ฮ.นกฮูก แล้วก็สระ เพราะเราต้องเดาแล้วว่าที่เด็กไม่เปิดเพราะใช้ไม่เป็นสอนวิธีใช้ก่อนเลย ...”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 3, 19 ม.ค. 2550)

หลักการนิเทศของกรณีศึกษา A คือ คุณพัฒนาการทางการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยได้ชี้แจงแก่นิสิตเพื่อให้รู้สึกสบายใจ และคลายความวิตกกังวลในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เวลาครุมาดูนิสิตสอน ครูไม่ได้ดูว่านิสิตสอนตามขั้นตอนหรือเปล่า แต่ครูดูว่าเมื่อนิสิตใส่กิจกรรมนี้ลงไปแล้ว นักเรียนมีปฏิกิริยาอย่างไร เขาตอบมาอย่างไร นิสิตได้ตอบเขาอย่างไร ครูไม่ได้บอกว่านิสิตคนนี้เก่ง คนนี้ไม่เก่ง แต่ครุมาดูแล้ว ครูให้แนวคิดแล้วเห็นนิสิตกระตือรือร้นที่จะไปหา หรือไปอะไรแล้วได้มาแล้วพยายามมาทำ อย่างน้อยพยายามแล้ว มันพัฒนาขึ้น ...

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 3, 19 ม.ค. 2550)

องค์ประกอบตั้งใจเป็นองค์ประกอบที่สามของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความคล้ายกันกับองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจและเปิดใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา A และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาและให้กำลังใจกัน เป็นการให้นิสิตรู้สึกไว้วางใจ สบายใจ และนำกระบวนการนิเทศสอดแทรกกลมกลืนไปกับภาระการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต

กรณีศึกษา A พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาจากการสอนและบุคลิกภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำ โดยนำให้นิสิตวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข

หลักการนิเทศของกรณีศึกษา A คือ คุณพัฒนาการทางการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยได้ชี้แจงแก่นิสิตเพื่อให้รู้สึกสบายใจ และคลายความวิตกกังวลในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.2.4 เปิดใจ

กรณีศึกษา A ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในคู่มือฝึกสอนของ มหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย แบบประเมินผลการสอน แบบประเมินโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินผลรายงานการวิจัยในชั้นเรียน แบบรายงานการประเมินผลการสอน และแบบรายงานการประเมินผลวิจัยในชั้นเรียน

ถึงแม้ว่ากรณีศึกษา A จะต้องทำการประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในคู่มือฝึกสอนของมหาวิทยาลัย แต่กรณีศึกษา A จะทำการเรียนรู้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและเข้าใจถึงความแตกต่างของคน แตกต่างทางด้านลักษณะวิชา เป็นการ

ประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต ดังนั้น การประเมินของกรณีศึกษา A จึงควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือให้แนวทางแก้ไข มีการส่งเสริมและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลัก ไม่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นี่คือหลักปรัชญาการประเมินของกรณีศึกษา A เป็นความเที่ยงธรรม และความยุติธรรมที่กรณีศึกษา A ให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

หลักการของครูมาประเมินเพื่อพัฒนา ให้คำแนะนำ เวลาที่ครูมองเขา ครูจะมองว่าอะไรคือจุดดีของเขา อะไรที่เขาใส่ใจกิจกรรมทำแล้วมันดี อะไรที่มันน่าจะมีข้อชี้แนะหนึ่งอะไรอย่างนี้

(กรณีศึกษา A, 22 พ.ย. 2549)

ครูต้องเข้าใจนิสิตได้สัมผัสกับนิสิต เราก็ต้องดูแลเขาต่างกันไป แล้วเราก็ต้องให้กำลังใจเขาต่างกัน ... สไตลล์ครูจะไม่เทียบเด็กเลยนะ ครูให้เขาเอหมดเลยนะทั้งสี่คนเลย แต่เอคะแนนมันต่างกัน ก็จะมีเอาสูงไม่เท่ากัน อย่างนั้นเราทำได้

ครูมีการนิเทศอย่างเหมาะสมตามหลักการและทฤษฎี ปรัชญาของครูก็คือว่า การไปดูนิสิตฝึกสอนนั้น ไปช่วยให้เขาสอนเป็น สอนเก่ง เขาประเมินตัวเองเป็น เขาเห็นตัวเองว่า จุดของเขาเป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อน หลักหรือวิธีการที่เราทำอยู่นี้จะทำให้เขาซึมซับ เมื่อเขาออกไปเป็นครู เขาก็จะเอาหลักตรงนี้ไปเป็นแนวทางในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ คุณภาพก็จะเกิดขึ้นได้...

(กรณีศึกษา A, 18 ม.ค. 2550)

การที่เราเรียนรู้จากเด็ก เด็กมันต่างกันครูก็ต้องดูให้เด็กมันต่างกัน เราต้องดูลักษณะวิชาที่เด็กสอนด้วยว่ามันยากง่ายแค่ไหนอย่างไร นี่คือหลักปรัชญาของครู นี่คือความเที่ยงธรรม ความยุติธรรมที่เราให้กับเด็ก

(กรณีศึกษา A, 19 ม.ค. 2550)

กรณีศึกษา A จะให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้กับกรณีศึกษา A ก่อนวันไปนิเทศ 2 วัน เพื่อที่กรณีศึกษา A จะได้ทำการอ่านแล้วศึกษาทำความเข้าใจแผนการจัดการเรียนรู้อย่างตั้งใจ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงวัตถุประสงค์ที่นิสิตฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการ เพราะกรณีศึกษา A เชื่อว่า การวางแผนที่ดีจะนำไปสู่การสอนที่ดีได้

ครูต้องอ่านงานของนิสิตก่อน ถ้าครูไม่อ่านครูก็เตรียมงานของครูไม่ได้ การที่ครูอ่านแผนการสอนของนิสิตมาก่อนทำให้ครูเริ่มมองภาพข้างหน้าได้ แล้วครูกาดหวังว่าจะมาเห็นเขาสอนอย่างไร ครูก็มาเห็นบางจุดแล้วครูจะแนะนำให้เขาแข็งแกร่งขึ้น

(กรณีศึกษา A, 22 พ.ย. 49)

ครูจะนั่งอ่านแผนของนิสิตในแต่ละคน ครูต้องใช้เวลารวมถึง 2 ชั่วโมงเลย ครูต้องมานั่งคิดว่า เขาคิดอย่างไร เขาหมายความว่าอย่างไร การที่ครูเขียนข้อเสนอแนะลงไปบนแผน นั่นคือไอเดียหนึ่งที่ครูกาดการณ์ว่านิสิตน่าจะทำอย่างไรนะ นิสิตเขาวางแผนไว้แบบนี้ แล้วมาดูการสอนจริงว่าเป็นอย่างไร

(กรณีศึกษา A, 20 ธ.ค. 2549)

แผนคือเครื่องมือที่ดีของครู แต่ถ้านำแผนมาสอนแล้วมันไม่ดีไม่เหมาะสม ก็แสดงว่าครูยังเขียนแผนยังไม่เหมาะสม ไม่เป็น แผนคือตัวหลักสำคัญ

(กรณีศึกษา A, 21 ธ.ค. 2549)

อาจารย์นิเทศก์คนนี้ก็เรียกแผนไปตรวจอะไรดีแล้ว ลักษณะนี้ถือว่าใช้ได้ แล้วนะคะ ไปดูแผนก่อนแล้วแนะนำ ครูก็อยากให้มีในทุกๆ คน

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกภาษาไทย ป.6, 6 ก.พ. 2550)

การตรวจอ่านแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา A จะดูว่ามี OLE (O คือ Objective, L คือ Learning, E คือ Evaluation) ก็คือมีวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ที่สอดคล้องกันหรือไม่ และในการเขียนข้อเสนอแนะลงไปบนแผนการจัดการเรียนรู้ กรณีศึกษา A จะเขียนเป็นแบบเชิงวิชาการ มิใช่เขียนวิพากษ์วิจารณ์แต่อย่างใด ทั้งนี้กรณีศึกษา A มีความเข้าใจและคำนึงถึงความรู้สึกรู้สึกของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งจะใช้วิธีการพูดคุยแทน

เวลาครูดูแผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิต ครูจะดูที่จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งก็คือ ครูอยากให้นักเรียนทำอะไรได้ ถ้านิสิตเขียนออกมาแล้วมันไม่บอกอย่าง

นั่นเลย ก็ไม่สอดคล้องแล้ว เวลาจะเขียนประเมินผลมันก็เลยไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ไปด้วย ก็ไม่เป็นวงจรที่มันอ้อลู่ไปด้วยกัน สารการเรียนรู้ ก็คือเนื้อหาแน่นแหละ ก็คือแก่น ก็เขียนเป็นหัวข้อย่อยเท่านั้นเอง แผนการสอนของนิสิต ครูจะดูว่า มี OLE หรือเปล่า สอดคล้องกันหรือเปล่า

(กรณีศึกษา A, 21 ธ.ค. 2549)

ในการเขียนข้อเสนอแนะลงไปในแผนการสอนของนิสิต ครูจะเขียนเป็นแบบเชิงวิชาการ ไม่ใช่เขียนวิพากษ์วิจารณ์เด็ก การวิพากษ์เด็กครูจะใช้วิธีการพูดมากกว่าจะไม่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเดี๋ยวดูกจะท้อ เราจะเป็นกระจกให้เขา ถ้าเขาสลี่ยตามเรา เขาก็จะปรับ...

(กรณีศึกษา A, 22 พ.ย. 2549)

การส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้กรณีศึกษา A อ่านก่อนล่วงหน้าที่จะทำการนิเทศนั้น มีข้อดีคือ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้มีเวลาปรับปรุงแก้ไข และกรณีศึกษา A สามารถสังเกตการสอนได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากอ่านและศึกษาทำความเข้าใจแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว และเมื่อทำการสังเกตการสอนแล้วพบจุดบกพร่องตรงไหน กรณีศึกษา A ก็จะทำการบันทึกไว้เพื่อที่จะนำไปสู่กระบวนการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ต่อไป ไม่ต้องมานั่งอ่านและศึกษาทำความเข้าใจแผนการจัดการเรียนรู้ไปพร้อมกับการสังเกตการสอน เพราะจะทำให้สังเกตการสอนได้ไม่ต่อเนื่องและขาดตกบกพร่องในบางขั้นตอนขณะที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสอน

การส่งแผนการสอนก่อนล่วงหน้าให้กับอาจารย์ก่อนที่จะมานิเทศก็คือว่าได้แกแล้วมันก็จะดีขึ้น อาจารย์เขาได้วิเคราะห์แผนเรา เรามีเวลาได้ปรับปรุงแก้ไข บางจุดเราก็ผิดจริงๆ เราก็จะได้รับคำแนะนำเพิ่มเติมอะไรได้บ้าง ถ้าอาจารย์ได้อ่านแล้วก็ไม่ต้องมานั่งถามเราว่าแผนนี้มีอะไรบ้าง เราจะได้ไม่ต้องมาเสียเวลาอธิบาย และอาจารย์ก็ไม่ต้องมาเสียเวลาที่จะพูดอนเราสอนด้วย อาจารย์ก็จะได้นั่งดูการสอนตั้งแต่ต้น... ถ้าอาจารย์อ่านแผนแล้วไม่เข้าใจ แล้วเราอธิบายให้อาจารย์เคลียร์ อาจารย์เขาก็จะบอกว่าครูเข้าใจผิดไปเอง แต่ถ้าข้อที่อธิบายไปแล้วเราก็ไม่เคลียร์เหมือนกัน ก็แสดงว่าเราก็ผิดจริงๆ อาจารย์ก็จะอธิบายว่านิสิตผิดตรงไหน

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา A ทำการสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมี อาจารย์พี่เลี้ยง และเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมสังเกตการสอนทุกครั้ง ซึ่งนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะจัดสถานที่ให้กรณีศึกษา A อาจารย์พี่เลี้ยง และเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั่งสังเกตตรงบริเวณหลังห้องเรียน กรณีศึกษา A จะทำการสังเกตการสอนจนจบชั่วโมงสอนก็คือ ตั้งแต่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเริ่มสอนจนกระทั่งสอนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยใช้เวลาสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคนละ 60 นาทีแล้วจึงให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นรายบุคคล และในขณะที่กรณีศึกษา A สังเกตการสอน ก็จะทำการบันทึกพฤติกรรมการสอนลงในแบบบันทึกพฤติกรรม การสอน โดยกรณีศึกษา A จะดูว่าเมื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูใส่กิจกรรมแบบนี้ลงไป พฤติกรรมเด็กนักเรียนจะเป็นอย่างไร ถ้าพฤติกรรมเด็กนักเรียนตอบรับกับกิจกรรม ก็นับว่าเป็นสิ่งที่ดีน่าส่งเสริม แต่ถ้าพฤติกรรมเด็กนักเรียนตอบรับกับกิจกรรมไม่ดี กรณีศึกษา A ก็จะให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งแบบบันทึกพฤติกรรม การสอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แบบบันทึกพฤติกรรม การสอน

พฤติกรรม การสอนเพื่อสังเกต	พฤติกรรม การสอนที่แสดงให้เห็นสังเกตได้
1. ลักษณะท่าทาง ภาษา น้ำเสียง และควมมีชีวิตชีวา
2. การเตรียมบทเรียน และความถูกต้องของเนื้อหา
3. การนำเข้าสู่บทเรียน
4. การนำเสนอบทเรียนและเนื้อหา
5. การสอดแทรกความรู้ และเหตุการณ์ปัจจุบัน
6. การนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม
7. การใช้คำถาม
8. การเสริมแรงต่อปฏิบัติการเรียนรู้ของนักเรียน
9. การใช้สื่อการสอน
10. การใช้กระดานดำ
11. การสรุปบทเรียน
12. การสอดแทรกจริยธรรม และค่านิยม
13. การวัดและประเมินผล
14. การสร้างบรรยากาศ และควบคุมชั้นเรียน
15. การแต่งกาย

ครูดูการนำเข้าสู่บทเรียน การนำเนื้อหา การสรุป แล้วเขาจัดการอย่างไร
เขาใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขปัญหาในห้องอย่างไร

(กรณีศึกษา A, 21 ธ.ค. 2549)

ครูจะจด *scripting* ไว้คือ ครูมีพฤติกรรมแบบนี้ นักเรียนมีพฤติกรรม
ตอบสนอง แบบไหน ครูจะจดอย่างนั้น *scripting* ครูจะจดไว้สองข้าง ครูพูดว่า
อย่างนี้ นักเรียนเป็นอย่างไร เจียบ ถ้าครูจดไม่ทันครูจะใช้สัญลักษณ์แล้วครูรู้คน
เดียว แล้วครูมาพูดให้นิสิตฟังได้

(กรณีศึกษา A, 18 ม.ค. 2550)

เวลาครูดูนิสิตฝึกสอน ครูไม่ได้ดูว่านิสิตฝึกสอนพูดได้ตามบทไปทุก
ประการ แต่ครูดูว่าสิ่งที่นิสิตเราเขียนแผนแล้วใส่กิจกรรมแบบนี้ แล้วนักเรียนมี
ปฏิกิริยาอย่างไร ครูดูตรงนั้น แล้วครูก็จะบันทึกปฏิกิริยาของนักเรียนเอาไว้ เป็น
พฤติกรรมของครู พฤติกรรมของนักเรียน แล้วถ้าพฤติกรรมเด็กมันตอบรับดี
อะไรอย่างนี้ วิธีของนิสิตที่ใช้ตรงนี้เขาใช้ได้ผล

(กรณีศึกษา A, 19 ม.ค. 2550)

กรณีศึกษา A ยึดหลักปรัชญาในการไปนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า
ไม่ได้ไปจับผิด ดังนั้นกระบวนการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา A จึงเป็นการ
ฝึกให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ประเมินตนเอง ซึ่งต้องผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรอง คิด
ทบทวน คิดวิเคราะห์ และคิดสังเคราะห์อันจะนำไปสู่การประเมินตนเองได้ กรณีศึกษา A จะ
เป็นผู้นำ (Lead) ให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตั้งเอาจุดบกพร่องในแผนการจัดการเรียนรู้
การปฏิบัติการสอนและบุคลิกภาพของตนเองออกมาให้เห็นเป็นประเด็นอย่างชัดเจน และร่วมกัน
แก้ไขปรับปรุงให้เกิดการพัฒนา มิใช่ไปบอกหรือติกรอบให้ซึ่งจะทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ

สไตล์การให้ *feedback* ของครูจะให้เด็กได้ฝึกประเมินตนเอง ให้เด็กได้
คิด ไม่ใช่การติกรอบว่าต้องเป็นอย่างนี้ๆ ถ้าเป็นลักษณะนี้แสดงว่าเราไม่ฝึก
ให้เขาประเมินตนเองเป็น คนเราสามารถประเมินตนเองได้ ...พอเขาพูดมาคน
หนึ่งเราก็ช่วยพูด เราไม่ต้องไปบอกเขา ไม่งั้นเด็กก็ลอกเลียนแบบเรา นั่นคือ
พยายามให้เขาทำตามแนวคิดเรา

การให้เนื้อหาแบบผิดๆ บังคับเนื้อหาว่าต้องเป็นอย่างนี้ๆ นะ เด็กพอโต
ไปก็ยึดหยุ่นอะไรไม่เป็น หลู่ทางในการแก้ไขปัญหาไม่ออก เพราะคิดว่ามันต้องไป

เป็นเส้นอย่างนี้ๆ เสมอ เราต้องนำให้เด็กหาคำตอบด้วยตนเอง ทำอย่างนี้บ่อยๆ เด็กก็จะได้

(กรณีศึกษา A, 22 พ.ย. 2549)

การให้ *feedback* ที่ดี การที่เราไปดูนิสิตฝึกสอนนั้น ครูจึงต้องมีปรัชญาของครูว่า ครูไม่ได้ไปจับผิด ครูไม่ได้เป็นคนเก่ง แต่ในฐานะที่ครูมีประสบการณ์ ในฐานะที่ครูมีทฤษฎี ครูศึกษาเรื่องตรงนี้มา แล้วครูก็สนใจ ครูทดลองกับตัวเอง ครูถือว่าครูมีประสบการณ์ในเรื่องนี้ ครูเชื่อมั่นตัวเองว่าครูมีประสบการณ์

(กรณีศึกษา A, 18 ม.ค. 2550)

การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา A จะให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นรายบุคคลหลังการปฏิบัติการสอนเสร็จสิ้นทันที โดยจะมีอาจารย์พี่เลี้ยงและเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีเวลาว่างจากการปฏิบัติการสอนหรืองานอื่นๆ เข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ด้วยทุกครั้ง ซึ่งสถานที่สำหรับการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) นั้นก็ขึ้นอยู่กับความสะดวกและความเป็นส่วนตัวที่เหมาะสมแก่การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งสามารถสรุปช่วงเวลาสังเกตการสอนของนิสิตและช่วงเวลาของการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา A ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ช่วงเวลาสังเกตการสอนของนิสิตและช่วงเวลาของการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

ว.ด.ป.	รายชื่อนิสิต	ช่วงเวลาสังเกตการสอน	ช่วงเวลาการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)	
การนิเทศครั้งที่ 1 22 พ.ย. 2549	นิสิตเอกสังคม ป.4	10.45-11.45 น.	11.50-12.30 น.	
	นิสิตเอกภาษาอังกฤษ	12.45-13.45 น.	13.50-14.30 น.	
	นิสิตเอกภาษาไทย	14.40-15.30 น.	15.40-16.30 น.	
	23 พ.ย. 2549	นิสิตเอกสังคม ป.6	13.45-14.45 น.	15.00-16.00 น.
การนิเทศครั้งที่ 2 20 ธ.ค. 2549	นิสิตเอกภาษาอังกฤษ	10.45-11.45 น.	11.50-12.30 น.	
	นิสิตเอกสังคม ป.4	13.45-14.45 น.	14.45-13.40 น.	
	21 ธ.ค. 2549	นิสิตเอกภาษาไทย	11.15-12.00 น.	12.00-12.45 น.
	นิสิตเอกสังคม ป.6	13.45-14.45 น.	14.45-15.40 น.	
การนิเทศครั้งที่ 3				

ว.ด.ป.	รายชื่อ นิสิต	ช่วงเวลาสังเกตการสอน	ช่วงเวลาการให้ข้อมูล ป้อนกลับ (Feedback)
18 ม.ค. 2550	นิสิตเอกสังคม ป.4	10.45-11.45 น.	11.45-12.30 น.
	นิสิตเอกภาษาอังกฤษ	12.45-13.45 น.	13.50-14.30 น.
19 ม.ค. 2550	นิสิตเอกภาษาไทย	11.15-12.00 น.	12.00-12.45 น.
	นิสิตเอกสังคม ป.6	12.45-13.45 น.	13.50-14.30 น.

กระบวนการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา A กล่าวคือ กรณีศึกษา A นำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ประเมินการสอนของตนเอง เป็นการฝึกให้นิสิตคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จากสถานการณ์การสอนของตน

กรณีศึกษา A “ครูถามคิดว่าวันนี้เราลองประเมินการสอนของตัวเองเป็นเกรด A B C D สีน่าจะให้เกรดอะไรแก่หนู”

นิสิต “หนูคิดว่าให้เกรด B ละ”

กรณีศึกษา A “ทำไมถึงให้ B ละ”

นิสิต “หนูคิดว่ายังไม่ได้เป็นสิ่งที่ดีที่สุด หนูคิดว่าความประหม่ามันทำให้หนูอะไรไม่ออก”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 22 พ.ย.2549)

กรณีศึกษา A ดึงให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เห็นจุดดีในเรื่องของบุคลิกภาพของตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติการสอนต่อไป

ครูชื่นชมนะ เรามีบุคลิกที่ยิ้มอยู่ตลอดแต่ไม่ได้ยิ้มพร่ำเพรื่อ แต่เป็นลักษณะโดยธรรมชาติ จังหวะน้ำเสียงในการพูดเป็นจังหวะที่ทำให้เด็กเขาอยากจะถูกด้วย นอกจากนั้น อากาที่แสดงออกถึงความใจดี มองดูเด็กแบบเมตตา เข้าใจสภาพของเด็ก แล้วยังชวนนักเรียนถูกจังหวะ...

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 22 พ.ย.2549)

กรณีศึกษา A ดึงให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เห็นจุดดีในเรื่องการสอนของตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติการสอนต่อไป

สิ่งที่ครูพบในการสอน พยายามจะกระจายให้นักเรียนได้พูด สื่อที่นำมาเป็นสื่อที่เห็นชัดตั้งแต่หน้าห้องถึงหลังห้อง... ครูใส่ดาวให้ตั้ง 2 ดวงนะคะ ดาว

ดวงที่ 1 กลยาทำได้ดีมาก นำนักเรียนได้เข้าใจเป็นขั้นตอน ดาวดวงที่ 2 เอาใจใส่นักเรียน แล้วดึงนักเรียนให้หัวเราะด้วย นี่ก็ธรรมชาติ จุดหนึ่งที่ครูอยากเห็นคือ ทำใจให้สบายพยายามอยู่ตรงนี้ให้ได้ แล้วนิสิตก็จะพัฒนาขึ้นเพราะฉะนั้นมาคุยกัน อย่างนี้ครูว่าดีนะ มากุยกัณ ก็ต้องปรบมือให้ นะคะ

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 22 พ.ย.2549)

กรณีศึกษา A ดึงให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เห็นจุดอ่อนในการสอน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำอันจะนำไปสู่แนวทางการปรับปรุงแก้ไข

กรณีศึกษา A “คำศัพท์คำว่า อภิปราย มันเป็นนามธรรมที่สูงมากสำหรับเด็ก ป.4 เวลาเราแบ่งกลุ่มย่อย ใบเนื้อเรื่องนั้นต้องให้ทุกคนในกลุ่ม เพราะเด็กยังอ่านหนังสือไม่แตก ...”

กรณีศึกษา A “ควรให้เด็กใช้วิธีการระดมสมองจะเป็นการดีกว่าอภิปราย การระดมสมองก็คือ ให้เด็กอ่านแล้วครุ่นคิดในเรื่องที่เด็กอ่าน แล้วครูต้องขึ้นกระดานเวลาที่เด็กตอบ เขียนเป็นข้อความสั้นๆ เพื่อให้เด็กเห็นแนวในการสรุปของเด็กแล้วให้เด็กจัดกลุ่ม เด็กเขาจะช่วยกันบอก ช่วยกันจัดว่าคำไหนน่าจะอยู่ด้วยกัน แล้วให้เด็กอ่าน”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 2, 20 ธ.ค. 2549)

กรณีศึกษา A ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ที่เลี้ยงในเรื่องของการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อันจะนำไปสู่การร่วมปรับปรุงร่วมพัฒนาการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อาจารย์ที่เลี้ยง “ห้องแรกที่มาแนะนำว่า เวลาติดข้อความให้ติดสีเหลืองไว้ข้างหนึ่งเลย หมู่ด้วยกันก็เอาไปวางไว้แบบนี้เพื่อนก็ไม่เห็นทุกคนก็ไม่เห็น ทุกคนต้องได้เห็น”

กรณีศึกษา A “มันอาจจะเป็นเพราะว่าห้องมันคับแคบนะถ้าเราคิดในเชิงบวกด้วยกันนะอาจารย์ เพราะเราต้องเป็นกลาง พี่ก็นั่งมองเนื้อที่ในห้องเรียนแล้วถ้าให้นักเรียนเขาเห็นหมด นักเรียนก็จะอยู่ไม่สุข หรอกคะ เพราะมันจะช่วยกันตอบ ทีนี้การวางแบบนี้มันก็ดีเหมือนกัน คนที่ออกมาได้เห็น คนที่ไม่ออกมาไม่เห็น”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 3, 19 ม.ค. 2550)

กรณีศึกษา A ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์พี่เลี้ยงในเรื่องของ การวัดผลประเมินผลในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันอันจะนำไปสู่การพัฒนา นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้

กรณีศึกษา A “เด็กเขาเขียนบันทึกหลังการสอน เป็นการบันทึก เป็นเรื่องของ การประเมินอย่างนี้หรือเปล่า โรงเรียนต้องการอะไรคะ”

อาจารย์พี่เลี้ยง “บันทึกหลังการสอน หมายความว่า เวลาที่ครูสอนไปแล้วพบว่า เด็กบรรลุวัตถุประสงค์ที่เราตั้งไว้ จากที่คน มีการร่วมกิจกรรม หรือไม่ ก็บันทึกภาพในการสอนภาพรวม วัดผลประเมินผลที่เรา ตั้งไว้ ผ่านสักกี่คน ทำงานแบบฝึกหัดแล้วถูกสักกี่เปอร์เซ็นต์ ก็จะ บันทึกเอาไว้ในภาพรวมในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง”

กรณีศึกษา A “ครูใจตรงกับของอาจารย์ เพราะฉะนั้น ณ ตรงนี้คืออะไร ก็คือ ประเมินผลนั่นเอง ประเมินผลมาจากข้อมูลที่เราวัด แล้วมันจะไป สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่เราตั้งไว้ ประเมินผลตรงนี้ต้องเป็น ข้อมูลปริมาณที่เราได้ตามเกณฑ์ในวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 2, 20 ธ.ค. 2549)

กรณีศึกษา A ให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในเรื่องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปใช้ได้

แผนการจัดการเรียนรู้ เวลาเขียนสาระสำคัญก็คือความคิดรวบยอดของ เนื้อหาที่เราเรียนในวันนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้คือสิ่งที่นักเรียนต้องปฏิบัติได้ ภารกิจที่ใช้ต้องเป็นรูปธรรมไม่ใช่นามธรรม

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 22 พ.ย.2549)

กรณีศึกษา A เปิดโอกาสให้เพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เข้าร่วมฟัง การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ได้ซักถามถึงการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งให้ ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา A “พวกเราเห็นเป็นอย่างไรบ้าง มีอะไรที่จะแย้งครูหรือมีอะไรอยากจะปรึกษาครูไหมคะ”

เพื่อนนิสิต “หนูอยากได้คำแนะนำจากอาจารย์ค่ะ เนื้อหาวิชาสังคมส่วนมาก กิจกรรมจะเป็นแบบการนั่งฟังบรรยาย แล้วเด็กจะไม่ชอบการบรรยาย ไม่ชอบการจด หนูก็พยายามหากิจกรรมซึ่งหายากมาก”

กรณีศึกษา A “บางครั้งสามารถบรรยายได้ แต่การบรรยายเราต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียน ให้ความได้คิด จับคู่กันคิดแล้วเล่าให้ฟัง เวลาที่นักเรียนพูดอย่าให้เขาพูดของเขา ถ้าเขาพูดของเขาจะอายุ ... วิชาสังคมถ้าเราเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ อย่างวันนี้ที่ครูพูดถึง (แผนที่) ก็เอาอันนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ใช้ให้มาก”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 22 พ.ย.2549)

กรณีศึกษา A ให้กำลังใจนิสิตในเรื่องของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้เกิดความสบายใจและคลายความวิตกกังวลในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เราก้พยายามฝึกไป ไม่สำเร็จก็ไม่เป็นไร เพราะเรามาฝึกสอน มาฝึกเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ของเรา ครูมานูนิติตเรา ครูไม่ได้มาดูว่านิติตเราต้องเก่งไม่เลยคะ ครูเองก็ไม่ได้เก่ง แต่ถ้าครูมาเห็นครูก็จะมีคู่ทางหรือแนวทางในการพัฒนานิติตได้ เพราะฉะนั้นครูมาดูเรื่องของการพัฒนานิติต มาเป็นที่เลี้ยง มาอำนวยความสะดวกให้แก่ นิติต ครูต้องตระหนักถึงตรงนี้ไว้ ถ้าเราพยายามทำแล้วมันไม่ได้ ก็คือเวลาเรามีแค่นี้

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 22 พ.ย.2549)

กระบวนการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา A มีการให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ประเมินการสอนของตนเอง การดึงจุดดีจุดอ่อนให้เห็นเป็นประเด็นหรือตั้งข้อสังเกตเพื่อกระตุ้นให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้คิดหาสาเหตุ อันจะนำไปสู่แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบให้เห็นภาพอย่างชัดเจน นอกจากนี้กรณีศึกษา A ยังเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ขอคำปรึกษา และซักถามถึงสภาพปัญหาที่พบจากการสอน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำตลอดจนให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นไปในลักษณะที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทุกชั้นกระบวนการและมีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร

องค์ประกอบเปิดใจเป็นองค์ประกอบที่สี่ของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ กล่าวคือ กรณีศึกษา A ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในคู่มือฝึกสอนของ มหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย แบบประเมินผลการสอน แบบประเมินโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินผลรายงานการวิจัยในชั้นเรียน แบบรายงานการประเมินผลการสอน และแบบรายงานการประเมินผลวิจัยในชั้นเรียน ถึงแม้ว่ากรณีศึกษา A จะต้องทำการประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในคู่มือฝึกสอนของ มหาวิทยาลัย แต่กรณีศึกษา A จะทำการเรียนรู้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและเข้าใจถึงความแตกต่างของคน แตกต่างทางด้านลักษณะวิชา เป็นการประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต ดังนั้น การประเมินของกรณีศึกษา A จึงควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือให้แนวทางแก้ไข มีการส่งเสริมและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลัก ไม่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นี่คือหลักปรัชญาการประเมินของกรณีศึกษา A เป็นความเที่ยงธรรม และความยุติธรรมที่กรณีศึกษา A ให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา A จะให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้กับกรณีศึกษา A ก่อนวันไปนิเทศ 2 วัน เพื่อที่กรณีศึกษา A จะได้ทำการอ่านแล้วศึกษาทำความเข้าใจแผนการจัดการเรียนรู้อย่างตั้งใจ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงวัตถุประสงค์ที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการ เพราะกรณีศึกษา A เชื่อว่า การวางแผนที่ดีจะนำไปสู่การสอนที่ดีได้

การตรวจอ่านแผนการจัดการเรียนรู้ของกรณีศึกษา A จะควรมี OLE (O คือ Objective, L คือ Learning, E คือ Evaluation) ก็คือมีวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลที่สอดคล้องกันหรือไม่ และในการเขียนข้อเสนอแนะลงไปในแผนการจัดการเรียนรู้ กรณีศึกษา A จะเขียนเป็นแบบเชิงวิชาการ มิใช่เขียนวิพากษ์วิจารณ์แต่อย่างใด ทั้งนี้กรณีศึกษา A มีความเข้าใจและคำนึงถึงความรู้สึกลูกของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งจะใช้วิธีการพูดคุยแทน

การส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้กรณีศึกษา A อ่านก่อนล่วงหน้าที่จะทำการนิเทศนั้น มีข้อดีคือ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้มีเวลาปรับปรุงแก้ไข และกรณีศึกษา A สามารถสังเกตการสอนได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากอ่านและศึกษาทำความเข้าใจแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว และเมื่อทำการสังเกตการสอนแล้วพบจุดบกพร่องตรงไหน กรณีศึกษา A ก็จะทำการบันทึกไว้เพื่อที่จะนำไปสู่กระบวนการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ต่อไป ไม่ต้องมานั่งอ่านและศึกษาทำความเข้าใจแผนการจัดการเรียนรู้ไปพร้อมกับการสังเกตการสอน เพราะจะทำให้สังเกตการสอนได้ไม่ต่อเนื่องและขาดตกบกพร่องในบางขั้นตอนขณะที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสอน

กรณีศึกษา A ทำการสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยมีอาจารย์พี่เลี้ยง และเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมสังเกตการสอนทุกครั้ง ซึ่งนิสิตฝึกประสบการณ์

วิชาชีพครูจะจัดสถานที่ให้กรณีศึกษา A อาจารย์พี่เลี้ยง และเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นั่งสังเกตตรงบริเวณหลังห้องเรียน กรณีศึกษา A จะทำการสังเกตการสอนจนจบชั่วโมงสอนก็คือ ตั้งแต่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเริ่มสอนจนกระทั่งสอนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยใช้เวลาสังเกตการสอน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคนละ 60 นาทีแล้วจึงให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นรายบุคคล และในขณะที่กรณีศึกษา A สังเกตการสอน ก็จะทำการบันทึกพฤติกรรมการสอนลงในแบบบันทึกพฤติกรรมการสอน โดยกรณีศึกษา A จะดูว่าเมื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูใส่กิจกรรมแบบนี้ลงไป พฤติกรรมเด็กนักเรียนจะเป็นอย่างไร ถ้าพฤติกรรมเด็กนักเรียนตอบรับดีกับกิจกรรม ก็นับว่าเป็นสิ่งที่ดีน่าส่งเสริม แต่ถ้าพฤติกรรมเด็กนักเรียนตอบรับกับกิจกรรมไม่ดี กรณีศึกษา A ก็จะให้ข้อเสนอแนะ และให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา A ยึดหลักปรัชญาในการไปนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า 'ไม่ได้ไปจับผิด' ดังนั้นกระบวนการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา A จึงเป็นการฝึกให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ประเมินตนเอง ซึ่งต้องผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรอง คิดทบทวน คิดวิเคราะห์ และคิดสังเคราะห์อันจะนำไปสู่การประเมินตนเองได้ กรณีศึกษา A จะเป็นผู้นำ (Lead) ให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดึงเอาจุดบกพร่องในแผนการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติการสอนและบุคลิกภาพของตนเองออกมาให้เห็นเป็นประเด็นอย่างชัดเจน และร่วมกันแก้ไขปรับปรุงให้เกิดการพัฒนา มิใช่ไปบอกหรือตีกรอบให้ซึ่งจะทำให้เกิดการลอกเลียนแบบ

การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา A จะให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นรายบุคคลหลังการปฏิบัติการสอนเสร็จสิ้นทันที โดยจะมีอาจารย์พี่เลี้ยงและเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีเวลาว่างจากการปฏิบัติการสอนหรืองานอื่นๆ เข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ด้วยทุกครั้ง ซึ่งสถานที่สำหรับการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) นั้นก็ขึ้นอยู่กับความสะดวกและความเป็นส่วนตัวที่เหมาะสมแก่การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

กระบวนการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา A มีการให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ประเมินการสอนของตนเอง การดึงจุดดีจุดอ่อนให้เห็นเป็นประเด็นหรือตั้งข้อสังเกตเพื่อกระตุ้นให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้คิดหาสาเหตุ อันจะนำไปสู่แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบให้เห็นภาพอย่างชัดเจน นอกจากนี้กรณีศึกษา A ยังเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ขอคำปรึกษา และซักถามถึงสภาพปัญหาที่พบจากการสอน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำตลอดจนให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นไปในลักษณะที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทุกชั้นกระบวนการและมีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร

จากกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศดังกล่าวมานั้น ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ พบว่า กระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A มีกระบวนการนิเทศที่สอดคล้องและมีความครบถ้วนชัดเจน 3 องค์ประกอบของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบให้ใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา A เตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้และเอกสารต่างๆ มีการปฐมนิเทศ แจ้งความมุ่งหมาย จัดเวลา กำหนดแผนงาน และทบทวนสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ ที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย มีการสร้างศรัทธาและสร้างความสัมพันธ์ ส่งเสริมและให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และให้การส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์พี่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและอาจารย์พี่เลี้ยงให้ความไว้วางใจ มีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ประกอบร่วมใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา A เป็นผู้เชื่อม และประสานงานระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เพื่ออำนวยความสะดวกทั้งแก่โรงเรียนและมหาวิทยาลัย และมีการอำนวยความสะดวกในการพบพูดคุยกันเกี่ยวกับการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา A ในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และบุคลิกภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์พี่เลี้ยงเข้าร่วมฟังการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) กรณีศึกษา A ทำหน้าที่ใกล้ชิดและประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านแผนการจัดการเรียนรู้และด้านบุคลิกภาพระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยง และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นอกจากนี้ กรณีศึกษา A มีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการส่วนตัวกับอาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้เกิดความร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกันที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ประกอบตั้งใจ กล่าวคือ กระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A ในองค์ประกอบนี้มีความคล้ายกันกับองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจและเปิดใจ คือ กรณีศึกษา A และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาและให้กำลังใจกัน เป็นการให้นิสิตรู้สึกไว้วางใจ สบายใจ และนำกระบวนการนิเทศสอดแทรกกลมกลืนไปกับภาระการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต ดังนั้นกระบวนการนิเทศในองค์ประกอบนี้จึงไปสอดแทรกอยู่ในองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังที่กล่าวมา

องค์ประกอบเปิดใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา A ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในคู่มือฝึกสอนของมหาวิทยาลัย โดยเริ่มจากการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตการสอน การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งการประเมิน

ของกรณีศึกษา A จะทำควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือให้แนวทางแก้ไข มีการส่งเสริมและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลัก ไม่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นความเที่ยงธรรม และความยุติธรรมที่กรณีศึกษา A ให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.3 ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประกอบด้วย

2.3.1 ทศนคติ

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพึงพอใจและรู้สึกสบายใจคลายความวิตกกังวลในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นผลมาจากการนิเทศของกรณีศึกษา A ที่คอยให้กำลังใจ คอยให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำ ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อาจารย์ทำให้พวกเรา รู้สึกดีมากกับการมาฝึกสอน จากครั้งแรกที่รู้สึกกลัวว่าไม่อยากไปฝึกสอนเลย ถึงขนาดร้องไห้ออกมาเลย รู้สึกกดดันเครียดมาก แต่พออาจารย์มาทำให้ความรู้สึกที่ไม่ดีกลับดีขึ้นมากเลย อาจารย์จะให้กำลังใจตลอด และอยากให้อาจารย์มาบ่อยๆ

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 21 ธ.ค. 2549)

ณ ตอนนี เรามองเข้าไปดู ถ้าอาจารย์ไม่ดูละเอียดเลยให้รู้ว่าปัญหาทั้งหมดของเรามีอะไรบ้าง เราก็จะไม่ได้คำแนะนำจากอาจารย์ซึ่งมันจะเป็นบางมุมที่เรานึกไม่ถึง คาดไม่ถึง และคำแนะนำของอาจารย์ก็ทำให้รู้สึกดีกับการสอน อยากจะทดลองหาวิธีใหม่ๆ มาสอน

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

น้องนิสิตเขามีความสุขและก็สนุกกับการสอนนะ คู่มือเยี่ยมและพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในเรื่องของการสอนกับครูและก็กับเพื่อนคนอื่นๆ ด้วย พอถามเขาว่าเบื่อสอนหรือยัง เขาก็บอกว่าตอนนี้ไม่เบื่อแล้ว ครูคิดว่าเขาคงปรับตัวได้แล้วนะ

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกภาษาไทย, 6 ก.พ. 2550)

ก็คุณ้องเขยืมเข็มแจ่มใสคืนะคะ มีความกระตือรือร้นดีในการเตรียมการ
สอน ไม่ได้ทำหน้าที่เบื่อน่าอะไรนะ

(อาจารย์ที่เลี้ยงนิตติเอกตั้งคม ป.4, 6 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา A มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูอย่างยิ่ง คือ เป็นผู้ให้ เป็นผู้เสียสละ
ทั้งความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมมา ยินดีมอบให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยไม่มี
เงื่อนไขอย่างเต็มที่ เพื่อให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูออกไปเป็นครูมืออาชีพ มีทัศนคติที่ดี
ต่อวิชาชีพครู ซึ่งเป็นไปตามหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ได้จากสถานการณ์การทำงาน และจากที่
กรณีศึกษา A ได้สัมผัสและรับรู้ถึงความรู้สึกที่แสดงออกมาของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสุข สนุกสนาน คลายความวิตกกังวลต่อการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ความไว้วางใจแก่กรณีศึกษา A และ
ให้การตอบรับกับกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A อีกทั้งยังมีความคิดที่จะประกอบวิชาชีพครู
เมื่อจบการศึกษา ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

... การที่ครุมีกระบวนการทำแบบนี้ให้เขา อย่างน้อยครูฝึกเขาอย่าง
ถูกต้อง เพราะฉะนั้นทัศนคติหรือใจของเขานี้น่าจะออกมาในลักษณะที่ชื่นชมใน
สิ่งที่เขาได้ เขาไม่ใช่วันนี้ แต่วันข้างหน้าเขาอาจจะใช้ แล้วเมื่อเขาจะใช้
ทัศนคติเขาก็จะเป็นว่า เออเขาชอบแบบนี้ เขาก็อยากปฏิบัติกับคนในลักษณะ
อย่างนี้ด้วย ครูเชื่ออย่างนั้นนะ อยากเห็นนิสิตฝึกสอนเห็นคุณค่าของความเป็นครู
และเข้าใจว่าไหนทำหน้าที่อะไร ครูเป็นผู้ที่มีเกียรติมาก เราได้รับการยกย่องอย่าง
นี้

(กรณีศึกษา A, 20 ธ.ค. 2549)

สิ่งที่ครูเจอก็คือ เขาลดความว้าวุ่นลง เวลาที่เขาเจอครูเขาจะยิ้มแย้ม
สนุกสนาน เขาสุขภาพจิตดีนะ นี่ไงที่เรียกว่า เก่ง ดี มีสุข เพราะเขามาสอน
อย่างมีความสุข และอันนี้ก็จะเป็ผลลัพท์ที่ว่าวิชาชีพถึงแม้ว่าเขาจะไม่ชอบแล้ว
เขาก็เกลียด งานเยอะแยะยุ่งยากไม่ทำแล้ว แต่เขาเห็นครูทำอย่างนี้มันจะเป็น
กำลังใจให้เขาว่างานวิชาชีพนี้มันก็ไม่เลวนะ มันอยู่ที่ว่าจะต้องมีคนที่เชื่อใจได้ที่
จะฝึกเขาอย่างนี้ และเมื่อเขาออกไปทำงานเขาก็จะเกิดไอดีที่ว่า คนเราเมื่ออยู่
ด้วยกันจะต้องแลกเปลี่ยนกันให้กัน

(กรณีศึกษา A, 19 ม.ค. 2550)

การไปนิเทศครั้งนี้ ครูสุชนะที่ครูเห็นผลลัพธ์ที่ครูได้ ครูเห็นตัวนิสิตฝึกสอน ครูเห็นคำพูดของนิสิตที่พูดกับครู และครูเห็นอาจารย์โรงเรียนนั้นมีพฤติกรรมที่ร่วมมือ แต่นี่ครูก็บอกได้ว่า ครูประสบผลสำเร็จสูงมาก เพราะครูถือว่าการเรียนรู้ของคนที่เป็นผู้ใหญ่ที่ดีคือการเรียนรู้ในสถานการณ์ทำงาน

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

2.3.2 การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ดีขึ้น สามารถประเมินถึงจุดดีหรือจุดอ่อนในแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ และนำข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา A มาปรับปรุงแก้ไขในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

มีวิธีการเขียนแผนดีขึ้นนะ รู้ว่าสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม การวัดผลประเมินผลเขียนอย่างไร...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 21 ธ.ค. 2549)

...ก็พยายามเอาคำแนะนำของอาจารย์มาปรับปรุงการเขียนแผน อาจารย์ก็ให้กำลังใจพวกเราตลอดทำให้ค่อยๆ ฝึกค่อยๆ ทำไป เพราะว่าต้องใช้เวลา...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

วัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ก็คือ ผู้ที่ฝึกสอนรู้ว่าในการเขียนแผนการสอนที่เหมาะสม มีหลักการถูกต้อง จะต้องดูว่ามันสัมพันธ์กันตรงไหน อะไร ดูตรงไหน แก่นของการเขียนแผนการสอนอยู่ตรงไหน ผลก็คือ เขาพอรู้ ดีขึ้นกว่าเดิม ครูคิดว่าอย่างนั้นนะคะ การเขียนแผนการสอน เขาได้เทคนิค วิธีการ หรือสามารถที่จะประเมินตัวเองได้ว่า เขามีจุดอ่อนจุดแข็งและมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของการสอนดีขึ้น สามารถประเมินการสอนถึงจุดดีหรือจุดอ่อนได้ และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพยายามในการนำข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา A มาปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยมีอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นผู้คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

หนูก็นำคำแนะนำของอาจารย์มาปรับใช้ในการสอน ไม่ได้เอามาทั้งหมดหรอกค่ะ เพราะบางห้องก็ใช้แล้วไม่เกิดผลดีเท่าที่ควร แต่คำแนะนำของอาจารย์เหมือนเป็นแนวทางให้เราเลือกมากกว่า แล้วอาจารย์ก็ไม่ได้บังคับว่าจะต้องทำอย่างนี้ๆ หนูก็คิดว่าการสอนของหนูดีขึ้นนะ เพื่อนๆ ก็เห็นว่าดีขึ้นกว่าครั้งแรกมาก คือ สอนได้ลื่นไหลมากขึ้นค่ะ

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 21 ธ.ค. 2549)

ได้ผลเป็นบางห้อง ได้ผลมากกับเด็กห้องKing พอเราถามป๊อบตอบป๊อบคือเป็นเด็กที่ฉลาด เขาจะกล้าคิดกล้าพูดอย่างที่อาจารย์แนะนำให้สอนเน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ แต่สำหรับเด็กห้องที่ไม่เก่ง เขาจะไม่ค่อยตอบ

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

ครูพอใจเขานะ เพราะครูเห็นแนววิถีในการสอนของเขาที่เขาพยายามปรับแนว ครูเห็นว่าเขาเอาใจใส่ เขาพยายามที่จะพัฒนาตัวเอง ครูจะดูว่าเขาเขียนแผนชัดเจนขึ้นไหม ถ้าเขาเขียนเป็นขั้นเป็นตอนพอประมาณได้แล้วมันพัฒนาขึ้น ครูดูว่ามันพัฒนาขึ้น ครูดูวิธีคุมชั้นเรียน เขาใช้วิธีที่มีการปรับใหม่ ปรับเฉพาะกลุ่มเด็กก็ได้ แล้วถามว่าเขามีการเรียนรู้อะไรไหม ครูพบว่าเขาเรียนรู้ ... เวลาครูพูดอะไร อย่างที่ครูถามให้เขาประเมินตัวเอง เขาพูดได้ เขาตั้งของเขาออกได้ว่าอย่างนี้ๆ แต่เขาอาจจะออกไม่ได้แบบสมบูรณ์อย่างที่ครูผู้มีประสบการณ์ตั้งให้เขาเห็นแน่ะ ถ้าได้เจอเขาน้อยๆ เขาจะปิกกล้าเขาแข็ง อีกหน่อยเขาก็จะมีไอเดียของเขา ก่อนหน้านี้เขาไม่เห็นไอเดียอะไรเลย แต่ตอนนี้ครูว่าเขาเห็นละ

(กรณีศึกษา A, 19 ม.ค. 2550)

ก็ดีขึ้น ในบางเรื่องก็ดีขึ้น แต่บางเรื่องก็ เพราะการสอนภาษาไทยมันมีหลายลักษณะทั้งการใช้ ทั้งหลักภาษา ในบางอย่างมันอาจจะยากสำหรับเขาเหมือนกัน ครูต้องมาสอนทบทวนให้อีก ...เขาก็บอกว่าเขาต้องเรียนรู้อีกเยอะ เขาก็คิดนะที่เขาอมรับอะไรตรงนี้

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกภาษาไทย, 6 ก.พ. 2550)

เรื่องการพัฒนาเรื่องการปรับปรุงนี้ พี่มองเขาในลักษณะที่ว่า น้องเขาเป็นคนที่ตั้งใจที่จะพัฒนา อันดับแรกเลยที่มองเห็นเขา เขาเอามาพัฒนานะ เอามาปรับก็มีความพยายามนะ พยายามที่จะปรับให้ได้อย่างที่อาจารย์แนะนำมาหรือพี่

แนะนำไป แต่บางครั้งเขาประสบความสำเร็จก็น้อย แต่ก็ยังชั่วโมงบินยังไม่ค่อยจะมี เขาก็อาจจะปรับได้ในบางเรื่อง แต่เขาแสดงให้เห็นความตั้งใจว่าเขาจะปรับ ว่า เขาจะพัฒนา พี่ก็ให้กำลังใจเขาว่าอะไรที่มันยังทำไม่ได้ก็อย่าเพิ่งไปท้อมัน วัน หนึ่งถ้าเราพยายามบ่อยๆ มันก็จะดีขึ้นเล็กๆ น้อยๆ ค่อยๆ ไป ซึ่งเขาจะบอกกับ ครูเสมอเลยว่า สิ่งที่เขาทำไม่ได้ คือเขายังทำไม่ได้นะ ไม่ใช่ว่าเขาทำไม่ได้แล้ว เขาไม่คิดจะทำ แต่สิ่งที่เขาทำไม่ได้หลังจากที่เขาได้พยายามมา

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกสังคม ป.4, 6 ก.พ. 2550)

ในเรื่องของการสอน พบว่า นิสิตเราทำได้ดีขึ้น นิสิตหนึ่งในสามสอน ได้เยี่ยมมากเลย ส่วนนิสิตอีกสองคน ครูเชื่อว่าเขาจะต้องทำได้ดีถ้าเขามีเวลา ส่วนนิสิตอีกคนโดยพื้นฐานของเขาแล้วแตกต่างจากเพื่อนๆ เขาเป็นคนที่เรียนรู้ช้า แต่เขามีความขยันและมีความสนใจ เราหวังให้เขาได้รู้ว่าจะโดยหลักการที่แท้จริงใน การดูในการทำมันดูตรงไหน ผลก็คือตัวนักเรียน นักเรียนเรียนแล้วสนุก นักเรียนเรียนแล้วน่าจะตอบคำถามอะไรได้ น่าจะติดตามน่าจะสนใจ เราอยาก เห็นตรงนั้น

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

นอกจากนี้ ผลงานของนิสิตที่ได้จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยได้รับการ ช่วยเหลือ แนะนำ และเสนอแนะจากกรณีศึกษา A ก็คือ งานวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งได้แก่ การ พัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษขึ้นต้นประโยคด้วยอักษรตัวใหญ่ การพัฒนาการออกเสียงคำควบกล้ำ ที่เป็น ร และ ล ควบกล้ำ การพัฒนาการสรุปความคิดรวบยอดจากเนื้อเรื่อง การสำรวจปัญหา การไม่ส่งงานของนักเรียน

กรณีศึกษา A “สรุปแล้วสิ่งที่เราพบ คือ เรื่องของการขึ้นต้นประโยคด้วยตัว เล็กประจำ ไม่ได้เป็นตัวใหญ่ เพราะฉะนั้น หลักการที่อยู่ที่ว่าทำ อย่างไรนะ จึงจะช่วยให้เด็กเขียนภาษาอังกฤษด้วยการขึ้นต้น ด้วยตัวใหญ่ในคำแรกเสมอ อย่างนั้นใช่ไหม นี่คือสิ่งที่เราจะ แก้ปัญหา”

นิสิต 1 “อะ แล้วก็จะมีบางส่วนที่พบก็คือ My name is อย่างนี้ ซึ่งจะต้องเป็นตัวใหญ่ แต่เด็กก็จะเขียนเป็นตัวเล็ก”

กรณีศึกษา A “นั่นก็จะมีปัญหาที่คือ 1) คำที่ขึ้นต้นด้วยประโยคจะต้องใช้ตัว ใหญ่”

นิสิต 2 “ทำเรื่องการแก้ปัญหาการออกเสียงคำควบกล้ำที่เป็น ร และ ล
ควบกล้ำ”

กรณีศึกษา A “ทำไมถึงอยากทำคะ”

นิสิต 2 “เด็กอ่านออกเสียง ร และ ล ควบกล้ำไม่ชัดเจนค่ะ พบเด็กที่มี
ปัญหานี้ 5 คน โดยคัดเลือกจากการทดสอบการอ่านช่วงพัก
เที่ยงของทุกวัน”

นิสิต 3 “ปัญหาที่พบเป็นส่วนใหญ่ก็คือ เด็กสรุปความคิดรวบยอดไม่
เป็น”

กรณีศึกษา A “อะไรที่เด็กสรุปความคิดรวบยอดไม่ได้”

นิสิต 3 “เพราะเด็กส่วนหนึ่งที่อ่านหนังสือไม่คล่อง ก็เลยสรุปความคิด
รวบยอดที่ได้จากเรื่องที่อ่านไม่ได้ค่ะ”

นิสิต 4 “หนูทำงานวิจัยเรื่อง ทำไมเด็กถึงไม่ส่งงาน ได้หรือเปล่าคะ
เพราะหนูก็อยากรู้ว่า หนูให้งานเยอะไปหรือเปล่า ยากเกินไป
มัย”

กรณีศึกษา A “ได้ค่ะ อะไรที่ทำให้เขาไม่ส่งงาน มันเกิดจากตัวเด็กเองหรือ
เปล่า มันเกิดจากพ่อแม่ผู้ปกครองหรือเปล่า นั่นแหละค่ะที่เราจะ
นำมาจัดกลุ่มแล้วเราก็ได้คำตอบ เป็นงานวิจัยในชั้นเรียนเชิง
สำรวจถึงปัญหาการไม่ส่งงาน”

(กรณีศึกษา A คุยกับนิสิต, 14 ธ.ค. 2549)

จะเห็นได้ว่า ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู ในเรื่องของ ทักษะคิด พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพึงพอใจและรู้สึก
สบายใจคลายความวิตกกังวลในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นผลมาจากการนิเทศของ
กรณีศึกษา A ที่คอยให้กำลังใจ คอยให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำ ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการ
พัฒนาการเรียนรู้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา A มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูอย่างยิ่ง คือ เป็นผู้ให้ เป็นผู้เสียสละทั้ง
ความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมมา ยินดีมอบให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยไม่มีเงื่อนไข
อย่างเต็มที่ เพื่อให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูออกไปเป็นครูมืออาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่อ
วิชาชีพครู ซึ่งเป็นไปตามหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ได้จากสถานการณ์การทำงาน และจากที่
กรณีศึกษา A ได้สัมผัสและรับรู้ถึงความรู้สึกที่แสดงออกมาของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสุข สนุกสนาน คลายความวิตกกังวลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ความไว้วางใจแก่กรณีศึกษา A และให้การตอบรับกับกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A อีกทั้งยังมีความคิดที่จะประกอบวิชาชีพครูเมื่อจบการศึกษา ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

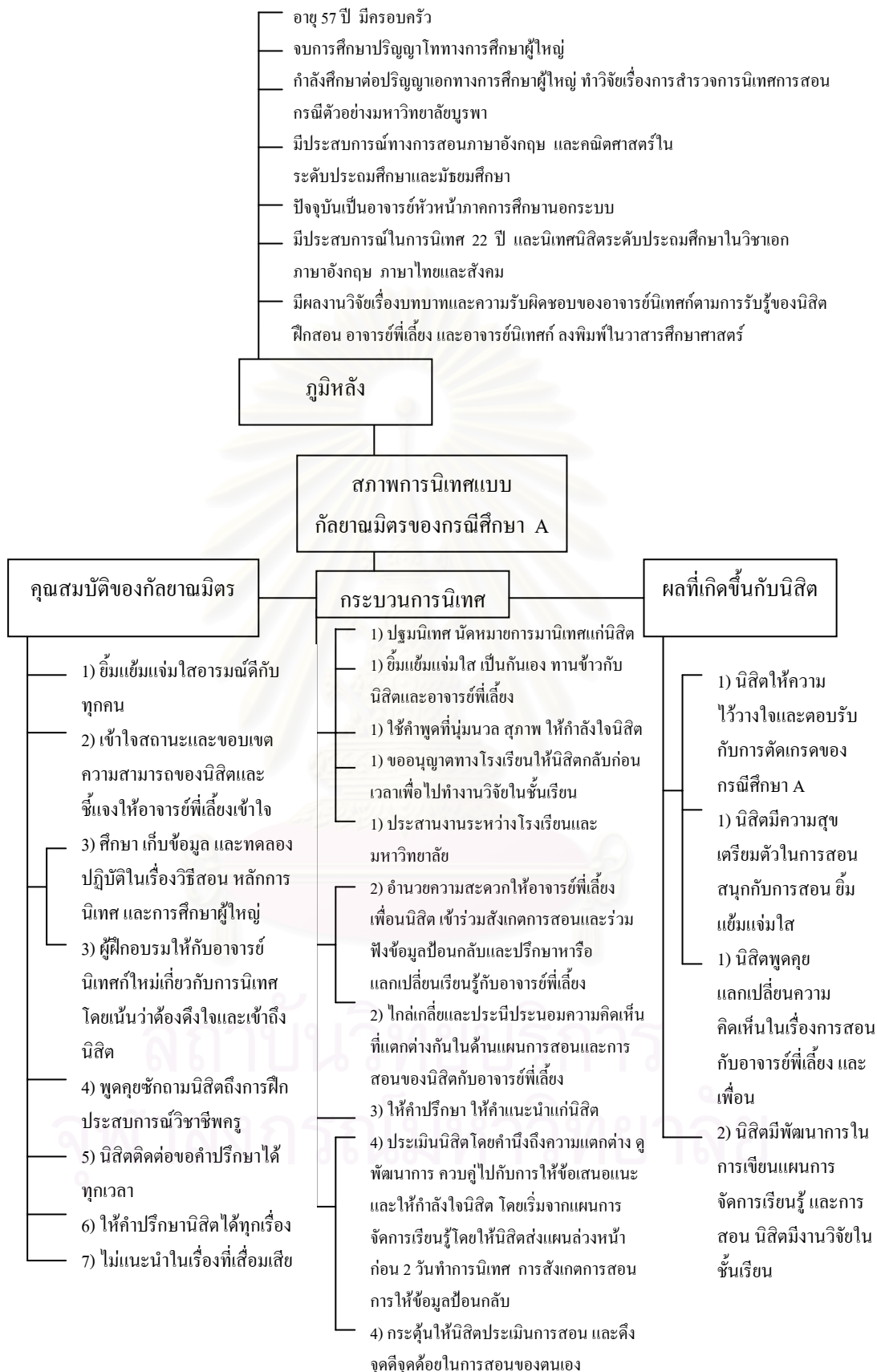
ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ดีขึ้น สามารถประเมินถึงจุดดีหรือจุดอ่อนในแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ และนำข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา A มาปรับปรุงแก้ไขในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของการสอนดีขึ้น สามารถประเมินการสอนถึงจุดดีหรือจุดอ่อนได้ และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพยายามในการนำข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา A มาปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยมีอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นผู้คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

นอกจากนี้ ผลงานของนิสิตที่ได้จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยได้รับการช่วยเหลือ แนะนำ และเสนอแนะจากกรณีศึกษา A ก็คือ งานวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งได้แก่ การพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษขึ้นต้นประโยคด้วยอักษรตัวใหญ่ การพัฒนาการออกเสียงคำควบกล้ำที่เป็น ร และ ล ควบกล้ำ การพัฒนาการสรุปความคิดรวบยอดจากเนื้อเรื่อง การสำรวจปัญหาการไม่ส่งงานของนักเรียน

จากสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกรณีศึกษา A สรุปได้ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 4.1 สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกรณีศึกษา A

กรณีศึกษา B

1. สถานภาพส่วนตัว ประวัติการศึกษา และประวัติการทำงาน

กรณีศึกษา B ปัจจุบันนี้อายุ 42 ปี มีสถานภาพโสด อาศัยอยู่สถานที่พักของทางมหาวิทยาลัยซึ่งพักอยู่คนเดียว มีนิติศาสตร์ทั้งที่เป็นศิษย์ปัจจุบันและศิษย์เก่ามาเยี่ยมเยียนไปมาหาสู่ตลอด และมีการติดต่อทางโทรศัพท์อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ กรณีศึกษา B มีหนังสือและเอกสารรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีนิติศาสตร์มาขอพิมพ์ไปศึกษาอยู่เสมอ กรณีศึกษา B จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ปกศ.) เอกอำนวยการ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ ปริญญาตรีทางการอนุบาลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปริญญาโททางการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อปริญญาเอกทางการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

กรณีศึกษา B เคยเป็นครูสอนปฐมวัย อาจารย์มหาวิทยาลัยครูเทพสตรีลพบุรี อาจารย์ภาคหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาเอกปฐมวัย มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2538 และเป็นอาจารย์นิเทศก์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2538 ซึ่งมีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 12 ปี นอกจากนี้กรณีศึกษา B ได้รับมอบหมายให้นิเทศติดตามการสอนของครูอนุบาลในโครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อของโรงเรียนสาธิตเทศบาลนครระยอง นอกจากนี้ กรณีศึกษา B ได้สันทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกรณีศึกษา A เกี่ยวกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เริ่มแรกเพื่อนชวนไปสมัครที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ เอกอำนวยการ เมื่อก่อนนี้ครูไม่รู้จักหรือออกเอกอำนวยการแน่ะ เพื่อนชวนไปเป็นเพื่อนหน่อย เข้าไปก็ไปปรากฏว่าเป็นวันสุดท้ายของการสมัคร ซึ่งจริงๆ แล้วครูอยากเรียนรัฐศาสตร์ พอไม่ได้ตรงนี้ก็เลยไปสมัครเป็นเพื่อนเขา ครูก็สอบได้ สมัยก่อนมีแค่ ปกศ.สูง ครูก็เรียนจบ ปกศ.สูง ช่วงนั้นเริ่มมี 4 ปี แล้วก็มี 2 ปีต่อเนื่อง ตอนนั้นครูจะไปสอบบรรจุครู แต่คุณแม่ไม่ให้ไปเพราะมันไกลท่านเป็นห่วง ครูก็เลยบอกว่า ถ้าไม่ให้ไปสอบบรรจุก็ต้องให้เรียนต่อ ครูก็เลยไปเรียนต่อที่สวนดุสิตอีก 2 ปี ทางด้านการอนุบาลศึกษา พอเรียนตรงนี้ก็จบครูก็ไปทำงาน พอทำงานได้สัก 6 ปี ก็มาสอบเรียนต่อปริญญาโท ครูก็สอบติดที่ มศว.ประสานมิตร

พอเรียนจบ ช่วงแรกก็ไปทำงานที่วิทยาลัยครูเทพสตรีลพบุรี ครูสมัครไว้ 2 ที่อีกที่หนึ่งก็คือ มหาวิทยาลัยบูรพา บังเอิญที่วิทยาลัยครูเทพสตรีเขาเรียกก่อนก็เลยไปทำที่นั่น พอทำที่นั่นได้ 5 เดือน ที่มหาวิทยาลัยบูรพาก็เรียก ครูก็เลย

ลาออกซึ่งต้องลาออกก่อน 1 เดือนตามระเบียบราชการ ช่วงนั้นครูเลยต้องทำงาน 2 ที่ ครูเริ่มทำงานที่มหาวิทยาลัยบูรพาเดือนมกราคม ปีพ.ศ.2538 ซึ่งเด็กเขาอยู่ในช่วงฝึกสอนพอดี ครูมาไม่ทันที่จะไปนิเทศเขา ครูเริ่มนิเทศครั้งแรกในเทอมที่ 2 ของปีพ.ศ.2538 คือเดือนพฤศจิกายน ครูนิเทศนิสิตมาแล้ว 12 ปี

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

2. สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ มีดังต่อไปนี้

2.1 คุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

2.1.1 ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม

กรณีศึกษา B มีความเป็นกันเองและให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไม่สร้างความเหลื่อมล้ำกับฐานะทางสังคม มีจิตวิญญาณของความเป็นครูสูง ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความรู้สึกสบายใจ คลายความวิตกกังวลกับการมานิเทศของกรณีศึกษา B ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาและสามารถปรึกษาได้ทุกเรื่อง ทุกเวลา ทุกโอกาส และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถโต้แย้งหรือแสดงความคิดเห็นได้

... เคยเรียนกับอาจารย์มาถึงแค่จะเทอมเดียว แต่เราก็นสนิทกับอาจารย์ในระดับหนึ่งค่อนข้างไปทางมาก อาจารย์จะเรียนด้วยกันถึงอาจารย์จะดูแลก็โอเค แล้วอาจารย์จะไม่ใช่แค่เป็นนิสิต เป็นอาจารย์กัน แต่อาจารย์จะสอนทุกอย่างไม่ใช่แค่วิชาที่เรียน อาจารย์เป็นกันเอง ดูจริงจังแต่แฝงไปด้วยความอบอุ่น เหมือนจะเครียดแต่ก็ไม่เครียด ไม่ยิ้มเลย ถ้ายิ้มจะทำให้บรรยากาศดีขึ้นนะ อย่างตอนที่อาจารย์เข้าไปดูการสอนหนูนี้ อาจารย์ก็จะมียิ้มๆ บ้างในตอนแรก อาจารย์จะหน้าหนึ่งๆ แต่พอสอนเสร็จแล้วลงมาข้างล่าง อาจารย์จะเป็นอีกแนวหนึ่ง จะดูใจดีมากขึ้น ทำให้เราไม่เครียดด้วย

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 13 ธ.ค. 2549)

อาจารย์เป็นคนที่ละเอียดถี่ถ้วน ทั้งเรื่องการแต่งกายก็ต้องเรียบร้อย อาจารย์แนะนำได้ดี รู้สึกดีกว่าที่คิดด้วย พออาจารย์เสนอความคิดเห็นมา มันไม่ได้นะอาจารย์คือเราจะโต้แย้งอาจารย์ อาจารย์ก็ไม่โกรธ อาจารย์ก็จะบอกว่าจะลองแบบนี้ๆ ดีไหม ให้คนอื่นมานิเทศก็ไม่สนใจ มีอาจารย์ที่เลี้ยงเขาจะพูดกันว่า อาจารย์นิเทศก์ทำไมเค็จจ้ง แต่หนูว่า ดีนะคะ เพราะวัยจะใกล้เคียงกัน ก็ จะพูดกันรู้เรื่องและเข้าใจกัน พอเปิดใจแล้วก็สนิทกันกับอาจารย์มากๆ อาจารย์

ทุ่มเทกับเรา อาจารย์จะพูดเสมอว่า อยากรู้ เมื่อไรพวกเธอจะมา แล้วสนิทกันจนพวกหนูอยากจะเลี้ยงอาจารย์

อาจารย์เขาไม่ได้มาจับผิดเรา ไม่ใช่มาสั่งให้คะแนนแต่อาจารย์มาช่วยเรา คืออาจารย์มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูง ทำให้เรารู้สึกสบายๆ ส่วนใหญ่จะรวมปัญหาหลายๆ ปัญหาแล้วไปปรึกษาอาจารย์ที่เดียวเลยล่ะ อย่างสมมติว่าพรุ่งนี้จะไปหาอาจารย์ที่หอก็จะเก็บๆ ปัญหาไว้แล้วไปเล่าให้อาจารย์ฟัง เพื่ออาจารย์แนะนำอะไรมาก็เอาไปทำ

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

ก็ไม่ถึงกับเฮียบนะ เพราะเด็กเขาก็ดูสบายๆ อย่างอาจารย์บางคนที่มีนิเทศนิสิตชุดก่อนเขาจะเครียดกันมาก แต่อาจารย์นิเทศก์ท่านนี้ ดูนิสิตเขาจะสบายๆ ไปเรื่อยๆ

(อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 1, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์เขาสนใจเด็กจริงๆ เลย บางทีเด็กเขาก็กลัวเหมือนกันนะ แต่ก็มองดูแล้วอาจารย์เขาก็ใจดีนะ

(อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

2.1.2 ครู นำเคารพ ในฐานะประพจน์สมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึงได้และปลอดภัย

กรณีศึกษา B มีบุคลิกที่สุภาพท่วงท่าย คือ การวางตัวที่นิ่ง นำเคารพ มีมิตรไมตรีทั้งกับอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และกรณีศึกษา B จะใช้การสัมผัสโดยการจับมือหรือโอบกอดถ้านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประสบกับปัญหาหรือมีความวิตกกังวล และกรณีศึกษา B มีบุคลิกที่สุภาพทางกิริยาวาจา คือ พูดจาไพเราะ น้ำเสียงอ่อนโยน พูดช้าแต่ชัดเจน ไม่เสียงดัง จะเรียกนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่า “ลูก” และ “หนู” อยู่เสมอ ประพจน์สมควรแก่ฐานะเป็นครู ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

อาจารย์เขาก็มีความเหมาะสมที่จะเป็นอาจารย์ประจำภาคแล้วก็เขาดูแลลูกศิษย์ดี เขาให้คำแนะนำ ความคิด เป็นที่ปรึกษาที่ดี

(อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 3, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์เขามีบุคลิกที่เหมาะสมกับความเป็นครู เป็นกัลยาณมิตร มีมารยาทงาม เวลาที่มานิเทศนิสิตแล้วนิสิตคุมชั้นเรียนไม่ได้ใจเขาก็เขวก็เลยร้องไห้เพราะกลัวว่าอาจารย์นิเทศก็จะหักคะแนนเขา อาจารย์นิเทศก็ปลอบนิสิตแล้วก็กอดนิสิตว่า ไม่เป็นไร อาจารย์นิเทศก็เขาจะอ่อนโยนกับนิสิตเขามากนะ ... อาจารย์ชอบช่วยเหลือคนนะ เห็นน้องนิสิตบอกว่าอาจารย์เก็บงานวิจัยเอาไว้มาก นิสิตจะเอาอะไรท่านก็ให้นิสิตยืมอ่านยืมศึกษา อาจารย์ท่านจะทุ่มเทเต็มที่
(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 4, 6 ก.พ. 2550)

เหมาะสมเป็นอาจารย์

(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 5, 6 ก.พ. 2550)

2.1.3 ภาวนีโย นำเจริญใจหรือนำยกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้ และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความซาบซึ้งภูมิใจ

กรณีศึกษา B เป็นผู้ทรงคุณความรู้ เนื่องจากกรณีศึกษา B มีความสนใจทางด้านปฐมวีย์และได้ทำการศึกษาโดยตรง ตั้งสมและเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงทำให้กรณีศึกษา B มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในด้านปฐมวีย์ ทำให้บุคคลอื่นคือ ทั้งอาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ได้สัมผัสและพบเห็นระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความซาบซึ้งภูมิใจ

อาจารย์มีองค์ความรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการมานิเทศพวกเราเออะเลยคะ เพราะว่าเราเป็นตรงไหน เราพูดอะไรไป อาจารย์ตอบกลับมาได้หมดเลยใช่เลยพี่ คือแบบเราต้องมีเหตุผลไม่ใช่แค่พูดมาเราทำไม่ได้ ทำไม่เราถึงทำ อาจารย์เขาจะพูดว่า หนูต้องทำได้ เหตุมันอย่างนี้ ผลจะเป็นอย่างนี้

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

อาจารย์นิเทศมีองค์ความรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอในการมานิเทศคะ เพราะเท่าที่ทราบอาจารย์เขาก็กำลังศึกษาต่อปริญญาเอก แล้วก็ถือว่าท่านมีความรู้มากเหมาะสมที่จะมาเป็นอาจารย์นิเทศ

(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 1, 6 ก.พ. 2550)

ความรู้ท่านมากเลยคะ ท่านมีความรู้เยอะ ก็รู้ว่าท่านเคยสอนอนุบาลมาก่อน แล้วก็มาสอนมหาวิทยาลัย ความรู้ท่านเยอะ ท่านจับได้ทุกเรื่อง
(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 2, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์นิเทศก์มีองค์ความรู้ที่เหมาะสมดี แล้วก็สนใจคุณแลนนิสิตดี พอนิเทศนิสิตเสร็จแล้วอาจารย์ก็จะไปให้ feedback กับน้องนิสิตเขา ท่านก็จะบอกว่าตรงนี้ดีแล้วนะ ตรงนั้นต้องแก้ไขปรับปรุงอะไร ท่านก็จะบอกนิสิต
(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 3, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์นิเทศก์มีองค์ความรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอนะ ดูอาจารย์เก่ง เก่งในเรื่องวิจัยเรื่องอะไรอย่างนี้นะ เก่งกว่าครูเยอะ มันคนละแบบกับเรา ครูก็สัมผัสกับเด็กโดยตรง ก็ดีคะ อาจารย์ก็มานิเทศตั้งหลายครั้งแล้ว แล้วก็ทราบที่ท่านเอกนี้โดยตรงด้วย ก็เหมาะสมดี
(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 4, 6 ก.พ. 2550)

คุณแล้วอาจารย์ท่านพร้อมหมดแล้วนะ ไม่รู้จะให้คอมเมนต์อะไร ท่านอาจจะเก่งกว่าเราก็ได้ เพราะท่านเรียนมามาก แล้วก็ท่านศึกษาจริงๆ รู้ลึกว่าท่านสนใจทางด้านอนุบาลมาก
(อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 5, 6 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา B เป็นผู้ฝึกอบรมให้กับครูประจำการในโรงเรียนต่างๆ มากมาย เป็น การอบรมในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีทั้งในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา ทั้งที่เป็นโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน สำหรับในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ กรณีศึกษา B ก็ได้รับมอบหมายจาก คณะศึกษาศาสตร์ให้ไปนิเทศติดตามการสอนของครูระดับอนุบาลในโครงการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อของโรงเรียนสาธิตเทศบาลนครระยอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กรณีศึกษา B มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยอย่างแท้จริง

กรณีศึกษา B เป็นผู้ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ท่านเป็นคนที่มีมุ่งมั่นและจริงจังและ สนใจกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ จึงมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง กรณีศึกษา B มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนิเทศกับกรณีศึกษา A เพื่อนำมาเพิ่มเติมกับทุนความรู้และ ประสบการณ์ที่มีอยู่ และมีการเตรียมตัวอยู่เสมอก่อนที่จะทำการนิเทศ อันจะนำไปสู่การพัฒนา ศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ที่นี้ถามว่าครูมาแรกๆ แล้วก็นิเทศเลย ทุกคนถึงให้ความยอมรับถึงแม้ว่าครูไม่ได้จบทางสายนั้นมาโดยตรง ครูจบปฐมวัย เป็นเพราะว่าเราอาจารย์เราเองกับมันแล้วก็ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนในแต่ละสายของเขา มันก็เลยทำให้เราสามารถให้คำแนะนำในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง ก็อย่างน้อยก็ไม่ทำให้เขาหลงทาง

(กรณีศึกษา B, 21 พ.ย. 2549)

มีอาจารย์ท่านหนึ่งที่ครูเข้าไปขอความช่วยเหลือในเรื่องการนิเทศ ขอความรู้ ก็คือกรณีศึกษา A บางทีอาจารย์แนะนำในเรื่องที่ครูไม่รู้ ครูเป็นคนที่ยากรู้ไปทุกเรื่องมั้ง ถ้าคนนี้ถามได้ครูก็จะถาม แล้วอาจารย์ก็จะตั้งใจอธิบายให้เราอย่างดีมาก อย่างคราวที่แล้วที่หนูมาถามครูเรื่องเกี่ยวกับการนิเทศ ครูก็ไปถามอาจารย์ให้ อาจารย์ก็จะอธิบายขั้นตอนว่ามันเป็นยังไง อาจารย์อธิบายให้หมดเลยเราก็เลยเอากระบวนการนี้มาใช้กับเราด้วยบวกกับทุนที่เรามีอยู่ในเรื่องของกรณีศึกษา

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

2.1.4 **วตถุ จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ** รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

กรณีศึกษา B คอยให้คำปรึกษาทุกเรื่องไม่ใช่เฉพาะแค่เรื่องเรียนหรือเรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเท่านั้น แต่ยังให้คำปรึกษาเรื่องการดำเนินชีวิต เรื่องส่วนตัว เรื่องการศึกษาต่อ และเรื่องการทำงาน พร้อมทั้งให้แนวคิดและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อาจารย์เอาใจใส่ทุกเรื่องค่ะ ไม่เกี่ยวกับเรื่องเรียนก็คุยกัน เรื่องเสื่อในยังบอกเลยว่าควรใส่อะไร เรื่องการดำเนินชีวิต เรื่องงานด้วย อาจารย์จะบอกว่า ยังมีครูอยู่นะไม่ต้องกลัว เวลาทำงานอะไรอย่างนี้ค่ะ มันทำให้ลดช่องว่าง อาจารย์จะเหมือนกับว่าไม่ได้จบกันเพียงแค่นี้ ก็คือพวกเราก็ยังสามารถติดต่อกับอาจารย์ได้ตลอดไปเลยคะ

มีโทรศัพท์คุยนอกรอบกับอาจารย์พอสมควรคะ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวิจัย แล้วก็กรณีศึกษา การทำงานต่อ จบแล้วจะทำงานอะไร หนูจะโทรไปถามเรื่องงานกับอาจารย์ว่า ถ้าเขาถามอย่างนี้เราจะตอบอย่างไรอะไรแบบ

นี้ค่ะ อาจารย์ก็จะพูดให้กำลังใจว่า ถ้าได้ไปทำงานก็ต้องอดทนนะ งานมันจะต้องหนักหน่อย แต่อย่าลืมว่ามีอาจารย์อยู่

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

2.1.5 วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว

กรณีศึกษา B ยินดีที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม โดยไม่แสดงอาการเบื่อหรือฉุนเฉียวเลยต่อคำเสนอแนะความคิดเห็นของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเลย ให้เวลากับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเต็มที่เท่าที่เวลาจะเอื้อได้ ในบางครั้งกรณีศึกษา B ให้คำปรึกษานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนจนเกือบเที่ยงคืนก็มี

มีโทรคุยกัน นัดพบอาจารย์ ไปหาอาจารย์ที่คอนโดเลย ก็ไปปรึกษาเรื่องการทำวิจัย อาจารย์จะไม่ปฏิเสธหรืออิดเอื้อนอะไรเลย

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 13 ธ.ค. 2549)

อาจารย์ไม่แสดงสีหน้าเบื่อหน่ายเวลาพวกเราไปพบเลยค่ะ บางวันถึงห้าทุ่มเลย เหมือนอาจารย์อยากให้เราเข้าหาอาจารย์มากกว่าค่ะ นัดไปเกรงใจเราด้วยอยากให้เราเข้าหามากกว่า อาจารย์เป็นคนละเอียดดี มีอะไรก็สามารถพูดได้ ไม่ใช่พออาจารย์พูดมาเราต้องทำแบบนั้น เราสามารถต่อรองได้ สามารถบอกเหตุผลเราได้แล้วที่รับฟังเรา

อาจารย์นิเทศก์มาพบพวกเราแค่ 3 ครั้งแต่นอกรอบนี้บ่อยมาก ไปพบอาจารย์กันเป็นกลุ่มบ้าง พบอาจารย์แบบเดี่ยวบ้าง ไม่รู้ตั้งเท่าไร แล้วก็ยังโทรหาอีกนับไม่ถ้วน อาจารย์ให้เยอะไปแยะค่ะ ยอมรับเลย

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

2.1.6 คมภีรณูจ กล กตตา แดลงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

กรณีศึกษา B สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เข้าใจได้และต่อยอดให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป โดยอยู่บนฐานของทฤษฎี และถึงแม้ว่าในบางครั้งที่กรณีศึกษา B ไม่สามารถให้คำตอบกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างชัดเจนในขณะนั้น กรณีศึกษา B ก็ไม่ได้ทิ้งหรือไม่ใส่ใจ แต่พยายามไปสืบค้นหามาให้หรือให้แหล่งในการศึกษาเพิ่มเติมแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

พอถามอะไรอาจารย์ไป ก็จะแนะนำกลับมา ไม่ใช่ให้เราไปลองผิดลองถูกเอง แล้วก็ติดตามผลด้วย อาจารย์จะช่วยพวกเรามาก อย่างเช่นในเรื่องการทำวิจัย อาจารย์ก็ไปค้นหนังสือบนห้องให้ ถามอะไรจากอาจารย์ก็จะมีคำตอบให้เราหมด บางทีเราก็จะมีคำตอบไว้ในใจอยู่แล้ว แต่พอถามอาจารย์ไป อาจารย์ก็จะมีคำตอบที่มันดีกว่า ไข่มุกมากกว่า

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

2.1.7 โน จรรยาณ นิโยชเย ไม่ชักนำในอฐานะ คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

จากลักษณะของคำพูดที่กล่าวไว้ข้างต้นและจากปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยได้สัมผัสกับกรณีศึกษา B ท่านเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำกับทุกคนไม่ว่าจะเป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและผู้วิจัยเอง ซึ่งคำแนะนำของกรณีศึกษา B ไม่เป็นคำแนะนำที่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือเป็นคำแนะนำที่เป็นเรื่องที่ไม่น่าเชื่อถือแต่อย่างใด แต่เป็นคำแนะนำที่อยู่บนฐานของทฤษฎี องค์กร ความรู้และมวลประสบการณ์ที่กรณีศึกษา B ได้สั่งสมมาอย่างต่อเนื่อง

อาจารย์คนนี้ดีมาก ๆ อาจารย์จะแนะนำในเรื่องของบุคลิกภาพว่าควรจะทำอย่างไร แล้วก็ด้านวิชาการอาจารย์ก็จะเป๊ะๆ จะเป็นคำแนะนำในเรื่องที่ดีๆ สุภาพมาก

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

จากคุณสมบัติตามหลักกัลยาณมิตร 7 ประการดังกล่าว กรณีศึกษา B มีคุณสมบัติของความเป็นกัลยาณมิตรครบทุกประการ กล่าวคือ กรณีศึกษา B มีความเป็นกันเองและให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไม่สร้างความเหลื่อมล้ำกับฐานะทางสังคม มีจิตวิญญาณของความเป็นครูสูง ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความรู้สึกสบายใจ คลายความวิตกกังวลกับการมาพิเศษของกรณีศึกษา B ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาและสามารถปรึกษาได้ทุกเรื่อง ทุกเวลา ทุกโอกาส และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถโต้แย้งหรือแสดงความคิดเห็นได้ ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 1 คือ ปิโย

กรณีศึกษา B มีบุคลิกที่สุภาพทางกาย คือ การวางตัวที่นิ่ง น่าเคารพ มีมิตรไมตรีทั้งกับอาจารย์ที่เลี้ยง อาจารย์ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และกรณีศึกษา B จะใช้การสัมผัสโดยการจับมือหรือโอบกอดด้านนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประสบกับปัญหาหรือมีความวิตกกังวล และกรณีศึกษา B มีบุคลิกที่สุภาพทางกิริยาวาจา คือ พูดจาไพเราะ น้ำเสียงอ่อนโยน พูดช้าแต่ชัดเจน ไม่เสียงดัง จะเรียกนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ครูว่า “ถูก” อยู่เสมอ ประพฤติตนสมควรแก่ฐานะเป็นครู ทำให้นิสัยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความอบอุ่นใจ เป็นที่พึงได้และปลอดภัย ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 2 คือ ครู

กรณีศึกษา B เป็นผู้ทรงคุณความรู้ เนื่องจากกรณีศึกษา B มีความสนใจทางด้านปฐมวัย และได้ทำการศึกษาโดยตรง สังเกตและเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้กรณีศึกษา B มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในด้านปฐมวัย ทำให้บุคคลอื่นคือ ทั้งอาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ได้สัมผัสและพบเห็นระลึกและเอ่ยอ้างด้วยความซาบซึ้งภูมิใจ กรณีศึกษา B เป็นผู้ฝึกอบรมให้กับครูประจำการในโรงเรียนต่างๆ มากมาย เป็นการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีทั้งในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา ทั้งที่เป็นโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำหรับในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ กรณีศึกษา B ก็ได้รับมอบหมายจากคณะศึกษาศาสตร์ให้นิเทศติดตามการสอนของครูระดับอนุบาลในโครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อของโรงเรียนสาธิตเทศบาลนครระยอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กรณีศึกษา B มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยอย่างแท้จริง กรณีศึกษา B เป็นผู้ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ท่านเป็นคนที่มีมุ่งมั่นและจริงจังและสนใจกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ จึงมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง กรณีศึกษา B มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนิเทศกับกรณีศึกษา A เพื่อนำมาเพิ่มเติมกับทุนความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ และมีการเตรียมตัวอยู่เสมอก่อนที่จะทำการนิเทศ อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 3 คือ ภาวนีโย

กรณีศึกษา B คอยให้คำปรึกษาทุกเรื่องไม่ใช่เฉพาะแค่เรื่องเรียนหรือเรื่องฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเท่านั้น แต่ยังให้คำปรึกษาเรื่องการดำเนินชีวิต เรื่องส่วนตัว เรื่องการศึกษาต่อ และเรื่องการทำงาน พร้อมทั้งให้แนวคิดและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 4 คือ วดตา จ

กรณีศึกษา B ยินดีที่จะรับฟังคำปรึกษา ซักถาม โดยไม่แสดงอาการเบื่อหรือฉุนเฉียวเลย ต่อคำเสนอแนะความคิดเห็นของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเลย ให้ความสำคัญกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเต็มที่เท่าที่เวลาจะเอื้อได้ ในบางครั้งกรณีศึกษา B ให้คำปรึกษานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนจนเกือบเที่ยงคืนก็มี ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 5 คือ วจนทขโม

กรณีศึกษา B สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เข้าใจได้และต่อ ยอดให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปโดยอยู่บนฐานของทฤษฎี และถึงแม้ว่าในบางครั้งที่กรณีศึกษา B ไม่สามารถให้คำตอบกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างชัดเจนในขณะนั้น กรณีศึกษา B ก็ไม่ได้ทิ้งหรือไม่ใส่ใจ แต่พยายามไปสืบค้นหามาให้หรือให้แหล่งใน

การศึกษาเพิ่มเติมแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 6 คือ คมกิริยจ กถ กตดา

จากลักษณะของคำพูดที่กล่าวไว้ข้างต้นและจากปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยได้สัมผัสกับ กรณีศึกษา B ท่านเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำกับทุกคนไม่ว่าจะเป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ ผู้วิจัยเอง ซึ่งคำแนะนำของกรณีศึกษา B ไม่เป็นคำแนะนำที่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือเป็น คำแนะนำที่เป็นเรื่องที่ไม่น่าเชื่อถือแต่อย่างใด แต่เป็นคำแนะนำที่อยู่บนฐานของทฤษฎี องค์ ความรู้และมวลประสบการณ์ที่กรณีศึกษา B ได้สั่งสมมาอย่างต่อเนื่ององ ตรงตามหลัก กัลยาณมิตรในประการที่ 7 คือ โน จฏฐาเน นิโยชเย ซึ่งคุณสมบัติตามหลักกัลยาณมิตร 7 ประการนี้ มุ่งเน้นความปลอดโปร่งใจ ไม่มีบีบคั้น เน้นความมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล สร้างความ เข้าใจกระจ่างแจ้งแนะแนวทางที่ถูกต้องด้วยการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

2.2 กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

2.2.1 ให้อใจ

กรณีศึกษา B มีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ในความดูแลและทำการนิเทศ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเอกปฐมวัยทั้งหมด และกรณีศึกษา B เตรียมความพร้อมในด้านเอกสารต่างๆ รวมทั้งทำการศึกษาและทบทวนคู่มือฝึกสอน ปีการศึกษา 2549 ของ มหาวิทยาลัย ในสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ กับนิสิตฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่นิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ตลอดจนแจ้งวันและเวลาในการมานิเทศแก่นิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกรณีศึกษา B จะมาตรงเวลาในการมานิเทศทุกครั้ง คือ

วันที่ 12 พ.ย. 2549 รับการนิเทศเยี่ยมจากอาจารย์นิเทศก์

วันที่ 21 พ.ย. 2549 รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ ครั้งที่ 1

วันที่ 13 ธ.ค. 2549 รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ ครั้งที่ 2 เขียน และนำเสนอโครงร่างวิจัยในชั้นเรียน

วันที่ 14 และ 20 ธ.ค. 2549 รับการให้คำปรึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียน จากอาจารย์นิเทศก์

วันที่ 22 ม.ค. 2550 รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ ครั้งที่ 3 ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

อาจารย์ไม่เคยมาสายเลย บางครั้งก็จะมาก่อนเวลาด้วยซ้ำ พอมาถึงก็ ไม่ได้เร่งทำการนิเทศพวกหนู แต่อาจารย์จะชวนคุยและถามก่อนว่า วันนี้สบายดี ไหม พร้อมหรือยังคะ...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา B มีความเข้าใจสถานภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงไม่คาดหวังว่าเมื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำเร็จแล้วนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะต้องเก่งและต้องเป็นมืออาชีพ แต่กรณีศึกษา B จะดูว่านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการสอนหรือไม่อย่างไร เป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไป กรณีศึกษา B ใช้คำพูดที่นุ่มนวล อ่อนโยน และให้กำลังใจ ในการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และจะใช้วิธีการสัมผัสนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยการโอบกอดเมื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความวิตกกังวล เกี่ยวกับการสอน ซึ่งเป็นการสร้างศรัทธาและสร้างความสัมพันธ์อันดีตลอดจนส่งเสริมและให้กำลังใจแก่นิสิตในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

เวลาที่หนูสอนวันนั้นหนูเก็บเด็กไม่ได้ อาจารย์จะว่าอะไรไหม หน้าตาอาจารย์ก็เหมือนคุณเลย พอหนูเดินไปใกล้ก็ปล่อยโฮเลย แล้วอาจารย์ก็ดึงเข้าไปกอด อาจารย์ก็พูดดีมาก ทำให้หนูใจชื้นขึ้นเยอะ อาจารย์ก็ไม่ได้ดุนะ แล้วอาจารย์ก็แนะนำให้หนู ก็บอกว่าหนูมาฝึกสอน มาฝึกจริงๆ นะคะ ยังไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญ

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 13 ธ.ค. 2549)

ครั้งแรกที่ครูไปนิเทศเยี่ยมนิสิต ครูคุยกับนิสิตว่าครูมาให้คำแนะนำเพราะฉะนั้น หนูเป็นแก่นิสิตฝึกสอน ครูก็เน้นคำว่าฝึกสอน คือ หนูยังไม่เก่งเพราะฉะนั้นครูก็ไม่คาดหวังว่า หนูมาถึงปีบหนูต้องจัดการอะไรได้ให้มันเสร็จเรียบร้อย เขาก็เบาใจไป แต่พอถึงเวลาจริงๆ เขาก็ยังกังวลอยู่เหมือนเดิม ครูก็บอกว่า เอาอย่างนี้ครูให้อ่หมดทุกคน หนูจะได้สบายใจ แต่ว่าตั้งใจทำงานแล้วก็พัฒนางานของตัวเองให้มันเพิ่มขึ้น ...

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

ไม่รู้สึกเสียใจน้อยใจกับการให้ feedback ของอาจารย์เลยคะ อาจารย์เขาจะแนะนำอย่างนุ่มนวล บางทีหนูบอกว่า อาจารย์คะหนูคิดว่าหนูสอนไม่ดีเลยคะ อาจารย์ก็จะบอกว่า หนูสอนดีมากเลยนะ ก้าวหน้าขึ้นมากเลย ไม่เห็นมีคำพูดที่เจ็บช้ำน้ำใจเลยคะ บางครั้งหนูจะบอกอาจารย์ว่าทำไม่ได้หรือคะอาจารย์อาจารย์ก็จะให้กำลังใจ ...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา B คำนึงถึงเสมอว่าอาจารย์ที่เลี้ยงมีความรู้และมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่มีความชำนาญและต้องคอยดูแลให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กรณีศึกษา B จึงให้เกียรติและแสดงความเคารพให้กับอาจารย์ที่เลี้ยงทุกครั้งไปนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการทักทายตามอัธยาศัย แสดงออกถึงความเป็นมิตรสร้างศรัทธาและสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่อาจารย์ที่เลี้ยง เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์ที่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงานที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ครูที่เลี้ยงเขาก็มีความรู้และประสบการณ์ซึ่งอาจจะมากกว่าครูก็ได้ เขาจะรู้จักเด็กที่เขาสอน ดังนั้นเขาก็จะสามารถช่วยเหลือนิสิตของคุณได้...ครูที่เลี้ยงเขาไม่ได้อะไรเลยนะ แต่เขาต้องมาช่วยฝึกนิสิตให้ ครูจึงคิดว่าครูที่เลี้ยงเป็นผู้ที่นำมาย่อยมาก

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

อาจารย์มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนะ ทำทางนุ่มนวล อ่อนโยน เป็นกันเองดี

(อาจารย์ที่เลี้ยง, 6 ก.พ. 2550)

องค์ประกอบให้ใจเป็นองค์ประกอบขั้นที่หนึ่งของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ กล่าวคือกรณีศึกษา B เตรียมความพร้อมในด้านเอกสารต่างๆ รวมทั้งทำการศึกษาและทบทวนคู่มือฝึกสอน ปีการศึกษา 2549 ของ มหาวิทยาลัย ในสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ตลอดจนแจ้งวันและเวลาในการมานิเทศแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกรณีศึกษา B จะมาตรงเวลาในการมานิเทศทุกครั้ง

กรณีศึกษา B มีความเข้าใจสถานภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงไม่คาดหวังว่าเมื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำเร็จแล้วนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะต้องเก่งและต้องเป็นมืออาชีพ แต่กรณีศึกษา B จะดูว่านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการสอนหรือไม่อย่างไร เป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไป กรณีศึกษา B ใช้คำพูดที่นุ่มนวล อ่อนโยน และให้กำลังใจ ในการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และจะใช้วิธีการสัมผัสนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยการโอบกอดเมื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความวิตกกังวล เครียดกับการสอน ซึ่งเป็นการสร้างศรัทธาและสร้างความสัมพันธ์อันดีตลอดจนส่งเสริมและให้กำลังใจแก่นิสิตในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

กรณีศึกษา B คำนึงถึงเสมอว่าอาจารย์พี่เลี้ยงมีความรู้และมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่มีความชำนาญและต้องคอยดูแลให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กรณีศึกษา B จึงให้เกียรติและแสดงความเคารพให้กับอาจารย์พี่เลี้ยงทุกครั้งที่ไปนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการทักทายตามอัธยาศัย แสดงออกถึงความเป็นมิตรสร้างศรัทธาและสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่อาจารย์พี่เลี้ยง เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์พี่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงานที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.2.2 ร่วมใจ

กรณีศึกษา B ให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการทำหนังสือขออนุญาตไปสัมมนา ระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มหาวิทยาลัยแจ้งให้กับทางโรงเรียนให้เรียบร้อย ถึงแม้ว่าจะมีหนังสือจากทางมหาวิทยาลัยส่งมาให้กับทางโรงเรียนแล้วก็ตาม

หนูตอนนี้เปรียบเสมือนเป็นคุณครูของที่นี่แล้ว เวลาที่หนูจะไปไหนทำอะไรต้องมีจดหมายหรือหนังสือขออนุญาตทางโรงเรียนให้เรียบร้อย อย่างพุงนี้หนูต้องไปสัมมนา ระหว่างฝึกสอนที่มหาวิทยาลัยหนูก็ต้องขออนุญาตให้เรียบร้อย ถึงแม้ว่าจะมีหนังสือทางมหาวิทยาลัยส่งมาให้ทางโรงเรียนแล้วก็ตาม เราก็ต้องทำให้เรียบร้อย

(กรณีศึกษา B, 13 ธ.ค. 2549)

กรณีศึกษา B อำนวยความสะดวกให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) พร้อมกันทุกคน กรณีศึกษา B จะใช้เวลาช่วงที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดูแลเด็กปฐมวัยพักรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว ก็คือ เวลา 11.00 - 12.00 น. ในการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับการร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การร่วมปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

รู้สึกดีมากที่ได้นั่งฟัง feedback จากอาจารย์พร้อมกับเพื่อนๆ ไม่ได้คิดอะไร คิดว่านี่คือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน อะไรที่เราทำเหมือนเพื่อนๆ แล้วมันไม่ดี เราจะได้ปรับปรุงด้วย อย่างน้อยเราก็รู้สึกดีว่า เราผิดพลาด เพื่อนๆ ก็ผิดพลาดเหมือนกัน

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 13 ธ.ค. 2549)

...ชอบที่อาจารย์ให้นั่งฟัง *feedback* พร้อมๆ กันกับเพื่อนมาก เพราะปัญหาที่เกิดจากการสอนมีหลากหลายแบบ จะได้รู้แนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลายขึ้นด้วย...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

อาจารย์ที่เลี้ยงต่างก็มีความต้องการที่จะเข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) หรือมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันกับกรณีศึกษา B และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต

ก็อยากฟังการให้ *feedback* ของอาจารย์นิเทศก์กับน้องนิสิตค่ะ แต่นี่ก็เหมือนกับเป็นส่วนตัวของเขาที่เขาจะคุยกับนิสิตว่ามีปัญหาอะไรบ้าง เราก็เข้าใจที่อาจารย์นิเทศก์เขาจะถามน้องนิสิตว่าเขาอยู่นี้เป็นอย่างไร มีความสุขดีไหมอะไรอย่างนี้ เราก็ไม่เป็นไรค่ะ

(อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 1, 6 ก.พ. 2550)

ครูกับอาจารย์นิเทศก์นี้ไม่ได้คุยกันเลย เวลาอาจารย์มานิเทศนิสิตแล้วก็ให้ *feedback* กับนิสิตแล้วก็กลับไปเลย ไม่ได้คุยกันเลย ครูจึงอยากที่จะมีการคุยแลกเปลี่ยนกันว่า ความต้องการของอาจารย์อยากให้นิสิตฝึกสอนเป็นอย่างไรบ้างจะช่วยอะไรได้บ้าง ครูก็ได้แต่อ่านคู่มือเอา ก็ไม่ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนอะไรกันเลย

(อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 3, 6 ก.พ. 2550)

ถ้าอาจารย์นิเทศก์มีอะไรที่น่าจะมาบอกครูได้ว่าให้ช่วยอะไรบ้าง ครูก็ไม่เคยคุยกับอาจารย์เลยเพราะเวลาอาจารย์มาอาจารย์ก็ไปคุยกับนิสิตเขา

(อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 5, 6 ก.พ. 2550)

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับอาจารย์ที่เลี้ยงจะมีการสนทนาพูดคุยเพื่อถ่ายทอดการให้ข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา B และมีการร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทุกฝ่ายต่างก็ร่วมมือร่วมใจกันปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

- ผู้วิจัย “น้องๆ เคยเอา *feedback* จากอาจารย์ไปแล้วให้อาจารย์นิเทศก์ที่เลี้ยง ฟังบ้างหรือไม่อย่างไรบ้างคะ”
- นิสิตคนที่ 1 “ครูเขาก็ถามค่ะ เขาก็ยิ้มๆ อืมๆๆ แคร์รับฟัง”
- นิสิตคนที่ 2 “ครูเขาก็จะมาถามว่า อาจารย์ว่าอย่างไรบ้าง เขาถามด้วยความเป็นห่วง หนูก็เล่าๆ ไปครูเขาก็ อืมๆๆๆ อะไรอย่างนี้ก็ได้พูดอะไรต่อ”
- นิสิตคนที่ 3 “เขาก็แค้มเฉยๆ”
- นิสิตคนที่ 4 “อย่างที่อาจารย์นิเทศก์แนะนำให้ทำกิจกรรมทำกิจกรรม ถ้าเราเริ่มทำเขาก็จะช่วยเรา ครูเขาก็ไม่ได้แสดงอาการ ไม่ยอมรับหรือไม่เห็นด้วยอะไรนะคะ ก็ดีค่ะ”
- นิสิตคนที่ 5 “ของหนูนั้นอาจารย์ที่เลี้ยงก็จะใส่ข้อเสนอแนะไปด้วย โดยข้อเสนอ นั้นตรงกับที่อาจารย์นิเทศก์พูด”
- (สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

- ผู้วิจัย “น้องนิสิตเคยนำคอมเมนต์ของอาจารย์นิเทศก์มาแล้วให้อาจารย์ ฟังบ้างหรือเปล่าคะ”
- อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 1 “...บางทีก็ถามเขาว่าตกลงหนูมีอะไรต้องแก้ไขอะไรตรงไหน หรือเปล่า ก็เห็นด้วยค่ะ บางอย่างน้องเขาก็ต้องปรับปรุงจริงๆ”
- อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 2 “...จากเท่าที่ฟังเขาเล่าก็ส่วนใหญ่เรื่องที่คอมเมนต์ก็เป็นเรื่องๆ เล็กๆ น้อยๆ ไม่มีอะไรมากมาย”
- อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 3 “เขาก็พูดเหมือนกันว่าต้องทำแบบนี้ละๆ ก็ดีนะรู้สึกว่าเขาสนใจ และศึกษาดู ก็ดีนะ เห็นด้วย ...”
- อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 4 “มีบ้างค่ะ วันไหนที่เขาเก็บเด็กไม่อยู่เขาจะวิตก แต่ถ้าวันไหน เขาสอนดีเขาก็ภูมิใจ ครูก็ให้กำลังใจเขาตลอดเลย ...”
- อาจารย์ที่เลี้ยงคนที่ 5 “ครูก็จะมาคุยอาจารย์ตอนที่อาจารย์เขามาคุ้มน้องเขาสอนด้วยว่า อาจารย์เขาดูอะไรบ้าง อาจารย์เขาเห็นเป็นอย่างไร อาจารย์เขาก็ ช่วยดูแลแล้วก็ให้คอมเมนต์ แก้ไขตรงไหน ปรับปรุงตรงไหน บ้าง”

(อาจารย์ที่เลี้ยง, 6 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา B ได้สนทนาพูดคุยกับอาจารย์ที่เลี้ยงตามอชยาศัยนั้น พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงมิได้แสดงออกหรือให้คำต่าหนินิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องแผนการจัดการเรียนรู้ และเรื่องบุคลิกภาพแต่อย่างใด เพราะมีความเข้าใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่ายังต้องได้รับ

การฝึกฝนต่อไป อีกทั้งยังให้คำชมเชยนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีน้ำใจช่วยเหลือทำงานอื่น มีความสุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มาขอคำปรึกษากับกรณีศึกษา B นั้นพบเพียงแต่ว่า อาจารย์พี่เลี้ยงของตนนั้นดูแลช่วยเหลือและให้ความเป็นกันเองดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทุกฝ่ายตระหนักในบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองและมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจที่จะปรับปรุงแก้ไขด้วยบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร

- อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 1 “น้องนิสิตชุดนี้น่ารักดีนะ มีมารยาทดี มีน้ำใจช่วยเหลือครูได้มากเลย”
- อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 2 “เวลามีนงาน วิชาการมา น้องนิสิตเขาจะอาสาช่วยอย่างกระตือรือร้นเลยนะ”
- อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 3 “น้องเขาขยันดีนะ มีน้ำใจ”
- อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 4 “สุภาพเรียบร้อย ยกมือไหว้ทักทายทุกครั้งก็นับว่ามารยาทดีค่ะ”
- อาจารย์พี่เลี้ยงคนที่ 5 “น้องนิสิตที่มาจาก ม.บูรพา ส่วนใหญ่จะน่ารักนะ น้องนิสิตเป็นเด็กที่ขยัน แล้วยังดูแลเด็กดีทั้งปฏิบัติและทฤษฎี เขาจะเก่งเด็กที่มาแต่ละรุ่นไว้ใจได้ เชื่อถือได้เลย จบออกไปนี้มีคุณภาพ
(อาจารย์พี่เลี้ยง, 6 ก.พ. 2550)

- นิสิตคนที่ 1 “ครูเขาใจดีน่ารักค่ะ มีปัญหาอะไรก็ปรึกษาตลอด”
- นิสิตคนที่ 2 “ให้การช่วยเหลือดีมาก เป็นกันเองดี”
- นิสิตคนที่ 3 “เราอยู่กันอย่างอบอุ่นค่ะ...”
- นิสิตคนที่ 4 “ครูพี่เลี้ยงจะดูแลคอยให้คำปรึกษาตลอด”
- นิสิตคนที่ 5 “ให้ความเป็นกันเองดีค่ะ ก็ไม่มีปัญหาอะไร”

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

องค์ประกอบร่วมใจเป็นองค์ประกอบที่สองของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ กล่าวคือ กรณีศึกษา B ให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการทำหนังสือขออนุญาตไปสัมมนา ระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มหาวิทยาลัยแจ้งให้กับทางโรงเรียนให้เรียบร้อย ถึงแม้ว่าจะมีหนังสือจากทางมหาวิทยาลัยส่งมาให้กับทางโรงเรียนแล้วก็ตาม

กรณีศึกษา B อำนวยความสะดวกให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) พร้อมทั้งทุกคน กรณีศึกษา B จะใช้เวลาช่วงที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดูแลเด็กปฐมวัยพักรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว ก็คือ เวลา 11.00 - 12.00 น.

ในการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับการร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การร่วมปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

อาจารย์ที่เลี้ยงต่างก็มีความต้องการที่จะเข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) หรือมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันกับกรณีศึกษา B และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับอาจารย์ที่เลี้ยงจะมีการสนทนาพูดคุยเพื่อถ่ายทอดการให้ข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา B และมีการร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทุกฝ่ายต่างก็ร่วมมือร่วมใจกันปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

กรณีศึกษา B ได้สนทนาพูดคุยกับอาจารย์ที่เลี้ยงตามอรรถาณัสนั้น พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงมิได้แสดงออกหรือให้คำต่าหานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องแผนการจัดการเรียนรู้และเรื่องบุคลิกภาพแต่อย่างใด เพราะมีความเข้าใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่ายังต้องได้รับการฝึกฝนต่อไป อีกทั้งยังให้คำชมเชยนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีน้ำใจช่วยเหลือทำงานอื่น มีความสุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มาขอคำปรึกษากับกรณีศึกษา B นั้น พบเพียงแต่ว่า อาจารย์ที่เลี้ยงของตนนั้นดูแลช่วยเหลือและให้ความเป็นกันเองดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทุกฝ่ายตระหนักในบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองและมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจที่จะปรับปรุงแก้ไขด้วยบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร

2.2.3 ตั้งใจ

กรณีศึกษา B มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต โดยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์และให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้วางใจ และรู้สึกสบายใจ ซึ่งกระบวนการนี้เทศของกรณีศึกษา B ดังกล่าวมีความคล้ายกันกับองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา B ให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ซักถามถึงปัญหาจากการสอน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำในเรื่องของการสอน ตลอดจนให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา B “มีอะไรจะถามลูก มีอะไรไม่เข้าใจ มีตรงไหนที่อยากจะเพิ่มเติม”

นิสิต 4 “จำเป็นหรือไม่ที่เราต้องจัดให้เด็กนั่งเป็นครึ่งวงกลม”

กรณีศึกษา B “จำเป็นค่ะ เพราะว่า เวลาที่จัดกิจกรรมเด็กจะต้องมองเห็นทุกคน หนูจะได้ไม่ต้องมานั่งแก้ปัญหาว่า เอานั่งสิ ทำไม่กัน ไม่อยู่ที่พื้น แต่ต้องทำสมาธิเสมอ”

นิสิต 4 “หนูเคยให้เด็กนั่งเป็นครึ่งวงกลม ปรากฏว่าเด็กไม่ยอมนั่งเป็นครึ่งวงกลม จะยุกยิกๆ วุ่นวายมาก หนูก็เลยล้มเลิกไปเลย”

กรณีศึกษา B “หนูต้องทำอย่างสม่ำเสมอ อะไรที่เริ่มต้นใหม่ก็จะเป็นอย่างนี้แหละ ให้เด็กเล่นก่อน เล่นเป็นวงกลม แล้วลองแยกวงกัน แล้วให้นั่งลง จากนั้นให้เด็กทำกิจกรรมสั้นๆ พรงี้ให้นั่งอีก เช่นนั่งครึ่งวงกลม เพื่อเล่านิทาน หนูก็อ่านนิทานให้ฟังไปเลย เป็นเรื่องสั้นๆ อย่าเอา ยาวมากนัก แล้วก็จบ เลิกไปทำกิจกรรมอื่น ก็จะทำให้ไม่นานเกินไป

พรงี้หนูเอาเรื่องที่ครูพูดไปปรับใช้แล้วจะประสบความสำเร็จ ให้อ่อยๆ ฝึกไปนะลูก วันนี้ครูได้เห็นภาพว่าหนูตั้งใจในเรื่องของประสบการณ์หนูอาจจะน้อย ในเรื่องของการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และความเชี่ยวชาญในเรื่องของการจัดกระบวนการเรียนการสอน แต่ก็โอเค ใช้ได้นะคะ เรื่องบุคลิกภาพใช้ได้แล้ว ไม่เป็นไรลูก ใจเย็นๆ เพราะเรามาฝึกสอน ถ้าเราไม่ได้จริงๆ มันวิกฤตแล้ว ยกมือเลย “อาจารย์คะหนูไม่ไหวแล้วค่ะ” ครูจะได้ลงไปช่วยนะ”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 2, 13 ธ.ค. 2549)

องค์ประกอบตั้งใจเป็นองค์ประกอบที่สามของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ กล่าวคือ กรณีศึกษา B มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต โดยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์และให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้วางใจ และรู้สึกสบายใจ ซึ่งกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา B ดังกล่าวมีความคล้ายกันกับองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังนั้นกระบวนการนิเทศในองค์ประกอบนี้จึงไปสอดแทรกอยู่ในองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังที่กล่าวมา

2.2.4 เปิดใจ

กรณีศึกษา B ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในคู่มือฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งประกอบด้วย แบบประเมินผลการสอน แบบประเมินโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินผลรายงานการวิจัยในชั้นเรียน แบบรายงานการประเมินผลการสอน และแบบรายงานการประเมินผลวิจัยในชั้นเรียน

การประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา B จะทำการประเมินควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ ให้แนวทางแก้ไขและให้กำลังใจต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการประเมินอย่างกัลยาณมิตรแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลัก ไม่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ครูยึดหลักการประเมินคือ ประเมินเพื่อให้เกิดการพัฒนา ดังนั้นเมื่อครูดูการสอนของนิสิตแล้ว เมื่อพบจุดบกพร่องครูก็จะให้คำแนะนำ ช่วยเหลือนิสิตจะไม่ปล่อยไป เพื่อให้นิสิตได้รู้ว่าตัวเองควรได้รับการพัฒนาในจุดตรงไหนอย่างไร ...ครูจะคำนึงถึงความแตกต่างของคน คุณความก้าวหน้า คุณานิสิตคนนี้มี การพัฒนาขึ้นหรือเปล่า จะไม่นำไปเปรียบเทียบกับนิสิตคนอื่นๆ เพราะมันเทียบกันไม่ได้...

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

อาจารย์เขาบอกว่ามาดูแลพัฒนาการมากกว่า ว่าครั้งนี้อาจารย์แนะนำอะไรไปแล้วเราเอาไปทำตามหรือยัง ถ้าเราทำตามแล้วมันไม่ดีให้หาวิธีอื่น แต่ถ้าเรายังไม่ได้ทำ แล้วเรามาบอกอาจารย์ว่าไม่ดี อันนี้อาจารย์ก็ไม่รู้จะพูดยังไง แต่ให้เธอไปทำ แล้วครูจะดูว่าครั้งหน้าเธอมีพัฒนาการดีขึ้นไหม เก็บเด็กได้ไหม

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 13 ธ.ค. 2549)

กรณีศึกษา B จะทำการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ในวันที่ไปนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยกรณีศึกษา B จะทำการอ่านและศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับทำการสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีหลักการนิเทศคือ ไม่ใช่ไปจับผิด แล้ววิพากษ์วิจารณ์ถึงข้อผิดพลาด โดยไม่ให้คำแนะนำ ซึ่งจะเป็นการบั่นทอนกำลังใจของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แต่จะเป็นการไปให้คำแนะนำในจุดที่ควรพัฒนาหรือลงไปช่วยเหลือเมื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดำเนินการสอนไปอย่างไม่ราบรื่นเพื่อให้เกิดการพัฒนา

เมื่อคุณชั้นเรียนไม่ได้ แล้วอาจารย์ลงไปช่วยคุณ รู้สึกดีมาก อาจารย์ไม่ใช่ มาต่อว่าเราว่าเราทำไม่ได้หรืออะไร ไม่ใช่มุ่งกับการให้คะแนนเพียงอย่างเดียว อาจารย์ก็จะทำให้คุณ ใช้เทคนิคใหม่ในการคุณชั้นเรียน เป็นสิ่งที่ดีมาก หนูก็จะได้นำไปใช้

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 13 ธ.ค. 2549)

ตัวผู้นิเทศที่ไปนิเทศ เดิมเราจะคิดว่าไปนั่งคอยจับผิด ไม่ว่าจะป็นระดับไหน ทั้งตัวนิสิตเองหรือคุณครูที่อยู่ตามโรงเรียน ...การฝึกสอนมันต้องไปให้คำแนะนำ เช่น หนูสอนแบบนี้ มันเกิดผลแบบนี้ เพราะฉะนั้นถ้าหนูลองเพิ่มอันนี้ไปอีกนิดหนึ่ง อาจจะดีขึ้นนะ หรือหนูคิดว่าหนูอยากเพิ่มอะไรเข้าไป มันจะทำให้เด็กเขากระตือรือร้น และอยากสอน

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

อาจารย์จะนิเทศกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะซึ่งจะทำกันในห้องเรียน อาจารย์ไม่ได้มาดูว่าตรงไหนผ่านไม่ผ่าน แต่อาจารย์จะเข้ามาช่วยว่าตรงไหนเราไม่ได้ เข้ามาเสริม บางห้องที่เก็บเด็กไม่ได้อาจารย์จะลงไปช่วยเลย อาจารย์จะสอนให้เราดูเลย เหมือนอาจารย์เข้าใจนะว่า กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะมันเป็นกิจกรรมที่ยากที่สุดในบรรดาหกกิจกรรมนี้ เขาก็เลยไม่ว่าอะไรว่าเราทำได้หรือไม่ได้ ต่างคนพยายามหาวิธีให้มันสมบูรณ์ผ่านไปได้

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจัดสถานที่ให้กรณีศึกษา B นั่งสังเกตการสอน ตรงบริเวณด้านข้างของห้องเรียนเอียงไปทางด้านหน้าห้องเรียน ซึ่งกรณีศึกษา B ทำการสังเกตการสอนเพียงคนเดียว แต่ก็จะมีอาจารย์พี่เลี้ยงบางท่านที่เข้าร่วมสังเกตการสอนด้วยแต่จะนั่งตรงบริเวณด้านหลังห้องเรียน กรณีศึกษา B จะนั่งสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเงียบๆ พร้อมกับการอ่านแผนการจัดการเรียนรู้ไปด้วย และกรณีศึกษา B จะทำการเขียนข้อเสนอแนะลงไปบนแผนการจัดการเรียนรู้ และบันทึกพฤติกรรมการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูลงในแบบบันทึกพฤติกรรมการสอน กรณีศึกษา B ทำการสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตั้งแต่เริ่มสอนจนกระทั่งเสร็จสิ้นการสอน โดยใช้เวลาสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคนละ 20 นาทีแล้วจึงเวียนไปสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคนอื่นๆ ต่อจนครบหมดทุกคนแล้วจึงให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) กับ

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพร้อมกันหมดทุกคน ซึ่งสามารถสรุปช่วงเวลาของการสังเกตการสอนและช่วงเวลาของการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา B ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ช่วงเวลาของการสังเกตการสอนและช่วงเวลาของการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

ว.ด.ป.	รายชื่อนิสิต	ช่วงเวลาสังเกตการสอน	ช่วงเวลาการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)
<u>กรณีศึกษาครั้งที่ 1</u> 21 พ.ย. 2549	นิสิตเอกปฐมวัย 1 นิสิตเอกปฐมวัย 2 นิสิตเอกปฐมวัย 3 นิสิตเอกปฐมวัย 4 นิสิตเอกปฐมวัย 5	9.00-9.20 น. 9.20-9.40 น. 9.40-10.00 น. 10.00-10.20 น. 10.20-10.40 น.	11.30-12.30 น.
<u>กรณีศึกษาครั้งที่ 2</u> 13 ธ.ค. 2549	นิสิตเอกปฐมวัย 1 นิสิตเอกปฐมวัย 2 นิสิตเอกปฐมวัย 3 นิสิตเอกปฐมวัย 4 นิสิตเอกปฐมวัย 5	9.00-9.20 น. 9.20-9.40 น. 9.40-10.00 น. 10.00-10.20 น. 10.20-10.40 น.	11.30-12.30 น.
<u>กรณีศึกษาครั้งที่ 3</u> 22 ม.ค. 2550	นิสิตเอกปฐมวัย 1 นิสิตเอกปฐมวัย 2 นิสิตเอกปฐมวัย 3 นิสิตเอกปฐมวัย 4 นิสิตเอกปฐมวัย 5	9.00-9.20 น. 9.20-9.40 น. 9.40-10.00 น. 10.00-10.20 น. 10.20-10.40 น.	11.30-12.30 น.

การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา B เป็นการให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการสอน โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนขั้นสอนหรือขั้นทำกิจกรรม และขั้นสรุป ซึ่งกรณีศึกษา B จะดึงให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเห็นจุดที่ควรพัฒนา แล้วให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำ หรือตั้งข้อสังเกตเพื่อกระตุ้นให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้แสดงความคิดเห็น นอกจากนี้กรณีศึกษา B ยังเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ขอคำปรึกษา และซักถามถึงสภาพปัญหาที่พบจากการสอน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำตลอดจนให้ข้อคิดและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นไปในลักษณะที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทุกขั้นกระบวนการ และมีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

กรณีศึกษา B ดึงให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเห็นจุดที่ควรพัฒนา พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำในเรื่องของการสอน

การนำเข้าสู่บทเรียนในเรื่องของการร้องเพลง ครูอยากให้หนูฝึกร้อง ถ้าหนูคิดว่าร้องไม่ได้ให้เปลี่ยนเป็นคำคล้องจองไปเลยนะลูกนะ เราต้องฝึกการใช้เสียงให้มีอำนาจ ไม่ใช่ใช้การตะคอกเด็ก ประโยคไหนควรเน้นเสียง ประโยคไหนไม่ควรเน้นเสียง ... คือถ้าเมื่อไรเด็กได้พูดเอง เด็กเขาก็จะสนใจที่จะทำกิจกรรมต่อ การจัดกิจกรรมให้เด็กไม่ควรเกิน 15 นาที สำหรับเด็กอายุ 4 ขวบ
(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 21 พ.ย. 2549)

กรณีศึกษา B ตั้งข้อสังเกตการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ชี้แจงถึงเหตุผล และกรณีศึกษา B ให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำในเรื่องของการสอน

กรณีศึกษา B “หุ่นมือที่แสดงเป็นงูของห้องหนู มันเป็นสีเขียว แต่ทำไมซื้อน้ำเหลือง หนูต้องตั้งชื่อให้สอดคล้องกับจินตนาการของเด็กและความเป็นจริงด้วย”

นิสิต 2 “ซื้อน้ำเหลือง เด็กๆ เป็นคนตั้งชื่อให้ค่ะ”

กรณีศึกษา B “ถ้าอย่างนั้นหนูควรพูดกับเด็กว่า งูตัวนี้มีสีอะไรคะ มันน่าจะมีชื่ออื่นๆ อีกไหมที่จะเข้ากับมันได้ ...หนูสอนแค่การตั้งชื่อตัวสัตว์ หนูก็ได้กิจกรรมการสอนเสริมประสบการณ์แล้ว 1 ครั้ง ...”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 21 พ.ย. 2549)

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูซักถามถึงปัญหาจากการสอน โดยกรณีศึกษา B กระตุ้นให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแสดงความคิดเห็น และกรณีศึกษา B ให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำในเรื่องของการสอน

นิสิต 3 “เด็กๆ อยากทำเล่นเป็นตัวละครตัวนั้นตัวนี้วิ่งกันไปหมด”

กรณีศึกษา B “ครูถามว่า หนูคิดว่าเป็นเพราะอะไรคะ”

นิสิต 3 “น่าจะเป็นเพราะทุกคนอยากแสดง อยากมีส่วนร่วมในกิจกรรม แต่หนูเตรียมมาไม่ครบทุกคน”

กรณีศึกษา B “แต่ว่าในแผนหนูไม่มีกิจกรรมการสวมศีรษะนะ ถ้าหนูยกไปทำในวันพรุ่งนี้ได้ เมื่อวานนี้ครูเล่านิทานผีเสื้อสามตัวไปแล้วใช่ไหมคะ ดังนั้นวันนี้เราจะมาจัดแสดงกัน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ...ครูก็ต้องไปเตรียมอุปกรณ์ หรือว่าให้เด็กๆ มาช่วยกันทำในชั่วโมงศิลปะก็ได้ ... ครูต้องแบ่งตัวละครให้เด็กได้เล่นกันทุกคน มันก็จะไม่เกิดปัญหาอย่างวันนี้”

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 21 พ.ย. 2549)

กรณีศึกษา B ให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

เวลาเขียนแผนพยายามเขียนให้มันเป็นประโยค อย่าเขียนเป็นคำจุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องชัดเจน ... เวลาที่เราจะสอนเรื่องอะไรก็ตาม เราต้องสอนจากเรื่องเล็กไปใหญ่ ...การบันทึกหลังสอน ควรจะทำทุกวัน แล้วควรเขียนเป็นบรรยายภาพรวมทั้งหมด บันทึกหลังสอนจะสะท้อนให้เห็นว่าการสอนนั้นบรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือไม่ ประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร ถ้าไม่ประสบความสำเร็จ เราจะแก้ปัญหาอย่างไร

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 21 พ.ย. 2549)

กรณีศึกษา B ให้ข้อคิดในการทำงานแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งงานจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีได้ต้องร่วมมือร่วมใจกัน

ดังนั้นเวลาหนูจะจัดบอร์ดหน้าห้องให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง หนูก็ควรมาประชุมปรึกษาหารือกันว่า จะจัดอย่างไร แล้วก็จัดให้พร้อมๆ กัน มันจะทำให้เห็นว่าเราก้าวไปพร้อมๆ กัน แล้วมันจะเป็นเหมือนผีเสื้อ 3 ตัวที่รักกัน ครูอยากให้เราสามารถร่วมมือกัน

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 21 พ.ย. 2549)

กรณีศึกษา B ให้กำลังใจนิสิตในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ นิสิตคลายความวิตกกังวลและรู้สึกสบายใจ

หนูกังวลกับสิ่งที่หนูจะทำมากเกินไป พอหนูทำไม่ได้แล้วก็เกิดความไม่มั่นใจ หนูไม่ต้องมากังวลกับครู เพราะว่าครูมองเห็นแล้วว่าสภาพเป็นอย่างไร เวลาที่ครูเข้าห้องหนูให้คิดว่าครูน่าจะเป็นผู้ช่วยที่จะมาช่วยหนูนั่นแหละ อย่ากังวลมาก อย่าไปกังวลกับเด็ก ครูดูว่าหนูพัฒนาตนเองไหม และก็ดูความตั้งใจ ...

(ข้อมูลป้อนกลับครั้งที่ 1, 21 พ.ย. 2549)

การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา B ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เรียนรู้ถึงจุดที่ควรพัฒนาและเข้าใจอย่างชัดเจนกับข้อเสนอแนะและคำแนะนำของกรณีศึกษา B อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บางทีก็คิดในใจว่า เอ๊ะทำไมเป็นอย่างนั้น แต่พอถามแล้วอาจารย์ให้คำตอบกลับมา ก็เข้าใจแล้ว โอเค ก็เลยไม่มีข้อสงสัยอะไร บางอย่างที่อาจารย์อธิบายมาหนูก็นึกไม่ถึง มองข้ามไป เวลาอาจารย์พูดมา อืม หนูก็เห็นด้วยและยอมรับค่ะ เพราะเราไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญ ...

เวลาที่อาจารย์บอกหรือแนะนำมา พอหนูไปลองทำปรากฏว่า กิจกรรมตามความสนใจมันไม่ได้ ก็มาบอกอาจารย์ อาจารย์ก็ไม่โกรธนะ อาจารย์จะแนะนำว่าถ้ามันไปลองทำอย่างนี้ดูนะ เราจะเป็นการคุยกันมากกว่า

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 1, 13 ธ.ค. 2549)

ชอบกระบวนการนิเทศของอาจารย์มากเลยคะ ทำให้เรารู้ว่าสิ่งไหนที่เราควรปรับปรุง ไม่ใช่แบบว่าให้ผ่านแล้วผ่านเลย แล้วก็มาคุยกันทำให้เรารู้ว่าเรามีจุดเด่นจุดด้อยอะไรบ้าง ดีกว่าที่เราไม่รู้อะไรเลยที่เราทำอะไรลงไป แต่ถ้าอาจารย์มาบอกเราเลยว่า ผิดพลาดตรงนี้นะตรงนั้นนะ ควรจะแก้แบบนี้แบบนี้ เราก็สามารถปรับปรุงตัวเองได้ พัฒนาตัวเองได้ ดีกว่าไปค้นหาเอง มันก็จะง่ายแล้วก็รวดเร็วกว่า

ก็มีคิดโต้แย้งในใจกับอาจารย์ นะว่าทฤษฎีมันไม่สามารถเอามาใช้ได้ แต่พอที่เพื่อนทดลองทำก็ทำได้ ก็ใช่ ก็เห็นด้วย ... อาจารย์นิเทศก็มีส่วนช่วยอย่างมากเลยคะ ก็ให้ 80 เปอร์เซ็นต์เลย อีก 20 เปอร์เซ็นต์คือประสบการณ์ที่เราจะต้องขวนขวายหาความรู้ด้วยตัวเอง อย่างกรณีที่มีเด็กเกร เด็กก้าวร้าว ก็จะถามอาจารย์ว่าจะทำอย่างไร อาจารย์ก็ให้วิธีการจัดการได้อย่างดีก็สามารถนำไปปฏิบัติได้เลย

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

องค์ประกอบเปิดใจเป็นองค์ประกอบที่สี่ของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ กล่าวคือ กรณีศึกษา B ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในคู่มือฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งประกอบด้วย แบบประเมินผลการสอน แบบประเมินโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินผลรายงานการวิจัยในชั้นเรียน แบบรายงานการประเมินผลการสอน และแบบรายงานการประเมินผลวิจัยในชั้นเรียน

การประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา B จะทำการประเมินควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ ให้แนวทางแก้ไขและให้กำลังใจต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการประเมินอย่างกัลยาณมิตรแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลัก ไม่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา B จะทำการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ในวันที่ไปนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยกรณีศึกษา B จะทำการอ่านและศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับทำการสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีหลักการนิเทศคือ ไม่ใช่ไปจับผิด แล้ววิพากษ์วิจารณ์ถึงข้อผิดพลาด โดยไม่ให้คำแนะนำ ซึ่งจะเป็นการบั่นทอนกำลังใจของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แต่จะเป็นการไปให้คำแนะนำในจุดที่ควรพัฒนาหรือลงไปช่วยเหลือเมื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดำเนินการสอนไปอย่างไม่ราบรื่นเพื่อให้เกิดการพัฒนา

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจัดสถานที่ให้กรณีศึกษา B นั่งสังเกตการสอนตรงบริเวณด้านข้างของห้องเรียนเยื้องไปทางด้านหน้าห้องเรียน ซึ่งกรณีศึกษา B ทำการสังเกตการสอนเพียงคนเดียว แต่ก็จะมีอาจารย์พี่เลี้ยงบางท่านที่เข้าร่วมสังเกตการสอนด้วยแต่นั่งตรงบริเวณด้านหลังห้องเรียน กรณีศึกษา B จะนั่งสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเงียบๆ พร้อมกับอ่านแผนการจัดการเรียนรู้ไปด้วย และกรณีศึกษา B จะทำการเขียนข้อเสนอแนะลงในแผนการจัดการเรียนรู้ และบันทึกพฤติกรรมการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูลงในแบบบันทึกพฤติกรรมการสอน กรณีศึกษา B ทำการสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตั้งแต่เริ่มสอนจนกระทั่งเสร็จสิ้นการสอน โดยใช้เวลาสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคนละ 20 นาทีแล้วจึงเวียนไปสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคนอื่นๆ ต่อจนครบหมดทุกคนแล้วจึงให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพร้อมกันหมดทุกคน

การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา B เป็นการให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการสอนโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอนหรือขั้นทำกิจกรรม และขั้นสรุป ซึ่งกรณีศึกษา B จะดึงให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเห็นจุดที่ควรพัฒนา แล้วให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำ หรือตั้งข้อสังเกตเพื่อกระตุ้นให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้แสดงความคิดเห็น นอกจากนี้กรณีศึกษา B ยังเปิดโอกาสให้นิสิตฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครูได้ขอคำปรึกษา และซักถามถึงสภาพปัญหาที่พบจากการสอน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำตลอดจนให้ข้อคิดและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นไปในลักษณะที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทุกชั้นกระบวนการและมีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร

จากกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศดังที่กล่าวมานั้น ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ พบว่ากระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา B มีความสอดคล้องครบถ้วนและชัดเจน 3 องค์ประกอบของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบให้ใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา B เตรียมความพร้อมในด้านเอกสารต่างๆ รวมทั้งมีการปฐมนิเทศ แจ้งความมุ่งหมาย จัดเวลา กำหนดแผนงาน และทบทวนสิ่งที่รับผิดชอบตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ ที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย มีการสร้างศรัทธาและสร้างความสัมพันธ์ ส่งเสริมและให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และให้การส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์ที่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและอาจารย์ที่เลี้ยงให้ความไว้วางใจ มีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ประกอบร่วมใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา B ให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการทำหนังสือขออนุญาตไปสัมมนาระหว่างฝึกสอนที่มหาวิทยาลัยแจ้งให้กับทางโรงเรียนให้เรียบร้อย กรณีศึกษา B อำนวยความสะดวกให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) พร้อมกันทุกคน ซึ่งทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับการร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การร่วมปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา นอกจากนี้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับอาจารย์ที่เลี้ยงจะมีการสนทนาพูดคุยเพื่อถ่ายทอดการให้ข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา B และมีการร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทุกฝ่ายต่างก็ร่วมมือร่วมใจกันปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

องค์ประกอบตั้งใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา B มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต โดยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์และให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้วางใจ และรู้สึกสบายใจ ซึ่งกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา B ดังกล่าวมีความคล้ายกันกับองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังนั้นกระบวนการนิเทศในองค์ประกอบนี้จึงไปสอดคล้องอยู่ในองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังที่กล่าวมา

องค์ประกอบเปิดใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา B ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในกลุ่มมือฝึกสอนของมหาวิทยาลัย โดยเริ่มจากการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การ

สังเกตการสอน การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งการประเมิน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา B จะทำการประเมินควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ ให้แนวทางแก้ไขและให้กำลังใจต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการ ประเมินอย่างกัลยาณมิตรแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลัก ไม่มีการ เปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาศักยภาพ ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.3 ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย

2.3.1 ทศนคติ

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คือ มีความ กระตือรือร้นและเอาใจใส่ต่อการสอน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในเรื่องของการสอนกับเพื่อน และกรณีศึกษา B อย่างมีความสุข สนุกสนาน คลายความวิตกกังวลต่อการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ความไว้วางใจแก่กรณีศึกษา B และให้การตอบรับ กับกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา B อีกทั้งยังมีความคิดที่จะประกอบวิชาชีพครูเมื่อจบ การศึกษา ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

- นิสิต 1 “รู้สึกว่าคุณเองสนุกกับการสอนนะ ชอบที่เห็นเด็กๆ สนใจในเรื่องที่เรา สอน ก็ไม่ได้ยากอะไรเหมือนตอนแรกๆ”
- นิสิต 2 “จะชอบให้เด็กทำกิจกรรม เพราะเด็กจะสนุกกันมากแล้วหนูก็สนุกไป ด้วย”
- นิสิต 3 “คำแนะนำของอาจารย์ทำให้นำมาใช้สอนได้จริง ชอบที่อาจารย์มานิเทศ มาช่วยเหลือดูแลพวกเรา”
- นิสิต 4 “การสอนเหมือนกับการทดลองเลย...ทดลองไปเรื่อยๆ แล้วปรับปรุงให้ ดีขึ้น หนูว่าสอนเด็กปฐมวัยนี้สนุกนะ”
- นิสิต 5 “อาจารย์ทำให้หนูคิดอะไรได้ลึกซึ้งขึ้น คิดเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น ถาม ว่าจบแล้วอยากเป็นครูไหม ก็ตอบว่าอยากเป็นเพราะยังสนุกอยู่”
(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

อาจารย์ที่เลี้ยง 1 “คุณนิสิตเขาสนุกกับการสอนนะ ไม่เครียดอะไร”

อาจารย์ที่เลี้ยง 2 “ตอนแรกเขาบอกว่าไม่อยากเป็นครู แต่ตอนนี้เขาบอกว่ารู้สึกชอบแล้ว อยู่กับเด็กๆ แล้วสนุกดี”

อาจารย์ที่เลี้ยง 3 “ไม่เห็นเครียดอะไรกันนะ ก็ยังได้ยืนเขาบอกว่าจะต้องรีบไปสมัครครู”

อาจารย์ที่เลี้ยง 4 “ดูเขารักเด็กๆ ชอบสอน ชอบเล่นกับเด็กๆ นะ”

อาจารย์ที่เลี้ยง 5 “นิสิตเขาอึดแอ้มแจ่มใส อารมณ์ดีกันนะ มีความกระตือรือร้นในการสอนดี”

(อาจารย์ที่เลี้ยง, 6 ก.พ. 2550)

จากที่ครูสัมผัสกับนิสิต เขาก็ดูเอาใจใส่ที่จะเตรียมการสอน และ มีความสุขในการสอน เวลานิสิตมาพูดเล่าถึงปัญหาจากการสอนให้ครูฟัง เขาก็ไม่ได้แสดงท่าทีเบื้อหน้าหรือท้อแท้อะไร มีความกระตือรือร้นดี

(กรณีศึกษา B, 22 ม.ค. 2550)

2.3.2 การการเรียนรู้การสอน

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้และการสอนดีขึ้น และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพยายามในการนำข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา B มาปรับปรุงแก้ไขในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยมีอาจารย์ที่เลี้ยงเป็นผู้คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

ผู้วิจัย “ผลจากการมานิเทศของอาจารย์นิเทศก์ น้อยๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างคะ”

นิสิต 1 “ก็พยายามแก้ไขมันดีขึ้น ก็เอาคำที่อาจารย์แนะนำมาใช้ เช่น หนูทำอะไรอยู่คะ เพื่อนทำอะไรอยู่”

นิสิต 2 “ถามว่าประสบความสำเร็จไหม ก็พอใจในระดับที่เราเป็นแต่ถามว่าดีที่สุดในไหม ไม่ มันก็ยังคงมีข้อดีข้อเสีย อะไรที่เป็นข้อดีเราก็เก็บไว้ อะไรที่ไม่พอใจอาจารย์ก็บอกให้หาลองวิธีอื่นทดลองทำไปเรื่อยๆ จนกว่าจะดี”

นิสิต 3 “หนูว่าพัฒนาขึ้นนะ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพวกเรากับเพื่อนๆ ที่ฝึกสอน อย่างเพื่อนหนูที่เขาสอนแล้วอาจารย์เขามาดูดูแล้วก็บอกว่าดีแล้ว ก็ผ่านไป ไม่ได้มีการคอมเม้นท์อะไรเลย หนูคิดว่าของพวกเรามีประสิทธิภาพมากกว่า”

นิสิต 4 “ดีขึ้นนะ มีความเข้าใจในการสอนมากขึ้น”

นิสิต 5 “รู้สึกว่าคุณเองโตขึ้น รู้อะไรมากขึ้นจากที่เคยรู้แค่นี้คนเดียว”

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งที่ 2, 5 ก.พ. 2550)

ผู้วิจัย “ผลจากการมานิเทศของอาจารย์นิเทศก์ นื่องนิตติมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างคะ”

อาจารย์พี่เลี้ยง 1 “ก็นำมาปรับปรุง ก็จะมีพัฒนาการทางการสอนดีขึ้นเรื่อยๆ เขาก็เก็บเด็กได้ดีขึ้น รู้สึกว่าบอกเขาแล้วเขาก็ทำนะ อาจารย์แนะนำมาเขาก็ทำ”

อาจารย์พี่เลี้ยง 2 “ก็นำมาปรับปรุงมากเลย อาจารย์นิเทศก์คอมเมนต์ที่น้องเขาไปแล้วนี่ นื่องนิตติก็พยายามทำให้ดีขึ้น เตรียมตัวที่จะสอนให้ดีขึ้น”

อาจารย์พี่เลี้ยง 3 “เอามาปรับปรุงนะ เขาจะเล่าให้ฟังว่าอย่างนี้ๆ แล้วก็ช่วยแนะนำเขาด้วย เขาก็จะลองทำ แต่ส่วนใหญ่น้องเขาทำได้ดีนะ เขาเป็นเด็กฝึกสอน เป็นมือใหม่ก็จริง แต่เขาเก็บเด็กอยู่แล้วเด็กก็เชื่อ เด็กก็จะไม่เสียงดังหรืออะไร”

อาจารย์พี่เลี้ยง 4 “เขาก็นำมาพัฒนานะ เก็บเด็กอยู่ สอนเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นขึ้นเยอะ นื่องเขาไม่ค่อยมีปัญหาอะไรนะ เขาพัฒนาได้ดี”

อาจารย์พี่เลี้ยง 5 “เขาทำอะไรได้ดีขึ้น ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร เขาสอนได้เวลาครูอยู่เขาก็ไม่เงินอะไร เขาก็เก็บเด็กเก่ง แต่เวลาให้ไปพูดอบรมนักเรียนตอนเช้าแถวเคารพธงชาติ เขาก็ยังไม่กล้าพูด ก็ต้องฝึกไป เขาก็ไม่มีปัญหาอะไรนะ เลยไม่ได้ไปรบกวนปรึกษาอาจารย์เขา”

(อาจารย์พี่เลี้ยง, 6 ก.พ. 2550)

ในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้ นิตติมีการเขียนเป็นลำดับขั้นตอนมากขึ้นกว่าเดิม ใช้ภาษาที่กระชับและเข้าใจง่าย...ในเรื่องของการสอน นิตติสอนได้ลื่นไหลมากขึ้น เป็นธรรมชาติ เด็กๆ ตอบรับกับการสอนดี โดยภาพรวมแล้ว ก็ถือว่ามีพัฒนาขึ้น...

(กรณีศึกษา B, 22 ม.ค. 2550)

นอกจากนี้ ผลงานของนิตติที่ได้จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยได้รับการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและให้กำลังใจของกรณีศึกษา B ก็คือ งานวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งได้แก่ การพัฒนาทักษะการฟัง พูด โดยการเล่านิทานด้วยหุ่นมือ การเก็บของโดยใช้เพลง การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิธีทัศนศึกษา การพัฒนาการเขียนโดยการเล่านิทาน และการสร้างลักษณะนิสัยในการอ่าน

- นิสิต 1 “งั้นก็ต้องเป็นกิจกรรมเล่านิทานสิคะ แล้วก็ให้เขาเขียน”
- กรณีศึกษา B “ใช่ แล้วหนูก็ดูพัฒนาการด้านการเขียนของเขา หนูต้องตอบคำถามว่า การเล่านิทานมันดียังไง ทำไมเราถึงต้องจัดการเล่านิทานให้กับเด็กวัยนี้”
- นิสิต 2 “เพลงนี้ เป็นเพลงไหนก็ได้ใช่ไหมคะ”
- กรณีศึกษา B “คือมันเหมือนกับเราจะเปิดเพลงนี้ มันจะเป็นเหมือนสัญญาณเหมือนโรงเรียนอนุบาลเมื่อก่อน จะเปิดเพลงว่า กริ่งๆ ๗ เสียง กระดิ่งเป็นสัญญาณ พอได้ยินอย่างนี้ปั๊บ เด็กก็จะเข้าแถวเลย ครูไม่ต้องมาตีกระดิ่งหรือตีระฆัง”
- นิสิต 3 “แล้วการอ่าน หนูต้องไปทำอะไรบ้างคะ”
- กรณีศึกษา B “หนูก็เป็นเรื่องของการอ่าน ไปหามาว่า การอ่านคืออะไร ไม่เข้าใจก็โทรมา ส่วนลักษณะนิสัยในการอ่านเดี๋ยวค่อยมาคุยกัน”
- (กรณีศึกษา B, 14 ธ.ค. 2549)

การวาดภาพอยู่ในกิจกรรมสร้างสรรค์ซึ่งกิจกรรมนี้มันดียังไง กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมแก่เด็ก ดังนั้นกิจกรรมวาดภาพจึงเป็นกิจกรรมย่อยในกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างไร ... หนูต้องมาอธิบายว่า กิจกรรมทัศนศึกษาโดยใช้การวาดภาพประกอบจะช่วยพัฒนาอย่างไร ...ครูถามหนูว่า ทำไมถึงทำเรื่องนี้ หนูบอกว่า พัฒนาการทางด้านการฟังและพูดหรือทักษะทางด้านการฟังและพูดนี่เป็นทักษะเบื้องต้นในการเรียนรู้ทางภาษาใช่หรือไม่ ใ้หนูไปดูหนังสือที่ครูให้ไปวันนั้นในเรื่องของทักษะการฟังและพูดนะคะ

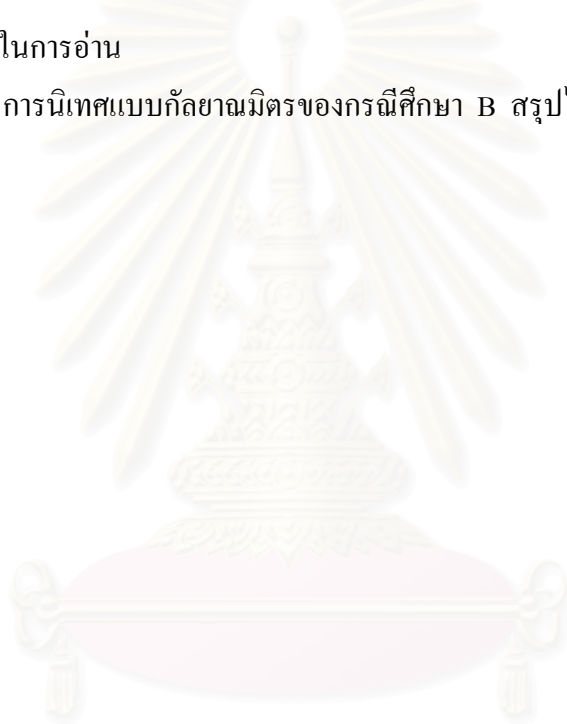
(กรณีศึกษา B, 20 ธ.ค. 2549)

จะเห็นได้ว่า ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในเรื่องของ ทัศนคติ พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คือ มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ต่อการสอน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในเรื่องของการสอนกับเพื่อนและกรณีศึกษา B อย่างมีความสุข สนุกสนาน คลายความวิตกกังวลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ความไว้วางใจแก่กรณีศึกษา B และให้การตอบรับกับกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา B อีกทั้งยังมีความคิดที่จะประกอบวิชาชีพครูเมื่อจบการศึกษา ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

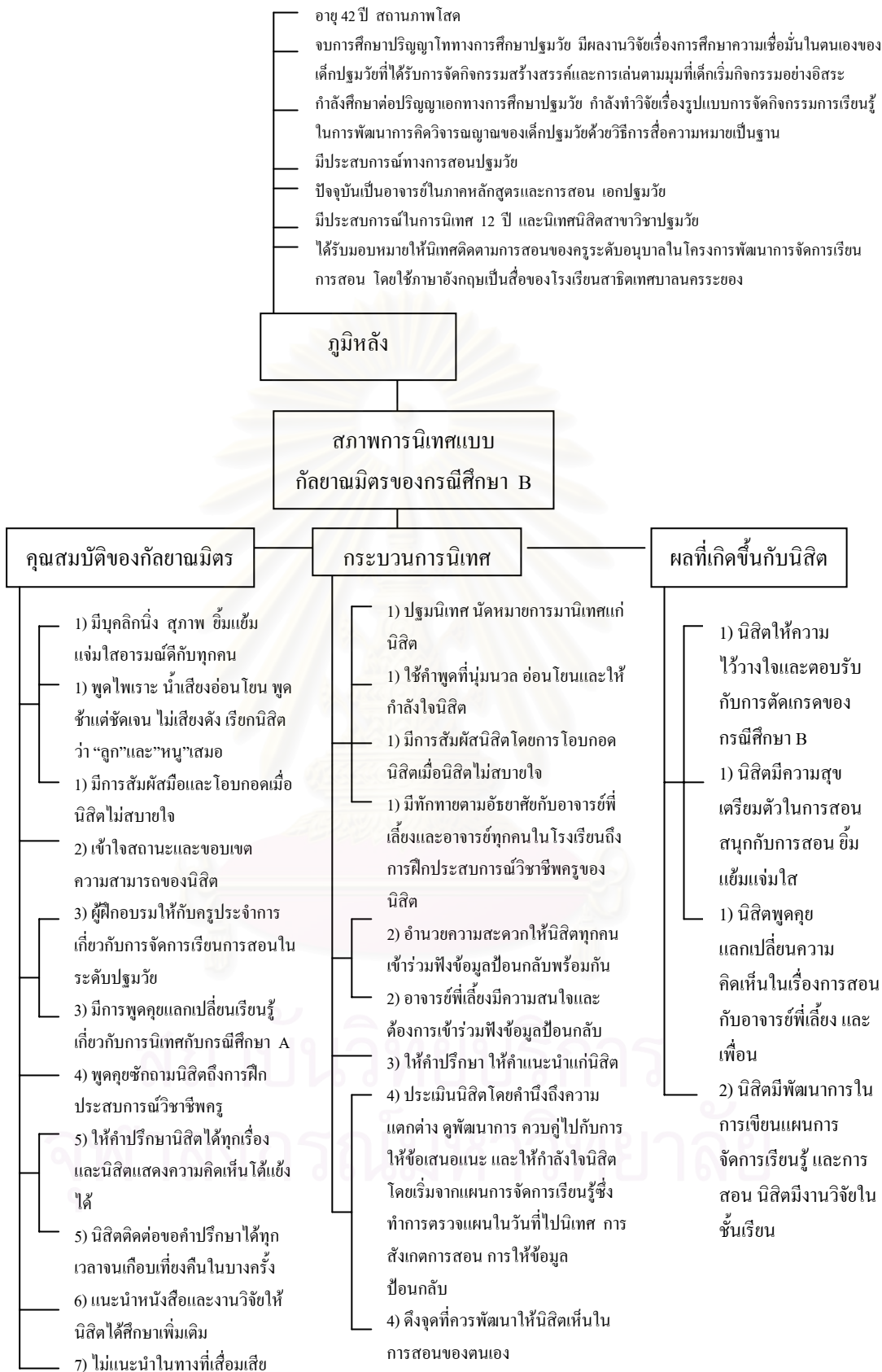
ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้และการสอนดีขึ้น และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพยายามในการนำข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา B มาปรับปรุงแก้ไขในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยมีอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นผู้คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

นอกจากนี้ ผลงานของนิสิตที่ได้จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยได้รับการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและให้กำลังใจของกรณีศึกษา B ก็คือ งานวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งได้แก่ การพัฒนาทักษะการฟัง พูด โดยการเล่านิทานด้วยหุ่นมือ การเก็บของโดยใช้เพลง การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิธีทัศนศึกษา การพัฒนาการเขียนโดยการเล่านิทาน และการสร้างลักษณะนิสัยในการอ่าน

จากสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกรณีศึกษา B สรุปได้ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 4.2 สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกรณีศึกษา B

กรณีศึกษา C

1. สถานภาพส่วนตัว ประวัติการศึกษา และประวัติการทำงาน

กรณีศึกษา C ปัจจุบันมีอายุ 30 ปี สถานภาพโสด สถานที่พักอาศัยอยู่ติดกับมหาวิทยาลัยซึ่งเดินทางสะดวกและพักอยู่คนเดียว มีนิติศาสตรบัณฑิตต่อขอคำปรึกษาทางโทรศัพท์ที่อยู่เสมอ กรณีศึกษา C จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2542 ปริญญาโททางด้านเทคโนโลยีการวัดการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2549

กรณีศึกษา C เคยเป็นครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2542 อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2547 อาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา ภาควิชาและวัดผลการศึกษา พ.ศ. 2549 และเป็นอาจารย์นิเทศก์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นปีแรกของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และผ่านการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

พี่เข้าเรียน ป.ตรี ตอนปี พ.ศ.2538 เรียนสาขาวิทย์-คณิต แล้วก็มาเรียนต่อ ป.โท ในปีพ.ศ.2545 พี่เรียนทางด้านเทคโนโลยีการวัดการศึกษา ก็คือการวัดผลเรานี่ละ พี่ได้ทุนพัฒนาอาจารย์

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

พอจบป.ตรีมา พี่ก็ไปเป็นครูอัตราจ้าง 2 ปีสอนโรงเรียนมัธยมขนาดกลางมีเด็กนักเรียนประมาณห้าร้อยกว่าคน เป็นโรงเรียนประจำอำเภอขนาดกลาง พี่สอนคณิตศาสตร์ก็ได้สอนตรงกับสาขาอยู่ พี่สอนม.4 กับ ม.5 พอพี่ทำงานสองปีครึ่งพี่ก็ลาออกแล้วก็มาเรียนต่อ ป.โท พอพี่จบพี่ก็เลยได้บรรจุเข้าทำงานที่นี่เลย พี่ทำงานตั้งแต่ตอนทำวิทยานิพนธ์แต่ยังไม่จบ เขาก็เลยยังไม่บรรจุพี่ พี่เป็นอาจารย์พิเศษเมื่อปีพ.ศ.2547 พี่มีตำแหน่งแต่ยังไม่บรรจุไม่ได้เพราะยังไม่สำเร็จการศึกษา พี่ก็สอนวัดและประเมินผล วิจัย และวิชาเลือกเสรี คือวิชาพัฒนาทักษะการคิด สอนสามวิชา พอพี่จบมาแล้ว พี่ก็สอนเพิ่มวิชาสถิติอีกวิชาหนึ่ง พี่ก็สอนได้เพราะมันเป็นสถิติเบื้องต้น ตอนนั้นพี่ยังไม่ได้อ่านนิเทศนิสิตฝึกสอน เพราะว่าจะต้องมีคำสั่งแต่งตั้งให้ไปเสียก่อนแต่พี่ยังไม่ได้อ่าน

พอจบป.โท พี่ก็ต้องรอใบจบจากสภามหาวิทยาลัยก่อน ... พี่บรรจุเมื่อปี พ.ศ. 2549 แล้วก็เริ่มทำงานเลย แล้วก็ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์นิเทศก์ทันที ... พี่สอนจริงๆ แล้วก็เกือบสองปีแล้วนะ แต่ถ้านับเริ่มวันที่บรรจุยังไม่ถึงปี เพิ่งผ่านประเมินหกเดือนมาเอง

พีก็ได้รับเข้าร่วมอบรมอาจารย์ใหม่เกี่ยวกับการนิเทศฝึกสอนก่อนที่จะออกไปนิเทศ โดยมี กรณีศึกษา A เป็นวิทยากรอบรม เนื้อหาสาระในการอบรมก็จะประมาณว่า เวลาที่เราไปนิเทศเด็ก ก็ต้องเข้าถึงเด็ก ทำความสนิทสนมกับเด็ก อาจารย์นิเทศก็ไปให้คำปรึกษา ไปให้ความช่วยเหลือ ไม่ใช่จะไปมาเด็ก การอบรมก็ใช้เวลาแค่วันเดียวประมาณสองชั่วโมงนะ รู้สึกว่าเพิ่งจะมีปีนี้เป็นปีแรกด้วยนะเห็นอาจารย์เขาบอก แล้วก็มีพวกพีที่เป็นอาจารย์ที่เพิ่งเข้ามาใหม่เข้ารับการอบรม ก็ประมาณสิบกว่าคน

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

2. สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ มีดังต่อไปนี้

2.1 คุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

2.1.1 ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม

กรณีศึกษา C มีความเป็นกันเอง มีมิตรไมตรีกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และด้วยวัยของกรณีศึกษา C กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความใกล้เคียงกัน จึงทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรู้สึกสบายใจ กล้าพูดกล้าคุย กล้าขอคำปรึกษา มีความสนิทสนมกันดี

ผู้วิจัย “จากที่เห็นน้องนิสิตจะดูมีความสุขมากเลยนะคะเวลาเจอกับพี”

กรณีศึกษา C “ก็คุ้นเคยกัน วัยใกล้เคียงกัน แล้วพีก็กันเอง”

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

อาจารย์เขาก็ดูแลเอาใจใส่นิสิตดี อย่างที่อาจารย์มาก็จะมีความเป็นกันเองกับเด็ก เพราะฉะนั้นถ้าเด็กมีปัญหาอะไรก็จะกล้าคุยกับครูพี่เลี้ยง แล้วอาจารย์มาก็ไม่ได้มาจับผิดอะไร เขาจะมาในลักษณะที่มาให้คำแนะนำ มาดูแล น้องนิสิตไม่บ่นว่าอาจารย์นิเทศก์เลยคะ เพราะอาจารย์นิเทศก์กับนิสิต เขาจะมีความเป็นเด็กและเป็นกันเอง วัยเขาไม่ห่างกัน แล้วเวลาเห็นทุกครั้งเด็กเขาก็จะพาอาจารย์เขาไปทานข้าวด้วย ก็จะพูดคุยอย่างเป็นกันเอง ก็ไม่น่ามีปัญหาอะไร

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกวิทยาศาสตร์, 6 ก.พ. 2550)

- นิสิต 1 “จริงๆ แล้วไม่รู้จักอาจารย์เขาแต่เคยคุยกับเพื่อนที่เรียนกับอาจารย์มา ก็รู้ว่าอาจารย์เขาใจดี ก็ดีคะขอแค่ใจดีพอ อาจารย์เขาจะให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่โรงเรียน”
- นิสิต 2 “แค่อาจารย์เขาใจดี ก็ทำให้เรากล้าเข้าหา อย่างหนูนี่เคยเรียนกับอาจารย์ท่านนี้มาด้วยก็เลยสนิทกับอาจารย์ พอมาเจออาจารย์ท่านนี้ก็ดีมากเลย อาจารย์เข้าใจง่าย ไม่ต้องพบกันต่อหน้าก็ได้ คือ มีอะไรก็โทรมานะ อาจารย์เขาจะโทรคุยกันได้ อย่างอาจารย์ท่านนี้ก็ให้เกียรติเขา”
- นิสิต 3 “หนูจะไม่เคยเรียนกับอาจารย์นะ แต่อาจารย์จะเป็นกันเองมาก คือให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน ก็จะทำให้เรียกอาจารย์ชื่อเล่นได้ คือ อาจารย์มด พออาจารย์มาถึงก็จะเรียกพวกเราเป็นชื่อเล่นว่า อ้าวแหว ทวาย บู๊ เป็นอย่างไรบ้าง อาจารย์ก็จะให้ความเป็นกันเองสนิทสนมกับนักเรียน อาจารย์อาจจะป่วนพี่ด้วยมั้งคะก็เลยสนิทง่าย”

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

2.1.2 ครู นำเคารพ ในฐานะประพจน์สมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึงได้และปลอดภัย

กรณีศึกษา C มีบุคลิกลักษณะที่นำเคารพ มีความสุภาพเรียบร้อยทั้งทางกายและทางวาจา และมีความเป็นกันเอง กรณีศึกษา C มีความห่วงใย เอื้อเฟื้อ เอาใจใส่ต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกคนถึงแม้ว่านิสิตคนนั้นจะไม่อยู่ในความดูแลก็ตาม ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึงได้และปลอดภัย

เวลาที่อาจารย์เขาแนะนำเด็ก ก็โอเคนะ ก็มองแล้วว่าอาจารย์เป็นที่ปรึกษา เป็นพี่เลี้ยง ก็เหมาะ ดูแล้วเป็นคนใจดี อาจารย์ให้คำแนะนำค่อนข้างนุ่มนวล นิสิตก็ไม่กลัว มองเห็นก็รู้ว่าใช้ได้ อยู่ บุคลิกลักษณะดี ถ้ามีโอกาสสัมผัสกันมากกว่านี้ก็น่าจะพูดกันได้ พูดกันด้วยภาษาง่ายๆ สามารถที่จะปรับจูนกันได้

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกฟิสิกส์, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์นิเทศก็มีคุณสมบัติของการเป็นกัลยาณมิตรมาหลาย ครั้งแรกทุกคนไม่เคยเรียนมากับอาจารย์ก็จะไม่รู้ว่าอาจารย์เป็นอย่างไร แต่พอทุกคนได้สัมผัสกับอาจารย์ อาจารย์ใจดีมาก ไม่ใช่ที่เราไม่เกรงใจอาจารย์ พวกเราเกรงใจอาจารย์นะ แต่ชอบพูดเล่น ให้ความเคารพอาจารย์เมื่อเจอก็ไหว รู้สึกว่าเป็นครู

ด้วย เป็นพี่ด้วย เป็นเพื่อนด้วย แล้วก็ไม่ใช่ว่าพวกเราจะคุยกับอาจารย์นิเทศก็เรื่องสอนอย่างเดียว ก็คุยเรื่องอื่นด้วย อาจารย์ดูแลเอาใจใส่พวกเราอย่างเสมอดั้นเสมอ ปลาย เหมือนอาจารย์เห็นเราเป็นน้อง ถึงแม้ว่าเพื่อนที่ไม่ถูกอาจารย์ไปนิเทศ อาจารย์เขาก็คุยด้วยไม่ได้แบ่งแยกกัน เหมือนกับว่าคนเป็นครุมนั้นจะทิ้งไม่ได้ เขาก็ยังห่วงใยพวกเรา

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

2.1.3 ภาวนีโย นำเจริญใจหรือนายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้ และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความซาบซึ้งภูมิใจ

กรณีศึกษา C ศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ อีกทั้งยังสั่งสมประสบการณ์จากการเป็นครู รวมทั้งศึกษาทางด้านวิจัยมา ประกอบกับได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงทำให้กรณีศึกษา C มีความรู้ความเข้าใจที่จะให้คำแนะนำหรือถ่ายทอดให้แก่บัณฑิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ แต่ถ้าเรื่องใดที่กรณีศึกษา C ไม่มีความรู้หรือเชี่ยวชาญเพียงพอเนื่องจากมีประสบการณ์น้อย กรณีศึกษา C ก็จะพยายามศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเป็นการปรับปรุงตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความซาบซึ้งใจ

ก็ไม่มีคอมเม้นท์อะไรนะ เพราะอาจารย์เขาจบมาทางด้านนี้โดยตรง เขามีความรู้ความสามารถที่พอจะนิเทศได้ เพราะว่าทางมหาวิทยาลัยเขาจะมีรูปแบบว่าเขาต้องทำอะไรบ้าง

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกวิทยาศาสตร์, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์เขาจบมาทางด้านวิจัย เขาก็มีความรู้เกี่ยวกับด้านการศึกษาอยู่นะคะ เขาก็ต้องรู้ อย่างครูเคยคุยกับอาจารย์เขาเขาก็บอกว่าทางมหาวิทยาลัยเองก็มีการอบรมอาจารย์นิเทศก่อนออก ก็แสดงว่าความรู้ของอาจารย์ก็ต้องมีอยู่แล้วนะคะ อาจารย์นิเทศที่รุ่นใหม่ี่ที่ออกมาที่เทศนี้ ครูจะชอบอยู่อย่างก็คือ เขาให้ความเป็นกันเองกับเด็ก เพราะเวลามีอะไรเด็กจะไม่เกร็งและไม่กลัว

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกฟิสิกส์, 6 ก.พ. 2550)

- นิติต 1 “อาจารย์มีองค์ความรู้ในระดับหนึ่ง ถ้าเรื่องไหนที่อาจารย์ไม่รู้ก็จะยอมรับว่าไม่รู้ แต่อาจารย์ก็ไม่ได้นิ่งเฉย อาจารย์ก็แนะนำเรื่องกระบวนการมากกว่า ตรงเนื้อหาเราอาจจะไม่เข้าใจก็ได้ แต่ถ้าเราเข้าใจกระบวนการก็จะรู้ว่าควรจะทำขึ้นไหนจะต้องทำอะไร”
- นิติต 2 “อาจารย์เขาจบทางด้านคณิตศาสตร์ซึ่งตรงกับหนู พอหนูถามอาจารย์ถึงปัญหาการสอน อาจารย์ก็รู้ว่าควรจะทำอย่างไร ก็จะแนะนำวิธีการสอนให้ว่าควรใช้อย่างนั้นดีไหมอย่างนี้ดีไหม ควรจะเพิ่มตรงนั้นดีไหม อาจารย์จะเล่าให้ฟังว่าตอนที่อาจารย์สอนอาจารย์ก็เคยใช้วิธีนี้แล้วก็ได้ผลดี เราก็เข้าใจและคิดว่าถ้าได้อาจารย์นิเทศก์ที่ตรงกับสายตัวเองก็จะทำให้เราเข้าใจได้ดี”
- นิติต 3 “อาจารย์มีองค์ความรู้ที่จะแนะนำเราได้ แต่ถ้าเป็นคนละสายกับเราการแนะนำของอาจารย์อาจจะนำไปทำไม่ได้ เพราะว่ามันคนละแนวกันแต่อาจารย์เขาก็จะช่วยเหลือให้ดีที่สุด”

(สนทนากลุ่มนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

2.1.4 วัตถุประสงค์ให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

กรณีศึกษา C เป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาที่ดีต่อนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยกรณีศึกษา C จะนำประสบการณ์การสอนของตนมาเล่าเป็นตัวอย่างพร้อมทั้งให้คำแนะนำแก่นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน และกรณีศึกษา C ยังดูแลและติดตามนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการตัดสินใจในอนาคต นอกจากนี้กรณีศึกษา C ยังให้คำแนะนำเมื่อนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความเห็นที่ขัดแย้งกับอาจารย์พี่เลี้ยง โดยเป็นคำแนะนำที่ไม่มีอคติต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ทำให้นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความสบายใจ ไม่อึดอัดใจ

พวกเราก็มักจะเล่าปัญหาเรื่องการสอนให้อาจารย์นิเทศก์ฟัง บางทีเราไม่สามารถคุยได้ทุกเรื่องกับอาจารย์พี่เลี้ยง เราจะไว้ใจอาจารย์นิเทศก์มากกว่า เราสามารถพูดได้เต็มที่ที่เราเจออะไรมานะ เขาทำอย่างนั้นนะ อาจารย์นิเทศก์ก็จะพูดว่า ไม่มีอะไรหรอก เขาก็เป็นผู้ใหญ่ ไม่ได้ใส่ไฟเราให้มีอคติกับอาจารย์ไป อาจารย์ให้เราคิดว่าอาจารย์พี่เลี้ยงเขาก็เป็นห่วง อาจารย์ก็จะบอกว่า ครูเข้าใจ อาจารย์จะไม่พูดอะไรให้เราอึดอัดใจ ที่เราทำแนะนำดีแล้ว แต่ว่าเราทำได้ไม่ดี

ที่สุดที่เราจะทำได้ อาจารย์ที่เลี้ยงเขาก็หวังดี เราก็พยายามทำให้ดีที่สุด ทำได้ที่เราทำได้

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

2.1.5 วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม คำเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว

กรณีศึกษา C ยินดีที่จะรับฟังคำปรึกษาหรือชักถามของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยไม่แสดงอาการเบื่อหน่ายหรือฉุนเฉียว พร้อมทั้งให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอด

อาจารย์ไม่เคยทำเสียงเบื้อหน้ากับพวกเราเลยเมื่อพวกเราโทรไปหา อาจารย์จะบอกว่า อ้าวเป็นอย่างไร พรุ่งนี้เจอกันนะ จะบอกว่าคุณรักตลอดเวลา ไม่ต้องเครียดนะ เคี้ยวครูปอกๆ คุกกี้ไปคุกกี้ไปไม่ต้องเครียดหรอก

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

2.1.6 คมกิริยจก กถ กตตา แดลงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

กรณีศึกษา C สามารถอธิบายหรือให้ข้อเสนอแนะเมื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาขอคำปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือในเรื่องการสอนให้เข้าใจและส่งเสริมให้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เวลาที่อาจารย์ให้คำแนะนำในเรื่องการสอน อาจารย์จะยกตัวอย่าง ตัวอย่างประกอบจากที่อาจารย์เคยพบมาให้ฟัง ก็จะเข้าใจชัดเจน เห็นภาพชัดดี แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน อาจารย์จะแนะนำหนังสือให้...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

2.1.7 โน จฏฐานเน นโยชเย ไม่ชักนำในอฐานะ คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

กรณีศึกษา C ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการสอน และเรื่องทั่วๆ ไปเป็นไปในทางที่ดี ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสียแต่อย่างใด

อาจารย์จะมองโลกในแง่ดีตลอด ไม่เคยพาดพิงถึงใครเลย จะพูดแต่สิ่งที่
ดีๆ ให้ฟัง อาจารย์เป็นคนน่ารักมากค่ะ...ถ้าเรื่องไหนอาจารย์เห็นว่าพวกเราทำไม่
สมควรอาจารย์ก็จะตักเตือนมา พวกเราก็รับฟัง

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

จากคุณสมบัติตามหลักกัลยาณมิตร 7 ประการดังกล่าว กรณีศึกษา C มีความเป็นกันเอง
มีมิตรไมตรีกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และด้วยวัยของกรณีศึกษา C กับนิสิตฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครูมีความใกล้เคียงกัน จึงทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรู้สึกสบายใจ
กล้าพูดกล้าคุย กล้าขอคำปรึกษา มีความสนิทสนมกันดี ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 1
คือ ปิโย

กรณีศึกษา C มีบุคลิกลักษณะที่น่าเคารพ มีความสุภาพเรียบร้อยทั้งทางกายและทางวาจา
และมีความเป็นกันเอง กรณีศึกษา C มีความห่วงใย เอื้อเฟื้อ เอาใจใส่ต่อนิสิตฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครูทุกคนถึงแม้ว่านิสิตคนนั้นจะไม่อยู่ในความดูแลก็ตาม ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครูมีความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 2
คือ คุรุ

กรณีศึกษา C ศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ อีกทั้งยังสั่งสมประสบการณ์
จากการเป็นครู รวมทั้งศึกษาทางด้านวิจัยมา ประกอบกับได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู จึงทำให้กรณีศึกษา C มีความรู้ความเข้าใจที่จะให้คำแนะนำหรือถ่ายทอด
ให้แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ แต่ถ้าวางเรื่องใดที่กรณีศึกษา C ไม่มีความรู้หรือเชี่ยวชาญ
เพียงพอเนื่องจากมีประสบการณ์น้อย กรณีศึกษา C ก็จะพยายามศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเป็นการ
ปรับปรุงตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งทำใ้
นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระลึกและเอ่ยอ้างด้วยความซาบซึ้งใจ ตรงตามหลักกัลยาณมิตรใน
ประการที่ 3 คือ ภาวนิโย

กรณีศึกษา C เป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษาที่ดีต่อนิสิตฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู โดยกรณีศึกษา C จะนำประสบการณ์การสอนของตนมาเล่าเป็นตัวอย่างพร้อมทั้งให้
คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน นอกจากนี้
กรณีศึกษา C ยังดูแลและติดตามนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการตัดสินใจใน
อนาคต ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 4 คือ วดตา จ

กรณีศึกษา C ยินดีที่จะรับฟังคำปรึกษาหรือซักถามของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
โดยไม่แสดงอาการเบื่อหน่ายหรือฉุนเฉียว พร้อมทั้งให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ตลอด ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 5 คือ วจนภขโม

กรณีศึกษา C สามารถอธิบายหรือให้ข้อเสนอแนะเมื่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาขอคำปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือในเรื่องการสอนให้เข้าใจและส่งเสริมให้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตรงตามหลักกัลยาณมิตร ในประการที่ 6 คือ คมกิริยจ กถ กตตา

กรณีศึกษา C ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการสอน และเรื่องต่างๆ ไปเป็นไปในทางที่ดี ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสียแต่อย่างใด ตรงตามหลักกัลยาณมิตรในประการที่ 7 คือ โน จฏฐาเน นियोชเย ซึ่งคุณสมบัติตามหลักกัลยาณมิตร 7 ประการนี้ มุ่งเน้นความปลอดภัย ไม่บีบบังคับ เน้นความมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล สร้างความเข้าใจกระจ่างแจ้งแนะแนวทางที่ถูกต้องด้วยการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

2.2 กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

2.2.1 ให้อใจ

กรณีศึกษา C มีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในความดูแลและทำการนิเทศจำนวน 3 คน ได้แก่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเอกวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 คน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเอกฟิสิกส์ จำนวน 1 คน และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเอกคณิตศาสตร์ จำนวน 1 คน ซึ่งทั้งสามคนนี้สอนในระดับมัธยมศึกษา และกรณีศึกษา C เตรียมพร้อมในด้านเอกสารรวมทั้งทำการศึกษาและทบทวนคู่มือฝึกสอน ปีการศึกษา 2549 ของมหาวิทยาลัย ในสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ตลอดจนแจ้งวันและเวลาในการมานิเทศแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกรณีศึกษา C จะมาทำการนิเทศตรงเวลาทุกครั้ง คือ

วันที่ 13 พ.ย. 2549 รับการนิเทศเยี่ยมจากอาจารย์นิเทศก์

วันที่ 13 ธ.ค. 2549 รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ ครั้งที่ 1

วันที่ 17 ม.ค. 2550 รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ ครั้งที่ 2 เขียนและนำเสนอโครงร่างวิจัยในชั้นเรียน

วันที่ 31 ม.ค. 2550 รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ ครั้งที่ 3 ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

อาจารย์จะมาก่อนเวลานะ พออาจารย์มาถึงก็จะนั่งคุยกับพวกเรากันก่อนที่ห้องพักครู ตอนที่มานิเทศเยี่ยม อาจารย์จะบอกว่าพวกเราควรจะทำอะไรบ้าง อย่างไรบ้าง...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา C มีความเข้าใจและคำนึงถึงสภาพจิตใจของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นไปในลักษณะของการเอาใจเขามาใส่ใจเรา จึงให้การส่งเสริมและให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติภารกิจประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการสร้างความสัมพันธ์ สร้างความคุ้นเคย เป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้กำลังใจ ห่วงใยด้วยความจริงใจและพร้อมที่จะให้อภัยตลอดจนปฏิบัติต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสมือนเป็นน้อง เป็นการทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความไว้วางใจกรณีศึกษา C และคลายความกังวลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เวลาที่อาจารย์นิเทศก์มาแล้วไม่ทำความคุ้นเคยกับเรา เราจะรู้สึกอย่างไร เพราะฉะนั้นเรากลับมาเป็นอาจารย์นิเทศก์ พอเราได้รับสิ่งแบบนั้นมา เราจะไม่ทำในสิ่งที่เราเคยได้รับมา ที่จะนึกถึงจิตใจว่าเด็กจะรู้สึกอย่างไรถ้าอาจารย์มาทำกับเราอย่างนี้ ก็ยังเอือมเพื่ออยู่ พี่ว่าวัยมีส่วนนะ เพราะพี่กับเด็กก็วัยใกล้เคียงกัน

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

กระบวนการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ไม่เข้มงวดเลย เขาจะสบายๆ เขาจะให้ความเป็นกันเอง

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกวิทยาศาสตร์, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์เขาเป็นคนใจดีนะ ยิ้มแย้มแจ่มใส แล้วก็ดูนิสิตสนิทสนมกับอาจารย์เขาดี มีความเป็นกันเอง

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกฟิสิกส์, 6 ก.พ. 2550)

นิสิต 1 “อาจารย์นิเทศก์จะพูดเหมือนคนอารมณ์ดี จะพูดแบบยิ้มๆ พຽ່ງนี้ครูจะไปแล้วนะ ไม่ต้องเครียด ครั้งแรกๆ การมานิเทศของอาจารย์ คิดว่าเป็นพี่เลี้ยงมากกว่า ไม่คิดว่าเป็นการมาแบบให้คะแนน มาเยี่ยมเยียน มาดูเราว่าเราใช้ชีวิตกันอย่างไร เราเข้ากับเด็กได้ไหม ไม่คิดว่ามันเป็นการสอบ”

นิสิต 2 “พวกเราฟังพอใจกับกระบวนการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์มาก อาจารย์ทำให้เรารู้สึกผ่อนคลายกับการมานิเทศมาก เวลาเรามีปัญหาอะไรอาจารย์ก็ให้คำปรึกษาที่ดี ไม่ให้คำปรึกษาที่เป็นผู้ใหญ่มากหรือเด็กเป็นแบบกลางๆ สอนให้เรารู้จักคิดด้วย เหมือนเป็นกันเอง เป็นวัยรุ่นๆ อาจารย์จะเข้ามาแบบโอบอ้อมอารีย์ ใจดี”

นิติต 3 “ถ้าอาจารย์พูดว่า วันนี้เป็นอะไรหรือเปล่า ไม่สบายหรือเปล่า เราไม่พร้อมหรือเปล่า ก็แสดงว่าเราต้องสอนไม่ดี มันก็จะทำให้เรากล้าพูด อาจารย์เขาพร้อมที่จะให้อภัยมากกว่า พร้อมไม่พร้อมก็ไม่เป็นไร เพราะโอกาสหน้ายังมี แล้วนี่ก็เป็นการฝึกสอน”

(สนทนากลุ่มนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา C คำนึงถึงเสมอว่าอาจารย์ที่เลี้ยงมีความรู้และมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่มีความชำนาญและต้องคอยดูแลให้คำแนะนำนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กรณีศึกษา C จึงให้เกียรติและแสดงความเคารพให้กับอาจารย์ที่เลี้ยงทุกครั้งที่เป็นนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการทักทายตามอัธยาศัย แสดงออกถึงความเป็นมิตรให้กับอาจารย์ที่เลี้ยงเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์ที่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงานที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เวลาที่ไปนิติตนิติต พี่ก็จะเข้าไปทักทายสวัสดีอาจารย์ที่เลี้ยงก่อน แล้วก็พูดคุยกันส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องพัฒนาการทางการสอนของนิติต อาจารย์ที่เลี้ยงเขามีประสบการณ์ทางการสอนมากกว่าพี่ เขาก็จะเห็นอะไรๆ ได้ดีกว่าพี่...พอตอนกลับ พี่ก็ไปสวัสดีลาอาจารย์ที่เลี้ยง เพราะพี่เป็นเด็กก็ต้องให้ความเคารพเขา

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

องค์ประกอบให้ใจเป็นองค์ประกอบขั้นที่หนึ่งของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ กล่าวคือกรณีศึกษา C เตรียมพร้อมในด้านเอกสารรวมทั้งทำการศึกษาและทบทวนคู่มือฝึกสอน ปีการศึกษา 2549 ของ มหาวิทยาลัย ในสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ กับนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ตลอดจนแจ้งวันและเวลาในการมานิเทศแก่นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกรณีศึกษา C จะมาทำการนิเทศตรงเวลาทุกครั้ง

กรณีศึกษา C มีความเข้าใจและคำนึงถึงสภาพจิตใจของนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นไปในลักษณะของการเอาใจเขามาใส่ใจเรา จึงให้การส่งเสริมและให้กำลังใจนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการสร้างความสัมพันธ์สร้างความคุ้นเคย เป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้กำลังใจ ห่วงใยด้วยความจริงใจและพร้อมที่จะให้อภัยตลอดจนปฏิบัติต่อนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสมือนเป็นน้อง เป็นการทำให้นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดความไว้วางใจกรณีศึกษา C และคลายความกังวลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา C คำนึงถึงเสมอว่าอาจารย์ที่เลี้ยงมีความรู้และมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่มีความชำนาญและต้องคอยดูแลให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กรณีศึกษา C จึงให้เกียรติและแสดงความเคารพให้กับอาจารย์ที่เลี้ยงทุกครั้งที่เป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการทักทายตามอัธยาศัย แสดงออกถึงความเป็นมิตรให้กับอาจารย์ที่เลี้ยง เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์ที่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงานที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.2.2 ร่วมใจ

กรณีศึกษา C ให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการทำหนังสือขออนุญาตไปสัมมนา ระหว่างฝึกสอนที่มหาวิทยาลัยแจ้งให้กับทางโรงเรียนให้เรียบร้อย ถึงแม้ว่าจะมีหนังสือจากทางมหาวิทยาลัยส่งมาให้กับทางโรงเรียนแล้วก็ตาม

กรณีศึกษา C อำนวยความสะดวกให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) พร้อมกันทุกคนในช่วงเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับการร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามกรณีศึกษา C ก็ยังให้ความสนใจที่จะสอบถามการให้ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่เลี้ยงจากนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แต่สำหรับในมุมมองของอาจารย์ที่เลี้ยงนั้น ควรที่จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่าง กรณีศึกษา C อาจารย์นิเทศก์ และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านข้อจำกัดของเวลาที่ไม่ตรงกัน

ที่จะใช้ช่วงพักกลางวันเป็นการให้ *feedback* แต่จะพูดของนิสิตที่สอนช่วงเช้าได้คนเดียวเท่านั้น เพราะอีกสองคนสอนช่วงบ่าย ซึ่งพอที่คูนิสิตเสร็จก็ก็ต้องรีบกลับไปสอนต่อ เลยไม่ได้ให้ *feedback* ของสองคนนั้น แต่จะโทรคุยกัน
(กรณีศึกษา C, 17 ม.ค. 2550)

พอพวกเราสอนเสร็จ อาจารย์นิเทศก์ก็จะถามว่าอาจารย์ที่เลี้ยงคอมเมนต์อะไรบ้าง ถ้าอาจารย์ที่เลี้ยงเขาไม่ได้ว่าอะไรอาจารย์นิเทศก์ก็จะไม่ได้ว่าอะไร...

อาจารย์จะคอมเมนต์พวกเราพร้อมกันเลยตอนพักกลางวัน แต่ก็ไม่ได้เครียดกับคอมเมนต์ของอาจารย์เลยเพราะอาจารย์จะพูดแบบธรรมดาเป็นธรรมชาติ เหมือนกับการเล่าสู่กันฟังมากกว่า...

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

ก็ยังไม่สัมผัสใกล้ชิดอะไรกับอาจารย์เขามากนักนะคะ เพราะไม่ค่อยได้เจอกัน ก็ต้องให้เวลามันมากขึ้น ก็น่าจะมีการคุยกันกับครูพี่เลี้ยงด้วย นิสิตฝึกสอนด้วย และอาจารย์นิเทศก์ด้วย แต่ด้วยเวลาที่มันไม่เอื้อ แต่ว่าก็อาจจะเป็นตัวอาจารย์นิเทศก์เองด้วยภาระงานที่เขาบริหารอยู่ จะจนให้ตรงกันนี่มันยากมากนะ จะแก้ไขตรงนี้ก็น่าจะเป็นตัวนิสิตเองที่จะเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ เวลาที่อาจารย์มานิเทศเขาก็ที่น่าที่จะนำคอมเม้นท์ของอาจารย์นิเทศก์มาเล่าให้อาจารย์ฟังด้วย แล้วก็เอาคอมเม้นท์จากอาจารย์เองไปให้อาจารย์นิเทศก์ดู ตัวเขาเองจะต้องเป็นคนเก็บข้อมูลเองนะว่าคอมเม้นท์ระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์เป็นอย่างไร เพราะไม่ใช่ว่าอาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์เองไม่อยากจะคุยกันนะ แต่ว่าบางที่อาจารย์นิเทศก์มาอาจารย์ก็ไม่ว่างด้วยภาระงานของอาจารย์เอง

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกฟิสิกส์, 6 ก.พ. 2550)

ปกติครูก็จะเข้าไปพูดคุยกับอาจารย์เขาซะ เข้าไปถามถึงการสอนของนิสิตว่าอาจารย์เขาเห็นเป็นอย่างไรบ้าง จะได้ช่วยกับปรับปรุงแก้ไข แต่อาจารย์เขาก็ไม่ได้คอมเม้นท์อะไรนิตินี่มาก เหมือนกับว่าอาจารย์เขาจะเกรงๆ ครูนะ...

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกวิทยาศาสตร์, 6 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา C ได้สนทนาพูดคุยกับอาจารย์พี่เลี้ยงตามอัยาศัย ก็พบว่า อาจารย์พี่เลี้ยงมิได้แสดงออกหรือให้คำดำเนินิตินิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องแผนการจัดการเรียนรู้และเรื่องบุคลิกภาพแต่อย่างใด เพราะมีความเข้าใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่ายังต้องได้รับการฝึกฝนต่อไป อีกทั้งยังให้คำชมเชยนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีน้ำใจช่วยเหลือทำงานอื่น มีความสุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มาขอคำปรึกษากับกรณีศึกษา C ก็ไม่มีการพูดคุยถึงความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านแผนการจัดการเรียนรู้และเรื่องบุคลิกภาพกับอาจารย์พี่เลี้ยง พบเพียงแต่ว่า อาจารย์พี่เลี้ยงของตนนั้นดูแลช่วยเหลือและให้ความเป็นกันเองดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทุกฝ่ายตระหนักในบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองและมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจที่จะปรับปรุงแก้ไขด้วยบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร

นิสิตเขาจะช่วยทั้งงานของครูและงานวิชาการด้วย เขาก็มีความรับผิดชอบดี ไม่เคยขาดสอนเลย ขยันทำงาน

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกฟิสิกส์, 6 ก.พ. 2550)

นิสิตเขาก็มีน้ำใจช่วยเหลืองานคืนะ สุภาพมารยาทดี มีความรับผิดชอบ
ต่องานที่ทำดี

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกวิทยาศาสตร์, 6 ก.พ. 2550)

อาจารย์พี่เลี้ยงเป็นกันเองดีค่ะ ดูแลให้คำปรึกษามากเลย ถ้าหนูมีปัญหา
ในเรื่องการสอน อาจารย์ก็จะให้คำแนะนำให้กับหนู แล้วก็ชอบซื้อขนมมาให้
ทานเป็นประจำเลยค่ะ

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

องค์ประกอบร่วมใจเป็นองค์ประกอบที่สองของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ กล่าวคือ
กรณีศึกษา C ให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการทำหนังสือขออนุญาต
ไปสัมมนา ระหว่างฝึกสอนที่มหาวิทยาลัยแจ้งให้กับทางโรงเรียนให้เรียบร้อย ถึงแม้ว่าจะมีหนังสือ
จากทางมหาวิทยาลัยส่งมาให้กับทางโรงเรียนแล้วก็ตาม

กรณีศึกษา C อำนวยความสะดวกให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมฟังข้อมูล
ป้อนกลับ (Feedback) พร้อมกันทุกคนในช่วงเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งทำให้นิสิต
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับการร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและ
กัน อย่างไรก็ตามกรณีศึกษา C ก็ยังให้ความสนใจที่จะสอบถามการให้ข้อเสนอแนะของอาจารย์พี่
เลี้ยงจากนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอันจะนำไปสู่การ
พัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แต่สำหรับในมุมมองของอาจารย์พี่เลี้ยงนั้น
ควรที่จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่าง กรณีศึกษา C อาจารย์นิเทศก์ และนิสิตฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านข้อจำกัดของเวลาที่ไม่ตรงกัน

กรณีศึกษา C ได้สนทนาพูดคุยกับอาจารย์พี่เลี้ยงตามอธยาศัย ก็พบว่า อาจารย์พี่เลี้ยงมิได้
แสดงออกหรือให้คำต่าหานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องแผนการจัดการเรียนรู้และเรื่อง
บุคลิกภาพแต่อย่างใด เพราะมีความเข้าใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่ายังต้องได้รับการฝึกฝน
ต่อไป อีกทั้งยังให้คำชมเชยนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของความขยันหมั่นเพียร มี
ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีน้ำใจช่วยเหลือทำงานอื่น มีความสุภาพเรียบร้อย มี
สัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มาขอคำปรึกษากับกรณีศึกษา C ก็
ไม่มีการพูดคุยถึงความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านแผนการจัดการเรียนรู้และเรื่องบุคลิกภาพกับ
อาจารย์พี่เลี้ยง พบเพียงแต่ว่า อาจารย์พี่เลี้ยงของตคนนั้นดูแลช่วยเหลือและให้ความเป็นกันเองดี ซึ่ง
สะท้อนให้เห็นว่าทุกฝ่ายตระหนักในบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองและมีความเข้าใจซึ่ง
กันและกัน อันจะนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจที่จะปรับปรุงแก้ไขด้วยบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร

2.2.3 ตั้งใจ

กรณีศึกษา C มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต โดยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์และให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้วางใจ และรู้สึกสบายใจ ซึ่งกระบวนการพิเศษของกรณีศึกษา C ดังกล่าวมีความคล้ายกันกับองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังนั้นกระบวนการพิเศษในองค์ประกอบนี้จึงไปสอดคล้องกับองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังที่กล่าวมา

งานวิจัยในชั้นเรียนที่ก็จะแนะนำเด็กเขาว่า เราไม่ใช่มีอาชีพเราทำงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหลายๆ เพราะเราต้องนึกถึงเวลา มีไม่กี่เดือน เราเจอปัญหาอะไร ในชั้นเรียนเราก็ทำเพื่อแก้ปัญหาตรงนั้นล่ะก็มีเด็กๆ เขาก็มาบอกว่า วันนั้นมีอาจารย์ท่านหนึ่งเขามาดูงานวิจัยแล้วก็บอกว่า หัวข้องานวิจัยเป็นแบบนั้นๆ อะไรอย่างนี้ จากงานวิจัยที่เหลืออีกแค่ไม่กี่เปอร์เซ็นต์ก็จะเสร็จแล้ว พอมาฟังอย่างนี้ คิดลบเลย อาจารย์เขาจะพูดแบบไม่ให้กำลังใจเด็ก อาจารย์เขาประสบการณ์เยอะ เขาก็จะมองการณ์ไกล อย่างที่ประสบการณ์ยังอีกห่างไกล ก็ยังไม่ค่อยรู้เท่าไร

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

2.2.4 เปิดใจ

กรณีศึกษา C ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในกลุ่มมือฝึกสอนของ มหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย แบบประเมินผลการสอน แบบประเมินโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินผลรายงานการวิจัยในชั้นเรียน แบบรายงานการประเมินผลการสอน และแบบรายงานการประเมินผลวิจัยในชั้นเรียน

ส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยกับรูปแบบการประเมินของทางมหาวิทยาลัย เพราะจริงๆ แล้วการเรียนการสอนก็จะเป็นตัวตั้ง เพราะว่าเด็กเขาออกมาฝึกนี่ก็ต้องเกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอน

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกวิทยาศาสตร์, 6 ก.พ. 2550)

แบบประเมินของทางมหาวิทยาลัยก็เป็นมาตรฐานคืออยู่แล้ว ก็ไม่น่ามีปัญหาอะไร ก็สามารถนำมาใช้ประเมินนิสิตได้

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกฟิสิกส์, 6 ก.พ. 2550)

การประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา C จะทำการประเมินควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ ให้แนวทางแก้ไขและให้กำลังใจต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการประเมินอย่างกัลยาณมิตรแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลัก ไม่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ที่จะดูที่ความแตกต่างของนิสิตในการประเมิน ไม่ได้เอามาเปรียบเทียบกับว่านิสิตคนไหนจะได้เอ แต่ที่จะดูการพัฒนาของเขาว่ามีการพัฒนาขึ้นมาใหม่อย่างไร...เวลาที่ผู้สอน ดูแผน พี่ก็จะประเมินด้วย ให้คำแนะนำไปด้วย เพื่อให้ นิสิตนำไปปรับปรุงแก้ไข

(กรณีศึกษา C, 31 ม.ค. 2550)

อาจารย์เขาบอกว่าพวกเรามีการพัฒนาขึ้นบ้างไหม อย่างไร อาจารย์เขาบอกว่า ก็ไม่ได้คาดหวังพวกเราสูงว่า จะต้องทำได้แบบดีมาก ๆ อาจารย์บอกว่า ยังเป็นแค่นิสิตฝึกสอน พวกเรามาเพื่อฝึกสอนไม่ใช่ครูมืออาชีพ

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา C จะทำการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ในวันที่ไปนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยกรณีศึกษา C จะทำการอ่านและศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับทำการสังเกตการสอนสำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สอนในช่วงเช้า แต่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สอนในช่วงบ่าย กรณีศึกษา C จะทำการอ่านและศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนที่จะสังเกตการสอนเนื่องจากมีเวลา

นิสิตก็จะส่งแผนให้พี่ดูในวันนั้นเลย เพราะว่าพี่ไม่สะดวกให้ได้กมา พี่ก็เลยบอกเด็กว่า เคียวครูไปแล้วก็ส่งแผนก่อนสอน แล้วพี่ก็ไปนั่งดูการสอนของเขาที่แค่นี้ละ

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

อาจารย์นิเทศก็จะขอแผนก่อนที่จะนิเทศในวันนั้นเลย แต่ของเพื่อนอาจารย์สามารถดูได้ก่อนที่จะนิเทศ แต่ของหนูคือหนูจะสอนคิดพันมาตั้งแต่คาบแรกแล้ว แล้วก็ต้องสอนต่อเลยในคาบต่อไป อาจารย์นิเทศก็จะดูแผนตอนที่หนูสอนเลย อาจารย์ก็จะดูแผนนิดหนึ่งแล้วก็จะดูตอนที่เราสอนว่าเป็นอย่างไร

ตรงกับแผนใหม่ อาจารย์นิเทศก็จะไม่ค่อยว่างด้วย อย่างตอนเช้าที่ไปนิเทศก็
นิเทศเลย เย็นก็นิเทศต่ออีก แล้วก็กลับ ไม่ได้เจอกันนอกรอบมาก ก็จะใช้วิธี
โทรศัพท์กัน

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา C ทำการสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมี
หลักการนิเทศคือ ไม่ใช่ไปจับผิด แต่จะเป็นการไปให้คำแนะนำในจุดที่ควรพัฒนาเพื่อให้เกิดการ
พัฒนา กรณีศึกษา C นี้สังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยเป็นส่วนหนึ่งของ
ห้องเรียน คือ กรณีศึกษา C จะนั่งรวมอยู่กับนักเรียนในห้องเรียนเลย และไม่ใช้วิธีการจ้องมอง
นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่เกร็ง คลายความวิตก
กังวล ในขณะที่กรณีศึกษา C ทำการสังเกตการสอนอยู่นั้นก็จะอ่านแผนการจัดการเรียนรู้ไปด้วย
พร้อมกับประเมินการสอนลงในแบบประเมินตามคู่มือฝึกสอน ซึ่งมีเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครูและอาจารย์พี่เลี้ยงบางท่านที่มีเวลาว่างร่วมสังเกตการสอนด้วย

เวลาที่ประเมินพี่ก็จะประเมินตามรายการประเมินในคู่มือ แต่พี่จะลงด้วย
ดินสอไว้ก่อน เพราะว่าบางที่เราดูอยู่กับแผนด้วย เพราะเด็กจะให้แผนกลับมาทุก
ครั้ง พี่จะเอาแผนมาดูก่อนแล้วค่อยส่งกลับคืนที่หลัง บางทีที่พี่ดูในตอนสอน มัน
อาจจะไม่ใช่ก็ได้ พี่ก็เลยใช้ดินสอลงไว้ก่อน

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

ตอนที่อาจารย์นิเทศเข้าไปนั่งดูตอนที่เราสอนในการมานิเทศครั้งแรก
ถึงแม้ว่าอาจารย์เป็นคนใจดีที่สุด แต่หน้าที่ของเราก็คือคนถูกประเมิน อาจารย์
เป็นคนประเมิน จะเห็นแก่ลูกศิษย์เราก็ไม่ได้เพราะมันต้องทำไปตามเกณฑ์ที่เขา
ให้มา เราก็จะรู้สึกที่เราจะเกร็งเกินไปไหม เราจะสอนรู้อะไรใหม่ จะสอนตรง
แผนไหม แต่พอมาตอนนี้ก็ไม่ค่อยเกร็งแล้ว เพราะอาจารย์เขาทำเหมือนว่าเขาไม่
ได้มานั่งดูเรา เขาจะเฉยๆ เขาจะไม่ได้จ้องว่าฉันนี่ต้องทำอะไร เราก็จะรู้สึกว่าเขา
ไม่ได้จ้องนะ ไม่เป็นไร ทำตามที่เราเตรียมมา ไม่ต้องเครียดว่าจะมีใครมาดู จะ
ได้คะแนนเท่าไรอะไรอย่างไร คือสอนไปตามธรรมชาติของเรา

การมานิเทศของอาจารย์ในครั้งที่ 2,3 พวกเราจะรู้สึกดีขึ้น ธรรมดาเลย
เพราะครั้งแรกเรายังไม่รู้จักอาจารย์เลย แต่พอรู้จักแล้ว อาจารย์คุยดี น่ารัก พอ
อาจารย์มานั่งดูเราสอนก็เหมือนกับเป็นนักเรียนไปเลย เวลาอาจารย์มานั่งดูก็ไม่
ได้มานั่งดูเราแบบจ้องแล้วเปิดแฟ้มให้คะแนนไป อาจารย์จะมา นั่งดูแล้วก็อ่าน

แผนนิคหนึ่ง แล้วก็ดูหัวข้อเกณฑ์การให้คะแนน คุณแผนเราก็นั่งคุยกับเราไป แล้วก็คุยกับนักเรียน คุยกับเพื่อนเราแต่จริงๆ อาจารย์ฟังเราอยู่แต่ก็มีฟอร์มนิคหนึ่ง เหมือนอาจารย์เขาจะไม่ทำให้เราเกร็งว่ามันเป็นการนิเทศนะ อาจารย์จะทำแบบไม่รู้ไม่ชี้ ไม่สนใจเรา พอสอนๆ ไปเรารู้สึกเหมือนอาจารย์ไม่ได้ฟังเสียด้วยซ้ำ แต่ฟังอยู่อะไรอย่างนี้ มันทำให้เราไม่เกร็ง

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

กรณีศึกษา C ทำการสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตั้งแต่เริ่มสอนจนกระทั่งเสร็จสิ้นการสอน แล้วจึงให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพร้อมกันหมดทุกคนในช่วงเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน แล้วจึงไปสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคนอื่นๆ ในช่วงบ่ายต่อจนครบหมดทุกคน ซึ่งสามารถสรุปช่วงเวลาของการสังเกตการสอนและช่วงเวลาของการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา C ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ช่วงเวลาของการสังเกตการสอนและช่วงเวลาของการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

ว.ด.ป.	รายชื่อนิสิต	ช่วงเวลาสังเกตการสอน	ช่วงเวลาการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)
การนิเทศครั้งที่ 1 13 ธ.ค. 2549	นิสิตเอกวิทยาศาสตร์	10.00-11.00	11.00-12.00
	นิสิตเอกฟิสิกส์	12.00-13.00	
	นิสิตเอกคณิตศาสตร์	13.00-14.00	
การนิเทศครั้งที่ 2 17 ม.ค. 2549	นิสิตเอกวิทยาศาสตร์	10.00-11.00	11.00-12.00
	นิสิตเอกฟิสิกส์	12.00-13.00	
	นิสิตเอกคณิตศาสตร์	13.00-14.00	
การนิเทศครั้งที่ 3 31 ม.ค. 2550	นิสิตเอกวิทยาศาสตร์	10.00-11.00	11.00-12.00
	นิสิตเอกฟิสิกส์	12.00-13.00	
	นิสิตเอกคณิตศาสตร์	13.00-14.00	

การคอมเมนต์ของอาจารย์นิเทศก์จะเป็นแบบเรียกรวมกันตอนทานข้าวกลาง ซึ่งเราจะมีโอกาสคุยกันตอนนั้นที่จะว่างตรงกันได้ แต่อาจารย์จะคอมเมนต์นิดหนึ่งเพราะได้ดูแลคนเดียว อีกสองคนอาจารย์ยังไม่ได้ดูซึ่งจะต้องดูในช่วงบ่ายแล้วอาจารย์ก็ไม่มีเวลาคอมเมนต์ในช่วงบ่ายที่ดูเสร็จแล้วทั้งสองคน เพราะอาจารย์มีภาระงานที่มหาวิทยาลัยคือต้องรีบกลับไปสอน

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของกรณีศึกษา C เป็นการให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการสอนบ้างเล็กน้อยและเป็นลักษณะภาพรวมเนื่องจากมีประสบการณ์น้อย นอกจากนี้ กรณีศึกษา C ยังเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ขอคำปรึกษา และซักถามถึงสภาพปัญหาที่พบจากการสอน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรที่เป็นบรรยากาศแห่งการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

พีก็บอกร้าง ว่าเป็นอย่างไร เวลาที่สอนก็เดินดูเด็กบ้าง เวลาเขียนกระดานต้องเขียนอย่างไรให้ดูครบ บางทีเขียนซ้ายไปขวาไป เด็กก็จะมองไม่เห็นก็ต้องแบ่งกระดานออกเป็นสี่ส่วน แล้วเขียนตรงส่วนที่สองกับสาม เวลาลบกระดานก็ต้องลดลง ส่วนมากก็จะคุยกันมากกว่า พีก็ไม่ได้ให้อะไรมากมาย ประสบการณ์พียงน้อยด้วยมั้ง ยังไม่ค่อยรู้มาก

งานวิจัยในชั้นเรียนพีก็จะแนะนำเด็กเขาว่า เราไม่ใช่มีอาชีพเราทำงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหลายๆ เพราะเราต้องนึกถึงเวลา มีไม่กี่เดือน เราเจอปัญหาอะไรในชั้นเรียนเราก็ทำเพื่อแก้ปัญหาดตรงนั้นละ

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

นิสิต 1

“อาจารย์นิเทศก์บอกว่า วิชาวิทยาศาสตร์เด็กได้ 50 เปอร์เซนต์ก็ดีแล้ว เพราะว่ามันเป็นเรื่องที่ยาก และเป็นเรื่องใหม่ที่เด็กไม่เคยเรียนรู้มาก่อนเลย เด็กจะไปเรียนรู้จริงๆ อีกทีก็ตอนอยู่ ม.ปลาย ถ้าเด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้หมดในทันทีทีเดียว ก็ไม่ต้องซีเรียส แค่มิคนรู้เรื่องบ้างก็ถือว่าดีแล้วเพราะว่าการให้คนรู้เรื่องทั้งหมดจากคนๆ เดียวพูดทั้งหมดมันเป็นไปได้ยากมาก อาจารย์ที่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่ก็จะคอมเมนต์ตรงกัน ในเรื่องของการเขียนแผน การสอนยังไม่ค่อยตรงแผนและ

ยังไม่สิ้นไหล สื่อก็ไม่ค่อยมีเท่าไร การมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนยังไม่ได้จริงๆ ก็จะถามอาจารย์ว่าเป็นอย่างไร สอนดีหรือยัง แต่อาจารย์เขาไม่ได้พูดอะไร แกก็จะบอกว่า ก็ดีแล้ว ก็โอเคนะ ดีแล้วละ บางทีอาจารย์เข้าไปในห้องก็จะถามนักเรียนว่า เป็นอย่างไร ตั้งใจเรียนสิ”

นิติต 2 “หนูมีปัญหาเรื่องเขียนกระดานก็จะเขียนไม่ตรง แล้วก็พูดไปเขียนไป อาจารย์ก็แนะนำอย่าพูดไปเขียนไป ก็เห็นด้วยกับคอมเมนต์ของอาจารย์นะในเรื่องชอบเขียนกระดานไปพูดไป เพราะหนูเคยโดนอาจารย์ท่านอื่นบอกว่า ไม่ควรพูดไปเขียนกระดานไป เสียงมันจะขาดห้วง ไม่ต่อเนื่อง แล้วหนูก็คิดเหมือนกันว่า นักเรียนเขาอาจจะหาว่าหนูไม่เตรียมการสอนมาก็ได้ เดี่ยวเขาจะขาดความเชื่อมั่นในตัวหนู หนูก็เลยรู้สึกว่าจะเห็นด้วยกับอาจารย์นิเทศก์ เขาก็พูดถูก แล้วก็พยายามปรับปรุงในช่วงหลังๆ”

นิติต 3 “ก็มีความคิดว่าทฤษฎีที่อาจารย์แนะนำมานั้นมันใช้ไม่ได้ค่ะ อาจารย์จะแนะนำลองให้เด็กทำกิจกรรมกลุ่มคูสิ แต่พอไปทำแล้วมันไม่ได้ผล หนูก็บอกอาจารย์ อาจารย์ก็บอกว่า ไม่เป็นไร ถ้าเราสอนอย่างไรก็ได้ก็ให้เราสอนไปอย่างนั้น อาจารย์เขาก็ไม่ได้อะไรมาก อาจารย์มีส่วนช่วยในการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมากเลย จะโทรไปถามอาจารย์ตลอดเลยว่า งานวิจัยนี้ใช้ได้ไหม อาจารย์ก็จะบอกว่า ใช้ได้แน่แต่เดี๋ยวครูจะลองเอาไปคุยกับอาจารย์ท่านอื่นก่อน แล้วอาจารย์ก็จะบอกว่าทำได้หรือไม่ได้ พวกเราก็เริ่มเขียนเค้าโครงกัน อาจารย์นิเทศก์ก็บอกพวกเราว่า เราไม่ใช่ นักวิจัยมืออาชีพ ไม่ได้จบวิจัยมาโดยตรง เรื่องมันจะยากจะง่ายแค่ไหน จะดีหรือไม่ดีอย่างไร เอาแค่เราแก้ปัญหาตรงนี้ได้ ถือว่าเราสามารถทำวิจัยเบื้องต้นได้แล้ว”

(สนทนากลุ่มนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความต้องการให้กรณีศึกษา C ได้ให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มากขึ้น และเปลี่ยนวันมานิเทศบ้างเพื่อจะได้นิเทศไม่ซ้ำในเรื่องของห้องเรียน แต่ทั้งนี้ กรณีศึกษา C ก็ไม่สามารถจัดสรรเวลาในการมานิเทศได้ เนื่องจากมีภาระการสอน

อยากให้อาจารย์คอมเมนต์พวกเราบ้าง เวลาที่มานิเทศ เราอยากรู้ว่าที่เราสอนไปวันนี้ดีพอหรือยัง มันเป็นไปตามกระบวนการไหม ถ้าได้รับการคอมเมนต์ทุกครั้ง สิ่งที่ดีๆ เราก็จะได้ทำให้มันดีขึ้น มันจะทำให้เราพัฒนา

ตนเองด้วยในการสอนครั้งต่อๆ ไป อยากให้อาจารย์ดูๆ พวกเราบ้าง อย่าใจดีเกินไป

อยากให้อาจารย์มานิเทศในวันและเวลาอื่นๆ บ้าง เพราะอาจารย์จะได้เห็นได้สัมผัสกับเด็กห้องอื่นๆ ด้วย อย่างเวลาที่อาจารย์มานิเทศหนูก็จะได้แต่ห้องนี้ซึ่งเป็นเด็กเก่งเรียบร้อย ถามว่าดีไหม ดี แต่ก็อยากให้อาจารย์ได้ดูหนูสอนห้องเด็กเกรบ้าง หนูอยากรู้ว่าสอนแล้วจะเป็นอย่างไร

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

ที่เลือกวัน ไปนิเทศทั้งสามครั้งก็เป็นวันเดียวกัน เพราะพี่จะนิเทศเด็กทั้งหมดเลยภายในวันเดียวกัน แต่ถ้าสลับวันนิเทศพี่ก็จะได้นิเทศแคว้นละคน เพราะพี่มีสอนแล้วก็ชั่วโมงว่างไม่ตรงกับเด็กด้วย พี่ก็เลยเลือกวันนี้พี่ก็รู้ว่ามันไม่ดี แต่ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร...

พี่ก็พยายามที่จะจัดหาวันและเวลาที่ไม่ซ้ำซ้อนกันนะ แต่ก็ทำไม่ได้ เพราะในแต่ละวันมีชั่วโมงว่างแค่หนึ่งชั่วโมงสลับกับชั่วโมงสอนสองชั่วโมง กว่า จะเดินทางไปนิเทศนิสิตก็หมดเวลาไปมากแล้ว ซึ่งวันที่พี่ชั่วโมงว่างติดต่อกันหลายชั่วโมงก็จะมีวันนี้วันเดียวเท่านั้นเองซึ่งพี่ก็แจ้งนิสิตไปแล้ว

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

องค์ประกอบเปิดใจเป็นองค์ประกอบที่สี่ของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ กล่าวคือ กรณีศึกษา C ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในคู่มือฝึกสอนของมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย แบบประเมินผลการสอน แบบประเมินโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน แบบประเมินผลรายงานการวิจัยในชั้นเรียน แบบรายงานการประเมินผลการสอน และแบบรายงานการประเมินผลวิจัยในชั้นเรียน

การประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา C จะทำการประเมินควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ ให้แนวทางแก้ไขและให้กำลังใจต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการประเมินอย่างกัลยาณมิตรแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลัก ไม่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรณีศึกษา C จะทำการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ในวันที่ไปนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยกรณีศึกษา C จะทำการอ่านและศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับทำการสังเกตการสอนสำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สอนในช่วงเช้า แต่นิสิตฝึกประสบการณ์

วิชาชีพครูที่สอนในช่วงบ่าย ทัศนศึกษา C จะทำการอ่านและศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนที่จะสังเกตการสอนเนื่องจากมีเวลา

ทัศนศึกษา C ทำการสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีหลักการนิเทศคือ ไม่ใช่ไปจับผิด แต่จะเป็นการไปให้คำแนะนำในจุดที่ควรพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนา ทัศนศึกษา C นั่งสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียนคือ ทัศนศึกษา C จะนั่งรวมอยู่กับนักเรียนในห้องเรียนเลย และไม่ใช่วิธีการจ้องมองนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่เกร็ง คลายความวิตกกังวล ในขณะที่ทัศนศึกษา C ทำการสังเกตการสอนอยู่นั้นก็จะอ่านแผนการจัดการเรียนรู้ไปด้วยพร้อมกับประเมินการสอนลงในแบบประเมินตามคู่มือฝึกสอน ซึ่งมีเพื่อนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและอาจารย์พี่เลี้ยงบางท่านที่มีเวลาว่างร่วมสังเกตการสอนด้วย

ทัศนศึกษา C ทำการสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตั้งแต่เริ่มสอนจนกระทั่งเสร็จสิ้นการสอน แล้วจึงให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพร้อมกันหมดทุกคนในช่วงเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน แล้วจึงไปสังเกตการสอนนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคนอื่นๆ ในช่วงบ่ายต่อจนครบหมดทุกคน

การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของทัศนศึกษา C เป็นการให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการสอนบ้างเล็กน้อยและเป็นลักษณะภาพรวมเนื่องจากมีประสบการณ์น้อย นอกจากนี้ ทัศนศึกษา C ยังเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ขอคำปรึกษา และซักถามถึงสภาพปัญหาที่พบจากการสอน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรที่เป็นบรรยากาศแห่งการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความต้องการให้ทัศนศึกษา C ได้ให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มากขึ้น และเปลี่ยนวันมานิเทศบ้างเพื่อจะได้มีเวลาไม่ซ้ำในเรื่องของห้องเรียน แต่ทั้งนี้ ทัศนศึกษา C ก็ไม่สามารถจัดสรรเวลาในการมานิเทศได้ เนื่องจากมีภาระการสอน

จากกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศดังที่กล่าวมานั้น ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ พบว่ากระบวนการนิเทศของทัศนศึกษา C มีความสอดคล้องครบถ้วนและชัดเจน 3 องค์ประกอบของกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบหัวใจ กล่าวคือ ทัศนศึกษา C เตรียมความพร้อมในด้านเอกสารต่างๆ รวมทั้งมีการปฐมนิเทศ แจ้งความมุ่งหมาย จัดเวลา กำหนดแผนงาน และทบทวนสิ่งที่รับผิดชอบตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ ที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องจัดทำตามระเบียบของ

มหาวิทยาลัย มีการสร้างศรัทธาและสร้างความสัมพันธ์ ส่งเสริมและให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และให้การส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์ที่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงาน มีการท้าทายตามอศยาศัย แสดงออกถึงความเป็นมิตรกับอาจารย์ที่เลี้ยง เพื่อให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและอาจารย์ที่เลี้ยงให้ความไว้วางใจ มีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ประกอบร่วมใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา C ให้คำแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการทำหน้าที่สอนของอนุญาตไปสัมมนา ระหว่างฝึกสอนที่มหาวิทยาลัยแจ้งให้กับทางโรงเรียนให้เรียบร้อย กรณีศึกษา C อำนวยความสะดวกให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) พร้อมกันทุกคน ซึ่งทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับการร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การร่วมปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา อีกทั้งยังให้ความสนใจที่จะสอบถามการให้ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่เลี้ยงจากนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แต่สำหรับในมุมมองของอาจารย์ที่เลี้ยงนั้น ควรที่จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่าง กรณีศึกษา C อาจารย์นิเทศก์ และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านข้อจำกัดของเวลาที่ไม่ตรงกัน

องค์ประกอบตั้งใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา B มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต โดยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์และให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้วางใจ และรู้สึกสบายใจ ซึ่งกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา B ดังกล่าวมีความคล้ายกันกับองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังนั้นกระบวนการนิเทศในองค์ประกอบนี้จึงไปสอดคล้องอยู่ในองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังที่กล่าวมา

องค์ประกอบเปิดใจ กล่าวคือ กรณีศึกษา B ประเมินนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแบบประเมินในคู่มือฝึกสอนของมหาวิทยาลัย โดยเริ่มจากการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตการสอน การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกรณีศึกษา B จะทำการประเมินควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ ให้แนวทางแก้ไขและให้กำลังใจต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการประเมินอย่างกัลยาณมิตรแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลัก ไม่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.3 ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย

2.3.1 ทศนคติ

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คือ มีกำลังใจต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในเรื่องของการสอนกับเพื่อนและกรณีศึกษา C อย่างมีความสุข สนุกสนาน คลายความวิตกกังวลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ความไว้วางใจแก่กรณีศึกษา C และให้การตอบรับกับกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา C อีกทั้งยังมีความคิดที่จะประกอบวิชาชีพครูเมื่อจบการศึกษา ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

ทำให้เรามีกำลังในการฝึกสอนต่อได้ มีทัศนคติที่ดีขึ้นจากการทำงาน ไม่มีการว่าเลย เวลาที่มีอาจารย์มานิเทศก็ดีนะ เหมือนมันเป็นการดีเพื่อก่อ ให้คำแนะนำให้เราพัฒนาตัวเองขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่ดีเท่าอาจารย์นิเทศก์อาวุโสท่านอื่น แต่ก็ดีสำหรับเราแล้วอาจจะดีกว่าโรงเรียนอื่นๆ ด้วยเข้าไปที่เจออาจารย์ที่มีประสบการณ์มากจนเกินไป จนไม่เข้าใจว่าเราเป็นมือใหม่นะ เราเพิ่งเริ่มนะ เราเพิ่งก้าวนะ อาจารย์ที่อาวุโสเขาจะพูดว่า คุณต้องทำแบบนี้นะ ต้องใช้วิธีการแบบนี้นะ แต่อาจารย์นิเทศก์เขาจะให้เราคิดเองว่า เราจะอย่างไรดีเพื่อให้เด็กเข้ามาเรียนแล้วสามารถเข้าใจเราได้ ก็เลยทำให้ทุกอย่างดีขึ้นในภาพรวม ก็ดีนะ ที่มีอาจารย์ไปนิเทศพวกเรา มันไม่รู้สิว่าโคตรเดียวหรือถูกทั้ง เหมือนอยู่ไกลแล้วที่สาวเราจะมาเยี่ยมนะ เอาอะไรมาให้เราได้พัฒนาตัวเอง

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

เท่าที่มองเห็น พี่คิดว่านิสิตน่าจะมีความสุขกับการสอนนะ เพราะถ้ามีปัญหาอะไร ก็จะคุยกับพี่แล้ว พี่ว่าเด็กไว้วางใจนะ มีอะไรเด็กจะเล่าให้ฟัง เพราะพี่ก็จะถามเขาทุกครั้งนะว่ามีอะไรใหม่ เขาก็ตอบว่าไม่มีกัน

(กรณีศึกษา C, 31 ม.ค. 2550)

น้องนิสิตเขาไม่มีปัญหาอะไรเลยคะ คุณหน้าตาเขายิ้มแย้มแจ่มใสดีนะ มีพูดหยอกล้อกันเล่น ก็น่าจะดีนะ

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกวิทยาศาสตร์, 6 ก.พ. 2550)

เห็นเขาก็อยู่กับคีนะ ร่าเริงสนุกสนานไปตามวัย ก็คงมีความสุขกับการ
สอน

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกฟิสิกส์, 6 ก.พ. 2550)

2.3.2 การจัดการเรียนการสอน

นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของการสอนดีขึ้น และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพยายามในการนำข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา C มาปรับปรุงแก้ไขในการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

พูดจากความจริงก็คือ อาจารย์เพิ่งจะเป็นอาจารย์นิเทศก์ครั้งแรกใช่ไหมคะ จะบอกว่าเลวลงก็คงไม่ใช่เพราะว่าเราก็ไม่ได้เก่ง แต่ดีขึ้น แต่ก็ไม่ใช่ร้อยเปอร์เซ็นต์ ประสบการณ์ของอาจารย์นิเทศก์ก็อาจจะไม่มากเท่าอาจารย์นิเทศก์อาวุโสอื่นๆ แต่ว่าอาจารย์ก็ทำหน้าที่ได้ดี ก็คือทำให้เราสามารถทำหน้าที่ได้สำเร็จ

(สนทนากลุ่มนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, 7 ก.พ. 2550)

ผู้วิจัย “ผลการนิเทศนอมนิสิตมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร”
กรณีศึกษา C “เด็กก็ดูโอเคนะ แต่พี่ก็จะบอกบ้างว่า เวลาที่พูดให้งานเด็ก พยายามเดินดูเด็กบ้าง แต่ก็โอเคนะในระดับของพี่ เพราะพี่ก็ไม่ได้คาดหวังอะไรมาก เพราะเขามาฝึกเฉยๆ จากความรู้สึกของพี่นะ การสอนพี่ว่าโอเค มีพัฒนาการขึ้น ส่วนการเขียนแผน พี่ว่ามันเป็นรูปแบบเหมือนเดิมนะ เพราะบางทีแผนที่เขียนเนะมันเป็นที่แก้ไ้ไลน์เฉยๆ มันไม่ใช่ว่าต้องทำตามแผนนะต้องดูสถานการณ์ด้วย”

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

ผู้วิจัย “ผลการนิเทศนอมนิสิตมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร”
อาจารย์พี่เลี้ยง “นอมนิสิตเขาก็จะดูแลห้องดูแลเด็กได้พอสมควร การเขียนกระดานก็ใช้ได้ แล้วก็การอธิบายในบางเรื่องชัดเจน มีการเขียนสรุปอะไรที่มีความชัดเจนขึ้น”

(อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตเอกวิทยาศาสตร์, 6 ก.พ. 2550)

ผู้วิจัย “ผลจากการนิเทศนอ้อนิสิตมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร”
 อาจารย์ที่เลี้ยง “นอ้อนิสิตเขามีการพัฒนาขึ้นนะ ทั้งในเรื่องการสอน การคุมชั้นเรียน การปรับตัว สิ่งไหนที่ครูหรืออาจารย์นิเทศก็เคยคอมเมนต์เขาไป เขาก็เอาไปปรับนะ”

(อาจารย์ที่เลี้ยงนิสิตเอกฟิสิกส์, 6 ก.พ. 2550)

นอกจากนี้ ผลงานของนิสิตที่ได้จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยได้รับการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและให้กำลังใจของกรณีศึกษา C ก็คือ งานวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งได้แก่ การแก้ปัญหาการเขียนสัญลักษณ์ของธาตุและสูตรเคมีของสารประกอบโดยใช้แบบฝึก และการแก้ปัญหาการอ่านค่าตัวต้านทานโดยใช้แบบฝึก

กรณีศึกษา C “ทำไมถึงคิดทำเรื่องนี้คะ”

นิสิต 1 “เด็กเขาจะมักจะเขียนสัญลักษณ์ของธาตุและสูตรเคมีของสารประกอบไม่ได้คะ”

กรณีศึกษา C “เป็นเพราะอะไรคะ”

นิสิต 1 “น่าจะมาจากเขาไม่เข้าใจที่มาของสัญลักษณ์และที่มาของสูตรเคมีคะ แล้วก็เลยจำไม่ได้ เขียนไม่ได้คะ”

กรณีศึกษา C “ปัญหาที่พบคือเด็กอ่านค่าตัวต้านทานไม่ได้ใช่ไหมคะ”

นิสิต 2 “ใช่คะ เกิดจากเขาไม่เข้าใจก็เลยอยากจะทำปัญหานี้คะ”

(กรณีศึกษา C คุยกับนิสิต, 14 ธ.ค. 2549)

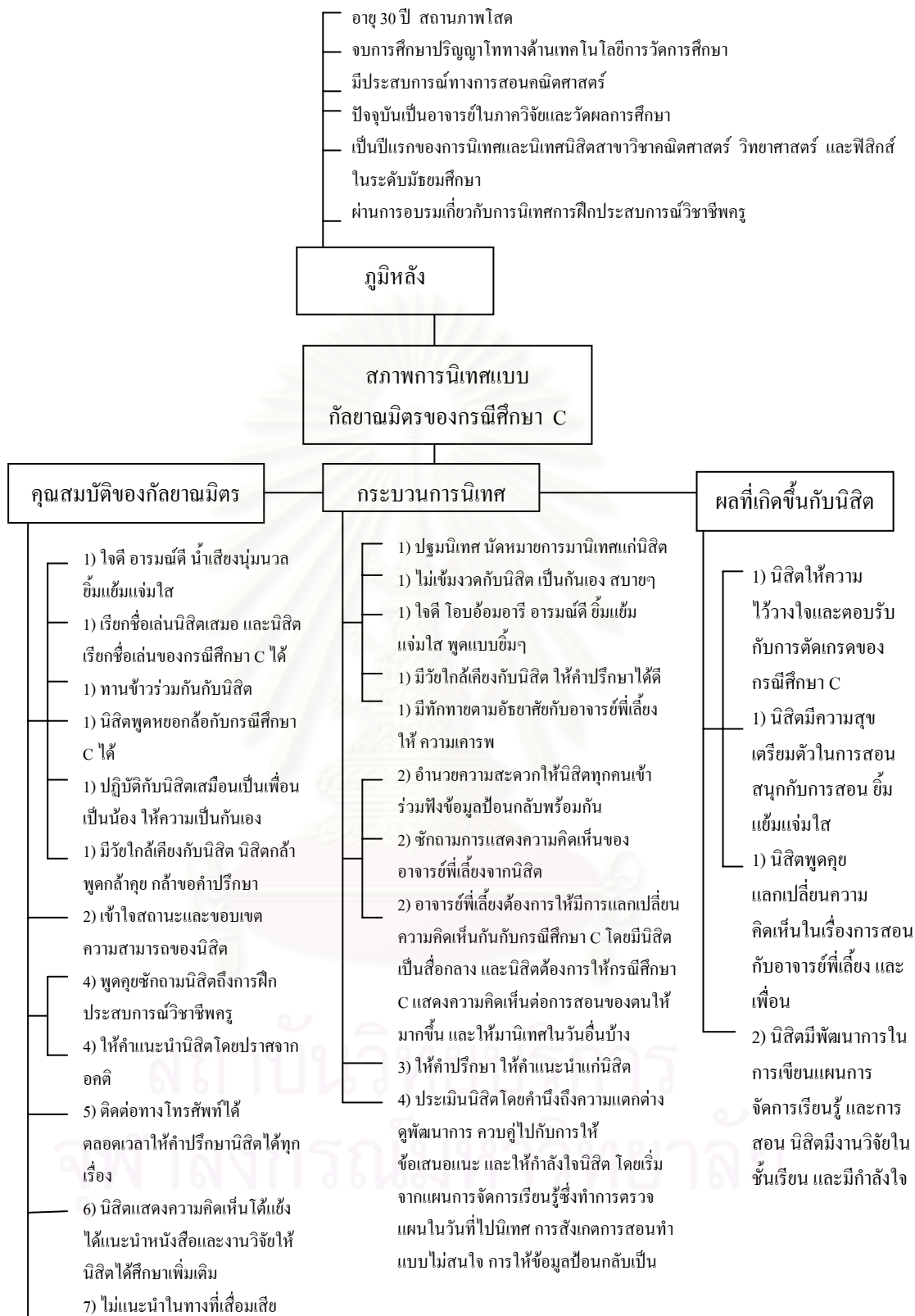
จะเห็นได้ว่า ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในเรื่องของ ทักษะคิด พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คือ มีกำลังใจต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในเรื่องของการสอนกับเพื่อนและกรณีศึกษา C อย่างมีความสุข สนุกสนาน คลายความวิตกกังวลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ความไว้วางใจแก่กรณีศึกษา C และให้การตอบรับกับกระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา C อีกทั้งยังมีความคิดที่จะประกอบวิชาชีพครูเมื่อจบการศึกษา ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของการสอนดีขึ้น และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพยายามในการนำข้อเสนอแนะของกรณีศึกษา C มาปรับปรุงแก้ไขในการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ผลงานของนิสิตที่ได้จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดย

ได้รับการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและให้กำลังใจของกรณีศึกษา C ก็คือ งานวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งได้แก่ การแก้ปัญหาการเขียนสัญลักษณ์ของธาตุและสูตรเคมีของสารประกอบโดยใช้แบบฝึก และการแก้ปัญหาการอ่านค่าตัวต้านทานโดยใช้แบบฝึก

จากสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกรณีศึกษา C สรุปได้ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 4.3 สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของกรณีศึกษา C

ตารางที่ 4.5 สรุปสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของพหุกรณีศึกษา

สภาพการนิเทศแบบ กัลยาณมิตร	กรณีศึกษา A	กรณีศึกษา B	กรณีศึกษา C
คุณสมบัติกัลยาณมิตรของ อาจารย์นิเทศก์ 1) น่ารัก (ปิโย)	กรณีศึกษา A ยิ้มแย้มแจ่มใสอารมณ์ดีกับทุกคน	กรณีศึกษา B ยิ้มแย้มแจ่มใสอารมณ์ดีกับทุกคน พูดไพเราะ น้ำเสียงอ่อนโยน พูดช้าแต่ชัดเจน ไม่ เสียงดัง เรียกนิสิตว่า “ลูก”และ”หนู”เสมอ มีการสัมผัสมือและโอบกอดเมื่อนิสิตไม่สบายใจ	กรณีศึกษา C ใจดี อารมณ์ดี น้ำเสียงนุ่มนวล ยิ้ม แย้มแจ่มใส เรียกชื่อเล่นนิสิตเสมอ และนิสิต เรียกชื่อเล่นของกรณีศึกษา C ได้ ทานข้าวร่วมกัน กับนิสิต นิสิตพูดหยอกล้อกับกรณีศึกษา C ได้ ปฏิบัติกับนิสิตเสมือนเป็นเพื่อน เป็นน้อง ให้ความ เป็นกันเอง มีวัยใกล้เคียงกับนิสิต นิสิตกล้าพูดกล้า คุย กล้าขอคำปรึกษา
2) น่าเคารพ (ครู)	กรณีศึกษา A มีบุคลิกที่นิ่ง วางตัวเป็นผู้ใหญ่ มี ความเข้าใจสถานะและขอบเขตความสามารถของ นิสิตและชี้แจงให้อาจารย์พี่เลี้ยงเข้าใจ	กรณีศึกษา B มีบุคลิกนิ่ง สุภาพเข้าใจสถานะ และขอบเขตความสามารถของนิสิต	กรณีศึกษา C มีบุคลิกที่สุภาพ เข้าใจสถานะและ ขอบเขตความสามารถของนิสิต
3) น่าเจริญใจหรือน่ายกย่อง (ภาวนีโย)	กรณีศึกษา A ศึกษา เก็บข้อมูล และทดลองปฏิบัติ ในเรื่องวิธีสอน หลักการนิเทศ และการศึกษา ผู้ใหญ่ เป็นผู้ฝึกอบรมให้กับอาจารย์นิเทศก์ใหม่ เกี่ยวกับการนิเทศโดยเน้นว่าต้องตั้งใจและเข้าถึง นิสิต	กรณีศึกษา B เป็นผู้ฝึกอบรมให้กับครูประจำการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการ นิเทศกับกรณีศึกษา A	-

สภาพการณ์พิเศษแบบ กัลยาณมิตร	กรณีศึกษา A	กรณีศึกษา B	กรณีศึกษา C
4) รู้จักพูดให้ได้ผล (วตดา จ)	กรณีศึกษา A พูดคุยซักถามนิสิตถึงการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	กรณีศึกษา B พูดคุยซักถามนิสิตถึงการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	กรณีศึกษา C พูดคุยซักถามนิสิตถึงการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูและให้คำแนะนำนิสิตโดย ปราศจากอคติ
5) อดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม)	กรณีศึกษา A เปิดโอกาสนิสิตติดต่อขอคำปรึกษา ได้ตลอดเวลา นิสิตแสดงความคิดเห็นโต้แย้งได้	กรณีศึกษา B นิสิตแสดงความคิดเห็นโต้แย้งได้ นิสิตติดต่อขอคำปรึกษาได้ตลอดเวลาจนเกือบเที่ยง คืนในบางครั้ง	กรณีศึกษา C นิสิตแสดงความคิดเห็นโต้แย้งได้ และสามารถติดต่อทางโทรศัพท์ได้ตลอดเวลา
6) แกลงเรื่องล้าลึกได้ (คม ภีรณจ กถ กตดา)	กรณีศึกษา A ให้คำปรึกษานิสิตได้ทุกเรื่อง แนะนำหนังสือและงานวิจัยให้นิสิตได้ศึกษา เพิ่มเติม	กรณีศึกษา B ให้คำปรึกษานิสิตได้ทุกเรื่อง แนะนำหนังสือและงานวิจัยให้นิสิตได้ศึกษา เพิ่มเติม	กรณีศึกษา C ให้คำปรึกษานิสิตได้ทุกเรื่อง แนะนำหนังสือและงานวิจัยให้นิสิตได้ศึกษา เพิ่มเติม
7) ไม่ชักนำในอฐานะ (โน จฎฐาเน นโยชย)	กรณีศึกษา A ท่านเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำกับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้วิจัยเอง ซึ่งคำแนะนำของ กรณีศึกษา A ไม่เป็นคำแนะนำที่ชักจูงไปในทาง ที่เสื่อมเสีย หรือเป็นคำแนะนำที่เป็นเรื่องที่ไม่ น่าเชื่อถือแต่อย่างใด แต่เป็นคำแนะนำที่มีความ ปรารถนาดีและอยู่บนฐานของทฤษฎี องค์ความรู้ และมวลประสบการณ์ที่กรณีศึกษา A ได้	กรณีศึกษา B ท่านเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำกับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ ผู้วิจัยเอง ซึ่งคำแนะนำของกรณีศึกษา B ไม่เป็น คำแนะนำที่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือเป็น คำแนะนำที่เป็นเรื่องที่ไม่น่าเชื่อถือแต่อย่างใด แต่ เป็นคำแนะนำที่อยู่บนฐานของทฤษฎี องค์ความรู้ และมวลประสบการณ์ที่กรณีศึกษา B ได้สั่งสมมา อย่างต่อเนื่อง	กรณีศึกษา C ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาแก่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในเรื่องของการ สอน และเรื่องต่างๆ ไปเป็นไปในทางที่ดี ไม่ แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทาง เสื่อมเสียแต่อย่างใด

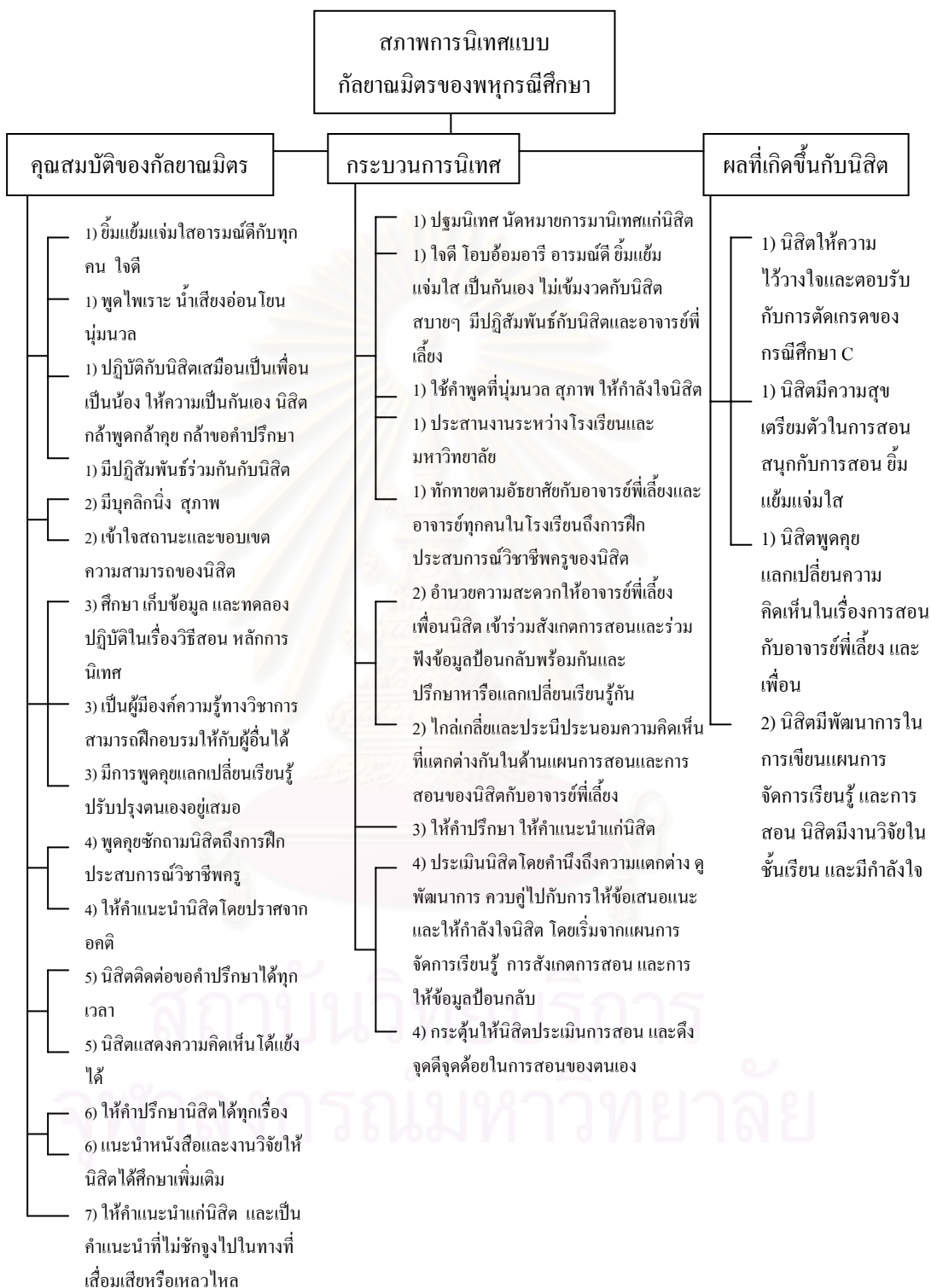
สภาพการณ์พิเศษแบบ กัลยาณมิตร	กรณีศึกษา A	กรณีศึกษา B	กรณีศึกษา C
	ทำการศึกษา เก็บข้อมูล ทดลองปฏิบัติ และแก้ไข ปรับเปลี่ยนมาแล้ว		
<u>กระบวนการกัลยาณมิตร</u> <u>นิเทศของอาจารย์นิเทศก์</u> 1. ให้อใจ	กรณีศึกษา A ปฐมนิเทศ นัดหมายการมานิเทศแก่นิสิต ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง ทานข้าวกับนิสิต และอาจารย์ที่เลี้ยง ใช้คำพูดที่นุ่มนวล สุภาพ ให้อกำลังใจนิสิต ขออนุญาตทางโรงเรียนให้นิสิตกลับก่อนเวลาเพื่อไปทำงานวิจัยในชั้นเรียน ประสานงานระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย	กรณีศึกษา B ปฐมนิเทศ นัดหมายการมานิเทศแก่นิสิต ใช้คำพูดที่นุ่มนวล อ่อนโยนและให้อกำลังใจนิสิต มีการสัมผัสนิสิตโดยการโอบกอดนิสิตเมื่อนิสิตไม่สบายใจ มีทักทายตามอัธยาศัยกับอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์ทุกคนในโรงเรียนถึงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต	กรณีศึกษา C ปฐมนิเทศ นัดหมายการมานิเทศแก่นิสิต ไม่เข้มงวดกับนิสิต เป็นกันเอง สบายๆ ใจดี โอบอ้อมอารี อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดแบบยิ้มๆ มีวัยใกล้เคียงกับนิสิต ให้อคำปรึกษาได้ดี มีทักทายตามอัธยาศัยกับอาจารย์ที่เลี้ยง ให้อความเคารพ
2. ร่วมใจ	กรณีศึกษา A อำนวยความสะดวกให้ออาจารย์ที่เลี้ยง เพื่อนนิสิต เข้าร่วมสังเกตการสอนและร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับและปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์ที่เลี้ยง ใกล้เคียงและประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านแผนการสอนและการสอนของนิสิตกับอาจารย์ที่เลี้ยง	กรณีศึกษา B อำนวยความสะดวกให้นิสิตทุกคนเข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับพร้อมกัน อาจารย์ที่เลี้ยงมีความสนใจและต้องการเข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ	กรณีศึกษา C อำนวยความสะดวกให้นิสิตทุกคนเข้าร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับพร้อมกัน ชักถามการแสดงความคิดเห็นของอาจารย์ที่เลี้ยงจากนิสิต อาจารย์ที่เลี้ยงต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันกับกรณีศึกษา C โดยมีนิสิตเป็นสื่อกลาง และนิสิตต้องการให้กรณีศึกษา C แสดงความคิดเห็นต่อการสอนของตนให้มากขึ้น และให้มานิเทศในวันอื่นบ้าง
3. ตั้งใจ	กระบวนการนิเทศของกรณีศึกษา A ในองค์ประกอบนี้มีความคล้ายกันกับองค์ประกอบให้	กรณีศึกษา B มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต	กรณีศึกษา C มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต

สภาพการณ์พิเศษแบบ กัลยาณมิตร	กรณีศึกษา A	กรณีศึกษา B	กรณีศึกษา C
	ใจ ร่วมใจและเปิดใจ คือ กรณีศึกษา A และ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา และให้กำลังใจกัน เป็นการให้นิสิตรู้สึกไว้วางใจ สบายใจ และนำกระบวนการนิเทศสอดแทรก กลมกลืนไปกับภาระการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของนิสิต ดังนั้นกระบวนการนิเทศใน องค์ประกอบนี้จึงไปสอดแทรกอยู่ในองค์ประกอบ ให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังที่กล่าวมา	โดยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ และให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้วางใจ และรู้สึกสบายใจ ซึ่งกระบวนการนิเทศของ กรณีศึกษา B ดังกล่าวมีความคล้ายกันกับ องค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังนั้น กระบวนการนิเทศในองค์ประกอบนี้จึงไป สอดแทรกอยู่ในองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และ เปิดใจ ดังที่กล่าวมา	โดยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ และให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้วางใจ และรู้สึกสบายใจ ซึ่งกระบวนการนิเทศของ กรณีศึกษา C ดังกล่าวมีความคล้ายกันกับ องค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และเปิดใจ ดังนั้น กระบวนการนิเทศในองค์ประกอบนี้จึงไป สอดแทรกอยู่ในองค์ประกอบให้ใจ ร่วมใจ และ เปิดใจ ดังที่กล่าวมา
4. เปิดใจ	กรณีศึกษา A ประเมินนิสิตโดยคำนึงถึงความ แตกต่าง ดูแลพัฒนาการ ควบคู่ไปกับการให้ ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจนิสิต โดยเริ่มจาก แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้นิสิตส่งแผนล่วงหน้า ก่อน 2 วันทำการนิเทศ การสังเกตการสอน การให้ ข้อมูลป้อนกลับ กระตุ้นให้นิสิตประเมินการสอน และดึงจุดดีจุดด้อยในการสอนของตนเอง	กรณีศึกษา B ประเมินนิสิตโดยคำนึงถึงความ แตกต่าง ดูแลพัฒนาการ ควบคู่ไปกับการให้ ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจนิสิต โดยเริ่มจาก แผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งทำการตรวจแผนในวันที่ ไปนิเทศ การสังเกตการสอน การให้ข้อมูล ป้อนกลับ ดึงจุดที่ควรพัฒนาให้นิสิตเห็นในการ สอนของตนเอง	กรณีศึกษา C ประเมินนิสิตโดยคำนึงถึงความ แตกต่าง ดูแลพัฒนาการ ควบคู่ไปกับการให้ ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจนิสิต โดยเริ่มจาก แผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งทำการตรวจแผนในวันที่ ไปนิเทศ การสังเกตการสอนทำแบบไม่สนใจ การ ให้ข้อมูลป้อนกลับเป็นการพูดคุยกัน
ผลของการนิเทศแบบ	นิสิตให้ความไว้วางใจและตอบรับกับการตัดเกรด	นิสิตให้ความไว้วางใจและตอบรับกับการตัดเกรด	นิสิตให้ความไว้วางใจและตอบรับกับการตัดเกรด

สภาพการณ์พิเศษแบบ กัลยาณมิตร	กรณีศึกษา A	กรณีศึกษา B	กรณีศึกษา C
<u>กัลยาณมิตรนิเทศที่เกิด ขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู</u>	ของกรณีศึกษา A นิสิตมีความสุข เตรียมตัวในการ สอน สนุกกับการสอน ยิ้มแย้มแจ่มใส นิสิตพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการสอนกับ อาจารย์พี่เลี้ยง และเพื่อน	ของกรณีศึกษา B นิสิตมีความสุข เตรียมตัวในการ สอน สนุกกับการสอน ยิ้มแย้มแจ่มใส นิสิตพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการสอนกับ อาจารย์พี่เลี้ยง และเพื่อน	ของกรณีศึกษา C นิสิตมีความสุข เตรียมตัวในการ สอน สนุกกับการสอน ยิ้มแย้มแจ่มใส นิสิตพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการสอนกับ อาจารย์พี่เลี้ยง และเพื่อน
1. ทักษะ 2. การจัดการเรียนการสอน	นิสิตมีพัฒนาการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการสอน นิสิตมีงานวิจัยในชั้นเรียน	นิสิตมีพัฒนาการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการสอน นิสิตมีงานวิจัยในชั้นเรียน	นิสิตมีพัฒนาการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการสอน นิสิตมีงานวิจัยในชั้นเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดังนั้น สรุปได้ว่า สภาพการณ์พิเศษแบบกัลยาณมิตรของพหุกรณีศึกษา มีดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.4 สภาพการณ์พิเศษแบบกัลยาณมิตรของพหุกรณีศึกษา

ตารางที่ 4.6 ตัวบ่งชี้สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร	ตัวบ่งชี้
<p>คุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์</p> <p>1. น่ารัก (ปิโย)</p>	<p>1) ยิ้มแย้มแจ่มใสอารมณ์ดีกับทุกคน ใจดี</p> <p>2) พูดไพเราะ น้ำเสียงอ่อนโยนนุ่มนวล</p> <p>3) ปฏิบัติกับนิสิตเสมือนเป็นเพื่อน เป็นน้อง ให้ความเป็นกันเอง นิสิตกล้าพูดกล้าคุย กล้าขอคำปรึกษา</p> <p>4) มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับนิสิต</p>
2. นำเคารพ (ครุ)	<p>1) มีบุคลิกนิ่ง สุภาพ</p> <p>2) เข้าใจสถานะและขอบเขตความสามารถของนิสิต</p>
3. นำยกย่อง (ภาวนีโย)	<p>1) ศึกษา เก็บข้อมูล และทดลองปฏิบัติในเรื่องวิธีสอน และหลักการนิเทศ</p> <p>2) เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการสามารถฝึกอบรมให้กับผู้อื่นได้</p> <p>3) มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ</p>
4. รู้จักพูดให้ได้ผล (วตตา จ)	<p>1) พูดคุยซักถามนิสิตถึงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู</p> <p>2) ให้คำแนะนำนิสิตโดยปราศจากอคติ</p>
5. อดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม)	<p>1) นิสิตติดต่อขอคำปรึกษาได้ตลอดเวลา</p> <p>2) นิสิตแสดงความคิดเห็นโต้แย้งได้</p>
6. แลกเปลี่ยนเรื่องกล้าได้ (คมภีรณฺจ กถ กตตา)	<p>1) ให้คำปรึกษานิสิตได้ทุกเรื่อง</p> <p>2) แนะนำหนังสือและงานวิจัยให้นิสิตได้ศึกษาเพิ่มเติม</p>
7. ไม่ชักนำในอฐานะ (โน จฏฐาน นิโยชเย)	ให้คำแนะนำแก่นิสิต และเป็นคำแนะนำที่ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียหรือเหลวไหล
<p>กระบวนการกัลยาณมิตร</p> <p>1. ให้ใจ</p>	<p>1) ปฐมนิเทศ นัดหมายการมานิเทศแก่นิสิต</p> <p>2) ใจดี โอบอ้อมอารี อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง ไม่เข้มงวดกับนิสิต สบายๆ มีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตและอาจารย์พี่เลี้ยง</p> <p>3) ใช้คำพูดที่นุ่มนวล สุภาพ ให้กำลังใจนิสิต</p> <p>4) ประสานงานระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย</p> <p>5) ทักทายตามอัธยาศัยกับอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์ทุกคนในโรงเรียนถึงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต</p>
2. ร่วมใจ	1) อำนวยความสะดวกให้อาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อนนิสิต เข้า

สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร	ตัวบ่งชี้
	<p>ร่วมสังเกตการสอนและร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับพร้อมกันและปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน</p> <p>2) ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านแผนการสอนและการสอนของนิสิตกับอาจารย์ที่เลี้ยง</p>
3. ตั้งใจ	<p>อาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์และให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีอาจารย์ที่เลี้ยงให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนส่งเสริม</p>
4. เปิดใจ	<p>1) ประเมินนิสิตโดยคำนึงถึงความแตกต่าง คุพัฒนาการควบคู่ไปกับการให้ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจนิสิต โดยเริ่มจากแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตการสอน และการให้ข้อมูลป้อนกลับ</p> <p>2) กระตุ้นให้นิสิตประเมินการสอน และตั้งจุดดีจุดด้อยในการสอนของตนเอง</p>
<p><u>ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร</u></p> <p>1. ทักษะคติ</p>	<p>1) นิสิตให้ความไว้วางใจและตอบรับกับการตัดเกรดของอาจารย์นิเทศก์</p> <p>2) นิสิตมีความสุข เตรียมตัวในการสอน สนุกกับการสอน ยิ้มแย้มแจ่มใส</p> <p>3) นิสิตพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการสอนกับอาจารย์ที่เลี้ยง และเพื่อน</p>
2. การจัดการเรียนการสอน	<p>1) นิสิตมีพัฒนาการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการสอน</p> <p>2) นิสิตมีงานวิจัยในชั้นเรียน</p>

ทางมหาวิทยาลัยสามารถนำตัวบ่งชี้สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนี้ไปเป็นแบบตรวจสอบรายการคัดเลือกอาจารย์นิเทศก์ต้นแบบในคณะ ศึกษาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอันนำไปสู่การพัฒนา นิสิตให้มีศักยภาพ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้อาจารย์นิเทศก์มีการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านคุณสมบัติ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ และปัจจัยด้านประสบการณ์ มีดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านคุณสมบัติ อาจารย์นิเทศก์ต้องมีคุณสมบัติของการเป็นอาจารย์นิเทศก์ที่ดี และมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักของกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ และมีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู คือ มีความจริงใจ ตั้งใจและรักในความเป็นครู ตลอดจนต้องมีจรรยาบรรณครู 9 ประการ กล่าวคือ 1) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า 2) ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ 3) ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ 4) ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ 5) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ให้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ 6) ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ 7) ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพครู 8) ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ 9) ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

ความจริงใจนะครูว่า ความจริงใจต่อการศึกษา มันไม่ใช่ใครทำก็ได้ หรือใครเดินมาแล้วอยากจะทำ แล้วฉันก็ทำ หรือไม่ใช่มาเพราะหน้าที่ ครูว่าการ เป็นครูจะต้องเป็นครูทุกด้านทุกเวลา เพราะฉะนั้นอาจารย์นิเทศก์มันจะต้องมีความเป็นครูอยู่ในจิตใจด้วย

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

คนเป็นครูจะต้องยึดหลักจรรยาบรรณครู หนูลองไปวิเคราะห์ดูนะจะรู้ว่า สาระในจรรยาบรรณครูจะสอดแทรกในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมด้วย...

(รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, 19 ธ.ค. 2549)

องค์ความรู้มันน่าจะเป็นองค์ประกอบมากกว่า แต่จุดสำคัญมันน่าจะมีจิตวิญญาณความเป็นครูมากกว่า ผมเชื่อว่าคนที่เรียนมาในระดับนี้แล้วจะต้องมีความรู้อยู่แล้วอย่างน้อยเป็นครูมา ต้องพูดเป็น แต่จะอยู่ในระดับไหนไม่รู้ ผมคิดว่าถ้า

ใครมีจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยมันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดกัลยาณมิตรได้มากกว่า
องค์ความรู้นะ

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

อาจารย์นิเทศก์จะเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์อันดี สร้างบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตรแก่
บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยง และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อร่วมมือร่วมใจ
ที่จะพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตให้มีศักยภาพ

กัลยาณมิตรน่าจะมาจากตัวเรามากกว่านะ เหมือนกับว่าเป็นอุปนิสัย เป็น
บุคลิกภาพของตัวเองที่แสดงออกมา แล้วก็ทำให้บรรยากาศแวดล้อมเป็น
กัลยาณมิตรซึ่งก็หมายถึงคนที่อยู่รอบข้างเราด้วย

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

กัลยาณมิตรจะเกิดขึ้นได้จะต้องมาจากตัวครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ และจะ
สามารถสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรขึ้นได้ ไม่ใช่ใครหรืออะไรทำ
ให้มันเกิด... ตัวอาจารย์นิเทศก์นั่นล่ะที่จะเป็นคนทำให้กัลยาณมิตรเกิดขึ้น

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

ผู้บริหารทุกระดับและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมันต้องเอื้อกัน ถ้าพี่เลี้ยง
ต่อต้านอาจารย์นิเทศก์ พี่เลี้ยงเห็นด้วยอีกแบบหนึ่ง อาจารย์นิเทศก์อีกแบบหนึ่ง
ก็เกิดการ *conflict* กันอีก แต่ถ้าคุยกัน อาจารย์เป็นไงบ้างลูกศิษย์ผมเป็นไงบ้าง
ครับ ถ้าเราไปเข้าอย่างนี้ ก็มีการคุยกันกับเรามีความสัมพันธ์กันตอบรับในสิ่งที่ดี
ร่วมมือช่วยกันแก้ไขทุกฝ่ายทุกระดับ ขอบคุณมากนะครับถ้าไม่ได้อาจารย์แยเลย
ขอบคุณที่อาจารย์ช่วยฝึกประสบการณ์ให้กับลูกศิษย์ผมนะ ถ้าผู้บริหารคุยกับเรา
เราก็ต้องแสดงความขอบคุณเขาที่ช่วยสนับสนุนและมีสวัสดิการให้แก่ลูกศิษย์เรา
ก็จะทำให้บรรยากาศของกัลยาณมิตรมันดี มันช่วยสร้างประสบการณ์ให้กับนิสิต

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

การที่เชิญให้อาจารย์พี่เลี้ยงเข้ามาร่วมสังเกตการสอนของนิสิตและร่วมฟัง
คอมเมนต์จากอาจารย์นิเทศก์ มันมีข้อดีนะเพราะแนวทางในการนิเทศหรือ
แนะนำเด็กของแต่ละคนต่างกัน อาจารย์พี่เลี้ยงจะช่วยเสริมในส่วนที่เราไม่ได้พูด

หรืออาจารย์พี่เลี้ยงก็จะช่วยดูในประเด็นที่เราแนะไปได้ กระบวนการนี้จะดีก็ต่อเมื่อมีบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

ดังนั้น อาจารย์นิเทศก์จึงต้องมีคุณสมบัติของการเป็นกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ และมีจรรยาบรรณครู ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เกิดจากภายใน จึงจะนำไปสู่การนิเทศแบบกัลยาณมิตรได้

3.2 ปัจจัยด้านองค์ความรู้ อาจารย์นิเทศก์จำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้ในเรื่องของหลักการนิเทศ หลักทฤษฎีต่างๆ และเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อสั่งสมประสบการณ์ความรู้และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอเพื่อเป็นฐานในการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การนิเทศและพัฒนาคูจึงต้องเริ่มที่การสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันในประเด็นหลักทฤษฎี ถ้าต่างฝ่ายไม่มีหลักความรู้ ก็ย่อมตีความกันไปคนละทาง เกิดการโต้แย้งโดยไม่จำเป็น ดังนั้นจึงต้องมีเอกภาพในหลักการและมีความหลากหลายในวิธีการ

ถ้าอาจารย์นิเทศก์ไม่มีพื้นความรู้ในเรื่องของหลักการนิเทศ ก็อาจจะมี การนิเทศที่ไม่เป็นกระบวนการ พอให้นิเทศก็นิเทศไม่ถูก ไม่เป็น ไม่มีแบบอย่าง ไม่มีแนวทาง ผลเสียก็ตกอยู่ที่นิสิต

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

การที่จะไปนิเทศนิสิตฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์จะต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี และต้องมีการเตรียมตัว เตรียมศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจถึงแก่นแท้ของเรื่องนั้นๆ จึงจะสามารถทำการนิเทศ ให้คำแนะนำนิสิตให้เข้าใจได้

(รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, 19 ธ.ค. 2549)

อาจารย์นิเทศก์ควรที่จะมีการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอเพื่อให้ทันเหตุการณ์ ต้องต่อยอดความรู้เดิม เสริมทฤษฎีใหม่ๆ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ให้เป็นคลังความรู้สำหรับนำไปใช้ในการนิเทศนิสิตได้

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

อาจารย์นิเทศก์จำเป็นต้องรู้ในหลักการนิเทศและกระบวนการนิเทศ และทำความเข้าใจให้ตรงกัน จะได้มีทิศทางเดียวกันในการนิเทศ

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

ความรู้ในเรื่องของหลักการนิเทศและกระบวนการนิเทศรวมทั้งหลักวิชาที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะเป็นฐานในการนิเทศให้เกิดประโยชน์อันสูงสุดได้

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

3.3 ปัจจัยด้านประสบการณ์ ผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นอาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ควรมีประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อน เพราะจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนในสภาพจริงของการปฏิบัติงานครูในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจสภาพและปัญหาที่แท้จริงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต และสามารถให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งในเรื่องของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การดูแลและพัฒนานักเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียนและงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน

คนที่จบปริญญาโทปริญญาเอกไม่ได้หมายความว่าอาจารย์จะทำหน้าที่นิเทศได้ดี ถ้าอาจารย์ไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องตรงนี้ ถ้าอาจารย์ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียนประถมมัธยมมาก่อน พื้นฐานของอาจารย์ตรงนี้จะไม่มีแล้วอาจารย์จะชี้แนะเขาได้อย่างไร ผลของงานวิจัยคือว่าถ้าอาจารย์ไปนิเทศที่ไม่ตรงสาขาและไม่รู้หลักตรงนี้ อาจารย์ก็จะไม่ให้คอมเมนต์อะไรเลย ยิ่งอาจารย์ไปเจออาจารย์พี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์มาก เขาก็ยิ่งจะไม่คอมเมนต์อะไรใหญ่ เพราะเกรงใจ

(กรณีศึกษา A, 13 ธ.ค. 2549)

อาจารย์ที่มีประสบการณ์ทางการสอน คือเคยผ่านการสอนเด็กในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษามาแล้วจะช่วยทำให้สามารถถ่ายทอดประสบการณ์แก่นิสิตได้เป็นอย่างดี และสามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ นิสิตเมื่อพบกับปัญหาจากการฝึกสอนได้มากกว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์น้อย หรือไม่มีประสบการณ์ทางการสอนเลยแล้วมาทำหน้าที่นิเทศ

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

ประสบการณ์ของอาจารย์นิเทศก์เป็นเรื่องที่ไม่ควรมองข้าม เพราะประสบการณ์ไม่ใช่ได้มาจากการนั่งเรียนในห้องเรียน แต่ได้มาจากการทำงาน เรียนรู้จากสถานการณ์จริง การฝึกสอนก็เหมือนกัน ที่นิสิตต้องไปพบกับ

สถานการณ์จริง แล้วเมื่อพบปัญหา อาจารย์นิเทศก์ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า ผ่านการสอนมาก่อนก็จะสามารถช่วยเหลือและให้คำแนะนำได้

(รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, 19 ธ.ค. 2549)

พื้คิดว่าประสบการณ์เป็นสิ่งที่สำคัญนะ เพราะถ้าไม่มีประสบการณ์ทางการสอนมาก่อนก็จะไม่รู้ว่าจะให้คำแนะนำนิสิตเขาอย่างไร เมื่อนิสิตมาขอคำปรึกษาถึงปัญหา ก็จะนึกแก้ปัญหาไม่ออก ไม่ได้

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

ประสบการณ์ทางการสอนของอาจารย์นิเทศก์จะช่วยให้อาจารย์นิเทศก์แก้ไขสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของนิสิตได้ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการนิเทศ...

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

จะเห็นได้ว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์จะเกิดขึ้นและขับเคลื่อนไปได้ดี นั้น มาจากปัจจัย 3 ด้านคือ ปัจจัยด้านคุณสมบัติ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ และปัจจัยด้านประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยทั้งสามด้านนี้มีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ดังนี้ อาจารย์นิเทศก์ควรมีคุณสมบัติของการเป็นอาจารย์นิเทศก์ที่ดีและมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักของกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ และมีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู คือ มีความจริงใจ ตั้งใจและรักในความเป็นครู ตลอดจนต้องมีจรรยาบรรณครู 9 ประการ ซึ่งอาจารย์นิเทศก์จะเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์อันดี สร้างบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตรแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกฝ่าย เพื่อร่วมมือร่วมใจที่จะพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตให้มีศักยภาพ อีกทั้ง อาจารย์นิเทศก์จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ในเรื่องของหลักการนิเทศ หลักทฤษฎีต่างๆ และเรียนรู้สิ่งใหม่ เพื่อสั่งสมประสบการณ์ความรู้และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอเพื่อเป็นฐานในการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การนิเทศและพัฒนาครูจึงต้องเริ่มที่การสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันในประเด็นหลักทฤษฎี ถ้าต่างฝ่ายไม่มีหลักความรู้ ก็ย่อมตีความกันไปคนละทาง เกิดการโต้แย้งโดยไม่จำเป็น ดังนั้นจึงต้องมีเอกภาพในหลักการและมีความหลากหลายในวิธีการ นอกจากนี้ ผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นอาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ควรมีประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อน เพราะจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนในสภาพจริงของการปฏิบัติงานครูในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจสภาพและปัญหาที่แท้จริงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต และสามารถ ให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะที่เป็น

ประโยชน์ต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งในเรื่องของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การดูแลและพัฒนานักเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียนและงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน

ตอนที่ 4 การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตรมี 2 ประการคือ การเตรียมความพร้อมของ อาจารย์นิเทศก์ในเรื่องของคุณสมบัติ องค์ความรู้และประสบการณ์ และการเตรียมความพร้อมของ โรงเรียน มีดังนี้

4.1 การเตรียมความพร้อมของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

4.1.1 คุณสมบัติ องค์ความรู้และประสบการณ์

คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณสมบัตินักเรียนในด้านความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้อาจารย์นิเทศก์เข้าใจถึงคุณสมบัตินักเรียนอย่างชัดเจน อันจะนำไปสู่การมีกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร อาจารย์นิเทศก์ควรมีองค์ความรู้และพัฒนาปรับปรุงตนเองอยู่เสมอเพื่อเป็นฐานความรู้ต่อการไปนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กล่าวคือ อาจารย์นิเทศก์ควรศึกษาและเรียนรู้ทางทฤษฎีในหลักการและกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรให้เข้าใจ ตลอดจนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิควิธีการนิเทศแบบใหม่เพื่อนำมาผสมผสานกับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร แล้วนำมาประยุกต์ใช้ควบคู่กับประสบการณ์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว ทดลองปฏิบัติแล้วปรับปรุงพัฒนา อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ครูก็คิดว่าควรที่จะมีการจัดอบรมอาจารย์นิเทศก์ในเรื่องของคุณสมบัติ กัลยาณมิตร การให้ความรู้ในหลักการนิเทศและกระบวนการนิเทศแบบ กัลยาณมิตรนะ จะได้เป็นกรอบเป็นทิศทางให้อาจารย์นิเทศก์นำไปปฏิบัติให้เป็น แนวเดียวกัน

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

ถึงแม้ว่าประสบการณ์จะน้อยก็ค่อยๆ พัฒนาไป ปีนี้อาจจะยังมีมือใหม่อยู่ เดี่ยวต่อไปอาจจะดีกว่านี้ อาจจะรู้แนวทาง... ก็ควรจัดอบรมเกี่ยวกับคุณสมบัตินักเรียนของกัลยาณมิตรว่ามีอะไรบ้าง กระบวนการเป็นอย่างไร ให้เข้าใจชัดเจนกันไป

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

ต่อไปอาจจะมียานหลักสูตรนิเทศการศึกษาเปิดสอนปริญญาโท ก็ให้นิสิตที่เรียนปริญญาโทสาขานี้ไปทำหน้าที่นิเทศนิสิตฝึกสอนเลย เพราะคนที่มาเรียนสาขานี้ จะต้องเป็นครู เขาจะมีความรู้อยู่แล้ว เขาแค่มาเรียนหลักในการนิเทศ กระบวนการนิเทศเพิ่มเติม จึงจะทำหน้าที่นิเทศได้

(กรณีศึกษา A, 18 ม.ค. 2550)

ถ้าจะทำในลักษณะอย่างนี้ได้ ก่อนอื่นต้องชัดเจนก่อน ต้องเห็นว่าการนิเทศเป็นเรื่องที่สำคัญ การนิเทศเป็นหัวใจสำคัญของการสอน ถ้าการนิเทศไม่อยู่บนหลักของทฤษฎีและก็ไม่เป็นวิจัย เมื่อนั้นมันจะพัฒนาไม่ได้ จุดแรกที่จะต้องพัฒนา เราต้องเชื่อมั่นก่อนว่า คนที่จะทำหน้าที่นิเทศต้องเป็นคนที่มีความรู้ประสบการณ์และรู้หลักการนิเทศ トラบดีที่คุณไม่รู้คุณก็จะไปแบบงูๆ ปลาๆ ก็คิดว่าตัวเองเป็นแล้วตัวเองแกร่งแล้ว

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

อาจารย์นิเทศก็ควรนิเทศให้ตรงกับสาขาวิชาที่ศึกษามา ซึ่งจะทำให้อาจารย์นิเทศก็สามารถใช้หลักทฤษฎีและประสบการณ์ความรู้ที่สั่งสมและศึกษามาทำการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป็นสิ่งที่ดีมากถ้าอาจารย์นิเทศก็ไปนิเทศนิสิตได้ตรงกับสาขาวิชาเอก เพราะนอกจากเราจะสามารถดูในเรื่องของกระบวนการสอนแล้วยังสามารถดูในเรื่องของเนื้อหาวิชาได้ด้วย ก็จะทำให้การนิเทศเป็นกระบวนการที่ครบวงจรมากขึ้น

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

ถ้าไปนิเทศได้ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมาก็จะสามารถนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นนะ ก็จะลึกซึ้งในกระบวนการสอนและเนื้อหาวิชานั้นๆ

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

ถ้ามีการจัดให้อาจารย์นิเทศก็ได้นิเทศตรงกับสาขาวิชาเอกก็จะเป็นเรื่องที่ดีมากๆ ความมั่นใจในเนื้อหาที่มีอยู่แล้วประกอบกับใช้หลักการนิเทศสอดคล้องเข้าไปในกระบวนการนิเทศ คุณภาพก็จะเกิดแก่นิสิต

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

จะพยายามให้อาจารย์นิเทศก์ตรงวุฒิให้มากที่สุด เพราะที่ผ่านมาระเห็น แต่เราจัดการอะไรไม่ได้มากกว่านี้เพราะมันถูกกระจาย แต่ถ้าเราสามารถเลือกโรงเรียนได้ไม่ต้องมากโรงเรียน แต่เป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานในการที่จะให้ประสบการณ์กับเด็กเรา แต่ให้เขาเยอะหน่อย

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

อาจารย์นิเทศก์ควรมีประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 2 ปี เนื่องจากการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น จำเป็นที่จะต้องใช้องค์ความรู้และมวลประสบการณ์ทางการสอนที่สั่งสมมาถ่ายทอดและให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ถ้าอาจารย์นิเทศก์ไม่มีประสบการณ์ทางการสอนจะทำให้ไม่สามารถให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ต้องเป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์ทางด้านการสอนนะ โดยมากอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ไม่มีปัญหาในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนนะ แต่เพียงแต่ว่าเรื่องที่จะไปแนะนำเขาในเรื่องของประสบการณ์การสอนแนะ สิ่งที่ต้องคำนึงมากในอนาคตก็คือเรื่องของประสบการณ์ของครูซึ่งไม่เกี่ยวกับวุฒิแล้วคือวุฒินั้นมันเป็นเชิงทฤษฎี คุณจบป.โทนี้มาคุณมีทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องของหลักการสอน แต่มีสิ่งหนึ่งซึ่งมันมากกว่านั้นก็คือประสบการณ์การสอน ก็คือต้องเคยสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี เพราะว่าเรากำลังจะไปแนะนำเด็กที่เขาเป็นครูให้กับนักเรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มันก็เหมือนกับการไปแนะนำครุฑมหาวิทยาลัย คุณสอนนิสิต 2-3 ปีก็เพียงพอแล้วที่คุณจะไปแนะนำคนสอนมหาวิทยาลัยได้ เพราะคุณเคยมีประสบการณ์การสอนเด็กมหาวิทยาลัย น้องใหม่มาอย่างนี้ต้องสอนอย่างนี้นะเพราะที่สอนอย่างนี้มา

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

4.1.2 กระบวนการนิเทศ

คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดให้มีการอบรมกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรให้กับอาจารย์นิเทศก์ให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและชัดเจนทั้งในหลักการและกระบวนการ จากนั้นทำการปฐมนิเทศระหว่างอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในการนิเทศ บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ และการสร้างประสบการณ์ให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กล่าวคือ มีการประชุมปัญหาที่พบจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรุ่นก่อน เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมให้แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรุ่นต่อไป

และเป้าหมายของการที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกลุ่มนี้จบออกไป ทางคณะศึกษาศาสตร์ ต้องการให้เขาได้อะไร เป็นการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันโดยใช้หลักของกัลยาณมิตร นั่นคือการสร้างความตระหนักให้กับอาจารย์นิเทศก์ให้เกิดความร่วมมือที่จะสร้างสรรค์ให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการให้ประสบการณ์แก่เขา นิสิตที่ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไม่ใช่ช้อออกไปเป็นครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเป็นใบเบิกทางว่า ถ้านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทำได้ดีจะนำไปสู่การเป็นครูที่ดีได้ อาจารย์นิเทศก์จะต้องเป็นที่เลี้ยงและเป็นผู้ฝึกให้แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้ได้ประสบการณ์และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เปรียบเสมือนเป็นการสร้างบล็อกที่ดี เพื่อที่จะไปเป็นบล็อกที่ดีในอนาคต

การนิเทศแบบกัลยาณมิตรจะพัฒนาได้ ก็คือต้องสร้างแนวร่วมระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์ที่เลี้ยงจากโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งหมด รวมทั้งผู้บริหารทุกระดับ ต้องมีการสัมมนาาร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจในตัวนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และมีการยกตัวอย่างผลกระทบจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่างๆ ถึงข้อดีข้อเสีย และขอความร่วมมือร่วมใจกับทุกคนช่วยกันพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การจัดอบรมให้อาจารย์ในเรื่องของกระบวนการนิเทศเป็นเรื่องที่ควรทำ แต่น่าจะเหมาะกับอาจารย์ใหม่ๆ นะ สำหรับอาจารย์ที่อาวุโสซึ่งมีประสบการณ์ มากนี้ควรใช้วิธีการจัดสัมมนาระหว่างกันจะดีกว่า

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

ปีหน้าเราจะไม่มีนิสิตฝึกสอน เพราะเป็นหลักสูตร 5 ปี แต่ปีต่อไป คือ ปีการศึกษา 2551 นั้นจะมีนิสิตฝึกสอนที่จะต้องไปฝึกสอน 1 ปี ซึ่งตรงนั้นเรา คงต้องเตรียมตัวว่า เราจะเตรียมอาจารย์นิเทศก์อย่างไร อาจารย์ที่ลงไปนิเทศ เรา คงต้องคุยกัน เราอาจจะต้องมาจัดระบบอาจารย์นิเทศก์ใหม่ว่า เราจะจัดอย่างไร เพราะว่าจะมีทั้งหลักสูตร 5 ปีและที่ ป.บัณฑิต ซึ่งต่อไปนี้ ป.บัณฑิตก็ต้องลงฝึก 1 ปีเหมือนกัน คงต้องมีแน่นอนในเรื่องของการอบรมให้ความรู้กับอาจารย์นิเทศก์ว่า เวลาไปนิเทศไปดูอะไรบ้าง และกัลยาณมิตรนิเทศที่หนูว่านี่มันเป็นอย่างไ สิ่งที่อาจารย์ทำอยู่ อาจารย์จะไปช่วยนิสิตได้อย่างไร แล้วถามว่าต้องไปดูนิเทศกี่ครั้ง ยังไม่สามารถตอบได้ว่าลงกี่ครั้ง ถ้าลงฝึก 1 ปี ก็อาจต้องลงไปนิเทศ 6 ครั้ง

ในอนาคตระบบการลงไปนิเทศมันคงต้องปรับเพราะว่าใช้เวลา 1 ปี แต่ที่นี้ 1 ปีจะลงไปกี่ครั้งนี่อันนี้มันเป็นเรื่องของทางวิชาการ แต่ถ้าถามว่า เราจะมี

การทบทวนกันใหม่ใหม่ว่า ในการลงไปนิเทศเราจะต้องมีการปรับอย่างไร จะไปดูแลเด็กยังไง จะปรับพฤติกรรมอะไรยังไง ในส่วนของอาจารย์ผู้ใหญ่เราไม่แน่ใจว่าเราจะทำได้ไหม แต่ถ้าเป็นอาจารย์ใหม่ เราจะเทรนค์ให้ หรืออาจจะมีการประชุมปัญหาที่เราได้มาจากเด็กฝึกสอนเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเราจะช่วยอุดรูรั่วก่อนที่เด็กจะออกไปฝึกสอนจริงๆ นี่ใช้อย่างไร คงจะเป็นลักษณะนั้นมากกว่า แต่ถามว่าจะต้องไปแก้อะไรที่มันเป็นการลงไปลึกๆ ในลักษณะของบุคคลนี้เราทำไม่ได้

(รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, 19 ธ.ค. 2549)

ต้องมีการเอาอาจารย์ที่เลี้ยงทั้งหมดมาเจอกัน มาคุยกัน ถ้ามาทั้งหมดไม่ได้ ก็มีการไปเยี่ยมโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกสอนของเรา อาจารย์ตรวจแผนการสอนกันอย่างไร เราเคยถามกันบ้างไหม อาจารย์ดูกันตรงไหน เพื่อเราจะได้มาจัดกลุ่มให้เป็นภาษาเดียวกัน หรือว่าเอามุมมองที่เราพอจะทำได้

(กรณีศึกษา A, 18 ม.ค. 2550)

พี่ก็อยากให้อาจารย์เขาอบรมนั้นละ บังคับเลยให้มานั่งอบรม แต่ที่นี้วิทยากรที่มาอบรมก็มีผลนะว่า อาจารย์เขาจะยอมรับวิทยากรหรือเปล่าที่มาอบรมเขา แต่ถ้าวิทยากรที่มาจากคณะศึกษาศาสตร์เลย อาจารย์เขาก็จะไม่ยอมรับกัน วิทยากรจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องนี้โดยเฉพาะ แล้วก็ให้ความไว้วางใจกับอาจารย์คนนี้ เป็นคนที่น่าเชื่อถือ น่านับถือ ถ้าอยากให้มีกัลยาณมิตรก็ต้องจัดให้มีการอบรมนี้ละ ให้เข้าถึงแก่นแท้เลย ไม่ใช่ไปแล้วเด็กกลัววิ่งหนีอะไรอย่างนี้ อาจารย์นิเทศก็มาเด็กต้องวิ่งเข้าใส่ วิ่งหา แต่ส่วนมากเด็กจะกลัวตื่นเต้นกันเพราะกลัวว่าอาจารย์นิเทศจะมาจับผิดเขา

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

แนวทางในการพัฒนาให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร หนึ่งก็คือ เป็นความฝันของผมเลยนะ มีการประชุมนิเทศระหว่างอาจารย์นิเทศก์ ปฐมนิเทศเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในการนิเทศ หรือในการสร้างประสบการณ์ให้กับนิสิตฝึกสอน ตรงนี้เป็นปัจจัยสำคัญ ต้องสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน และต้องพูดคุยถึงปัญหาต่างๆ และเป้าหมายของการที่เด็กกลุ่มนี้จบออกไป เราต้องการให้เขาได้อะไร ให้เคลียร์ตรงกัน สรุปแล้วสร้างความตระหนักให้กับพวกเราให้เกิดความร่วมมือที่จะสร้างสรรค์ให้กับเด็กพวกนี้ในการให้ประสบการณ์แก่เขา เด็ก

เขาออกไปฝึกสอนไม่ใช่ออกไปเป็นครู และตรงนี้จะ เป็นใบเบิกทางว่า ถ้าเขาทำตรงนี้ได้ก็จะนำไปสู่การเป็นครูที่ดีได้ ถ้าอาจารย์ทำความเข้าใจตรงนี้ตรงกันแล้ว อาจารย์ต้องเป็นที่เลี้ยงเพราะว่าเขาเป็นผู้ฝึก อาจารย์กำลังฝึกเขาให้ได้ประสบการณ์แต่ไม่ใช่ให้เขาไปเป็นครู ผมไม่เห็นด้วยที่จะให้นิสิตฝึกสอนไปช่วยครูขาดแคลน มันจะไปแก้ได้อย่างไร เพราะอย่าลืมนึกว่าครูที่ไหน เด็กจะต้องติดตามก็ขึ้นอยู่กับครู ถ้าครูไม่มีความพร้อม เด็กก็ไม่ได้ดีหรอก เหมือนกับบล็อกที่หล่อไม่ดีนั่นละ มันก็มีความจำเป็นที่เราต้องลงทุนสร้างบล็อกที่ดี เพื่อที่จะไปเป็นบล็อกที่ดีในอนาคต นิสิตบางคนถูกยึดเยียดให้สอนแทน ทำให้เขาเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพครู ไม่อยากเป็นครู

เพราะฉะนั้นเราต้องสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน โดยใช้หลักของกัลยาณมิตรนี่ละ จะได้ไม่ทะเลาะกันระหว่างอาจารย์นิเทศกับอาจารย์ที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก็จะบอกว่า อาจารย์ใช้ลูกศิษย์ผมขนาดนี้เลยหรอเนี่ย อาจารย์ที่เลี้ยงก็จะโต้กลับมามาว่า มาเป็นครูมันใช้ไม่ได้หรอ ทำไมมันเป็นคุณหนูหรือไง มาจากไหน บรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรก็เสีย จะพัฒนาได้ก็คือต้องสร้างแนวร่วม แล้วก็มีกรรมาการอย่างผลกระทบจากที่ต่างๆ ว่าไม่ใช่อะไร คืออย่างไร ต้องขอให้พวกเราทุกคนช่วยกันพัฒนา ยิ่งผู้บริหารต้องสนับสนุน อาจารย์ที่เลี้ยงต้องให้เข้าใจตรงกันว่าเราเป็นครูนะ เราก็เคยไม่มีประสบการณ์มาก่อน ก็ต้องเข้าใจเด็ก คือถ้าวันแรกเราต้องสร้างข้อตกลงกัน ถ้ามันไม่ไหวจริงๆ ก็ต้องให้ออกจากโครงการ

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

ต่างประเทศพบกับปัญหาเกี่ยวกับนิสิตฝึกสอนเหมือนกับของเราเลย ทางมหาวิทยาลัยเขาก็ตั้งศูนย์เอ็กเซอเล็นเชินเตอร์ เขาก็มีการพัฒนาบุคลากรของเขา โดยการใช้ระบบพี่เลี้ยงขึ้น ทุกคนต้องเข้ามาอบรมเป็นการบังคับ แล้วโรงเรียนไหนที่เข้าร่วม โปรแกรมเขาจะมีเงินสนับสนุนให้ เขาก็จะส่งทีมเข้าไปดูว่าโรงเรียนดำเนินการตามรูปแบบที่เขาวางไว้หรือไม่ เหมือนที่เราทำนิเทศแบบกัลยาณมิตร แต่พอหมดโครงการต่อไปโรงเรียนก็ทำกันเอง

เราต้องรวมกัน รวมอาจารย์นิเทศทั้งหมดที่ไปนิเทศ เอาประสบการณ์นิเทศมาแล้ว วัตถุประสงค์ของการนิเทศเราต้องการให้นิสิตฝึกสอนเราได้อะไร แล้วผลของนิสิตต้องมีการพัฒนา โดยเราเป็นผู้จัดการ แล้วสิ่งที่เราไปวัดนิสิตว่า จะต้องดูอะไรบ้างเพื่อมาให้คะแนน เช่น ดูแผนการสอน ดูการแต่งกาย ตรงนี้จะต้องมีดัชนีว่าขนาดไหนจึงจะให้ดี แต่เราไม่ได้เขียน การแจกเอกสารเป็น

ระยะๆ ก่อนที่จะถึงการฝึกสอน สิ่งแรกคือต้องดึงให้ได้ว่าบทบาทหน้าที่ของ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนิสิต มีอะไรบ้าง เราต้องกำหนดเอง ไม่ใช่ ให้ความกันเองจากการอ่านในคู่มือการฝึกสอน

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

4.2 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเห็นคุณค่าและความสำคัญของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และขอความร่วมมือรวมทั้งสร้างแนวร่วมกับทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีเป้าหมายของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีทิศทางเดียวกันกับคณะศึกษาศาสตร์

โรงเรียนฝึกสอนก็ควรเป็นโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือกับการฝึกสอนเป็นอย่างดี เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการฝึกสอน ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่และเข้าใจนิสิต

(กรณีศึกษา B, 18 ธ.ค. 2549)

เราจะต้องเตรียมโรงเรียน โดยการคัดเลือกโรงเรียนว่า โรงเรียนไหนที่จะเป็นที่เลี้ยงให้กับนิสิตของเราได้ ซึ่งจะมีเกณฑ์ของครูสภาที่บอกว่า โรงเรียนที่ดีจะต้องเป็นอย่างไร หนูลองตามไปอ่านดูนะคะ มันก็จะมีเกณฑ์ที่ออกมาว่า โรงเรียนพวกนี้ที่ผ่านการประเมินของ สมศ.มา ก็โอเคได้เลย แต่ถ้าเป็นโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินหรือผ่านการประเมินแล้วแต่ไม่ผ่านเกณฑ์จาก สมศ. เราก็ต้องมีข้อมูลว่าทำไมถึงเลือกโรงเรียนนี้ แล้วเราก็ต้องส่งรายชื่อโรงเรียนไปให้ครูสภาด้วย และนี่ก็เป็นข้อจำกัดอีกอันหนึ่งสำหรับหลักสูตร 5 ปี

(รองคณบดีฝ่ายวิชาการ, 19 ธ.ค. 2549)

โรงเรียนที่ให้นิสิตไปฝึกสอนควรจะเป็นโรงเรียนที่นิสิตรุ่นก่อนๆ ไปฝึกแล้วไม่มีปัญหา ทุกคนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือนิสิตดี

(กรณีศึกษา C, 18 ม.ค. 2550)

เราต้องคัดเลือกโรงเรียนที่มีคุณภาพได้รับการประเมินจาก สมศ. และให้ความร่วมมือกับทางเราเป็นอย่างดี มีความพร้อมสำหรับให้นิสิตไปฝึกสอน

(กรณีศึกษา A, 12 ก.พ. 2550)

สิ่งที่อยากจะปรับแก้หรือพัฒนาเกี่ยวกับการนิเทศคือ หนึ่งคือ จะทำอย่างไรให้มหาวิทยาลัยกับโรงเรียน มีเป้าหมายของการนิเทศให้ตรงกัน และพร้อมที่จะเป็นแหล่งที่สมบูรณ์ที่มีมาตรฐานในการที่จะส่งเสริมการนิเทศ สองคือ จะทำอย่างไรให้โรงเรียนมีมาตรฐานที่เด็กจะออกไปฝึก เพราะตัวนี้จะเป็นการช่วยสร้างให้เด็กเขาได้ประสบการณ์จริงๆ และเขาจะได้มีทัศนคติที่ดีต่อความเป็นครูในอนาคต เขาออกไปฝึกแล้วเขาได้เรียนรู้อะไร แต่ไม่ใช่พาให้เด็กไม่ต้องทำอะไรนะไม่ใช่ ผมไม่เห็นด้วย ลำบากแน่ๆอยู่แล้ว แต่ควรที่จะใช้วิธีการกัลยาณมิตรเข้าไปช่วยเด็ก มีเด็กบางคนชมอาจารย์ท่านหนึ่งว่า ถึงแม้อาจารย์ไม่ได้สอนแต่อาจารย์ก็ไม่ทอดทิ้งเรา อาจารย์เหนื่อยเทียบเท่ากับอาจารย์ที่สอนเขาต้องมานั่งคุนึ่งแก้ไข คอมเมนต์เรา ตรงนี้มากกว่ามันเป็นจุดเริ่มต้น

(ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ, 12 ก.พ. 2550)

จะเห็นว่า การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีดังนี้

ประการแรก คือ การเตรียมความพร้อมของอาจารย์นิเทศ ประกอบด้วย ด้านคุณสมบัติองค์ความรู้และประสบการณ์ กล่าวคือ คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศในด้านความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้อาจารย์นิเทศเข้าใจถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรอย่างชัดเจน อันจะนำไปสู่การมีกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร อาจารย์นิเทศควรมีองค์ความรู้และพัฒนาปรับปรุงตนเองอยู่เสมอเพื่อเป็นฐานความรู้ต่อการไปนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กล่าวคือ อาจารย์นิเทศต้องศึกษาและเรียนรู้ทางทฤษฎีในหลักการและกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรให้เข้าใจ ตลอดจนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิควิธีการนิเทศแบบใหม่เพื่อนำมาผสมผสานกับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร แล้วนำมาประยุกต์ใช้ควบคู่กับประสบการณ์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว ทดลองปฏิบัติแล้วปรับปรุงพัฒนา อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อาจารย์นิเทศควรนิเทศให้ตรงกับสาขาวิชาที่ศึกษามา ซึ่งจะทำให้อาจารย์นิเทศสามารถใช้หลักทฤษฎีและประสบการณ์ความรู้ที่สั่งสมและศึกษามาทำการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อาจารย์นิเทศควรมีประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 2 ปี เนื่องจากการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น จำเป็นที่จะต้องใช้องค์ความรู้และมวลประสบการณ์ทางการสอนที่สั่งสมมาถ่ายทอดและให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ถ้าอาจารย์นิเทศไม่มีประสบการณ์ทางการสอนจะทำให้ไม่สามารถให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านกระบวนการนิเทศ กล่าวคือ ทางคณะศึกษาศาสตร์ควรจัดให้มีการอบรมกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรให้กับอาจารย์นิเทศก์ให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและชัดเจนทั้งในหลักการและกระบวนการ จากนั้นทำการปฐมนิเทศระหว่างอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในการนิเทศ บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ และการสร้างประสบการณ์ให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กล่าวคือ มีการประชุมปัญหาที่พบจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรุ่นก่อน เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมให้แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรุ่นต่อไป และเป้าหมายของการที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกลุ่มนี้จบออกไป ทางคณะศึกษาศาสตร์ต้องการให้เขาได้อะไร เป็นการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันโดยใช้หลักของกัลยาณมิตร นั่นคือการสร้างความตระหนักให้กับอาจารย์นิเทศก์ให้เกิดความร่วมมือที่จะสร้างสรรค์ให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการให้ประสบการณ์แก่เขา นิสิตที่ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่ใช่ออกไปเป็นครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเป็นไบเบิกทางว่า ถ้านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทำได้ดีจะนำไปสู่การเป็นครูที่ดีได้ อาจารย์นิเทศก์จะต้องเป็นผู้เลี้ยงและเป็นผู้ฝึกให้แก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้ได้ประสบการณ์และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เปรียบเสมือนเป็นการสร้างบล็อกที่ดี เพื่อที่จะไปเป็นบล็อกที่ดีในอนาคต

การนิเทศแบบกัลยาณมิตรจะพัฒนาได้ ก็คือต้องสร้างแนวร่วมระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์พี่เลี้ยงจากโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งหมด รวมทั้งผู้บริหารทุกระดับ ต้องมีการสัมมนาร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจในตัวนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และมีการยกตัวอย่างผลกระทบจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่างๆ ถึงข้อดีข้อเสีย และขอความร่วมมือร่วมใจกับทุกคนช่วยกันพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ประการที่สอง คือ การเตรียมความพร้อมของโรงเรียน กล่าวคือ คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเห็นคุณค่าและความสำคัญของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และขอความร่วมมือรวมทั้งสร้างแนวร่วมกับทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีเป้าหมายของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีทิศทางเดียวกันกับคณะศึกษาศาสตร์

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบบกัลยาณมิตรนิเทศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยพหุกรณีศึกษา (Multi-case study research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ ประการแรก เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ประการที่สอง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และประการที่สาม เพื่อศึกษาการส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

วิธีการศึกษาพหุกรณีศึกษาได้เลือกสนามวิจัยเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความสำคัญของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตร โดยเลือกอาจารย์ 3 คนเป็นกรณีศึกษาที่ได้รับการยอมรับตามเกณฑ์ คือ อาจารย์คนที่ 1 เป็นอาจารย์นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นประถมศึกษา เป็นกรณีศึกษา A อาจารย์คนที่ 2 เป็นอาจารย์นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นปฐมวัย เป็นกรณีศึกษา B อาจารย์คนที่ 3 เป็นอาจารย์นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตในระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นกรณีศึกษา C

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลา ประมาณ 4 เดือน คือ เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2549 ถึง วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2550 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การศึกษาอัตชีวประวัติ และการศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร เครื่องมือที่ใช้ คือ แนวทางการสังเกต แนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม แบบการวิเคราะห์เอกสาร แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 แหล่งคือ 1) บุคคล ประกอบด้วย พหุกรณีศึกษา นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อยู่ในความดูแลของพหุกรณีศึกษา รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ อาจารย์พี่เลี้ยง 2) เอกสาร ประกอบด้วย เอกสารของพหุกรณีศึกษา และเอกสารของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) เหตุการณ์ ประกอบด้วย การสังเกตการลงไปปฏิบัติการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ และการสังเกตการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต การจัดกระทำข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การลดทอนข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การตรวจสอบข้อมูลแบบถามซ้ำ การตรวจสอบการจดบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัย มีดังนี้

1.1 การคัดสรรอาจารย์นิเทศก์

คณะศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยของรัฐในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีนโยบายให้อาจารย์ทุกคนนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์จึงได้แต่งตั้งอาจารย์ 46 คนให้เป็นอาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และมีการจัดให้นิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3-5 คน ซึ่งอาจไม่ตรงกับสาขาวิชาเอกที่สอน

1.2 การดำเนินงานการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

คณะศึกษาศาสตร์กำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ 1) มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพครูและวิชาเฉพาะด้าน ใฝ่หาความรู้-ความคิดใหม่อย่างไม่หยุดยั้ง มีความซื่อสัตย์ในการนำความรู้ไปใช้ และถ่ายทอดอย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีความเพียบพร้อมในความเป็นครู และความเป็นผู้นำทางการศึกษา มีจิตสำนึกในความเป็นครู ยึดมั่นในมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู 3) มีโลกทัศน์ที่ดีและกว้างไกล ยึดมั่นในหลักเหตุผลและคุณธรรม มีบุคลิกภาพ ทักษะที่ดีและค่านิยมที่ดีตามแบบของวัฒนธรรมไทย โดยมีขั้นตอนการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ การปฐมนิเทศ ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย การนิเทศเยี่ยม การนิเทศครั้งที่ 1 2 และ 3 การสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขั้นที่ 3 ขั้นกลับจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย การจัดนิทรรศการ และการสัมมนาหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

สำหรับการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต จะประเมินทั้ง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และขั้นกลับจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

ผลการวิเคราะห์หตุการณ์ศึกษาสามารถสรุปสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ประกอบด้วย คุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ และผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.1 คุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

1) อาจารย์นิเทศก์ยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดี ใจดี พุดไพเราะ นำเสียงอ่อนโยน นุ่มนวล ปฏิบัติกับนิสิตเสมือนเพื่อน ให้ความเป็นกันเองกับนิสิต ทำให้นิสิตเกิดความสบายใจ

และไว้วางใจ ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ซึ่งสะท้อนถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรในประการที่หนึ่ง คือ น่ารัก (ปิโย)

2) อาจารย์นิเทศก์ให้ความเอื้อเฟื้อ มีมิตรไมตรีและให้ความห่วงใยเอาใจใส่ต่อนิสิต อีกทั้งยังมีบุคลิกนิ่ง สุภาพเรียบร้อยทั้งทางกายและวาจา มีความเข้าใจสถานะและขอบเขตความสามารถของนิสิต ทำให้นิสิตรู้สึกอบอุ่นใจ ปลอดภัยและเป็นที่ยึดได้ ซึ่งสะท้อนถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรในประการที่สอง คือ นำเคารพ (ครุ)

3) อาจารย์นิเทศก์ทำการศึกษา เก็บข้อมูล และทดลองปฏิบัติในเรื่องวิธีสอนและหลักการนิเทศ เป็นผู้มั่งคั่งความรู้ทางวิชาการสามารถฝึกอบรมให้กับผู้อื่นได้ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ทำให้นิสิตระลึกและเอื้อยั้งด้วยความซาบซึ้งภูมิใจ ควรเอาอย่าง ซึ่งสะท้อนถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรในประการที่สาม คือ นำยกย่อง (ภวานิโย)

4) อาจารย์นิเทศก์พูดคุยซักถามนิสิตถึงปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเรื่องทั่วไป เป็นที่ปรึกษาที่ดีและคอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนนิสิตด้วยเหตุและผล ไม่มีอคติต่อบุคคลอื่น ทำให้นิสิตเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งสะท้อนถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรในประการที่สี่ คือ รู้จักพูดให้ได้ผล (วตคา จ)

5) อาจารย์นิเทศก์อุทิศเวลาให้กับนิสิตที่มาขอคำปรึกษาและเป็นฝ่ายไปให้คำปรึกษาเองอย่างเต็มที่เท่าที่จะสามารถจัดสรรเวลาให้ได้ และนิสิตสามารถแสดงความคิดเห็นโต้แย้งได้ โดยที่อาจารย์นิเทศก์ไม่แสดงอาการเบื่อหน่ายหรือจู้จี้วอกออกมา ซึ่งสะท้อนถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรในประการที่ห้า คือ อดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม)

6) อาจารย์นิเทศก์ให้คำปรึกษานิสิตได้ทุกเรื่อง สามารถอธิบายและให้ข้อเสนอแนะโดยการเชื่อมโยงกับหลักทฤษฎี จิตวิทยา ความรู้ทั่วไป พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายแก่นิสิตให้เข้าใจและแนะนำหนังสือและงานวิจัยให้นิสิตได้ศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งสะท้อนถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรในประการที่หก คือ แฉลงเรื่องล้าลึกได้ (คมภีรณฺจ กถ กตธา)

7) อาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ให้คำแนะนำแก่นิสิตที่อยู่บนฐานของทฤษฎี องค์กรความรู้ และมวลประสบการณ์ และเป็นคำแนะนำที่ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียหรือเหลวไหล ซึ่งสะท้อนถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรในประการที่เจ็ด คือ ไม่ชักนำในอฐานะ (โน จฏฐานเน นิโยชเย)

2.2 กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศก์

กระบวนการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์มีขั้นตอนและลักษณะสำคัญ ดังนี้

1) ขั้นเตรียมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติการณ์นิเทศ ดังนี้

อาจารย์นิเทศก์แนะนำตัวกับนิสิต และแจ้งรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งให้กำลังใจนิสิตในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้นิสิตได้

เตรียมตัวและคลายความวิตกกังวลในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศในองค์ประกอบที่หนึ่ง คือ ให้อใจ

2) ขั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติกรนิเทศ ดังนี้

อาจารย์นิเทศก์เตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้และเอกสารต่างๆ มีการปฐมนิเทศแจ้งความมุ่งหมาย จัดเวลา กำหนดแผนงาน และทบทวนสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ ที่นิสิตต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย อาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย อาจารย์นิเทศก์มีความใจดี โอบอ้อมอารี อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง ไม่เข้มงวดกับนิสิต สบายๆ ใช้คำพูดที่นุ่มนวลสุภาพ เป็นการสร้างศรัทธาและสร้างความสัมพันธ์ ส่งเสริมและให้กำลังใจนิสิตในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และให้การส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์ที่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงาน มีการทักทายตามอัธยาศัย แสดงออกถึงความเป็นมิตรกับอาจารย์ที่เลี้ยง เพื่อให้นิสิตและอาจารย์ที่เลี้ยงให้ความไว้วางใจ มีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิต ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศในองค์ประกอบที่หนึ่ง คือ ให้อใจ

อาจารย์นิเทศก์อำนวยความสะดวกให้นิสิต เพื่อนนิสิต และอาจารย์ที่เลี้ยงเข้าร่วมสังเกตการสอน ร่วมฟังข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ร่วมกัน ซึ่งทำให้ได้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับการร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตให้มีศักยภาพ โดยมีอาจารย์ที่เลี้ยงให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนส่งเสริม ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศในองค์ประกอบที่สอง คือ ร่วมใจ

อาจารย์นิเทศก์มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต โดยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์และให้กำลังใจแก่นิสิตเพื่อให้นิสิตฝึกไว้วางใจ และรู้สึกสบายใจ โดยมีอาจารย์ที่เลี้ยงให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนส่งเสริม ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศในองค์ประกอบที่สาม คือ ตั้งใจ

อาจารย์นิเทศก์ประเมินนิสิตตามแบบประเมินในกลุ่มมือฝึกสอนของมหาวิทยาลัย โดยเริ่มจากการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตการสอน การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของอาจารย์นิเทศก์ จะทำการประเมินควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ ให้แนวทางแก้ไขและให้กำลังใจต่อนิสิต ซึ่งเป็นการประเมินอย่างกัลยาณมิตรแก่นิสิตที่คำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลัก ไม่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างนิสิตซึ่งแสดงออกถึงความยุติธรรมและเที่ยงธรรม เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาศักยภาพของนิสิต ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศในองค์ประกอบที่สี่ คือ เปิดใจ

3) **ขั้นกลับจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู** อาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติกรนิเทศ ดังนี้
 อาจารย์นิเทศก์ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษารวมทั้งให้กำลังใจแก่นิสิตเกี่ยวกับการตัดสินใจอนาคตทั้งในเรื่องของการทำงาน และการศึกษาต่อ ทำให้นิสิตรู้สึกอบอุ่นใจ มีที่พึ่งพิงซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศในองค์ประกอบที่หนึ่ง คือ ให้อใจ

ดังนั้น กระบวนการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์มีขั้นตอนและลักษณะสำคัญที่สอดคล้องกับกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ คือ ให้อใจ ร่วมใจ ตั้งใจ และเปิดใจ

2.3 ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย ทศนคติและการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

1) **ทศนคติ** พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีทศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คือ มีความสุข สนุกสนาน มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ต่อการสอน มีกำลังใจและคลายความวิตกกังวลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดจนให้ความไว้วางใจ ตอบรับกับกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

2) **การจัดการเรียนการสอน** พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนาในเรื่องของการสอนดีขึ้น และมีความพยายามในการนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการทำงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นของตนเอง โดยมีอาจารย์ที่เลี้ยงเป็นผู้คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

3 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านคุณสมบัติ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ ปัจจัยด้านประสบการณ์ มีดังนี้

1) **ปัจจัยด้านคุณสมบัติ** กล่าวคือ อาจารย์นิเทศก์ต้องมีคุณสมบัติตามหลักของกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ และมีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู คือ มีความจริงใจ ตั้งใจและรักในความเป็นครู ตลอดจนต้องมีจรรยาบรรณครู 9 ประการ

2) **ปัจจัยด้านองค์ความรู้** กล่าวคือ อาจารย์นิเทศก์จำเป็นที่จะต้องศึกษาและม้องค์ความรู้ในเรื่องหลักและทฤษฎีต่างๆ ของการนิเทศโดยควรมีเอกภาพในหลักการและมีความหลากหลายในวิธีการนิเทศ และสนใจเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อสังสมความรู้และปรับปรุงพัฒนาองค์ความรู้และการเรียนรู้ตนเองอยู่เสมอเพื่อเป็นฐานในการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3) **ปัจจัยด้านประสบการณ์** กล่าวคือ ผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นอาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ควรมีประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อน เพราะจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนในสภาพจริงของการปฏิบัติงานครูในโรงเรียน ซึ่งจะ

ช่วยให้สามารถเข้าใจสภาพและปัญหาที่แท้จริงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต และสามารถ ให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งในเรื่องของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การดูแลและพัฒนานักเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียน และงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน

4. การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

คณะศึกษาศาสตร์ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้มีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์นิเทศก์ และการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมของอาจารย์นิเทศก์ กล่าวคือ คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์ในด้านความเป็นกัลยาณมิตร รวมทั้งจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่อาจารย์นิเทศก์ทางทฤษฎีในหลักการและกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรให้เข้าใจทดลองปฏิบัติแล้วปรับปรุงพัฒนาการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดจนจัดสรรให้อาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ตรงกับสาขาวิชาที่สอน ซึ่งจะทำให้อาจารย์นิเทศก์สามารถใช้หลักทฤษฎีและประสบการณ์ความรู้ที่สั่งสมและศึกษามาปฏิบัติการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการคัดเลือกอาจารย์นิเทศก์ควรให้มีประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 2 ปี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การเตรียมความพร้อมของโรงเรียน กล่าวคือ คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเห็นคุณค่าและความสำคัญของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และขอความร่วมมือรวมทั้งสร้างแนวร่วมกับทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีเป้าหมายของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีทิศทางเดียวกันกับคณะศึกษาศาสตร์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการนิเทศในปัจจุบัน พบว่า มีสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตรจริงซึ่งประกอบด้วย คุณสมบัติกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ และผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

คุณสมบัติของพหุกรณีศึกษาที่มีความสอดคล้องกับคุณสมบัติของกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) ซึ่งคุณสมบัติของพหุกรณีศึกษาที่เป็นกัลยาณมิตรนี้ เป็นคุณธรรม จริยธรรมที่เกิดจากภายในจิตใจของพหุกรณีศึกษา กอปรกับมีจิตวิญญาณแห่งความเป็น

ครูที่แสดงออกถึงความปรารถนาดีต่อนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและบุคคลทั่วไป ซึ่งอาจารย์นิเทศก์ที่มีคุณสมบัติของกัลยาณมิตรนี้ไม่จำกัดในเรื่องของวัยวุฒิ กล่าวคือ อาจารย์นิเทศก์ที่อายุน้อย และอาจารย์นิเทศก์ที่อาวุโส ก็สามารถมีคุณสมบัติของกัลยาณมิตรได้ครบทั้ง 7 ประการ แต่อาจารย์นิเทศก์ที่อายุน้อยก็จะทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ความไว้วางใจสนิทสนมและเข้าถึงได้รวดเร็วกว่าอาจารย์นิเทศก์ที่มีความอาวุโส ทั้งนี้เป็นเพราะวัยที่มีความใกล้เคียงกัน ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกล้าที่จะพูดคุย กล้าที่จะปรึกษา มีความรู้สึกว่าอาจารย์นิเทศก์เสมือนเป็นรุ่นพี่มาสอนรุ่นน้อง เสมือนเป็นเพื่อนที่วัยใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม อาจารย์นิเทศก์ที่มีความอาวุโส ก็สามารถทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ความไว้วางใจสนิทสนมและเข้าถึงได้เช่นกัน เพียงแต่อาจต้องใช้ระยะเวลา สำหรับในเรื่องของการให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำนั้น อาจารย์นิเทศก์ที่มีความอาวุโสจะสามารถทำได้ดีกว่าอาจารย์นิเทศก์ที่อายุน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะอาจารย์นิเทศก์ที่มีความอาวุโสมีประสบการณ์ทางการสอน และประสบการณ์ความรู้ที่สั่งสมมามากกว่าอาจารย์นิเทศก์ที่อายุน้อย จึงสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เห็นภาพชัดเจนและเข้าใจชัดเจน ดังที่ มนสภรณ์ วิฑูรเมธา (2543) ได้สรุประบบพี่เลี้ยง (Mentor) ไว้ว่า เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ มีอาวุโส กับผู้ที่เข้ามาใหม่ในองค์กร ได้รับการช่วยเหลือ ดูแล ให้คำปรึกษา เป็นตัวแบบที่ดีเพื่อให้ผู้ที่เข้ามาใหม่ โดยมีการสนับสนุน ความต้องการร่วมกัน ได้รับการยอมรับ ไว้วางใจ เอื้ออาทร เพื่อได้พัฒนาตนเองและวิชาชีพ

กระบวนการนิเทศของพหุกรณีศึกษามีความสอดคล้องกับกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2546) และยังพบว่า กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศนี้มีความสอดคล้องและเกื้อหนุนกันกับคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์ที่เป็นกัลยาณมิตร 7 ประการ ของสุมณ อมรวิวัฒน์ (2546) เนื่องจากกระบวนการกัลยาณมิตรในองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบคือ ให้ใจร่วมใจ ตั้งใจ และเปิดใจ ล้วนเกิดจากคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์ที่เป็นกัลยาณมิตรอันจะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร ในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กระบวนการนิเทศของพหุกรณีศึกษามีความหลากหลายทั้งในกระบวนการนิเทศและบทบาทหน้าที่ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพการณ์จริงในสถานการณ์นั้นๆ ทั้งนี้เป็นเพราะสถานการณ์ของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น เป็นสถานการณ์ที่ไม่ตายตัว มีความยืดหยุ่น ดังนั้นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และการตัดสินใจของพหุกรณีศึกษาในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังที่ สุจินดา ม่วงมี (2549) ได้สรุปบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ที่สำคัญมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่

“บทบาทที่เลี้ยง” ในความรับผิดชอบที่สำคัญที่สุด 2 หน้าที่คือ “ตรวจแผนการสอน และสังเกตการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับ” และ “ส่งเสริมและให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู” รองลงมาเป็นอันดับที่ 2 ได้แก่ “บทบาทผู้ตีความ” ในความรับผิดชอบที่สำคัญเป็นอันดับที่ 2 คือ “ผู้อำนวยการความสะดวกในการพบพูดคุยเกี่ยวกับข้อมูลป้อนกลับระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์” ถึงแม้ว่าพหุกรณีศึกษาจะมีกระบวนการนิเทศและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่ต่างก็มีเป้าหมายเดียวกันคือ ร่วมมือร่วมใจและตั้งใจกันทุกฝ่ายในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ Catherine, Martin, and Judith (2006) ที่ทำการศึกษาแรงจูงใจในการมาเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยที่ทางสถาบันฝึกหัดครูมีการเน้นผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งจะต้องมีบทบาทที่สำคัญคือการร่วมมือกัน ประสานงานกันกับทุกฝ่าย อาจารย์พี่เลี้ยงมีบทบาทที่สำคัญในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือเป็นผู้ลงไปปฏิบัติงานกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คอยให้การสนับสนุนและให้ข้อเสนอแนะกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับผลการศึกษาแรงจูงใจในการมาเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงนั้นจะพิจารณาจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และนักเรียน ซึ่งอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีแรงจูงใจในทางบวกจะสามารถทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดประสบการณ์ที่ดีจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ เนื่องจากการช่วยเหลือสนับสนุนจากอาจารย์พี่เลี้ยงนั่นเอง และงานวิจัยของ มนสภรณ์ วิฑูรเมธา (2543) ที่ทำการศึกษาการพัฒนาาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิตพยาบาล พบว่า นิสิตที่ได้รับการดูแลจากระบบกัลยาณมิตรพบว่า มีรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ ให้ความใกล้ชิด อบอุ่น เป็นกันเอง มีสัมพันธภาพที่ดี ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือด้านการเรียน และการปรับตัว

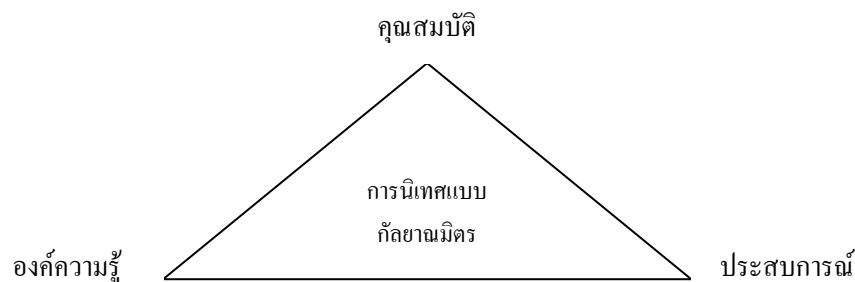
นอกจากนี้ อาจารย์นิเทศก์ที่จบการศึกษามาทางด้านปฐมวัย บรรยายภาสในการนิเทศจะเป็นบรรยากาศแห่งความอบอุ่น อาจเป็นเพราะการใช้คำพูดที่เรียกนิสิตว่า “ลูก” และ “หนู” ทุกครั้ง และมีการสัมผัสโดยการสัมผัสมือ แขน ตลอดจนโอบกอดนิสิตอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นลักษณะการแสดงออกต่อนิสิตเสมือนลูกหรือเด็ก ทำให้นิสิตคลายความวิตกกังวลกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเข้าถึง เข้าใจในสภาพจิตใจของนิสิตได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังสามารถทราบถึงสภาพทางกายของนิสิตได้

ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในเรื่องของทัศนคติ พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คือ มีความสุข สนุกสนาน มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ต่อการสอน มีกำลังใจและคลายความวิตกกังวลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดจนให้ความไว้วางใจ ตอบรับกับกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมี

การพัฒนาในเรื่องของการสอนดีขึ้น และมีความพยายามในการนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการสอนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นของตนเอง โดยมีอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นผู้คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ดังที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2544 อ้างถึงใน สุมณ อมรวิวัฒน์, 2546) ได้นำหลักกัลยาณมิตรนิเทศมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับแนวคิดของ Peer Supervision Mentoring System มากขึ้น ผลปรากฏว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีประสิทธิภาพดีมาก ทั้งคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครู ต่างได้เรียนรู้จากกันและกัน และสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ดีมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา หมตราลี (2547) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กลุ่มทดลองได้รับการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการนิเทศตามปกติ ทั้งสองกลุ่มได้รับการนิเทศเป็นเวลา 12 สัปดาห์ พบว่า คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่อาจารย์นิเทศก์จะมีการนิเทศแบบกัลยาณมิตรได้นั้น อาจารย์นิเทศก์ควรมีคุณสมบัติของการเป็นกัลยาณมิตร และควรที่จะเรียนรู้ศึกษากระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ เพื่อที่จะได้นำมาปฏิบัติกับกรณีการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีทิศทางและมีศักยภาพมากยิ่งขึ้นอันจะนำไปสู่การพัฒนาบัณฑิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดจนมีทำการศึกษาพัฒนาตัวเองขึ้นในสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อให้เป็นมาตรฐานในการพัฒนาผู้ที่ปฏิบัติการณ์การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากการศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านคุณสมบัติ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ และปัจจัยด้านประสบการณ์นั้น จะเห็นว่าล้วนเกิดจากปัจจัยภายในของอาจารย์นิเทศก์ และมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน กล่าวคือ อาจารย์นิเทศก์ที่มีคุณสมบัติของการเป็นกัลยาณมิตร ก็จะแสดงออกถึงกระบวนการนิเทศที่มีบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรด้วย ทั้งนี้ก็ต้องอิงองค์ความรู้และประสบการณ์สำหรับนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตให้มีศักยภาพ ทำนองเดียวกันอาจารย์นิเทศก์ที่มีองค์ความรู้และประสบการณ์จะมีกระบวนการนิเทศที่เป็นกัลยาณมิตรก็ต้องมีคุณสมบัติของความเป็นกัลยาณมิตรด้วย ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัตินี้ องค์ความรู้และประสบการณ์

สำหรับปัจจัยด้านองค์ความรู้ของอาจารย์นิเทศก์นั้นมีความสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2545 อ้างถึงใน สุมณ อมรวิวัฒน์, 2546: 21) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้ให้เป็นฐานสู่การปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่จำเป็นและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะผู้นิเทศก์ และบุคลากรในโรงเรียนจะพัฒนาตนได้ก็ต่อเมื่อ มีหลักการความรู้เป็นพื้นฐาน และสร้างแนวทางสู่จุดหมายร่วมกัน เกิดวัฒนธรรมความรู้ขึ้นอีกระดับหนึ่ง นอกเหนือจากการใช้สามัญสำนึกและประสบการณ์เดิม การนิเทศและพัฒนาครูจึงต้องเริ่มที่การสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันในประเด็นหลักทฤษฎี ถ้าต่างฝ่ายไม่มีหลักความรู้ ก็ย่อมนัดความกันไปคนละทาง เกิดการโต้แย้งโดยไม่จำเป็น ดังนั้นจึงต้องมีเอกภาพในหลักการและมีความหลากหลายในวิธีการ

จากการศึกษาการส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มี 2 ประการคือ การเตรียมความพร้อมของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย ด้านคุณสมบัตินี้ องค์ความรู้และประสบการณ์ ด้านกระบวนการนิเทศ และการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน ซึ่งการเตรียมความพร้อมของอาจารย์นิเทศก์นั้น คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณสมบัตินี้ของอาจารย์นิเทศก์ในด้านความเป็นกัลยาณมิตร รวมทั้งจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่อาจารย์นิเทศก์ทางทฤษฎีในหลักการและกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรให้เข้าใจ ทดลองปฏิบัติแล้วปรับปรุงพัฒนาการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งสามารถเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังที่ มนสภรณ์ วิฑูรเมธา (2543) กล่าวไว้ว่า ระบบที่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพควรจัดให้มีอย่างเป็นทางการ โดยที่เลี้ยงได้รับการฝึกอบรมให้มีเทคนิคการเป็นพี่เลี้ยงที่สมบูรณ์ คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดสรรให้อาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ตรงกับสาขาวิชาที่สอน ซึ่งจะทำให้อาจารย์นิเทศก์สามารถใช้หลักทฤษฎีและประสบการณ์ความรู้ที่สั่งสมและศึกษามาปฏิบัติการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการคัดเลือกอาจารย์นิเทศก์ควรให้มีประสบการณ์ทางการสอน

ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 2 ปี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในเรื่องของการเตรียมโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น เนื่องจากทางคณะศึกษาศาสตร์ตระหนักถึงปัญหาที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้รับมาในรูปแบบของปัญหาที่หลากหลาย ดังนั้นทางคณะศึกษาศาสตร์ก็มิได้นิ่งนอนใจ จึงได้ทำแบบสำรวจให้นิสิตกรอกข้อมูลหลังจากที่กลับมาจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูถึงโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่คิดว่ามีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในครั้งต่อไป ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเห็นคุณค่าและความสำคัญของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และขอความร่วมมือรวมทั้งสร้างแนวร่วมกับทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีเป้าหมายของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีทิศทางเดียวกันกับคณะศึกษาศาสตร์ โดยมีการสัมมนาร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจในตัวนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังที่งานวิจัยของ Nurit Gal (2006) ได้กล่าวไว้ว่า ควรศึกษาในเรื่องของภูมิหลังของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยเพื่อที่จะนำมาจัดการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของนิสิตได้ และสร้างความเข้าใจกับเป้าหมายในการสร้างประสบการณ์ให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดจนบทบาทและความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกันทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา สภาพ ปัจจัยและการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรนิเทศ: พหุกรณีศึกษา มีข้อเสนอแนะ 2 ประเด็นหลัก คือ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การที่อาจารย์นิเทศก์มีคุณสมบัติของกัลยาณมิตร และมีกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนั้น สามารถพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เกิดศักยภาพได้ ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศบุคลากร ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ ครูประจำการ ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น ควรที่จะศึกษาถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรและกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ เพื่อนำไปใช้ในการนิเทศบุคลากร เช่น นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูประจำการ เป็นต้น ให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ประกอบด้วย คุณสมบัติ องค์ความรู้ และประสบการณ์ของอาจารย์นิเทศก์ ดังนั้น อาจารย์นิเทศก์จะต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอ อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตได้

3. คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์ในด้านความเป็นกัลยาณมิตร รวมทั้งจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่อาจารย์นิเทศก์ทางทฤษฎีในหลักการ

และกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรให้เข้าใจ ทดลองปฏิบัติแล้วปรับปรุงพัฒนาการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดสรรให้อาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ตรงกับสาขาวิชาที่สอน ซึ่งจะทำให้อาจารย์นิเทศก์สามารถใช้หลักทฤษฎีและประสบการณ์ความรู้ที่สั่งสมและศึกษามาปฏิบัติการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรคัดเลือกอาจารย์นิเทศก์ที่มีประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 2 ปี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. คณะศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเห็นคุณค่าและความสำคัญของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และขอความร่วมมือรวมทั้งสร้างแนวร่วมกับทางโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีเป้าหมายของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีทิศทางเดียวกันกับคณะศึกษาศาสตร์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) โดยการนำการนิเทศแบบกัลยาณมิตรไปใช้วางกรอบแนวคิด วางแผนการปฏิบัติการ ดำเนินการ และประเมินผลการปฏิบัติการเป็นวงจรรอบทุกปีการศึกษาของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้ต้องนำผลการประเมินที่ได้จากปีที่ผ่านมาปรับปรุงแนวทางของปีถัดไป เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมสำหรับองค์กร

นอกจากนี้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ อาจจะดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: participatory action research) โดยให้อาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาการนิเทศแบบกัลยาณมิตร แล้วมีการศึกษาปรับปรุงแก้ไขโดยผู้มีส่วนร่วมต่อไปในอนาคตด้วยการใช้กระบวนการเชิงวิพากษ์-สะท้อนตนเอง โดยอาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนการดำเนินการ

2. ควรมีการทำวิจัยพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องของสภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อให้เป็นมาตรฐานของการพัฒนาผู้ที่ปฏิบัติการนิเทศบุคลากรและองค์กร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลวรรณ ตั้งเจริญบำรุงสุข. 2545. การศึกษาความต้องการในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมการฝึกหัดครู. 2531. คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2523. ประสบการณ์วิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2541. ประสบการณ์วิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เจริญผล สุวรรณโชติ. 2524. หัวใจการฝึกหัดครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- ฉามร่า พลัดธนะ. 2524. เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนฝึกสอนใน
โรงเรียนระดับประถมศึกษาของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก. ภาควิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวฉินี โรจนาวี. 2544. เส้นทางการเป็นครูแห่งชาติ : การวิจัยพหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพร พานิชสุข. 2523. การนิเทศการฝึกสอน. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิตา ชูโต. 2545. การวิจัยเชิงคุณภาพ. 2,000 เล่ม, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
แม่ทสัปออยท์ จำกัด.
- ปทีป เมธาคณวุฒิ. 2530. ครูศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีณา หมตราติ. 2547. ผลการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการ
จัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชรส์มี เต็มชัย. 2546. การพัฒนาแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนิสิต
วิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2540. การนิเทศการสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทพิมพ์ดี

จำกัด.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2541. *พุทธธรรม : ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัฒนา จันทนา. 2542. *พฤติกรรมการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาเอก สังคมศึกษา ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. 2538. *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาระบบการสอน หน่วยที่ 1-4 นนทบุรี*: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มนสภรณ์ วิฑูรเมธา. 2543. *การพัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของ นิสิตพยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิต วิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. 2549. *คู่มือนิสิตฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2549*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. 2541. *คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี*. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลา.
- โยธิน แสงวดี. 2530. *การสนทนากลุ่ม*. วสารวิธีวิทยาการวิจัย 2 (กันยายน-ธันวาคม): 12-37.
- วินัย เกษมเศรษฐ. 2521. *หลักและเป้าหมายของการนิเทศการศึกษา*. ใน *ประมวลบทความการนิเทศการศึกษา*, หน้า 4-5. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
- ศรีมงคล เทพเรณู. 2544. *การศึกษารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป ของ นิสิตภาคปกติ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2544*. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สมบัติ คชสิทธิ์. 2534. *การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ สิงหะพล. 2530. *หลักการนิเทศการสอน*. 200 เล่ม, พิมพ์ครั้งที่ 2. นครราชสีมา: สำนักส่งเสริมวิชาการแผนกเอกสารตำรา วิทยาลัยครูนครราชสีมา.
- สันต์ ธรรมบำรุง. 2526. *หลักการนิเทศการสอน*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษร บัณฑิต.
- สุจินดา ม่วงมี. 2549. *บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของนิสิต ฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์*. วารสารศึกษาศาสตร์ 17 (พฤศจิกายน-มีนาคม): 31-45.
- สุเชาว์ พลอยขุม. 2529. *สารานุกรมพระพุทธศาสนา ประมวลจากพระนิพนธ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาภูมิ

ราชวิทยาลัย.

- สุมน อมรวิวัฒน์. 2541. *งานครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง* ใน คู่มือวิชาประสบการณ์วิชาชีพ หลักสูตร
ปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมน อมรวิวัฒน์. 2546. *กัลยาณมิตรนิเทศ*. 2,000 เล่ม, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์บริษัทดับบลิว.เจ. พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2543. *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เสาวรส ภูภากรณ์. 2543. *สภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาการศึกษาปฐมวัยใน
สถาบันราชภัฏ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หน่วยประสบการณ์วิชาชีพ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2532. *คู่มือ
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 4 ปีการศึกษา 2532*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษา วัชรินทร์เสวี. 2523. *การจัดการนิเทศการฝึกสอนในวิทยาลัยครูภาคตะวันตก*. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Catherine Sinclair, Martin Dowson, Judith Thistleton-Martin. 2006. Motivations and
profiles of cooperating teachers: Who volunteers and why? *Teaching and teacher
education*. 22: 263-279.
- Joyce Fleck Long, Anita Woolfolk Hoy. 2006. Interested instructors : A composite portrait
of individual differences and effectiveness. *Teaching and teacher education*.
22: 303-314.
- Nurit Gal. 2006. The role of practicum supervisors in behaviour management education.
Teaching and teacher education. 22: 377-393.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือ

1. แนวทางการสังเกตสภาพสนาม ผู้วิจัยสังเกตเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันด้านบุคลากรของมหาวิทยาลัย
2. แนวทางการสังเกตกรณีศึกษา ผู้วิจัยสังเกตเกี่ยวกับ
 - 2.1 สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีดังนี้
 - 2.1.1 คุณสมบัติของอาจารย์นิเทศที่เป็นกัลยาณมิตร ประกอบด้วย
 - 2.1.1.1 ปิโย น่ารัก
 - 2.1.1.1 ครู น่าเคารพ
 - 2.1.1.3 ภาวนิโย นำเจริญใจหรือน่ายกย่อง
 - 2.1.1.4 วดตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ
 - 2.1.1.5 วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ
 - 2.1.1.6 คมกิริยจ กถ กตตา แดลงเรื่องล้าลึกได้
 - 2.1.1.7 โน จกฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอฐานะ
 - 2.1.2 กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศ ประกอบด้วย
 - 2.1.2.1 ใ้ใจ
 - 2.1.2.2 ร่วมใจ
 - 2.1.2.3 ตั้งใจ
 - 2.1.2.4 เปิดใจ
3. แนวทางการสังเกตนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยสังเกตเกี่ยวกับ
 - 3.1 การตอบรับกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศ ประกอบด้วย
 - 3.1.1 ใ้ใจ
 - 3.1.2 ร่วมใจ
 - 3.1.3 ตั้งใจ
 - 3.1.4 เปิดใจ
 - 3.2 ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย
 - 3.2.1 ทักษะคติ
 - 3.2.2 การจัดการเรียนการสอน

4. แนวทางการสังเกตอาจารย์พี่เลี้ยง ผู้วิจัยสังเกตเกี่ยวกับ

4.1 กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

4.1.1 ให้อใจ

4.1.2 ร่วมใจ

4.1.3 ตั้งใจ

4.1.4 เปิดใจ

5. แนวทางการสัมภาษณ์กรณีศึกษา เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และเป็นการพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยและกรณีศึกษาตามวาระของโอกาส แนวคำถามมีดังนี้

5.1 ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน

5.2 สภาพปัจจุบันของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีดังนี้

5.2.1 การคัดสรรอาจารย์นิเทศก์

5.2.2 การดำเนินงานการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์

5.3 กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

5.3.1 ให้อใจ

5.3.2 ร่วมใจ

5.3.3 ตั้งใจ

5.3.4 เปิดใจ

5.4 ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย

5.4.1 ทักษะคติ

5.4.2 การจัดการเรียนการสอน

5.5 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

5.5.1 องค์กรความรู้

5.5.2 แรงหนุนจากต้นสังกัด

5.5.3 ผู้บริหารทุกระดับ

5.5.4 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

5.6 การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

6. แนวทางการสัมภาษณ์อาจารย์พี่เลี้ยง เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และเป็นการพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยและอาจารย์พี่เลี้ยง ตามวาระของโอกาส แนวคำถามมีดังนี้

6.1 สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีดังนี้

- 6.1.1 คุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์ที่เป็นกัลยาณมิตร ประกอบด้วย
 - 6.1.1.1 ปิโย น่ารัก
 - 6.1.1.2 ครุ นำเคารพ
 - 6.1.1.3 ภาวนีโย นำเจริญใจหรือน่ายกย่อง
 - 6.1.1.4 วดตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ
 - 6.1.1.5 วจนกขโม อคทนต่อถ้อยคำ
 - 6.1.1.6 คมกิริณฺจ กถ กตฺตา แดลงเรื่องล้าลึกได้
 - 6.1.1.7 โน จฏฐานเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในอฐานะ
 - 6.1.2 กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย
 - 6.1.2.1 ให้ใจ
 - 6.1.2.2 ร่วมใจ
 - 6.1.2.3 ตั้งใจ
 - 6.1.2.4 เปิดใจ
 - 6.1.3 ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย
 - 6.1.3.1 ทศนคติ
 - 6.1.3.2 กระบวนการจัดการเรียนการสอน
7. แนวคำถามที่ใช้สัมภาษณ์รองคณบดีฝ่ายวิชาการและผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ แนวคำถามมีดังนี้
- 7.1 สภาพปัจจุบันของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีดังนี้
 - 7.1.1 การคัดสรรอาจารย์นิเทศก์
 - 7.1.2 การดำเนินงานการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์
 - 7.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
 - 7.2.1 องค์กรความรู้
 - 7.2.2 แรงหนุนจากต้นสังกัด
 - 7.2.3 ผู้บริหารทุกระดับ
 - 7.2.4 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
 - 7.3 การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
8. แนวคำถามในการสนทนากลุ่มกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้
- 8.1 สภาพการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีดังนี้

8.1.1 คุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์ที่เป็นกัลยาณมิตร ประกอบด้วย

8.1.1.1 ปิโย น่ารัก

8.1.1.2 ครุ นำเคารพ

8.1.1.3 ภาวนีโย นำเจริญใจหรือน่ายกย่อง

8.1.1.4 วดตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ

8.1.1.5 วจนกขโม อคทนต่อถ้อยคำ

8.1.1.6 คมกิริยจ กถ กตตา แดลงเรื่องล้าลึกได้

8.1.1.7 โน จกฐาเน นโยชเย ไม่ชักนำไปในฐานะ

8.1.2 กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย

8.1.2.1 ให้ใจ

8.1.2.2 ร่วมใจ

8.1.2.3 ตั้งใจ

8.1.2.4 เปิดใจ

8.1.3 ผลของการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศที่เกิดขึ้นกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย

8.1.3.1 ทศนคติ

8.1.3.2 การจัดการเรียนการสอน

9. แบบการวิเคราะห์เอกสาร ศึกษาในประเด็น

9.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

9.2 กำหนดประเด็นในการศึกษา ดังนี้

9.2.1 ความสำคัญของเอกสาร/คำสำคัญ

9.2.2 ชนิดของเอกสาร

9.2.3 แหล่ง/ที่มาของเอกสาร

รายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูล	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลผลิต
ระยะที่ 1 1 พ.ย. 49	กรณีศึกษา A กรณีศึกษา B กรณีศึกษา C	ผู้วิจัยนัดหมายวันและเวลากับ กรณีศึกษา A ผู้วิจัยนัดหมายวันและเวลากับ กรณีศึกษา B ผู้วิจัยนัดหมายวันและเวลากับ กรณีศึกษา C	-โทรศัพท์ -สมุดบันทึก -โทรศัพท์ -สมุดบันทึก -โทรศัพท์ -สมุดบันทึก	ได้วันและเวลาที่จะไป พบ ได้วันและเวลาที่จะไป พบ ได้วันและเวลาที่จะไป พบ
4 พ.ย. 49	กรณีศึกษา B	ผู้วิจัยพบและพูดคุยกับ กรณีศึกษา B ถึงวัตถุประสงค์ งานวิจัยและศึกษาและ วิเคราะห์เอกสารเบื้องต้นของ กรณีศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศ นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู	-สมุดบันทึก -แฟ้มรวบรวม เอกสาร	กรณีศึกษาให้ความ ร่วมมือกับผู้วิจัยและได้ ข้อมูลเอกสารการลง ไปปฏิบัติการนิเทศการ ฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของ กรณีศึกษา
5 พ.ย. 49	กรณีศึกษา A	ผู้วิจัยพบและพูดคุยกับ กรณีศึกษา A ถึงวัตถุประสงค์ งานวิจัยและศึกษาและ วิเคราะห์เอกสารเบื้องต้นของ กรณีศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศ นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู	-สมุดบันทึก -แฟ้มรวบรวม เอกสาร	กรณีศึกษาให้ความ ร่วมมือกับผู้วิจัยและได้ ข้อมูลเอกสารการลง ไปปฏิบัติการนิเทศการ ฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของ กรณีศึกษา
6 พ.ย. 49	กรณีศึกษา C	ผู้วิจัยพบและพูดคุยกับ กรณีศึกษา C ถึง วัตถุประสงค์งานวิจัยและ ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร เบื้องต้นของกรณีศึกษา เกี่ยวกับการนิเทศนิติตฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	-สมุดบันทึก -แฟ้มรวบรวม เอกสาร	กรณีศึกษาให้ความ ร่วมมือกับผู้วิจัยและได้ ข้อมูลเอกสารการลง ไปปฏิบัติการนิเทศการ ฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของ กรณีศึกษา
ระยะที่ 2 12 พ.ย. 49	กรณีศึกษา B	สังเกต สัมภาษณ์และศึกษา เอกสารเกี่ยวกับการนิเทศเยี่ยม นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สังเกต -แนวทางการ	ข้อมูลสภาพการนิเทศ เยี่ยม

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูล	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลผลิต
			สัมภาระ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	
13 พ.ย. 49	กรณีศึกษา C	สังเกต สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศศึกษานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการนิเทศ
15 พ.ย. 49	กรณีศึกษา A	สังเกต สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศศึกษานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการนิเทศ
21 พ.ย. 49	กรณีศึกษา B	สังเกต สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 1	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการนิเทศ การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ครั้งที่ 1
22-23 พ.ย. 49	กรณีศึกษา A	สังเกต สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศนิสิต	-สมุดบันทึก -แนวทางการ	ข้อมูลสภาพการนิเทศ การฝึกประสบการณ์

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูล	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลผลิต
		ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 1	สังเกต -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวม เอกสาร	วิชาชีพครู ครั้งที่ 1
13 ธ.ค. 49	กรณีศึกษา C	สังเกต สัมภาษณ์และศึกษา เอกสารเกี่ยวกับการนิเทศนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 1	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สังเกต -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวม เอกสาร	ข้อมูลสภาพการนิเทศ การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ครั้งที่ 1
13 ธ.ค. 49	กรณีศึกษา B	สังเกต สัมภาษณ์ และศึกษา เอกสารเกี่ยวกับการนิเทศนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 2	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สังเกต -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวม เอกสาร	ข้อมูลสภาพการนิเทศ การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ครั้งที่ 2
13 ธ.ค. 49	กรณีศึกษา A	สัมภาษณ์ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสถานภาพ ส่วนตัว
13 ธ.ค. 49	นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูในควม ดูแลของ	สนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพ การนิเทศ ครั้งที่ 1	-สมุดบันทึก -แนวคำถามการ สนทนากลุ่ม -อุปกรณ์	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา B

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูล	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลผลิต
	กรณีศึกษา B		บันทึกเสียง	
14 ธ.ค. 49	กรณีศึกษา A	สังเกตและศึกษาเอกสารการให้คำปรึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียน	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -อุปกรณ์บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการให้คำปรึกษา
14 ธ.ค. 49	คณะศึกษาศาสตร์	สังเกตและศึกษาเอกสารการสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -อุปกรณ์บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
14.20 ธ.ค. 50	กรณีศึกษา B	สังเกตและศึกษาเอกสารการให้คำปรึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียน	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -อุปกรณ์บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการให้คำปรึกษา
18 ธ.ค. 49	กรณีศึกษา B	สัมภาษณ์ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน	-สมุดบันทึก -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง	ข้อมูลสถานภาพส่วนตัว
19 ธ.ค. 49	รองคณบดีฝ่ายวิชาการ	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพการนิเทศในปัจจุบัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบ	-สมุดบันทึก -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศในปัจจุบัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริม

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูล	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลผลิต
		กัลยาณมิตร		การนิเทศแบบ กัลยาณมิตร
20-21 ธ.ค. 49	กรณีศึกษา A	สังเกต สัมภาษณ์และศึกษา เอกสารเกี่ยวกับการนิเทศนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 2	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการนิเทศ การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ครั้งที่ 2
21 ธ.ค. 49	กรณีศึกษา A และอาจารย์พี่เลี้ยง 2 คน	สังเกตการสนทนาระหว่าง กรณีศึกษา A กับอาจารย์พี่เลี้ยง 2 คน	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -อุปกรณ์บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา A
21 ธ.ค. 49	นิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูในความดูแลของ กรณีศึกษา A	สนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพ การนิเทศ ครั้งที่ 1	-สมุดบันทึก -แนวคำถามการสนทนากลุ่ม -อุปกรณ์บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา A
17 ม.ค. 50	กรณีศึกษา C	สังเกต สัมภาษณ์ และศึกษา เอกสารเกี่ยวกับการนิเทศนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 2	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการนิเทศ การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ครั้งที่ 2
18 ม.ค. 50	กรณีศึกษา C	สัมภาษณ์ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน	-สมุดบันทึก -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์	ข้อมูลสถานภาพ ส่วนตัว

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูล	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลผลิต
			บันทึกเสียง	
18-19 ม.ค. 50	กรณีศึกษา A	สังเกต สัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 3	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 3
22 ม.ค. 50	กรณีศึกษา B	สังเกต สัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 3	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 3
31 ม.ค. 50	กรณีศึกษา C	สังเกต สัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศนิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 3	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 3
5 ก.พ. 50	นิติตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในความคิดของกรณีศึกษา B	สนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพการนิเทศ ครั้งที่ 2	-สมุดบันทึก -แนวคำถามการสนทนากลุ่ม -อุปกรณ์บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศของกรณีศึกษา B
6 ก.พ.	อาจารย์ที่เลี้ยงของ	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพ	-สมุดบันทึก	ข้อมูลสภาพการนิเทศ

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูล	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลผลิต
50	นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูคนที่ 1 ในความดูแลของ กรณีศึกษา A	การนิเทศ	-แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ของกรณีศึกษา A
6 ก.พ. 50	อาจารย์พี่เลี้ยงของ นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูคนที่ 2 ในความดูแลของ กรณีศึกษา A	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพ การนิเทศ	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา A
6 ก.พ. 50	อาจารย์พี่เลี้ยงของ นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูคนที่ 1 ในความดูแลของ กรณีศึกษา B	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพ การนิเทศ	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา B
6 ก.พ. 50	อาจารย์พี่เลี้ยงของ นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูคนที่ 2 ในความดูแลของ กรณีศึกษา B	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพ การนิเทศ	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา B
6 ก.พ. 50	อาจารย์พี่เลี้ยงของ นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูคนที่ 3 ในความดูแลของ กรณีศึกษา B	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพ การนิเทศ	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา B
6 ก.พ. 50	อาจารย์พี่เลี้ยงของ นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูคนที่ 4 ในความดูแลของ	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพ การนิเทศ	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา B

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูล	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลผลิต
	กรณีศึกษา B			
6 ก.พ. 50	อาจารย์ที่เลี้ยงของ นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูคนที่ 5 ในความดูแลของ กรณีศึกษา B	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพ การนิเทศ	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา B
6 ก.พ. 50	อาจารย์ที่เลี้ยงของ นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูคนที่ 1 ในความดูแลของ กรณีศึกษา C	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพ การนิเทศ	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา C
6 ก.พ. 50	อาจารย์ที่เลี้ยงของ นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูคนที่ 2 ในความดูแลของ กรณีศึกษา C	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพ การนิเทศ	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา C
6 ก.พ. 50	นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูในความ ดูแลของ กรณีศึกษา A	สนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพ การนิเทศ ครั้งที่ 2	-สมุดบันทึก -แนวคำถามการ สนทนากลุ่ม -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา A
7 ก.พ. 50	นิสิตฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครูในความ ดูแลของ กรณีศึกษา C	สนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพ การนิเทศ	-สมุดบันทึก -แนวคำถามการ สนทนากลุ่ม -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ของกรณีศึกษา C
12 ก.พ. 50	ผู้ช่วยคณบดีฝ่าย วิชาการ	สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพ การนิเทศในปัจจุบัน ปัจจัยที่ ทำให้เกิดการนิเทศแบบ กัลยาณมิตร และแนวทางการ ส่งเสริมการนิเทศแบบ	-สมุดบันทึก -แนวทางการ สัมภาษณ์ -อุปกรณ์ บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศ ในปัจจุบัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบ กัลยาณมิตร และ แนวทางการส่งเสริม

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูล	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลผลิต
		กัลยาณมิตร		การนิเทศแบบ กัลยาณมิตร
12 ก.พ. 50	กรณีศึกษา A	สัมภาษณ์ในเรื่องของปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร	-สมุดบันทึก -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง	ข้อมูล ปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
ระยะที่ 3 22 ก.พ. 50	คณะศึกษาศาสตร์	สังเกตและศึกษาเอกสารการสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	-สมุดบันทึก -แนวทางการสังเกต -อุปกรณ์บันทึกเสียง -แฟ้มรวบรวมเอกสาร	ข้อมูลสภาพการสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
22 ก.พ. 50	กรณีศึกษา A	สัมภาษณ์เพิ่มเติมในเรื่องของสภาพการนิเทศ ปัจจัยปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร	-สมุดบันทึก -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
22 ก.พ. 50	กรณีศึกษา B	สัมภาษณ์เพิ่มเติมในเรื่องของสภาพการนิเทศ ปัจจัยปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร	-สมุดบันทึก -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
22 ก.พ. 50	กรณีศึกษา C	สัมภาษณ์เพิ่มเติมในเรื่องของสภาพการนิเทศ ปัจจัยปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร	-สมุดบันทึก -แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง	ข้อมูลสภาพการนิเทศปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
22 ก.พ.	ผู้ช่วยคณบดีฝ่าย	สัมภาษณ์เพิ่มเติมในเรื่องของ	-สมุดบันทึก	ข้อมูลสภาพการนิเทศ

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูล	กิจกรรม	เครื่องมือ	ผลผลิต
50	วิชาการ	สภาพการนิเทศ ปัจจัยปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร	-แนวทางการสัมภาษณ์ -อุปกรณ์บันทึกเสียง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวทางการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

สรุปการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากตาราง ดังนี้

ข้อมูลจากบุคคล	จำนวน	47	ครั้ง
ข้อมูลจากเหตุการณ์	จำนวน	18	ครั้ง
ข้อมูลจากเอกสาร	จำนวน	19	ครั้ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววัชรภรณ์ เชื้อนวัง เกิดเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2522 ที่จังหวัดชลบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) จากมหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2543 เข้ารับการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2548

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย